

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

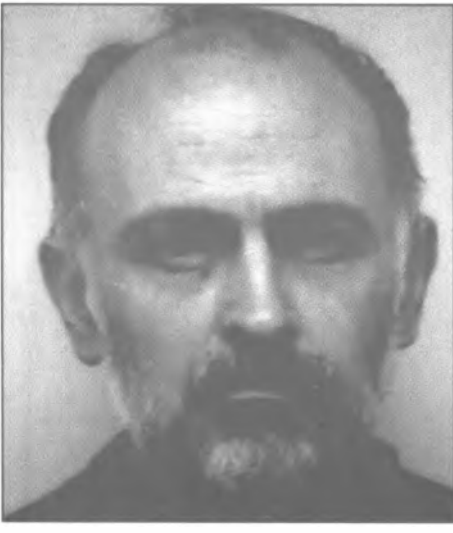
- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Gün Zileli Bahar ve Tipi

QUINCY/BARNETT

1946 yılında Ankara'da doğdu. 1964 yılında, TİP bünyesinde, Adnan Cemgil tarafından çıkartılmakta olan Emekçi gazetesinde çalıştı. 1966-68 yılları arasında, Hüseyin Cöntürk'ün çıkarttığı Yordam ve Halil İbrahim Bahar'ın çıkarttığı Soyut dergilerinde öykü ve kitap tanıtımları yayımlandı. 1967 yılında D.T.C.F. Felsefe Bölümüne girdi. 1968 yılındaki öğrenci hareketlerine katıldı. Fikir Kulüpleri Federasyonu (FKF) ve Dev-Genç yöneticiliği yaptı. Aydınlik Sosyalist Dergi ve Proleter Devrimci Aydınlık dergilerinin kurucuları arasında yer aldı. 12 Mart döneminde tutuklandı ve üç yıl hapis yattı. Dev-Genç, TÖS, TİKP davalarından yargılandı. 1974 affıyla tahliye oldu. Aydınlik, Halkın Sesi, Bora ve Türkiye Gerçeği dergilerinde çalıştı. 1978 yılında TİKP'nin kurucusu oldu ve iki yıl aynı partinin yöneticiliğini yaptı. 12 Eylül'den

telos 138
edebiyat 094

Gün Zileli

Bahar ve Tipi

© Gün Zileli / Telos Yayıncılık 1998

ISBN 975-545-136-6

Dizgi
Gülcan Doğan
Düzeltili
Sırma Köksal
Ofset Baskıya Hazırlık
Telos Yayıncılık
Kapak Tasarım ve Uygulama
Telos Grafik
Kapak ve İç Baskı
Yön Matbaacılık
Cilt
Yalçın Mücellit

Birinci Basım
Ekim 1998

TELOS YAYINCILIK

İmam Adnan Sokak, No: 2, Kat: 4 80080 Beyoğlu - İstanbul

Telefon: (0212) 249 24 80 Faks: (0212) 249 25 48

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

GÜN ZİLELİ

—

BAHAR VE TİPİ

tüm muhaliflere...

1 MAYIS 1977

BİRİNCİ BÖLÜM

Saat: 8.33.

Perde açıldı.

Pencerenin ardında belli belirsiz bir yüz. Sonra, cama yansıyan sabah ışıklarının içinden bir üniforma. Arkasında durduğum elektrik direğini siper aldım. Oydu. Tanıdım. Göğsünün sol tarafındaki mavili, sarılı, kırmızılı şeritleri bile gördüğümü sanıyorum.

Generalin suratında şişlikler, morumsu buruşukluklar vardı. Yoksa şafağın mora çalan ışıklarının yarattığı bir yanılsama mıydı bu? Şafak mı? O, bütün sihirli renkleriyle çoktan çekip gitmiş, yükselen güneş, Taksim Parkı'nın banklarında uyuklayan evsizleri bile ısıtmaya başlamıştı. Sanki hiç bitmeyecekmiş gibi görünen yorgun ve yıpratıcı gecenin sabahında, Generali tam da burada bulacağımı biliyordum. Ama bu morluklar... Emindim artık, gerçektir onlar. Resmi üniformasının en üstteki gömlek yakası da iliklenince, boyun iyice sıkışmış, balonun iple bağlanan ağzı ya da koltuğun düğme dikilmiş kısımları gibi, boyunla, belirsizleşmiş çene kemiği arasındaki etler, çizgili ve şişkin kabarıklıklar meydana getirmişti.

O yukardaydı, ben ise aşağıda. Meydana bakıyordu. Gözünü tek bir noktada sabitleştirmiyor, bütün Taksim Alanı'nı tarıyordu. Küf yeşili kilise çanlarını bile görebiliyordu oradan, eminim. Ve uğultulu kalabalıkların üzerinde zaman dışı bir cesaretle yükselen تنها ve yalnız Beyoğlu damlarını. Şu anda bomboştu alan. Yani Taksim Alanı'nın, akşamın neon ışıklarıyla kendi tadını bulan cıvıl cıvıllığıyla karşılaştırıldığında. Pamuk Eczanesi'nin ilerisindeki Yahudi gazeteciden sabah gazetelerini alıp hızla uzaklaşanlar, otobüs duraklarında ardı ardına eriyen kişiliksiz topluluklar, dolmuş duraklarının yanındaki banklarda çaylarını yudumlayan değnekçilerle sabahçılar, Harbiye'ye dönen köşede Marlboro satan çocuklar, karşı köşede tezgâhlarını açmaya hazırlanan uzun etekli çiçekçi kadınlar bu koca alanın boşluğuyla başa çıkamazlardı.

Fazla duramazdım burada. Ortaköy'den sürüklenerek, savrularak gelmiştim. Daha yolum vardı. Esas oraya gidip bakmam gerekiyordu. Tarla başı'na...

Şu ilerde görünen geniş merdivenlerin ucundaki ağaçlıklı yer Taksim gezisi değil mi? Eskiden öyle denirdi. Öyle efendim. Yine mi sen Osman, sabah sabah hem de. Çöpçüler, ellerinde süpürgeleri, meydanı süpürmeye girişmişler bile. Süpürsünler bakalım. Temizlik imandan gelir. Şu yandaki, Opera Binası'ydı değil mi? Hayır efendim, şimdi Kültür Sarayı deniyor. Kültür Sarayı ha! Sarayların devri çoktan geçmedi mi evladım? Tekke ve zaviyeler kapatılmadı mı? Neden bu adı vermişler anlamıyorum. Ben de anlamıyorum efendim. Bir de Çırağan Sarayı vardır. Şeref Stadi'nin hemen yanında. BJK Gençler'de oynamıştım bir zamanlar, ordan bilirim. Öyle mi efendim? Öyle ya! Daha Kuleli'ye girmeden. Hakkı çalıştırırdı bizi. Baba Hakkı'yı duydun mu sen? Sol voleleleriyle meşhurdur. Duydum desem yalan olur efendim.

Recep falan hep bizim devreden yetişmedir. Ama artık liglerin de zevki kalmadı Osman. Şehir isimli takımlar kapladı her yeri. Ne demek oluyor Trabzonspor? Tüccar kulübü mü bu yahu? Hah hah hah! Eskiden İstanbul ligi vardı. Adalet mesela. Adliyenin takımıydı. Emniyet, emniyet müdürlüğünün. Ankara'da Jandarmagücü vardı, o da jandarmanın, ismi üstünde. Sonra Beyoğluspor... Kerataların hepsi Rum'du. İsimleri bir duysan...Yorgo... Aleko falan. Aslında bu isimler de Türk kaynaklıdır ya, bakma sen. Sonradan değiştirmişler. Mesela Aleko Ali'den, Yorgo Yusuf'tan gelir. Sonra okul takımları vardı. Nezih bir seyirci topluluğuna sahipti bunlar. Galatasaray, İstanbulspor... Ama Karakartal'dan hiçbir zaman vazgeçemem. Arabacı marabacı takımı dediklerine aldırma sen. Neyse, buraya Çırağan'dan gelmiştik değil mi? Hayır, Ankara'dan gelmiştik efendim. Aman Osmaaaannnn... Onu demiyorum. Lafa yani. Çırağan Sarayı'nın vapurdan seyrine doyum olmaz. Oturacaksın güverteye şöyle püfür püfür. Yanmış olması ihtisamından hiçbir şey kaybettirmemiştir bu saraya. Gerçekten güzel betimlediniz Generalim. Ben öztürkçeden anlamam Osman. O gökkonuksalavrat falan lakırdılarından. Nedir o dediğin? Güzel tasvir ettiniz paşam.

Yan tarafa doğru eğildi. Komodinin üstünden bir şeyler aldı. O sırada gözü, hafif aralık kapıdan dışarıya ilişti. Resmi üniformalı ve sivil giysili, ciddi soluk suratlı bazı kişiler telaşlı bir koşuşturma içindeydiler koridorda. Elllerinde kamerayla birkaç kişi daha geçti. Sonra resmi elbiseli, önünde kordonlar sallanan birisi kafasını uzattı içeri. “Kameralar bu kata konacaktı, değil mi Paşam” diye teklifsizce sordu. Hafifçe yüzü buruştu Paşa'nın bu münasebetsizliğe ama belli etmemeye çalışarak “Evet evet! Üçüncü kat değil mi burası, tamam işte buraya” diye söylendi. Yaver kılıklı subay gözden kaybol-

du. Ardından bir kapı tıkırdaması. “Gir” diye seslendi. Sokakta görülen erlere benzemeyen, şık giyimli, haki pantolonu ütülü bir er topuklarını takırdatarak hazırol’a geçti. Elinde bir zarf tutuyordu. Uzattı. Aldı zarfı Paşa, mühürü yavaşça açtı, okudu, gülümsedi. Sonra tekrar ciddileşti, kaşlarını oynattı. “Tamam oğlum, gidebilirsin” dedi hâlâ hazırol’da bekleyen şık askere. Kendi kendine “her şey tamam,” diye mırıldandı. Tekrar pencereden dışarıya döndü.

Gece geç yattım. Şarap da midemi ekşitmiş. Şu ilacı almam gerekiyor. Berrin duymasın. Söylemem efendim. Aman ha! İspiyonculuktan hiç hoşlanmam Osman... Adamlar ne oteller yapmışlar değil mi? Valla bravo doğrusu. Birinci sınıf. Şu odanın lüksüne bakın. Baktım komutanım. Amerika ayarında. Hilton’dan bile üstün. Tek mahzuru bu lüksle birlikte fuhuşun da yakınlarla sokulması. Hem de çok yakınlarla Generalim. Yemin ederim dünyada sayılıdır bu tür oteller. Yemine gerek yok, ben size inanıyorum Paşam. Sen sus Osman. Çok fazla giriyorsun lafa. Biz Kuleli’deyken keşiş odaları gibi odalarda kalırdık. Her taraf soğuk demir. Işık desen mum ışığından farksız. Hâlâ gözümün önünden gitmez o soğuk, loş odalar, koridorlar. Ne mahrumiyetler çektik. Asker böyle yetişiyor işte. Eveet... İşte Taksim Alanı! Evet Paşam. Paşalar devri geçti oğlum. Ağa, paşa gibi ünvanların yasaklandığından haberin yok mu? Evet Generalim. Tümgeneralim desen en doğrusunu söylemiş olursun evladım.

Berrin’e bir telefon etsem iyi olacak. Ankara’ya. Kalkmıştır. Sabah erkenden çiçeklerini sular. Aman ne sever onları. Çocukları gibi konuşur. Merak etme karıcığım derim merak etme ben iyiyim elbette bulacağım senin o azgın şımarık kızını Sibel elimin altında sayılır artık bir yere kaçamaz ama sabret biraz daha lütfen ne

olacak genç işte arkadaşlarına uymuştur bu zamanda gençleri zaptetmek güç iş çeşitli aşırı cereyanlar var ama eve getireyim bir nasıl akıllanacak bak gör sen keyfine bak ben beş gün sonra uçacağım Ankara'ya kuaföre gidecek misin telefon et Genelkurmay'dan arabamı yolla-sınlar hayatım, derim.

Ankara'yı bağlar mısınız lütfen? Ben General Suat Açıkalın Paşa... Bekliyorum... Berrin'ciğim, nasılsın karıcığım? Bahar Bayramı yaklaştı. Her yerde kuşlar cıvıldaşıyor. Çocukların nasıl? Yerli Malı Haftası için leblebi ve meyve getiriyorlar mı yine? Çoktan geçti mi? Tamam tamam. Paltomu giyeceğim. Kar yağmaz artık bu mevsimde. Tamam, yağarsa gazete kâğıdı koyacağım sırtıma, söz. Kaput mu? Hah hah hah...Ömürsün valla Berrin'ciğim. Cephede miyiz yahu! Sibel mi? Merak etme söz verdim ya sana bulacağım diye. İz üzerindeyiz iz. Adamlarım öyle söylüyor. Elbette ben de... Eminim canım. İlgilenmiyor muyum? Aman karıcığım nasıl söyler-sin bunu? Buraya elbette başka iş için... Ama bu arada onu da... Hadi hadi senin sinirlerin bozuk yine... Hadi öptüm canım.

Eşiniz sizi çok düşünüyor komutanım. Evet oğlum, pek düşkünüzdür birbirimize. Yıllar içinde oluşmuş bir şey, bir alışkanlık. Adeta birbirinin parçası oluyorsun. Ondan uzak olduğum zamanlar aynen gözlüğümü kaybettiğim zamanki rahatsızlığı duyarım. Kendisi öğretmendir evladım. Kaç kere ısrar etmişimdir. Ayrıl öğretmenlikten. Hiçbir ihtiyacımız yok çok şükür. Ama ayırlamaz, mesleği, yavruları onun hayat kaynağı. İnaniyorum ki, Sibel'in ortadan yok oluşuna da bu sayede tahammül edebildi. Sen onun böyle bağırıp çağırdığına bakma. Çok iyi kalpli bir insandır. Ama kızı kaybolunca ortadan, sinir minir kalmadı kadıncağızda. Sen bana bakma. Bende çelik gibi sinir vardır. Savaş meydanlarında falan tabii insan nasırlaşıyor adeta.

Şimdi biz mevzumuza dönelim Osman. Nerdeydik? Intercontinantal Oteli'nin üçüncü katındaydık efendim. Onu demiyorum evladım, nerde kalmıştık? Sınıfta kalmıştık efendimiz. Hah hah hah... Yine başladın sululuğa. Kuleli'deyken evladım, çok severdim Fikret'i. Rübâb-ı Şikeste'sini hâlâ yanımdan ayırmam. Hele edebiyat hocamız Muhittin Hakkı Saraç Bey'in "Millet Şarkısı" şiirini bir okuyuşu vardı ki. "Ey sevgili millet yaşa var ol," diye gürlediğinde hepimiz titrerdik. Korkudan değil evladım. Vatan millet heyecanından. Nerde şimdiki gençlerde bu milli hissiyat, hassasiyet, haysiyet. Dinsizdir minsizdir ama esaslı şairdir Fikret. Komünistler istismar için sahip çıkar görünüyorlar. Güya Fikret enternasyonalistmiş. Neymiş Tümgeneralim, anlayamadım, af buyrun. Ah cahil çocuk anlamazsın sen tabii bu dilleri. Yani milletlerarasıcıymış. Senin anlayacağın, Birleşmiş Milletler gibi bir şey. Vatanı inkâr etmemek şartıyla bu da gerekli tabii.

Nedim! Nerde bu Nedim? Allah cezanı vermesin senin. Nereye kayboldun bu önemli günlerde bilmem ki! Başımı belaya sokacak bu Nedim denen oğlan benim. Kendisine bir mesaj verdim. Bir alt kanala yollayacaksın dedim. Hani bir maksatla değil. Bürokratik kanalları çabuk geçelim, işleri hızlı yürütelim diye. Zaten, sarı olan o muşmula suratı sapsarı kesildi. Aslında cesur çocuktur. Beceriklidir. Bir dediğimi iki etmez. O olmasa işlerim aksar. Ayrıntıları, ıvır zıvırı o bilir. Elim ayağım gibidir canım. Altı aydır da Sibel'in peşinde. Kızın İstanbul'da olduğunu tespit etti. Yakında yakalayacağım, elimi uzatsam tutacağım kadar yaklaştım komutanım diyip duruyor bakalım, Allah yardımcımız olsun. Bu çocuk iyi bir... şey olarak her zaman umut vermiştir bana. Ama mesajı yollayacağını deyince o acaip haller ne demek oluyor? Haklısınız Tuğgeneralim, ne demek oluyor! Dalkavukluğun lüzumu yok evladım. Benim her dediği-

me kafa sallamak zorunda değilsin. Hoşlanmam böyle şeylerden. Bizim Başkan'a da benzemem ben. Çok dü-rüst ve ters bir adamımdır. Öylesinizdir Miralayım. Ger-çi mesaj, yerine gitmiş ama, adamın kendisi yok oldu. Bir şey değil, beni de zor duruma soktu. Bizim meslekte olmaz böyle şey. Disiplin başta gelir. Vicdanımın sesini dinlemesem, şimdiye kadar çoktan merkeze rapor eder-dim onun bu durumunu ya... Aslına bakarsan Osman, vicdanın sesini dinlemekten söz edildiği zaman hep dü-şünmüşümdür, hangi vicdanımın sesi veya vicdanımın hangi sesi diye. O kadar çok ki. Hepsi de birbirine ters konuşur. Bu söylediklerim yine de aramızda kalsın Os-man.

İlacını dilinin üstüne koydu. Ani bir hareketle barda-ğı tepesine dikti.

Demek burayı Kızıl Meydan yapmak istiyorlar. Var mı öyle yağma? Bu vatan kanla sulanmış. Neydi o Ame-rikalı? Brifingimizde hazır bulunacakmış. Benim için mesele değil. Ben İngilizce konuşurum da, diğer general-ler zor durumda kalıyorlar. Hem böyle bir zamanda ara-ya brifing mirifing sokmak doğru mu? Bizim başkanın işleri işte. Sonra da yapılabilirdi bu. Neyse ki bu katta değil. Alt katta. Bu kattaki hazırlıkları akşama doğru gözden geçirip her şey yolunda mı bir de kendi gözümle baksam iyi olacak. Yarın kaçta başlayacaktı brifing? Öğlen birde Amiralim. Aferim oğlum! Bak böyle zaman-larda işe yarıyorsun.

Nereye götürmek istiyorlar bu memleketi? Bir yere götürmelerine izin verilmeyecektir. Bütün izinler kaldırı-lacaktır. Bütün 'izm'ler denetlenecektir. İnzibati bir ted-bir olarak düzenli ve muntazam bir intizam ve nizam düzeni hasıl edilecektir. Bence Kur'anı da Türkçeleştir-mek gerekir Osman. Arapça'yı anlamadan yatıp kalkı-

yor bizim millet. Ne demek Allahüekber? Tanrı uludur Tanrı uludur. Neymiş? Tanrı uluymuş mu Colonel. Bir daha duymayayım rivayet kipi kullandığını Osman. Camın, bir ilahi güç olduğu muhakkak. İşte buna Tanrı diyoruz. Gerisini boş geç zaten. Namazmış niyazmış. Bunların hepsi, Muhammed'in, pis ve tembel Arapları bir nizama sokmak için koyduğu kaideler. Bizim için gerekli değil. Muasır medeniyet seviyesine de uygun düşmüyor zaten. Hem bak sana bir şey söyleyeyim oğlum, unutma. Bu terazi bu sikleti çekmez.

Artık toparlanalım bakalım. Sol tarafa Genelkurmay armasını da taktık mı tamam. Ben Kore'deyken... Demek orada da bulundunuz mu lord. Tam üç sene oğlum. Üstün hizmet madalyamı da ordan aldım. Hele o Kunuri'yi görecektin çocuğum. Yaşayan canlı tarihiz canlı! Bu vatan komünistlere bırakılmayacaktır. Aynı, Kore'nin... Yarısının bırakılmadığı gibi.

Camın arkasındaki görüntüsü gittikçe silikleşiyordu. Camda bir uçak uçuyordu şimdi. Masmavi göküzü. Bütün gücümü kullanarak cama yansıyan gökyüzünün içinde onu yitirmemeye çalıştım. Dudakları ileri doğru uzamış gibi geldi bir an. Belki de ıslıkla bir şeyler çalıyordu odanın içinde. Sonra görünmez oldu. Onu bulmuştum. Umduğum yerde. Şimdi sıra orada. Tarlabası'nda...

Saat: 9.12

Kalkmalıyım. Neden. Ne yapacağım. Gece bitti. Ama gelecek yeniden. Mutfakta bir musluk. Tıp tıp tıp. Beynimi oyuyor sanki. Kalkıp sıksam musluğu. Halim yok. Burada yatayım böylece. Geceyi bekleyeyim. Evin içinde. Hiç ses yok. Tıp tıp tıp. Beynimin içinde sesler. Var ama. Annemin sesi var. Babamın sesi. Ölen amca-

mın sesi. Uyursam bu sesleri de duymaz olurum. Ama Semih. Bütün gün uyunur mu, diyor. Ne yapayım. Kitap oku. Ama beynimde bu sesler varken. Çok güç. Kitap da kararıyor. Uyuyunca duymuyorum hiçbir şey. Ölü gibi. Rüya da yok. Boşluk ve karanlık. O bile yok. Hiç. Bazen özlüyorum. O boşluğu. Hiç acı yok. Tamamen unutmam gereken bir geçmiş var. Unutmalıyım. Ama gıcırdayor geçmiş. Rüzgârda açık unutulmuş ağır paslı bir kapı gibi. Neden doktora. Götürmüşlerdi. Küçük. Tüm. İlaç verdi doktor. Uyuşturdu. İlkokuldaydım daha. Çocuk ayakları döşemeye. Vuruyordu. Çocuk ayakları ve bağırtıları. Teneffüs bağırtıları. Bir köşeye çekil. Bak onlara. Sen niye gelmiyorsun küçük. Sen de katılsana bize. Sen de oynasana. Öyle köşede durulur mu. Oynamak istiyorum. Sonra istemiyorum. Aslında istiyorum ama. Bir türlü cesaret. Doktora götürdüler. Bir bahçemiz vardı. Orada bir de hamak. Salıncak da. Göge doğru hooooop... Bir daha hooooopp... Annem mutfağın penceresinde. Kızacak yine. Sibel buraya gel diyecek hooop... Sınıfın en tembelisin hooooopp... Ne biçim öğretmen kızısın sen hoooooop... Bahçe duvarı. Hamak orada kaldı. Salıncak orada kaldı. Kirli otlar da. Annem de. Örümcek ağı bodrum da. Sokağın tozuna bulandı bacaklarım. Saklandım. Akşam babam geldi. Aradılar. Sibel çık. Nereye saklandın yine. Sibel. Annen kızmayacakmış çık. Babamın askerleri aradı. Geçmiş sileceksiniz. Oysa koca lekeler var beynimde. Eşyaların kokusu var. Zamanın kokusu var. Bunlar beynimde. Birleşiyor. Tuhaf bir şey oluyor. Anlatamıyorum. O eşya değişiyor. Beynimdeki eşya gerçekteki eşyadan farklı. Beynimde farklı bir kokuyla farklı bir zaman kokusuyla. Altımda bir yatak. Yanda komodin. Üstüne çıkartmalar yapıştırılmış. İlerde dolap. Yine. Küçükken korkardım gardroplardan. İçinde birileri. Sanki elbiseler. Birer hayalet. Bu dünyada artık yaşamayan. Annemin elbiseleri. Çok korkunç. Giyilmeyince

korkunçlardı. Gardropta. Yaklaşamazdım. Oynarken kapısını kapatırdım. Ama bozuktu kapı. Kendi kendine. Gıcırtyla açılırdı. İçerdeki hayaletler. Açtı sanırdım. Kanım donardı. Evde bir asker. Babamın askerlerinden. Kalırdı. Annem ona bırakırdı. Beni. Bir daha gelmeyecek. Sanırdım annemi. Annem uzaklaştıkça sesimi iyice kısarak bağıırdım. Anneee... İyice kısarak incelterek. O uzaklarda benim bağırtımı. Ne kadar kısık duyacaksa o kadar kııardım. Halının etrafında dönerdim. Yere yıkılıncaya kadar. O zaman oda dönmeye başlardı. Tuhaf bir oyun işte. Sonra o duvardaki tabak. Tuhaf, çekik gözlü insanlar. O tabakta. Sanki hepsi birden aralarında anlaşp. Bana bakarlardı. Semih soruyor hep. Geçmişimi. Sormaması gerekir oysa. Öyle demişlerdi. Kimse diğerinin geçmişini bilmeyecek. Tek görevimiz var. Partinin arşivini korumak. Tarık öyle dedi. Bir an bile boş bırakmak yok evi. Canımız sıkılıyor. Geceleri. Beklemekten. Semih çıkıyor gündüzleri. Komşulara karşı çalışıyor görünmeli. Kahvelerde vakit geçiriyor. Ben evden bak-kala bakkaldan eve. Bakkal konuşuyor. Kısa yanıtlar veriyorum. Beyiniz geçen gün almıştı. Beyim mi. Ha evet. Hesaba yazalım mı. Yok yok öderim. Bu taraflı değilsiniz herhalde. Yok değilim. Nerelisiniz. Nereliyim. Aydın. Aydınlı. Bilirim oraları. Epey oluyor mu memleketten ayrılalı. Evet... Küçükken... Ayrılmışım. Patlak gözleri var. Herkesle konuşur mu. Yoksa bende bir tuhafılık mı. Sezdi. Sanki beni inceliyor peynir tenekesine eğilirken. Şu kalıp iyi mi. İyi iyi. Ne olacak bu memleketin hali bilmem. Yine zam yine zam. Beyaz peynir. Eskiden. Yok canım. Tahammül ediliı gibi değil. Müşteri de bize kızıyor. Biz aracıyız. Suç bende mi. Toptancıdan kaç alırsak. Allah yardımcısı olsun milletin. Değil mi ya... Öyle. Tabii. Ellerini kirli kahverengi önlüğüne siliyor. Peynir kokusu. Bakkal kokuyor. Üst üste yığılmış karton kutular. Plastik oyuncaklar. Üstüne toz yapışmış şekerle-

meler. Horoz şekerleri. Yağlı kağıda sarıyor peyniri. Hâlâ sular damlıyor. Sonra bir gazete kağıdına. Islanıyor kâğıt. Bir daha sarayım. Yok yok. İstemez. Şurası. Hemen giderim. Aslında evin. Bir saniye bile. Bakkal hemen karşıda. Bir koşu. Gider gelirim. Ama Tarık ne dedi. Bir saniye bile. Örgütün kalbi dedi. Siz koruyacaksınız. Öleceksiniz vermeyeceksiniz. Yakacaksınız. Gerekirse kendinizi bile. Gece nöbetleşe. Bir Semih uyuyor. Bir ben. Bazen uyku tutmuyor. Ona çay yapıyorum. Koyu kırmızı çaylar içiyoruz. Tavşan kanı. Gelecek günlerden konuşuyoruz. Güzel günlerden. Devrimin neferleriyiz. Biz. İsimsiz. Büyük bir davanın. Küçük ama önemli. Parçaları. Onunla varız. Örgütle varız. Örgütün ilerlemesi. Her şey. Ona omuz vermek. Her şey. Çünkü o yapacak. Devrimi. O var oldukça. Biz de varız. Onsuz olamayız. Bir hiçiz. Bizi biz yapan. Beni ben yapan. O. O. Devrimi yürütecek o. Onun içinde. Eriyoruz. Birleşiyoruz. Kaynaşıyoruz. Bireysellikten. Kurtuluyoruz. Makine dişlileri gibiyiz. Vida gibiyiz. Her birimiz. Küçük bir görevi. Sonra bunlar. Kocaman makineyi. Çalıştırıyor. İşte aydınlar. Bunu beceremezler. Dişli olmayı. Küçük görürler. Öğrendik. Eğitimlerle. Nefsimizi. Yok ettik. Benliğimizi. Yok ettik. Bir bütünde. Eridik. Kendimizi unuttuk. Burjuva geçmişten koptuk. Buna inanıyoruz. Ben olarak benliğimiz. Değil önemli. Kollektifin varlığı. Her şey kollektif. Yunus gibi. Düz odun. Taşıyacağız. Kırk yıl. Bu bizim yaşamımız. Önderliğimiz de. Böyle. Onlar da hizmetinde. Örgütün. Yaşamlarını adanmışlar. Kariyerizm yok. Bencillik yok. Ne cefakâr insanlar. Ne çelik insanlar. Çelik. Su. Onlardan birini. Tanımak isterdim. Ne değişik. Bizden değişik. İnsanlardır kim bilir. İnanıyoruz onlara. İnanıyoruz. İnanıyoruz. Bütün varlığımızla. Elde silah. Zonkluyor gece. İnliyor ya da. Derinden gelen. Kaynağı belirsiz. Sesleri soluyorum. Gecenin yaratıkları. Toprağın altından uğultularla.

Ve kemirerek. Yaklaşıyorlar. Sibel nerdesin. Çık ortaya. Annen bir şey yapmayacakmış. Çık. Çıkamam. Altımı ıslatmışım. Kent yaralı bir köpek gibi inliyor. Yorgun ve pis ve umarsız ve sayıklıyor. Ve horulduyor ve inliyor. Dinliyorum. Beynimde zonkluyor gece. Bir sabah olsa diyorum bir sabah. Semih silahla oynuyor. Perdeler kapalı. Gece gündüz. Dolduruyor boşaltıyor. Yine doldurup yine boşaltıyor. Sonra söküyor. Kirli bezlerin üstüne. Yağlıyor. Durmadan. Aynı şeyler. Bana da öğretti. Ben de yapabiliyorum artık. Aman dikkat et. Aniden patlayabilir. Bak namluyu daima şöyle. Duvara doğru. Kendine çevirme. Boş olsa da. Şeytan doldurur derler. Alışkanlık haline getireceksin. Semih dalıyor bazen. Silah elinden kayıyor. Ben alıyorum. Isınmış. Onun sıcaklığı. Emniyet mandalını açıyorum. Parmağımı tetiğe koyuyorum. Namluyu kaldırıyorum. Ona doğru. Yapsam. Yapabilirim. Benim elimde bu. İki kere çek bitsin. Delirmekten korkuyorum böyle zamanlarda. Sonra ben dalmışım. Silah onda. Uyanmış. Gece yine inliyor. Uzakta. Yüksek gerilim vınlıyor. Rüzgârdanmış. Ama her gece. Hep karanlık. Gece inliyor dedim. Güldü Semih. Dişlerini göstererek. Gece inlemezmiş. Ama duyuyorum. Yalnızca beynimde mi yoksa bu sesler. Gaz bidonu orada. Gerekirse döküp. Etim yanıyor. Gece kokuyor. Semih. Nerden buluyorsun bu tuhaf lafları. Demişti. Küçükken psikoloğa beni. Dizlerime vurdu adam. Babama baktım. Acıyor vurmasın. Sonra her şey değişti. O evden. Kaçağımı hiç düşünmemiştim. Her şeyi tanıdık. Eve girince savururdum çantamı. Eve geliş bir utkuydu. Rahatlıktı. Ama yok artık. Kaçtım. Yemek kokardı ev. Bildik yemek kokuları. Arkadaşlarımla oynayamazdım. Oynamak isterdim ama. Oynayamazdım. Sarı beton gibi bir gök olurdu üzerimde. Beni boğardı. Nefes alamazdım. Tıkanıyor bu çocuk. Astımı var da. Nefes alamıyor. Bahar aylarında. Karşı evde. Bir genç kadın. Ölmüştü. As-

tımdan. O da nefes alamamış. Gördüm onu. Ölüsünü. Çenesini bağlamışlardı. Baş ucunda ihtiyar kadınlar sigara içiyorlardı. Ona bakarken kendimi gördüm. Sanki yatan bendim. Amcam bizde kalıyordu. Veremli. Bütün gün gri dumanlı sigaralar. İçerdi. Parmakları sararmış. Yaprak gibi elleri. Sarı yaprak gibi. Bir rüzgâr esse düşecekler. Pencereden bakar. Sokakta ölümü gözlüyordu bence. Gelecek ölümü. Annem dokunma ona demişti. Bardağından içme. Havlusunu kullanma. Sonra hastaneye götürdüler. Giderken bana baktı. Dokundu. Yanı başındaydı ölüm. Gördüm. Öldü sonra. Beynimde kalan son amca kalıntılarıyla konuştum. Duman gibi dağılıp giderken beynimde. Babamla annem de sigara içerlerdi. Geceleri. Yatakta. Yatak odalarının kapısı açık olurdu. Karanlıkta iki kırmızı ışık. İki ateş böceği. Sonra o kabbak kafalı. İlk karşılaştığım örgüt sorumlusu. Amcama benzettim onu. Parmakları sarı. Dişleri eğri. O taktı ismimi. Aylin diyelim sana. Fark etmez. İsim dediğin. Bir sembol. Gri konuşuyordu adam. Duman gibi ağzı. Hep oraya bak. Gözüm takıl. O oyuğa. Dinle. Ne derse. Denizin dibi de griydi. Orada hareketler ağırdı. Her şey yavaştı. O boğulduğum yaz. Boğulmuştum. Sudan boğulmuş çıkarmışlardı. Annemin bağırışlarını duyuyordum. Ölüm çok rahat. Deniz üstümde kaygan bir çarşaf. Bir beşikte gibi sallanıyordum. Anlat bana demişti. Neyi. Ölümü mü. Neden kaçtın evden. Ona o sarı badanalı evi. Demirtepe'deki o eski apartmanın yüzeyini. Sümer Sokak'taki. Kuşların üzerinden geçtiği. Akşamın güneşi vurduğunda. Ne kadar garip olduğunu oranın. İçimi yalnızlıkların sardığını. Kendimi başka birisi gibi duyumsadığımı. Nesnelerin dilini. Hep oraya gittiğimi ve o apartmanı seyrettiğimi. O eski apartmana karıştığımı, onunla bütünleşip eridiğimi. Sonra Namık Kemal Ortaokulu'nun öğrenciler boşaldıktan sonra. Yalnız başına üzgün kalan bahçesini. Kuytu bir köşede kalakaldığımı.

Kıpırtısız beklediğimi. Neyi beklediğimi bilmeden beklediğimi. Ve bir gün duvarın aşağısından sesler duyduğumu. Eğilip baktığımı. O kuytu köşede. Kaloriferin yakıldığı. Kazan dairesinin penceresinin önündeki. O görünmeyen. Kutu gibi kapalı. Kuytu köşede. Aşağıda. İki siyah önlüklü kızın. Kucaklarına o mor dudaklı. Kalp hastası çocuğu yatırdıklarını. Onu sevdiklerini. Eteklerini açıp bacaklarını. Sevdirdiklerini. Kalp hastası çocuğun. Hasta gibi onların kucağına yattığını. Onları usulca okşadığını. Zavallı ince başını onların kasıklarına dayadığını. Yakında ölecek bu çocuğun. Orada öyle mutlu olduğunu. Kızların ona ninni söylediklerini. Usuldan bir ninni söyleyerek. Bacaklarında salladıklarını. Çocuğun inlediğini. Çocukları gibi ince bir sesle. İnlediğini. Onların da anne gibi. Onu sarmaladıklarını. Benim orada sessizce seyrettiğimi. Orada öylece eridiğimi. Dinginlikle eridiğimi. Unutamayacağım bir haz aldığımı. Sözcüksüz duygulara daldığımı. Salt renklerle, çizgilerle, nesnelerin diliyle. Bu hazzı. Annem tırnaklarımı keserken bile aldığımı. O tırnaklarımı keserken soluduğumu. Bu anın uzamasını ne kadar dilediğimi. Anlatmak isterdim. Ama sözcükleri yoktu bunların. Babamla Ulus'taki Atatürk. Heykelinin önünden geçtiğimiz. Anı. Orada simit yiyişimizi. Simitin kokusunu. O akşamüstünün renklerini ve kokularını. Oradan geçen insanlarını. Salt o anı. Bu anı binlerce kez. Yaşadığımı. Ders kitaplarında. Eski Ankara'yı gösteren. Fotoğrafları. O boş alanları. Tek tük insanları olan. O fotoğrafları kokladığımı. O fotoğrafların içine karışıp gittiğimi. Anlatamazdım. Anlamı yoktu. Yalnızca başkalarının anlayabileceği şeyleri anlatabilirim. Öbürlerini ancak. Duyumsamak. Sorumlu beni geri yollar mıydı. Baban ne iş yapar. Hımm subay demek. Rütbesi. Hımm general demek. Ne kitaplar okurdunuz. Roman. Dostoyevski falan. Tabii okunmalı. Hımm. İyi sayılır. Başlangıç olarak. Tolstoy da iyi. Lenin salık ver-

miştir. Küçük burjuva anarşisti ama okunmalı. Türkiyeli yazarlar. Yaşar Kemal. Güzel de. Yetmez tabii. Esas teori gerek. Okul sorumlunuz kimdi. Kim örgütlüyordu. Okulda yani Dev-Lis'i. Boykotları falan. Katıldın mı. Aktif miydin. Her hafta teorik çalışma. Yaptınız demek. Tartışma falan. Yaptınız. Eğitimci falan. Geldi demek. Kendini geliştirdin. Güzel. Benliğini yendin. Güzel. İçinde devrim yaptın. Güzel. Kendini adadın. Güzel. Revizyonizme karşı. Bilendin. Güzel. Bu uğurda. Ölüm. Vız gelir. Duvarınız. Vız. Nazım. Vız vız. Güzel. Ezbere biliyorsun demek. Güzel. Dönmek istemiyorum geriye. Evet kararlıyım. Geri dönüş. Yok. Zaaf göstermek. Yok. Her tehlikeyi. Evet. Köprüleri yakmak. Evet. Her işi. Evet. Silah. Öğretirseniz kullanırım. Özlemek. Hayır. Ankara'yı. Severim. Evet. Hayır. Ankara olmasın. Tren yollarını severim. Sonbaharını da. Bir odam vardı. Oraya kapanırdım. Ankara'nın uzak gece ışıkları. Dalardım. Neden varım. Önemsiz bir noktayım. Bir varlığım. Ama kimse için. Önemli değil bu. Ben de yararlı bir şeyler. Varlığım bir şeylerin değişmesine. Katılsın. Sibel şunu da yapmış desinler. Olmadığım zaman orada. Bu boşluk fark edilsin. Arkadaşlarım beni arasın. Bazen sokakta yürürken. Kalabalığın arasında. Düşünürdüm. Burada olmasam ne değişirdi. İnsanlar görüntü olarak görmeyeceklerdi. Onlar için. Hiçbir şey değişmeyecekti. Çekilip kenara bakardım. Orada yürüsem de burada dursam da aynı. Herkes yine dümdüz yürüyüp gidiyor. Şurada bir kız vardı demin. Kaldırımında karşıdan geliyordu. Siyah bir etek giymişti. İşte şuradaydı canım. Saçlarını arkadan toplamıştı. Elmacık kemiklerinin üstünde. Çok hafif pembe sivilceler vardı. Nereye gitti acaba. Demediler. Demezler. Demeyecekler. Hiç kimse için. Önemli değilim. Konuşmama testleri yaptım. Ne zaman fark edilecek. Konuşmadığım. Zaman geçti. Kimse fark etmedi. Sibel neden konuşmuyorsun. Demedi kimse. Şimdi

önemseniyordum. Gri sesli adam. Bana sorular soruyordu. Annem çiçeklerini. Benden çok sever. Alıştım artık. Sadece azarlamak için konuşur. Alıştım. Babam iyidir. Annem şımartıyorsun derdi. Sıkıldığım zamanlar benle bezik bile oynardı. Ama sonra. Çok kızdı. Öğrenci hareketlerine. Katılınca ben. Çevreden ne derler. Generalin kızı. Anarşist olmuş. Ne yaptığını sanıyorsun. Sen. Yakacaksın hepimizi. Benim mesleğim. Geceleri geç geliyorsun. Boya mı yapıyorsun sokaklara. Devletle şaka olmaz. Geberir gidersiniz. Hapishane köşelerinde. Babam bağılıyor. Banyodan çıkıp. Suratında köpükler. Tüysüz ince beyaz bacakları. Bir tavuk bacağına. Benziyor. Alt kısımlarına erkek jartiyeri geçirilmiş tavuk bacakları. Gülemin bile. Devletle şaka olmaz. Hepinizi toplayacaklar. Zamanı gelince. Bunları anlatmadım sorumluya. İlgilenmez diye. Hem babamdan ne kadar az. Söz etsem. O kadar iyi. Ama İGD'yi sordu. Sizin okulda. Var mıydı İGD. Güçlü müydü. Söylemedim. En yakın arkadaşımın. İGD'li olduğunu. Hep tartışırdık. Ama yine de. Korktum söylemeye. Çekindim. Yanlış anlamasından korktum. Sonra utandım. Hep böyle olur. Korku ve utanç. Hep elele. Bir gün yakalanmıştım. Ankara'da Emniyet Sarayı. Kocaman, soluk ışıklı, pencereleri jalu-zili bir bina. Bodrum katlarına. İndirildik. Loş beton merdivenlerden. İn in. Alkolikler. İn in. Fahişeler. İn in. Yankesici çarşafılılar. Sanki burada hep varlardı. Hiç etkisiz olmuyorlardı. Sanki yıllardır buradaydılar. Artık. Şikâyet bile etmiyorlardı. Kaloriferler yanmıyordu. Köşelerde insan pislikleri. Yatamazsın. Oturamazsın. Üşüyorduk. Ankara üstümüzde. Korkunç gece boşluklarıyla. Korkunç bozkır gecesinin yürek üşüten uğultularıyla. Üstümüzden vınlayan. Kamyon tekerlekleri. Geçiyordu sürekli. Ankara. Geçiyor. Uzak Etimesgut yollarıyla. Kızılcahamam yollarıyla. Gazi Çiftliği yollarıyla. Herkes için değişik. Herkes için başka. Herkes için başka algıla-

nan. Çeşit çeşit Ankara'lar. Var. Biliyorum. Herkesin Ankara'sı kendi yaşamının Ankara'sı biliyorum. İlk kez mi düşünüyorsun buralara kızım. Yazık. Hanım bir şeye de benziyor. Her zaman geçer mi bu kamyonlar. Her zaman. Evet. Her zaman. Gece gündüz. Ama gece. Hiç durmadan. Beynimizi ezerek. Vinnnn vinnnn vinnnnnnnnnn... Bir kızı götürüyordu polisler. Durmadan götürüyorlardı. Bentderesi'ndenmiş. Öyle dedi. Çarşafli kadın kerhaneden diye fısıldadı. Kulağıma. Kulağıma tükürdü sandım. Kerhaneden. Gel buraya orospu. Herifin parasını. Nasıl çaldın. Adam soyunmuş oraya. Ceke-tini asmış çiviye. Sen de yürütmüşsün. Cüzdanını. Valla-ha yalan abi. Gel buraya orospu. Yukarda anlat bakalım. Durmadan götürüyorlar. Sonra başı önde. Geliyor. Her kapı sesinde. Her zincir sesinde. İrkiliyorduk. Saçla-rı kirden yapışmış. Şalvarlı. Vallaha yalan abi. İftira. Ben sana gösteririm iftirayı. Dövdüler mi yine kız. Ha ha ha. Yine mi dövdüler. Ben biliyorum seni nasıl dövdükleri-ni. Diyordu çarşafli. Ha ha ha. Kız ne dert açtın başına. Bak vesikanı da almışın. Uslu dursana. Sönmek üzere olan bir mumun alevi gibi. Titriyordu kız. Arabalar. Korkunç gece vınlamalarıyla. Ağır vasıtalar. Nereye gi-diyor bu arabalar. Böyle hızla. Nereye yetişecekler. Biz-den haberleri bile olmadan. Yerin altında. Gömülü in-sanlardan. Haberleri bile olmadan. Bir kıza durmadan. Tecavüz edildiğini. Bilmeden. Umurlarında değil miydi. Bu binada ne olup bittiği. Ne biçim kamyon şöförleriy-di bunlar. Ne biçim bir dünyayı. Ezip geçiyorlardı böy-le. Ağır tekerlekleriyle. Ne biçim insanlar yaşıyordu bu kentte. Yollayın beni. Nereye yollayacaksanız. Ankara olmasın. İstemiyorum o kenti. Başka bir yere. İstan-bul'a. Yere bak dedi beni alan çocuk. Yere bak. Gözle-rin bağlıymış gibi. Evin yolunu öğrenmemen için. Bura-dan ayrılınca bulamaman için. Bunu bir alışkanlık hali-ne getirmelisin. Hiçbir işarete takılma. Kafanı başka şey-

lerle meşgul et. Bilinçli olarak kör ol. Bulunduğun andan kop. Karanlık bir gündü. Çamurlu yollardan. Çocuk sesleri. Lahmacuncular. Kâğıthelvacılar. Kokuları. Sesler. Bir evde balık. Kızartılı. Bir evden turşu kokusu. İçime işledi kokular. İşçi mahallesi kokusu. Her şeyin bir kokusu. Her anın. Her yaşananın. Zaman da kokuyor. Melih'ti adı o çocuğun. Beni eve götürenin. Eve gittik. Bir eve. Bahriye vardı orda. Evdeki kız. Melih'le karı koca. Gözüküyorlardı. Ama değillerdi. Ayrı yatıyorlardı. Bahriye bana. Başka bir nişanlısı. Olduğunu. Gerçek bir niş. Başka bölgedeymiş. Bir yıldır görmüyorlarmış. Birbirlerini. Örgütten çekiniyormuş. Öyle dedi. Neden. Görebilirsin. Nişanlın değil mi. Ama o zaman. Devrimi düşünmüyor derler. Çekiniyorum. Kestaneli geceler. O kokuyu anımsıyorum. Köpek ulumalı. Bozalı. Rüzgârlı. Dışarda sallanan ışıklar. Rüzgâr. Soğuk bayırlar. Kısık sesle. Eğitim. Geceleri. Bahriye'nin uykusu gelirdi. Sabah işe kalkacak. Altıda. Bir de bakardık. Elinden kitap. Kayıvermiş. Biraz uyusun. Hayır. Militan. Çelik disiplin. Dağlarda gerillalar. Direnme savaşı. Biliyor musun. Uyan Bahriye. Neden kaçtın diye. Sormuştu Bahriye. Demek biliyorsun. Kaçtığımı. Bir pazar günüydü. Banyoda çamaşır yıkıyordu. Elde sıkarak. Kızarmış ve buruşmuş. Ellerinden. Buharlar. Güçlü kolları. Bir işçi kız gibi. Niçin kaçtın sen. Ben mi. Biliyorsun demek. Biliyorum. Senin hakkında. Her bilgiyi verdiler bize. Neden kaçtın evden. Evden değil. Vınlamalardan. Neyden. Vınlamalardan. Ne o kız. Üstten geçen tekerleklerden. Tuhaf. Ne tuhaf konuşmaların var senin. Okul nasıldı. İyiydi ama kötüydü. Nasıl. Notlarım yani. İyiydi. Ama benim için çok kötü. Sıkılıyordum. Evde nasıldı. Şu sabunu versene. Aç biraz Aylin. Nasıl davranıyorlardı. Amcam öldü. Yolda ölümü gözlerdi. Aman Aylin. Benim anlayacağım şekilde konuş. Senin bir yerin var boşlukta. Benim o da yok. Neden kesik kesik. Konuşuyor-

sun sen. Kekeme değilsin. Oysa. Nasıl kesik. İşte böyle. Birden duruyorsun. Küçükten kalma. Kendi ölümümü görürdüm. Uyanıkken hem de. Annem mezarımın başında. Bir tarih yazıyordu üstünde. Eğilip okumaya çalışıyordum. Annem kapatıyordu. Eliyle. Okumamam için. Her seferinde aynı şey. O zaman ben duman çıkan ağızla. Kesik kesik bir tarih söylüyordum. O tarih kesik kesik çıkıyordu ağızımdan. Her zaman aynı görüntüydü. Sonra öyle. Dediğin gibi konuşmaya. Başladım. Sonra. Doktora götürdüler. Ruh doktoruna. Bir de astım vardı bende. Bahar astımı. İlaçlar karıştı. Ama söyleme. Kime. Onlara. Kimlere. Üst kademeye. Neden. Beni gönderirler geri. Sonra bir gün iki işçi kız. Bahriye'nin arkadaşları. Fabrikadan. Eve gelmişlerdi. İlk kez işçi. Gördüm. Sanki bir camın arkasından. Görüyordum. Yabancıydım. Bir köşeye büzülüp. Ben Bahriye'nin kardeşiymişim. Kıkırdıyorlar. Ben de güler gibi. Dudağımda katılmacı bir. Donuk gülümseme. Birinin yüzü. Patlamış mısır gibi. Sivilceler. Öbürü. Akbabaya benziyordu. Tepe de toplanmış saçları. Konuşmaları uğultu gibi. Kulaklarımda. Durmadan gülüyorlardı. Birbirlerinin omuzlarına vuruyorlardı. Fala bakı. Yün örü. Çiklet patlatıyorlardı. Sonra da ha ha ha. Bak sana ne anlatacam kız. Usta başı. Ha ha ha. Evli. Ha ha ha. Bahriye dergiyi açıyordu. Bırak onu kız. Ne yapacan dergiyi. Sevim var ya. Hışşt. Kimseye söyleme ha. Ekrem'le ha ha ha. Yattı ha ha ha. Ne orospudur o. Dergiden okuyordu Bahriye. Bırak onu kız. Zafer sana da yanaşıyo. Bakın burada bir yazı. Bırak yazıyı mazıyı. Ben evliyim. Nolacak kız. Sevim de evli. Ha ha ha. Yatmadığı kalmadı valla. Ha ha ha. Gittiler sonra. Kabak çekirdeklerini. Dağ gibi yığılmış. Kabuklarını bırakıp geride. Nerden buldun bunları. Dedim. İyi kızlardır ama. Boş geç. Yine de iyi kızlardır. Direnirler patrona. Ama bilinç yok. Onu da biz vereceğiz. Sonra kolumdan tuttu. Bir köşeye çekti. Melih

bilmeyecek dedi. Ona söyleme. Bu kızların geldiğini. Neden. Hakkında kuşku var onun. Ona hiçbir gerçek bilgi. Verilmeyecek. Anladın mı. Hiçbir şey belli etmeyeceksin. Normal davranacaksın. Eskisi gibi. Mutfaktaydık. İçerisi karnıbahar kokuyordu. Sadece yalan bilgiler. Sen dur. Karışma. Ben hallederim. Sen bana bak. Ona göre davran. Sakın pot kırma. Ağzından kaçırma. Hakkındaki soruşturma bitene kadar. Belki değildir. Ne değildir. Anlamadın mı daha. Polis. Polis olabilirmiş. Şüpheli davranışları. Varmış. Kalbim çarptı. Benden de. Kuşkulanabilirler mi. Ben Polis olabilir miyim. Hem benim babam. Melih. Olanaksız bu. İki gün sonra geldi. O. Soruşturmacı. Tilki suratlı. Adı Tarık. Doğrudan gözlerimin içine. Hep güler gibi. Dudakları öyle duruyor. Gergin. Aslında gülmüyor. Bir açığımı yakalamış gibi. Hafifçe ve alaycı. Partinin sorgucusuymuş. Lenin'i okudun mu. Polis ajanlarını izleyen. Özel görevlileri biliyor musun sen. Bahriye dikkatli ol. Ona karşı demişti. Tarık'a karşı dikkatli ol. Partinin sorgucusu o. Bir takarsa gittin. Ona göre. Çok yetkili biri. Küçüktü gözleri. Kısarak bakıyordu. Karşısına oturttu beni. Melih yoldaşı ne zamandır tanıyorsun. Bir önündeki kağıda. Bir bana. Bir kağıda. Bir bana. Davranışlarını anlat bana. Kimin. Melih'in mi. Elbette. Başka kimin olabilir. Davranışlarını. Hiç. Normal işte. Herkes gibi. Nasıl herkes gibi. Yani bizim gibi. Biz normal miyiz. Bilmem. Öyle görünüyor. Öyle görünüyor demek. Evet. Geçelim bunu. Ne yapar akşamları. Eğitim yapar. Gerçekten okur mu kitap. Yoksa okur gibi mi yapar. Bilmem ki. Hepimiz gibi. İşte. Açıp kitabı bakar. Okuyordur herhalde. Bana muğlak yanıt verme. Ya evet ya hayır. Belki herhalde yok. Anladın mı. Sen bir polisin özelliklerini biliyor musun. Bil. Bili bili. Biliyorum. Yok hayır. Tam olarak değil. Ya da polise çalışan birinin. Ne noktada açık verdiğini. Bunları öğretmedi mi Melih size. Oysa eğitimde

önce. Bunlar öğretilir. Üstelik sizin gibi kadrolara. Bu öğretilmezse. Neden öğretmedi dersin. Bilmem. Evet. Hatırladım. Bir yoldaşa mektubu okumuştuk. Lenin'in makalesini. Hangi noktalar üzerinde durdu orda. Polis ajanlarından falan. Onu anladık. Özel olarak hangi noktaları öğretti. Hatırlamıyorum. İyi öğretmemiş demek ki. Bir polisin özelliği. Biliyor musun. Hem verilen görevleri yapar gibi görünür. Hem de yapmaz. Bilemiyorum. Ne var bunda bilemeyecek. Bana inanmıyor musun. Partiye inanmıyor musun. Partinin her zaman haklı olduğunu bilmiyor musun. Peki çok soru sorar mıydı. Nasıl yani. Soru soru. Sorar mıydı. Anlamayacak ne var. Onu korumaya mı çalışıyorsun. Yok hayır. Yok yok. Söyle öyleyse. Soru sorar mıydı. Evet. Neler sorardı. Bugün pazara kim gidecek gibi. Bulaşığı yıkayayım mı gibi. Günlük şeyler. Onu sormuyorum. Örgütsel ilişkileriniz hakkında. Evet. Yok. Hayır. Benim ilişkim yok ki. Melih dışında. Bir de Bahriye. Niye söylüyorsun bana bunu. Bilmiyor musun örgütsel ilişki kimseye söylenmez. Terledim. Döndü kapıya doğru. Bahriyeee diye bağırdı. Bahriye avucunda çekirdeklerle girdi. Bir yandan da yiyor. Bırak o çekirdekleri. Gel buraya. Geri döndü. Yeniden geldi. Çekirdekleri bırakmış. Bu arkadaş. Neden böyle tuhaf cevaplar veriyor. Beni tuhaf buldu. Geri gönderecek. Bahriye bir şeyler. Söylüyor ona. Uzaklaşıyorum oradan. Kopuyorum. Beynim uzaklaşıyor. Beynim kırmızı toprakların arasında ilerliyor. Issız dağ sıralarının arasında. Issız, soluk, bir kuş kanadı bile duyulur. Kırmızı tuhaf bir toprak. Kuru. Sıcak. Avuçluyorum. İri taneli kum. Parmaklarımdan aşağı şelale gibi. Kayıyor. Beynim o görüntüde. Belki hiç görmemişimdir o dağ sıralarını. Yoksa çok eskiden mi. Sonra çocuk koşuşturmaları başlıyor. Binlerce ayak. Cılız bacaklar. Anem beni okula bırakmıştı. Öğleden sonra almaya gelecekti. Bir tuhaf yalnızlık. Terk edilmişlik. Bahçe kapısının

da simitçi kalemci şekerçi. Kurabiye kokuyor sınıflar. Acıbadem kurabiyesi. Çanta kokuyor. Pencereden avluya. Avluda güvercinler. Kapıda simitçi kalemci şekerçi bir de pamuk şekerçi bir de pamuk şekerçi pembe pamuk yapış. Akşam oluyor. Hava yavaş yavaş kararıyor. Dışarda anneler. Kalem ve kalemtraş ve okul çantası ve harita ve tebeşir ve silgi ve eliş kağıdı ve zamk kokan sınıf. Bir şey söylesene. İrkiliyorum. Tarık yoldaş bağıırıyor. Ne biçim militansın sen. Bu kadar önemli bir durumda. Susuyorsun. Söyle bana. Polis olabilir mi. Evet ya da hayır. Tek sözcük. Evet ya da hayır. Bahriye yok. Çıkılmış odadan. Yalnızım. Yanıt vermem gerekiyor. Dudaklarım ağır ağır açıldı. Evet dedim. Yalnızca evet. O zaman bıraktı beni. Evet. Sonra beni aldılar ordan. Yine yerlere bakarak. Hiçbir yere bakmayarak. Kasvetli, sıvası dökülmüş duvarlar. Merdiven altları. Mahalle çeşmesi. Çöpler. Hepsi geride kaldı. Melih'i bir daha görmedim. Sonra Semih'le tanıştırdılar. Burada kalacaksınız dediler. Çevreye karşı. Karı koca görüneceksiniz. Sonra Tarık geldi. Onu görünce. Tedirgin oldum. Beni izliyor. Nereye gitsem. Hiç soru sormam. Hiçbir şeyi merak etmem. Arşivmiş burası. Demek bana güveniyorlar diye düşündüm önce. Sonra beni sınamak için mi diye. Beynim kemirildi. Rahat huzur yok. Beni gözlediklerine inandım. Bakalım arşivden bilgi alacak mı diye gözlüyorlar. Onun için. Onun için hiçbir yere. Arşiv odasına hiç girmiyorum. Belki beni gözlüyordur Tarık. Beni yiyip bitiriyor bu. Hiçbir şey yapamıyorum. Benim polis olduğumu. Düşündüğünü sanıyorum. Ama normal davranıyor. Beni ürkütmemek için. Belki gerçekten polisim. Belki ruh hastasıyım. Günbegün bitiyorum. Gidip Tarık'a söylesem. Polis olsam bile desem. Bunun bilincinde değilim desem. Haberim olmadan yapıyor olabilirim. Desem. O yokken bile. Gözleri üzerimdeymiş gibi. Hareket ediyorum. Yüzümün mimiklerine kadar. Çok do-

ğal. Ve sıkıntısı olmayan. Bir insan. Gibi. Dürüst bir insan gibi. Gözlüyorsa anlasın polis olmadığımı. Tarık'a gitsem. Arşiv odasını kitleyin desem. Ne olur ne olmaz. Belki farkında olmadan. Polise götürebilirim onları. Anahtarı da gizleyin. Perdeler de sürekli kapalı. Semih itiraz etti Tarık'a. Sürekli kapalı perde. Dışardan dikkat çeker dedi. Tartıştılar. Tarık kabul etmedi. Hayır arşiv var dedi. Dışardan görünebilir. Ben Tarık'a. Hak verdim. Kaçınılmazdı bu. Elimde olmadan. Korkuyorum. Semih kızdı bana. O gittikten sonra. Kalın kafalısın. Dedi bana. Hep Tarık'a hak veriyormuşum. Dışardan korkuyorum. Bakkaldan. Karşıkı komşu kadından. Sanki gözlüklerinin ardından. Beni inceliyor. Sanki beni biliyor. Gerçek kimliğimi. Bir keresinde kapıda kalmıştım. Benim anahtarımı deneyin dedi. Konuşmaya çekindim. Kapı tıklatılıyor. Kim bu saatte. Tarık olmasın. Semih mi döndü.

Saat: 9.34

Hafifçe tıklattığında, kapının, saçları sağa sola dağılmış bulut gözlü kız tarafından açılacağını biliyordu. Kızın kocası görünümündeki taşralıya benzeyen genç olmazdı bu saatte evde. Erkenden çıkar giderdi o. Kızı tanıyordu. Tanıyor muydu? Tanımak değil, bilmek gibi bir şey. Kendi gençliğinden bir esinti gibi. On yıl öncesinden. Aynı öyle huzursuz ve genç. Yakalanmalarını istemiyordu. Hepsi bu kadar. Nerden çıkmıştı şimdi bu? Otur oturduğun yerde. Sana mı düştü elalemi uyarmak? Rahat mı battı? İnsafsız şey. Şu haline bak. Rahat koltuklara gömülüp sorumsuzca, bir böcek gibi yaşamak sana yakışıyor mu? Huzur içinde misin bu orta sınıf yaşamınla? Öyle mi sanıyorsun? Kendini aldatmak. Sonuna kadar. Nerden nereye geldin? Eskiden. Hayır, geri dönmek değil istediğin. O safça hayaller geride kaldı. İs-

tesen bile dönemezsin. Peki peki dur şimdi. Yine fırtına estirme. Dengeni bozma yine. Denge mi? Ne kadar gizlersen gizle kendinden. Dengemin Bülent'in gelişiyile bozulduğu çok açık değil mi? Esas onunla birlikte. Çok açık. Üç gündür huzur falan kalmadı. Belki de böyle şeyler yaparak kendimi avutmak istiyorum. Peki bir dakika. Ne istiyorsun bu çocuklardan? Bir şey istediğim yok elbette. Hiç değilse böyle bir yararım olsun, öyle mi? Onların akli yok mu? Görmüyorlar mı tehlikeyi? Devrimci bir örgütün elemanları oldukları muhakkak. Üç ay oluyor bu evi tuttukları. Baştan anlamıştın. Perdeleri sürekli kapalı. Eşek olsa kuşkulanır. Aptal şeyler. Güya illegal çalışma bunun da adı. Geçen gün apartman toplantısına da gelmediler. Herkesten kaçıyorlar. Selamlaşmaktan bile korkuyorlar. Ve yöneticinin söyledikleri. Nedir efendim, kimdir bunlar? Kaçak gibi yaşayan insanlar. Bizler de sorumlu oluruz. Bilhassa yönetici olarak ben. Bildirelim polise, bir şeyleri yoksa bizim de şüphelerimiz zail olur, o zaman iyi komşuluk ilişkileri kurarız bu gençlerle falan. İt herif. Sen önce kalorifer paraları konusundaki şüpheleri zail et. Herifin ihbar edeceği kesin. Bize de açarak kamuoyu hazırladı aklısıra. Benden de çekiniyor. Konuyu açarken göz ucuyla beni süzdüğü dikkatimden kaçmadı. Peki, emin miyim devrimci olduklarından, örgüt evi olduğundan buranın? Kaçakçı falan da olabilirler pekâlâ. Hayır, emindi. Kızı biliyordu. Aynı kendi gençlik günlerindeki gibi heyecanlı, telaşlı, korkulu, çekingen gözleri tanıyordu. Kamuflej olduğu belli ev hanımı giysileri. Bol, şalvar benzeri etekler. Oğlanda da aynı tedirginlik. Ve kapalı perdeler. Sabaha kadar sönmeyen bir ışık içerde. Çalışma masası ışığının yere indirilmesinden oluşmuş bu ışığı da bilirdi. Geceler boyunca. Bütün gece uyumadıkları belli. Neden bunca zaman yapmadım böyle bir uyarıyı? Yöneticinin sözleri mi? Bülent'in gelişiyi mi? Bülent'in anlattıkları sinirlerini bozmuştu belki

de. Yerine oturamaz olmuştı üç gündür. Evin içinde hiçbir şey yapmadan amaçsız dolaşmak. Anımsıyordu, yöneticinin sözleri Bülent'in gelişinden bir ya da iki gün önceydi. Kafasından küçük bir uyarı düşüncesi geçmiş, sonra da unutmuştu bu konuyu. Bu arada herif ihbar etse edecekti ve o da uyarı falan yapmamış olacaktı. Seni bencil böcek! Tabii doğru. Bülent gelip de o karmakarışık şeyleri anlatınca bütün huzuru kaçmıştı. Üç gün boyunca kıvrınması bundandı. Bir şeyler yapmak, bir şeyler. Ama ne? Hiçbir şey yapamamanın kahredici tüketiciliği. Sonra bu uyarı işi gelmişti aklına. Hiç değilse bunu yapayım. Aynı, yoksullardan vicdanı rahatsız olan bir zenginin sadaka verip rahatlamaya çalışması gibi bir şeydi işte bu. Bir an dönsem mi diye düşündü. Ama o anda kapıya yaklaşan ayak seslerini duydu. Olanlar oldu artık. Geri dönüş yok. Gözetleme deliğindeki ışık kardı. Kapı hafifçe aralandı. O korku dolu, bulut yeşili gözler.

“şey...Afedersiniz rahatsız ediyorum...”

“Yooo...Buyrun?...”

“Biraz konuşabilir miyiz? Size bir şey söylemek istiyorum da...”

“şey...şu anda...Müşait değilim... İçerisi... Ne konuda?...”

“Yok yok içeri girmesem de olur... Hemen kapıdan söyleyebilirim. Çok kısa zaten...”

“Evet?..”

İyice kıstı sesini.

“Bakın... Ben de eskiden bir şeylere karışmıştım. 12 Mart döneminde içerde yattım. Bana güvenebilirsiniz. Perdelerinizin sürekli kapalı olması... Geleninizin gideninizin pek olmaması... Anlıyor musunuz? Uyarırsam belki yararım olur diye düşündüm. Çevreden çok dikkat çekiyorsunuz. (Burada sesini iyice kısarak başını kapıdan içeri uzattı.) Komşular hakkınızda konuşup duruyorlar... Ne bileyim biri ihbar falan edebilir. Ne cins insanlar var biliyorsunuz... Bu zamanda... Biraz daha dikkatli olun...”

“Biz sadece...şey... Cumhuriyet okuyan ilerici insanlarız, o kadar... Bir şeyle ilgimiz... yok yani...”

“Anlıyorum anlıyorum... Olmayabilir...Ama ben sadece uyarmak istedim...Pek iyi günlerde yaşamıyoruz... Sadece iyi niyetimden... Sizi kendime yakın hissettiğimden... Ne olur ne olmaz dedim...Yanlış anlamayın lütfen.”

“Peki... Çok teşekkür ederim uyarınız için...”

“Bir şey değil... şimdi kapatabilirsiniz kapınızı...”

Kapının önünde bir süre öylece kaldı. Sonra ağır ağır döndü. Açık bıraktığı kapıdan içeri girdi. Koltuğa attı kendini. Bir yük mü kalkmıştı omuzlarından. Yooo, ne gezer! Tam tersine. Daha da kötü hissediyordu şimdi kendini. Artık onların devrimci bir örgütün elemanları olduğundan kesin emindi. Uyarısının yararlı olacağından da. En azından perdeleri açarlar, daha doğal bir hava takınırlardı. Hatta bazı yaşlı teyzeleri ve amcaları eve getirip çevreye daha bir aile görünümünü vermeye çalışırlardı. İyi de olurdu. Bu enayi komşulara biraz doğal ai-

le yaşamı görüntüsü yeterdi de artardı bile. En başta da yönetici bir oh çekerdi. Böylece ihbarcı olmak korkusundan kendiliğinden kurtulmuş olurdu. Aslında ne büyük iyilik yapmıştı bu herife. Ama kendine iyilik yapmıyordu bir türlü. Her şey kötüye, daha kötüye gidiyordu. Oysa üç gün öncesine kadar iyi, düzgün bir yaşamı vardı. Sabahtan çevirisinin başına oturur, dalar giderdi. Bazen öğle yemeğini unuttuğunu, akşamın içeri dolan karaltılarıyla farkedirdi. Bir çeşit unutma seanslarıydı aslında bu çeviri çalışmaları. Bir süredir bunu da farke-dip kendi kendisinin huzurunu kaçırmıştı. Neden kaçı-yordu? Neyi unutmak istiyordu? Hiç işte! Bunu düşün-mek bile saçmalık. Herkesin şöyle böyle bir yaşamı var-dı. Herkes bu yaşamı, bir sona varıncaya kadar peşin-den sürüklemek zorundaydı. Kendi vicdanı başkaların-kindenden ne daha temiz, ne de kirliydi. Diğer insanlar gibi bir insandı işte. Daha doğrusu öyle olmaya çalışıyordu. Olamadığı bu muydu yoksa? Başaramadığı bu muydu? Neydi diğer insanlardan farklı yanı. Belki biraz daha ze-ki sayılabilirdi onlardan. Kendi kendini durup dururken huzursuz edecek ölçüde bir zeka farklılığı. Ondan bile emin değildi aslında. Belki de bu huzursuzluk ona geç-miş devrimci yaşamından miras kalmıştı. Tam huzurlu bir çalışmaya girdiğini düşündüğü an beyninde bir kurt kıpırdardı. Ne yapıyorum ben? Kovalamaya çalışırdı. Ne yapacağım? Diğer insanlar gibi yaşamaya çalışıyo-rum, çalışmaya çalışıyorum. Hayır, bırakmazdı peşini bu soru. Ne yapıyorum? Bu kez kavgaya girişirdi ken-diyle. Geçmişte ne yaptın peki? Yanlışlıklarla dolu bir yaşam. Onca insanın ölümüne, onca yıkımlara yol açan bir hayale, gerçek dışı bir projeye omuz vererek sen de bu ölümlerden, yıkımlardan sorumlu değil misin? Şimdi hiç değilse ayrıcalıklarını bıraktın. Aydın olma ayrıcalı-ğını, bencilce kendini diğer insanlardan farklı görme ay-rıcalığını, huzursuz hayallerle yıkımı destekleme ayrıca-

lığını, daha genç insanların kafasını bulandırma ayrıcalığını, halk gibi basit düşünmeme ayrıcalığını. Ne oldu ulan domuz bu ayrıcalıkları bıraktın da, diye hırçın bir ses yükseldi bu kez içinden. Ya da gerçekten bıraktın mı onları? Yoksa bir yenisini daha mı ekledin? Aydın ayrıcalıklarına, bir de orta yaşın gerektirdiği rahat ve huzurlu yaşama ayrıcalığını mı ekledin? Sen hep bencildin. O zaman da bencildin. Bencil olduğun için devrimci oldun. Şimdi de bencil olduğun için devrimcilikten kaçyorsun. Amansız iç kavgaları içinde bitkin kalakalırdı bazen. Aynen şimdi olduğu gibi iki kolunu yanlara sarkıtır, bacaklarını uzatır hiçbir şey yapmadan sessizce saatleri tüketirdi.

Ama bu seferki bambaşka bir şeydi. Bu, ne saatlerce koltuğa gömülerek bir başka unutmaya sürüklenmeye benziyordu ne de bu iç kavgalardan adeta gizli bir zevk alarak kendi tükenmişliğini duyumsamanın hüznüyle avunmaya. Bülent her şeyi tuzla buz etmişti. Çelişkilerle dolu yaşamını rayından çıkartmıştı bir vuruşta. Gelip karşısına oturmuş ve sakın sakın anlatmıştı o korkunç şeyleri. İnanılacak şeyler değildi aslında bunlar. İnanmamıştı da. Başlangıçta yani. Hiç inanmamıştı. Neler uyduyor bu serseri demişti içinden önce. Hatta belli etmemeye çalışarak için için gülmüştü. Sonra bir soru takılmıştı kafasına. Neden bunları bana anlatıyor diye. Gerçekten neden? Hiçbir çevrede hiçbir etkisi olamayacak bir insana. Aynı soruyu, sözünü kesip ona da sormuştu. Bülent'in yanıtı inandırıcı mıydı? Çünkü devrimci olarak bildiği ve en kolay ulaşabileceği kişi benmişim. Bir bakıma akla yakın bir yanıt. Güneri Abi'ye de anlatabilirmiş ama, onu bulmak konusunda hiçbir umudu yokmuş. Benim de bildiğim gibi yurtdışındaymış çünkü Güneri Abi. Olabilir. Bu doğru olabilir. Ama MIT ajanı olduğuna göre – ki bunu yıllar önce o gece açıklamıştı Bülent – benim gibi yakın bir akrabasının iki yıl önce bu iş-

leri bırakıp bir kenara çekildiğini bilmesi gerekmez miydi? Bilmiyormuş. Tersine, bildiği, benim Maocu bir örgütün önde gelenlerinden biri olduğummuş. Mahkeme tutanaklarını incelediğinde bu sonuca varmış. Evet ama onların üzerinden dört yıl geçti Bülent. MİT böyle mi çalışıyor yani? Adeta MİT'in kötü çalışmasına kızmış gibi bir havada sormuştu bu soruyu. Ama Bülent'in yanıtı yine inandırıcı, hatta ne yazık ki güven vericiydi. MİT değil, ben iyi çalışmıyorum Bahar demişti Bülent adeta utanarak. Son dört yıllık gelişmeleri şu karmaşık olaylar ortaya çıktığında gözden geçirmek bile aklıma gelmedi. Senin, örgütün çalışmaları yönünde faaliyet göstermeye devam ettiğinden o kadar emindim ki. Bu kez utanma sırası Bahar'a gelmişti. Sanki verdiği bir sözü tutamamış gibi hafifçe kızarmıştı Bülent'in karşısında. Ne talihsizlik! O anda Bülent'in karşısında hâlâ devrimci bir örgütün temsilcisi rolünde olmayı gerçekten isterdi. Gerçekten isterdi, çünkü o zaman yapabileceği bir şeyler de olabilirdi. Ama şimdi? Çaresizdi işte. Hiçbir şey yapamayacaktı. Gazetelere bile açıklayamayacaktı Bülent'in anlattıklarını. Çünkü böyle bir gücü yoktu. Hiç, hiçbir şey yapamazdı. Üzgünüm Bülent hiçbir şey yapamam demişti yavaşça. Anlattıkların doğru olsa bile. Ne demek doğru olsa bile, diye yavaşça mırıldanmıştı Bülent ona doğru eğilerek. Başını hafifçe geriye çekmişti Bahar. Sanki anılardan, ya da cisimleşmiş bir geçmiş gibi üzerine gelen gölgeden kaçır gibi. Elinde olmadan yapmıştı bu hareketi. Bülent'e hissettirmek istemezdi yoksa. Çünkü bütün olanlar, aralarında geçen her şey sessizce ve kimse bilmeden, hatta kendi belleklerinde bile gömölüp gitmişti. Ya da öyle sanıyorlardı. Ama bu irkilme aniden? Beklenmedik bir davranış değil mi? Hem de çok. İkisine birden bir şeyleri anımsatacak ölçüde beklenmedik.

O anı örtbas etmek için konunun üstüne paldır küldür kapaklanmıştı Bahar yeniden. Bak Bülent, demişti,

bu sana inanmamakla ilgili bir şey değil. Benim inanmadığım, MİT'in kendisi. Belki de ortada senin sözünü ettiğinden başka bir provakasyon var ve bunun için kurban olarak seni ve hatta beni seçtiler. Yani şunu demek istiyorum. Senin benimle akrabalığını, yakınlığını her neyse, MİT'in bilmemesi olanaksız, belki de bütün bunları senin kulağına kasıtlı olarak doldurdular ya da ne bileyim o şifre denilen belayı önüne mahsustan sürdüler, böylece senin, yani adamları olarak gözüktüğü halde aslında solculara gizliden sempati beslediğini saptadıkları senin; koşup bana geleceğini ve her şeyi anlatacağını hesap ettiler. Böylece bu provakasyon hikayesini sen bana anlatacaktın şimdi olduğu gibi ve ben de koşup bunu örgütüme anlatacaktım, o zaman sol karışacaktı, madem bir provakasyon var öyleyse biz de 1 Mayıs'ta yürüme-yelim denecekti ve böylece solun büyük bir gösterisi MİT'in bu tertibi sonucu önlenmiş olacaktı, mesela böyle bir tertip akla yakın değil mi sence? Değil ha! Hiç olanak tanımıyorsun demek böyle bir şeye, neden? Gayet basit, demişti Bülent. Çünkü benim şifreyi çözüp okumam onların benim önüme sürmeleri sonucu olmadı, anlıyor musun? Bu son derece aniden verilmiş bir karardı benim için, son derece beklenmedik bir davranıştı, hiç kimse böyle bir şeyi o rutin içinde hesaplayamazdı, dış görünüş olarak benim şifreyi kağıda çekmem için onun hiçbir olağanüstü çekiciliği yoktu, bu tamamen benim o anki ruh halime bağlıydı ve eğer MİT'in bir takım gizli güçleri harekete geçirerek benim iç dünyamı örneğin elektron ışınlarıyla etkileyebileceği gibi bir saçmalığa inanmıyorsan, bu söylediklerinin hiçbir geçerliliği olamaz. Olamaz demek? Yazık. O zaman, söylediklerinin gerçekliğine, yani 1 Mayıs'ta gerçekten bir provakasyon düzenlendiğine inanmaktan başka çare kalmıyor Bülent. Ama işin kötü tarafı ben ve sen bir şey yapamayacağız. Hiçbir şey Bülent hiçbir şey. Ben işte şu sakın köşesinde

pinekleyen bir budaladan başka bir şey değilim artık. En azından böyle kabul etmek zorundasın. Bu olay çerçevesinde bakacak olursan böyle bu. Bırak şimdi nezaket cümlelerini Bülent.

Kalktı. Bir kahve yapmayı düşündü önce. Sonra çarpıntı yaptığını anımsayıp vazgeçti. Yeniden bıraktı kendini koltuğa. Terliklerinin ucundan ileri doğru fırlamış ayak parmaklarına baktı. Kendisinde en beğenmediği şey bu ayakparmaklarıydı. Gereğinden fazla uzundular çünkü. Bu koşullarda ne yapabilirim, diye düşündü. Üç gündür Beşir'e gitme düşüncesi gidip geliyordu kafasında. Daha zayıf olarak da Oya'ya. Tuhaf şey, üstelik bu ikisi, şu 1 Mayıs çekişmesinin iki zıt ucunda bulunuyorlardı. Biri Maocu, öbürü ilerlemeci. Birbirlerini görseler bir kaşık suda boğarlar. Ama anlaştıkları ortak bir nokta var. İkisi için de bir döneğim ben. Mücadele kaçını bir aydın! Ciddiye bile almazlar. Ciddiye alsalar da örgütlerine söz geçirebilirler mi sanki? Her şey korkunç bir çılgınlığa doğru yol alırken. Karşılıklı suçlamalardan gözgözü görmezken. Beşir'den de bu yüzden ayrılmıştı. Onun gözü hiçbir şeyi görmüyordu artık. Varsa yoksa örgüt. Varsa yoksa önderliğin doğru çizgisi. Oya farklı mı sanki? Sovyetler Birliği'ni selamlamaktan başka ne bilir o ahmak. Çok şey değişti. Çok şey. Biz altmışlarda bu işlere girerken örgüt fetişizmi falan yoktu. Örgütleri bizim isteklerimiz biçimlendirirdi. Kafamız bozuldu mu örgüt falan dinlemezdik. Ama şimdi örgütler biçimlendiriyor insanları.

Beşir? Ne yapabilirdi o? İnanmasına inanırdı. Yalan söylemeyeceğini, palavra atmaktan nefret ettiğini bilirdi. Hele böyle bir konuda. Ama en korktuğu şey...Beşir'in ukalaca siyasi yorumlara girişmesiydi. Gözü kendi gurbunun siyasi haklılığından başka bir şey görmezdi ki onun. Tartışmaya girirse bu sefer daha da dayanılmaz olurdu. İşte mücadeleyi bırakanlar senin gibi böyle bur-

juva korkaklığına kapılırlar kızım, lafları. Ya da biz zaten biliyorduk bunu, böbürlenmeleri. Her şeyden önce bu bilgiden gurubunun nasıl yararlanacağını düşünürdü. Belki de buydu onu Beşir'e gitmekten alıkoyan. İki gündür kaç kez ona gitmeye kalkışmıştı. Ama her seferinde kapıdan dönmüştü. Bir de gizliden gizliye Bülent'i ona açıklamaktan çekinmek vardı. Nedense bir akraba-sının MİT ajanı olduğunu bilmesini istemiyordu eski kocasının, ona açık verme korkusu içine yer etmişti artık. Alay ederdi. Oooo maşallah ailende bir MİT ajanı eksikti derdi, böyle diyeceğinden adı gibi emindi. Hele bir de o geceyi bilse.

Oya daha mı iyiydi sanki? Varsa yoksa Sovyetler Birliği. Başka bir şey düşünmezdi. Kendisi gibi düşünmeyenlere de hor bakardı. Koca kadın olmuştu, üstelik elinde doktorluk gibi bir mesleği vardı, hâlâ annesinden para alıyordu. Hem de burjuva diye aşağıladığı annesinden. Annesine en pahalı şeyleri aldırır, arkadaşlarına da ben almadım, annem benden habersiz almış diye açıklardı. Eskiden diskolarda falan mini etekle dans edişini görüntüleyen bütün fotoğrafları yok etmişti. Böyle yaparak neden kurtulduğunu sanıyordu? Bu geçmiş gerçekten de onun sandığı gibi çok kirli bir şey miydi? Gerçi gerilere baktığında kendisinin de böyle şeyler yaptığını anımsamıyor değildi. Derneğe giderken yeni aldığı ayakkabılarını kasıtlı olarak taşlara vurup toza buladığı, böylece arkadaşlarının kem nazarlarından kendini korumaya çalıştığı günleri unutmamıştı. Ama o günlere gençlik günleri olarak bakıyordu. Herkes gençliğinde buna benzer saçmalıklar yapabilir. Kızkardeşi Oya öyle miydi ya? Nerdeyse otuzuna gelmişti, hâlâ çocuklar gibi kapı kapı dolaşıyor, bir baltaya sap olamıyordu. Güzelim mesleğini, doktorluğunu bile kullanmıyordu. Üstelik şimdi gidip ona Bülent'in anlattıklarını aktarsa nasıl bir tutum takınacağını da az çok tahmin edebili-

yordu. Önce bir güzel DİSK'in tutumunun neden haklı olduğu, Maocular'ın neden Maocu bozkurt oldukları konusunda bir söylev çekerdi. Ardından, onun anlattıklarını bile kendilerine yontar, dört bir yanımla düşmanla sarılmış edebiyatına başlardı yine. Bülent'i pek anımsamazdı Oya, küçüktü o zamanlar. Zaten pek aldırmazdı akrabalık ilişkilerine falan. Benim ailem partim, der çıkardı işin içinden. Peki herhangi bir girişimi olur muydu? Sanmıyordu. DİSK üst yönetimine bildireceğinden kuşkusu yoktu. O yamuk suratlı sevgilisine söylerdi en azından. O da yukarıya. DİSK üst yönetimi ne yapardı? Belki gazetelere bir duyuruda bulunabilirdi. Böyle böyle bir provakasyon var diye. Belki Bülent'in ve kendisinin adını da açıklarlardı. Bülent'i anladık da, kendi adının açıklanmasının ne anlamı olacaktı? Basın bu. Belki kendi adını da Bülent'in adıyla birlikte koyarlar, iki MİT ajanının açıkladığına göre derlerdi. İşte o zaman hapı yuttuğunun resmiydi. Yok efendim kızkardeşine gitmek olacak şey değildi. O cepheyi kontrol altında tutmak çok zordu. Çok karışıktı oralar. Yine Beşir tarafı daha bildik, daha tanıdıktı. İki yıl öncesine kadar kendisi de içlerindeydi. Örgütün ıcığını cıcığını bilirdi, tepkilerini, akıl yürütme mekanizmalarını çok iyi tanırdı. Üstelik bu cepheyi kontrol etmek daha kolaydı. Eski kocasının üstünde hâlâ bir otoritesi vardı. İstemediği bir şeyi ondan habersiz yapamazdı Beşir.

Ne kadar değişmişti Bülent. Saçları dökülmüş, suratı sararmış, hareketleri yaşlı bir adamınki gibi ağırlaşmış. Üzgün ve umutsuz. Peki ama böyle bir dinamizmi nasıl bulabildi? Nasıl girdi böylesine tehlikeli bir işe? Olacak şey değil. Gençliğinde çok canlı bir insandı. Ama çekingenliğini biliyorum. Hiçbir girişimde bulunamazdı. O gece de onu baştan çıkartan bendim. Ne kadar gömersem gömeyim o anıyı gerçek bu. Ben gittim yanına. Koynuna ben girdim. Onun bana olan eğilimini biliyor-

dum ama allah için hiçbir girişimi olmamıştı. Uslu uslu yatıyordu misafir odasındaki sedirde. Sonra da sabaha karşı MİT ajanı olduğunu açıklamıştı bana. Güneri Abi'yi rapor ettiğini de. Gözyaşları içinde, pişmanlıklar içinde. Nasıl buz gibi olduğumu bugün gibi anımsıyorum. Kızlığımı verdiğim ilk erkeğin böyle nefret edilesi bir mesleğe sahip olduğunu, tapar gibi saygı duyduğum bir insanı ihbar ettiğini öğrendiğimde lekelenmiş hissetmiştim kendimi. Belki de bunun için, beni lekelemek, kırmak, kendinden uzaklaştırmak için yapmıştı bu açıklamayı. Başarmıştı da. O günden sonra da bir daha görmedim onu. Üç gün öncesine kadar. Ah Bülent hep karşıma böyle korkunç itiraflarla, ifşaatlarla mı çıkacaksın? Üstelik beni inandırarak. Kaçmama bile izin vermeyecek, olanak tanımayarak...

Birden bir şey anımsamış gibi fırladı yerinden. Hızla yatak odasına gitti. Elbise dolabının kapısını açıp elbiselerin üzerinde gezdirdi parmaklarını. Bir tane seçti, çekti. Hızla giyinmeye başladı.

İKİNCİ BÖLÜM

Saat:

Sisli beyaz bir kar sabahı. Sabahın ıssız beyaz uyanışı. Belirsiz bir tıkırtı. Bir daha. Bir kuş vuruşu gibi. Dışardan. Yoksa saat mi? Gözlerini açtı Cem. Perdeye uzandı. Beyaz taze karın ağırlığıyla eğilmiş dalları gördü. Öylesine taze ve yeniydi ki. En ufak bir kıpırtıyla, küçük bir kuş çırpıntısıyla düşüyorlardı. Ahaaa...şu işe bak! Mayıs'a geldik. Bu kar da nerden çıktı? Kalk bu soğukta bir de yüzünü yıka. Olacak iş mi? Konuklar çoktan gitmiş olmalıydı. Sokak kapısı bir kaç kez açılıp kapanmıştı erkenden. Yarı uyur yarı uyanık sancılı düşlerin ortasında algılamıştı bu sesleri. Gece doluydu ev. Ani bir konuk baskını. Uzun süre aç kaldıktan sonra lokmasını yutamayan birisi gibi bu konuk baskınını hazmetmekle uğraşmıştı. Önce Lütfiye ile Ali. Lütfiye olağanüstü şık giyinmişti nedense. Her zaman yapmadığı kadar ağır bir makyaj vardı yüzünde. Cem, ne o balo falan mı var, diye sormuştu yarı şaka yarı ciddi. Ali, illâ güzel olmalıyım bu akşam diye tutturdu, demişti. Sorumluluktan kaçmak ister gibi bir havası vardı. Ardından bir daha kapı. Amcası Güneri ve yanında Bülent diye tanıttığı yarı mecnun birisi. Kapı son olarak çalındığında, artık yeter yahu, kim ayağını sürüdü diye düşünmüştü. Aylarca kimse çalmasın kapını, sonra da... Gün duruyordu kapıda. Konukların çok sayıda olduğunu ima eden sözlerine aldırmış etmeden, hem de çamurlu ayakkabılarıyla – nerden bulduysa bu çamuru – dalıver-

mişti içeriye. Koltuğunun altında bir albüm. Zaten bu albüm değil miydi onlara sabahı ettiren? Sonra da o Bülent denen meçhul kişinin sabaha doğru çılgınlar gibi fırlayıp “buldum buldum” bağırışları. şafak sökmüştü sonunda. Yatarlarken “kar havası var, kokusunu alıyorum” demişti Ali. Doğruymuş.

Bir rüya gördüm, dedi başını yastığının altına sokmuş uyuyan Nesli’ye doğru eğilip.

Nesli, sanki dışardan böyle bir müdahale bekliyormuş gibi aniden doğruldu. Perdeyi açık tut. Kar yağmış, görmek istiyorum, dedi, ne zamandır özlemiştim. Bu kış hiç yağmadı değil mi? Biraz geç kalmış da olsa...

Sanırım bir kez yağmıştı, dedi Cem, perdeyi pencerenin kenarındaki çiviye tutturdu. Kışın başında... Hatırlamıyor musun? Sulu bir kardı. Ortalık vıcık vıcık olmuştu. Hiç sevmem öylesini. Ama bu iyi. Bak.

Nesli dışarıya baktı. Sis vardı. Beyaz, soğuk, sessiz, uzak bir sabah. Uzaklardan ölü kuş sesleri, düşen karlara karışıyordu.

Sanki çok eski bir zamanın karı bu, diye mırıldandı Nesli, yağmayı unutmuş, işte şimdi yağmış.

Anlatayım mı, dedi Cem, onu duymamış gibi.

Neyi, diye sordu Nesli, sanki Cem’in varlığının yeni farkına varıyordu.

Rüyayı, dedi Cem, biraz alınmış.

Rüya mı gördün, dedi Nesli.

Sen beni dinlemiyorsun galiba, dedi Cem.

Bırak alınganlığı sabah sabah, dedi Nesli, aklım başka yerlerdeydi. Nasıl bir rüyaymış bu? Bu kez sahte bir ilgiyle Cem'e doğru eğildi.

Her zamanki rüyalardan biri, dedi Cem, Nesli'nin davranışlarını gözlemlemeden. Bu kadar ilgi bile ona yetmişti belli ki. Gerisini fazla irdelemeyecekti artık.

Her zaman aynı rüyayı mı görüyorsun sen? Doğrusu ben olsam dayanamazdım böyle bir şeye, dedi Nesli.

Hayır, dedi Cem, ilginin dağılacığından endişelenmişti, aynı rüya değil, ama mekân aşağı yukarı aynı. Karanlık ve karmaşık bir bina bu. Yangın merdivenleri, çok tuhaf çıkmaları, uzun ve sonu gelmez koridorları var. Bu koridorlarda yürürken insan kendini kâh bir toprak zeminde, kâh bir uçurumun yanbaşında buluveriyor. Rüyalarımda hep bu binada dolaşıyorum. Ama her rüya son derece farklı. Böyle bir binayı gerçek hayattan bilmediğime eminim. Düşlerimde inşa edilmiş, oraya özgü bir şey.

Hadi anlat artık, dedi Nesli, bu uzunca açıklamadan sıkıldığını iyice belli ederek.

Ali'yle beraberdik, diye başladı Cem, hiç nazlanmadan. O binada dolaşıp duruyorduk. Kan ter içindeydik. Neyi arıyorduk belli değil. Ama hemen bulmamız gerekiyordu. Neyse o aradığımız? Kapıları açıp açıp kapıyorduk. Bir odanın kapısında durduk. Ali yavaşça açtı kapıyı. Ve hızla kapayıp bana döndü. Kapıyı açtığı anda dondurucu bir hava çarpmıştı vücuduma. İçeri girmek

istedim. Ali engel oldu. Daha çok meraklandım. Belime sarılıp önlemeye çalıştı. Uzun bir boğuşmadan sonra Ali'yi silkeleyip içeri girdim. Ama öyle komik ki, Ali'yi silkelediğim anda onun çok alınacağını düşünüp nerden bulduysam boynuna bir de kırıvat taktım hediye olarak, düşünebiliyor musun? Girdiğim yer bir ameliyat odasıydı ama içerdekiler hiç de ameliyat ortamı içinde görünmüyorlardı. Çınlayan sesler vardı. Büyük bir gürültü çıkarıyorlardı. Üstelik sigara da içiyorlardı. Ameliyat masasında on yaşlarında bir kız çocuğu yatıyordu. O anda çocuğun bacaklarından birinin lime lime edilmiş kanlı etlerle kaplı olduğunu gördüm. Doktora benzer hiç kimse yoktu aralarında. Üstelik öylesine karanlıktı ki içerisi. Bu karanlıkta ameliyat yapılır mı hiç? Ameliyat edilen kız uyanıktı. Hatta bana bakıp gülümsüyordu. Lokal anestezi yapmışlar diye düşündüm. Elinde mum tutan ve diğerlerinin tersine çok ciddi bir tavır içinde olan sakallı, yaşlı bir adam, evet, diye yanıtladı beni. Düşüncemi okumuştum demek ki. Sonra birdenbire ameliyat odasındakilerin çoğunu tanıdığımı farkettim. Hepsi bizim örgütün üst kademe yöneticileriydi. Şimdi de kızın bacaklarından kopmuş et parçalarını birbirlerine atarak eğleniyorlardı. Donup kalmıştım. Arkamdan Ali de girmiş odaya. Sırtıma bembeyaz, ama tanımlayamam, şu kar kadar beyaz, tertemiz bir doktor önlüğü koydu. Elinde mum tutan ihtiyar da beni teşvik eder bir tavırla gözlerini kırptıyordu. Hemen koştum. Et parçalarını onların ellerinden kapıp kızın bacağına koymaya başladım. Umutsuz bir çabaydı. Çünkü hangi parçanın nereye ait olduğu belli değildi. Elime bir iğne iplik geçirip gelişigüzel dikmeye başladım etleri. Ellerim titriyordu, etler kayıp kayıp düşüyordu yere. Odada bulunanlar benim bu çabam karşısında ciddileşmişler, çevreme toplanmışlardı. Mum tutan yaşlı adam, başladığınız ameliyatı yarım bırakıp gitmemeliydiniz, dedi bana. Me-

ğer bu ameliyata ben başlamışım daha önce. Adam böyle söyleyince onu onaylamamdan belliydi bu. Ve bilmediğim bir nedenden yarım bırakmışım. O zaman büyük bir acı duydum. Ameliyatı neden yarım bıraktığımı anımsamaya çalışırken uyandım sanırım. Çünkü gerisini anımsamıyorum. O kadar canlı bir rüyaydı ki, şimdi bile inanabilirim nerdeyse gerçek olduğuna.

Bu kadar mı?

Daha ne olsun?

Benden rüya yorumu beklemiyorsundur inşallah.

Ama beni ne kadar etkilediğini bilemezsin. Korkuyla uyandım. Baktım dışarda kar.

Ali ile Lütfiye gitmişler mi?

Sanırım. Kapı bir kaç kere tıkırdadı.

Dışarda hiç ses yoktu. Gündüz vakti ses olmaz mı? Yoktu işte. Hiç değilse zincir takmış, yokuşu tırmanmaya çalışan bir kaç araba sesi, bir simitçi, eskici ya da hopörlörle bağırان kamyonetli bir sebze satıcısı. Yok. Hiç ses yok. Yalnız karın o sıyrık, belirsiz sesi. Bir de griden maviye dönüşen kar ışığı.

Kalkıp sobayı yakayım mı diye sordu Nesli, uzun sarı saçları omuzlarında göğüslerine doğru dökülüyordu. Cem'in gözleri bir an onun diri göğüslerine takıldı. İyi ki kaldırmamışız sobayı. Sen geçen gün kaldıralım, diyordun.

Dışarda bir dal oynadı galiba. Karlar soluk izlerle düştü. Gri bir duman savruldu. Küçük pencereler ilerde.

Biliyor musun, örgütten atıldığımdan beri buna benzer rüyalar görüyorum hep. Ama bina hep aynı bina.

Kar yağmaya başladı yeniden. İri taneli, ağır ağır düşüyor. Nesli düşen karlara baktı baktı... Pencereyle birlikte gökyüzüne yükseliyorlardı sanki. Ona öyle geliyordu.

Hiç anlatmadın ki. Sahi, neden attılar seni örgütten? Sır mı bu da?

Çok uzaklardan bir geminin belirsiz, iyice halsiz düdüğü duyuldu. Sanki kaybolmuştu da umarsızca yardım istiyordu. Aslında bu ağır kar altında yitip giden kentin kendisi değil miydi? Hepimiz onunla birlikte kayıplara karışmıyor muyduk?

Her şey benim aptalca örgütlenme merakımdan kaynaklandı. Belki arkadaşlar daha derinlemesine bir araştırma yapsalardı, polis olduğuma karar vermeden önce, her şeyin örgütlenme merakından kaynaklandığını anlayacaklardı.

Polis mi? Aman ne komik? Görevli kimliğini göster sen yine inanmam.

Ama o günkü koşullar biraz değişikti. Belki sen de olsan o ortamda, inanırdın. İlegal kongre öncesindeydik. Ajan kuşkusu olan birinin, bu küçük bir olasılık bile olsa, örgütün illegal aygıtında tutulması büyük risk olurdu.

Onların seni polis olarak damgalamalarına ikna olmuş gibi konuşuyorsun...

İkna olmasam bile... haklıydılar.

Yani her durumda, yanlış bir kararda bile örgüt haklı oluyor, öyle mi?

Evet. Bunu daha önce de tartışmıştık seninle. Bu, teorik olarak doğru bir saptamadır. Örgüt her zaman haklıdır. Çünkü o, kollektif aklı temsil eder. Tek tek bireylerin aklını aşar onun aklı. Bireyle örgütün karşı karşıya geldiği her durumda örgütün haklı çıkması kaçınılmazdır. Onun tek tek bazı olaylardaki yanlışları, genel ve büyük sonucu ortadan kaldırmaz. Matematik bir hesap sorunudur bu. Büyük rakamlar küçük rakamları yer. Örneğin bir milyon ton çelikten on kilo eksiltsen sonuç değişmez. Yine bir milyon ton çeliktir o. Örgütün küçük yanlışları, onun devrim yolundaki büyük haklılığını ortadan kaldırmaz. Benim durumuma gelince, evet, örgüt beni ajan sanarak yanlışmıştır ama bu, örgütün ajanlara karşı uyanıklık genel tavrının doğruluğunu gösterir yine de. Bu hata dahi, temeldeki doğru çizginin göstergesidir.

Rüzgâr çıkmış, kar tipiye dönüşmüştü. Dönerek, savrularak, pencereyi döverek. Kar ışığı Cem'in yüzünün yarısını aydınlatıyordu. Dirseğini yastığa dayamıştı. Yeniden uzak gemi bağırtıları. Bu kez telaşlı, ardı ardına ve değişik tonlarda.

Öfff... şu tipiye bak. Göz gözü görmüyor. Peki anlat bakalım. Neden polis sandılar seni? Belki ben de ikna olurum doğru bir karar verdiklerine.

Bırak şakayı şimdi. Bak dinle. Yorumsuz anlatacağım... Bir örgüt evinde kalıyordum o zamanlar. Gıda fabrikasında çalışan bir kızla evli görünüyorduk. Ege'li bir kızdı. Ben de bir ara Ege'de tarım işçilerinin örgüt-

lendirilmesinde çalışmıştım. Ordan tanıyordum kızı. O zaman lisede okuyordu. Onu ve erkek arkadaşını, günün birinde, tek odalı sendika binasına götürmüş, bildiri bastığımız teksir makinesini göstermiş ve örgütlemiştim. Gençler böyle gösterilerden çabuk etkilenirler. Onlara büyük işler çeviren, her yere dal budak salmış örgüt görüntüsü vermek önemlidir. Daha sonra kızı ve erkek arkadaşını evden kaçırıp İstanbul'a aldırmiştık. Kamuf-laj açısından özellikle kız arkadaşlara çok gereksinme oluyordu. Aynı evde, akrabamız gibi gözüken bir başka kız daha kalıyordu. Yanımızda eğitilecekti. Bölgenin sorumlusu bendim. Bölge komitesini yönetiyordum. O bölgede yirmi kadar illegal üyemiz vardı. Her komite üyesine en fazla iki fabrika ya da ilişki bağılıydı. Daha fazla değil. Tam bir yeraltı çalışması içindeydik. Herhangi bir komite üyesi yakalanıp işkenceyle konuşturulduğunda yalnızca kendine bağılı iki fabrikayı ya da ilişkiyi verebilirdi. İlegalite açısından bu bir zorunluluktur.

Bütün bölge örgütlenmesini – gerçek fabrika adlarını ve kontakların gerçek isimlerini bilmesem de – işlediğim bir örgüt şemam vardı. Bu, örgütlenmenin bulunduğu aşamayı gözlemek, gelişmeleri izlemek için bulduğum bir yöntemdi. Eski komünistlerin de böyle çalıştıklarını okumuştum bir yerden. Şemamı titizlikle kamufle etmiştim ve çok iyi koruyordum. Doktor olduğum için fabrikaların herbirini hastahanenin bölümleri gibi şifrelemiştim. Her üyenin takma isminin yanına Dr. diye yazmıştım. Herhangi bir ele geçmede bu, polisi en azından bir süre oyalayabilirdi.

Akıllica görünüyor şimşiklik...

O sırada, yakında yapılacak illegal kongre için örgütsel ilişkileri gözden geçirmemiz ve üyeleri belirlememiz istenmişti bizden. Bu talimat beni, şemamı mükem-

melleştirmem yönünde kışkırttı. Evet tam anlamıyla kışkırttı diyebilirim. Şemamda ne kadar gerçek bilgi işlenmişse o kadar huzur içinde oluyordum. Bilgi boşlukları bende rahatsızlık yaratıyordu, anlıyor musun? Dilin boşluğa gitmesi gibi...

Neden, diye sordu Nesli. Yarı karanlıkta kapısı açık elbise dolabı göze çarpıyordu. Ve masa, üstünde karma-karışık kitaplar.

Ben de bilemiyorum tam olarak. Örgüt hepimizde tutkuydu, dedim ya. Bende ise bu, tutkunun da ötesine gitmişti. Lenin'in örgüt üzerine kitaplarını, yazılarını tekrar tekrar okuyor, onlardan özel anlamlar, hatta günümüze bırakılmış gizli mesajlar çıkartmaya çalışıyordum. Somut durumda, örgütün mükemmelleşiyor, gelişiyor olması, mutluluk kaynağımdı. Bu gelişmeyi ise somut olarak şemamda izlemem, görmem gerekiyordu. Adeta şema, örgütün kendisinden bile daha büyük önem kazanmıştı benim için. Bazen rüyamda görüyordum onu. Her tarafa dal budak salmış. Her akşam onu sakladığım yerden çıkartıp yeni gelişme varsa işliyordum. Hatta itiraf edeyim, onu okşuyor, seviyordum. şemadaki boşluklara yeni ve gerçek bilgiler ekledikçe seviniyor, bilmecenin bir karesini daha kapadığımı hissediyordum. Örneğin A fabrikasındaki ilişkimizin gerçek adının Ahmet değil de Hüseyin olduğunu bir raslantı sonucu ya da komite üyelerinden birinin boşboğazlığı nedeniyle öğrenmek beni sevindiriyordu. Oysa çok sakıncalıydı bu. Ama ben bu raslantıları bilinçli olarak arttırıyordum, komite üyelerinin ağzından rasgele bir sohbet anında laf almaya çalışıyordum ve işin kötüsü kendime engel olmaz hale gelmiştim artık.

Ne tuhaf bir uğraş...

Üstten, üyelerin sayısının belirlenmesi talimatı gelince bunu fırsat bildim ve bir gün komite toplantısında, herkesin kendine bağlı fabrikaların ve üyelerin gerçek isimlerini bana getirmeleri gerektiğini söyledim. Bu talebim biraz çekingen bir sessizlikle karşılanınca, yukardan istiyorlar, diye eklemeyi gerekli gördüm. İşte bu benim sonum oldu. Yukardan böyle bir şey istenmemiştir. İstenen, yalnızca üyelerin sayısıydı. Bana o anda masum bir yalan gibi görünmüştü bu. Ve komite başkanı olmanın verdiği büyük otoriteye de güvendiğimi sanıyorum. Komite üyelerinden biri uyanıklık edip bu kuşkulu durumu, beni de atlayarak daha büyük otoritelere ulaştırınca – böyle şeyler illegal bir örgütte kolay kolay olmazdı aslında – kıyamet kopmuş. Üst kademe, işin içinde gerçekten polisiye bir durum olup olmadığını araştırmak üzere harekete geçmiş. Haberim olmadan komite üleriyle ve evde birlikte kaldığım kızlarla konuşulmuş, davranışlarım gözden geçirilmiş. Her şey görecedir biliyorsun. Bir insana ajan kuşkusuyla bakmaya başladığın zaman onun en normal davranışları bile anlam kazanmaya başlar. Bu noktada artık sübjektivizm paranoyaya dönüşür. Hem de kollektif paranoyaya.

Bak bu iyi bir tespit işte...

Kongrenin hemen öncesi günlerdeydik. Üst organ tarafından pek olağan olmayan bir toplantıya çağıldım. Beni toplantıya götüren arkadaşın durgun, neşesiz havasından bile kuşkulandım. Kafam böyle önemli bir toplantıda hangi noktaların üzerinde duracağım ile meşguldü. Başkan toplantıyı açtı ve bunun kongre hazırlıklarını gözden geçirmek üzere düzenlenmiş hazırlık toplantısı olduğunu söyledi. Öncelikle gizlilik ve güvenlik önlemlerini ne ölçüde yerine getirdiğimizi gözden geçirelim, dedi. Bilirsin, böylesi gizli ve üst düzeyde bir toplan-

tıya seçilerek gelmiş insanlar kendilerine güvenilmiş olmasından duydukları hazla son derece sessiz ve güven verici olmaya çalışan bir havada davranırlar. Ben de böyle bir ruh hali içindeydim. Gururluydum ve saygılıydım. Sağıma soluma, tanıdığım ve tanımadığım yoldaşlarıma bakıyor, onlarla eşit düzeyde ve aynı davanın etrafında birleşmiş olmanın hazzını tadıyordum. Başkan, bazı yoldaşların üstlerine vazife olmadığı halde fazladan bilgiler öğrenmek istedikleri yönünde bazı bilgiler aldık, dedi. Birdenbire yüzüme kan hücum ettiğini, kıpkırmızı olduğumu anımsıyorum. Ama Başkan bana hiç bakmıyordu konuşurken, daha çok, o zamana kadar hiç karşılaşmadığım tilki suratlı birine bakarak konuşuyordu. Bir ara, evet ben de böyle bir hata yaptım, desem mi diye düşündüm. Dürüst bir özeleştiri belki durumu kurtarabilirdi. Ama yapmadım bunu. Bu konuda bilgi sahibi olacaklarına olanak vermedim o an için. Evet Tarık yoldaş, seni dinleyelim, dedi Başkan, karşısındaki tilki suratlıya. Tarık'ın dudaklarında öyle tuhaf bir gerginlik vardı ki, şimdi bile bunu tanımlayabilmem güç sana. Tarık, Başkan'a bakarak, kendilerinden bilgi istenmediği halde bazı komite sekreterlerinin fabrikaların ve üyelerin isimlerini öğrenmeye çalıştıklarını söyledi. Öyle ağır ağır konuşuyordu ki, sanki sözcükleri havada yürüyerek geliyor ve ondan sonra kulağıma çarpıyordu. Artık benden söz edildiğini anlamıştım. Dudaklarımı oynatamıyordum. Kurumuş ve birbirlerine yapışmışlardı. Bir felaketin eşiğinde olduğumu o kadar iyi biliyordum ki. Sonra, gerisini bildiğim bir filmi seyredermiş gibi olanları izledim. Tarık bana döndü, örneğin Melih arkadaş dedi – o zaman örgüt içindeki adım buydu ve dikkatini çekirim bir anda yoldaşlıktan arkadaşlığa indirilivermiştim – komite üyelerinden böyle bilgiler istemiş, dedi. Ne diyorsun bu suçlamaya, dedi Başkan koltuğunda bana doğru yarım dönüp. Bu kez sapsarı olmuşum. Hiçbir

şey söyleyemedim. Ölüm bu olmalıydı. Duyuyorsun ama tepki gösteremiyorsun, derin bir kuyuya doğru düşüyorsun. Hakkındaki soruşturmanın sonuçlarını yüzüne karşı söylemek istedik, dedi Başkan. Soruşturma ve sonuç! Her şey benim dışımda olup bitmişti. İçimi zift gibi yapışkan bir karanlık kapladı. Tarık konuşuyordu. Yarım yamalak duyabiliyordum. Evindeki kızlar da, dediğini duyuyordum, şüpheli davranışları olduğunu söylüyorlar. Beni ihbar eden komite üyesinin komünist uyanıklığını övüyordu adını vermeden. Çok soru soruyormuşum, insanların ağzından laf almaya çalışıyormuşum, militanlara yaptığım eğitimlerde polise karşı uyanıklık konusunu bilerek atlamışım, bazen ortadan kayboluyormuşum – annemlerde kaldığım zamanları kastediyorlardı herhalde – hiç tanımadıkları bastonlu, gözlüklü, esrarengiz bir adamla birlikte pastahanede görülmüşüm – Güneri amcamla buluşmuştum bundan üç yıl kadar önce –. Suçlamaların hepsini yanıtlayabilirdim aslında. Ama korkunç halsiz hissediyordum kendimi. Bedenim alev alev yanmış, sonra da ahşap bir bina gibi çökmüştü. Odaya iki liseli genç girdi. Bellerinde tabancalar vardı. Öldürecekler, diye düşündüm ve o anda hayretle en çok istediğim şeyin bu olduğunu farkettim. İki genç, kollarımdan tutup perdeleri kapalı bir odaya sürüklediler beni. Orada yalnızca su içerek bir hafta kaldım. Gençler nöbetleşe uyuyorlardı. Bir gece ikisi de uyudu. Silahlarını alıp yanıma koydum. Uyandıklarında ve silahlarını benim yanımda gördüklerinde yüzlerindeki korku ve utancı görecektin. Bir şey söylemeden verdim silahlarını geri. Kongre yapılınca kadar orda tuttular beni. Sonra serbestsin, dediler. Sokağa çıktığımda ve güneşi gördüğümde...

Dışarı baktı...

Kara bir tipinin altında .

Yitip giden kentin gemileri
Gittikçe uzaklaşarak
Soğuk koyu demir mavisinin
İçinde yok olurken
İmdat çağırıyorlardı.

Saat:9.46

827 gün oğlum ayağa kalk bütün sınıf seni görsün medarı iftihara geçtin yazdığın kompozisyonlar sonucu senin iyi bir kompositör olacağına karar verildi ve medarı maişet motoru sait faik ödülünü alacağın günler de gelecektir belki yarın belki öbürsüğün aferin sana oğlum ve sen edebiyat tarihçisi kardeşim biraderim ya da hemşirem hemşerim eğer günün birinde tarihe geçecek olursam ve sınırı geçecek olursam senden bir ricam olacak şu karşıda görünen gaziosmanpaşa plevneden çıkmam diyor etrafımı yıkmam diyor ortaokulundaki kayıtlarımı bul bu işe kayıtsız kalma bak karşıdaki kapıyı görüyor musun şu karşıdaki kapıyı işte oradan gireceksin bir yaz günü kafilelerle ve burnuna tatil olmuş okulların o uyuşuk rehavet verici kokusu çarpacak ama sen durma yürü tanı toprağın altında kefensiz yatana eskiden bizim kel müdür cumartesileri o kapının başında durup bize iyi bir resmi geçit yaptırırdı ve biz de tir tir titrerdik çünkü ya saçımızın üç numara olan traşının biraz uzadığını ya kravatımızın yana kaydığını ya da ortaokul şapkamızın ön siperliğinin çantaya sokuşturulmaktan dolayı çatlamış olduğunu bahane ederek en az kırkımızı şehit edecek yani sıradan ayırıp cezaya bırakacak ve böylece o güzel cumartesimizi bize zehir zemberek edecekti bundan zevk alıyordu namussuz sözüm belediye meclisinden dışarı işte o kapıdan gireceksin hemşeri hemşirem şu ilerde döner gibi yükselen merdiven var ya tabii tabii stili öyle burası eski bir paşa konağı gazi o paşa plevnelerde debelensin dursun burada babialı paşaları konakları-

nı dikmekten bir an bile geri durmamışlar işte o döner merdivenlerden döne döne dövüşerek çıkacaksın ağır ağır kapıyı iteceksin sana kimse engel olmaz merak etme karşına iftiharla göğüsleri kabarmış öğrencilerin solmuş resimlerinden müteşekkil bir müteşebbis öğrenciler tablosu çıkacaktır çünkü sen de biliyorsun ki okulda iftihara geçen çocukların çoğu daha sonra özel müteşebbis kesiminde iş bulmuşlardır korkma ve aldanma yolcu ben onların arasında yokum yukarda yazdıklarım benim o zamandan beri içimde birikmiş gizli özlemlerimin işte şu naçiz toprak olacak vücudumdan çıkıp sayfalara dökülmüş kompleks şekilleridir çünkü hiçbir zaman medarı iftihara geçemedim ailemin medarı iftiharını olamadım sınıf bile geçemedim sen oralarda bir yerlerde olacak kayıt odasını bul mutlaka sarı yırtık zarfların tıkıştırıldığı tozlu bir oda bulacaksın oradaki görevlinin eline zamanın enflasyon rayiçlerine göre uygun bir ücret sıkıştırıver ve 1959 yılının kayıtlarını iste sınıf III-A unutmama numara 827 denize nazır yüksek oymalı tavanlı aydınlık bir sınıftı allah rahmet eylesin matematikçi ospirik sınıfa girdiğinde diye düşünürken yanımdan şu sarı surat bülent denilen leyla ile mecnun geçmesin mi tuhaf adam beni gördü de görmezlikten geldi sallana sallana gitti durağa ve bir otobüse binip toz oldu ortadan sanki bütün gece başımızı ağrıtan kimsesiz çocuk falan zırvalamalarıyla bizi uyutmayan ve sabaha karşı da evreka evreka buldum arşimet haykırılarıyla bizi mutazarrır eden o değildi insan biraz saygılı ve sevgili olur hiç değilse sabah karşılaşıncaya bir günaydın der değil mi yok canım nerdeeee bilmiyorum mehmet efendi nerden bulmuş bunu emekli mit ajanı mıymış mitten kaçan bir mit ajanı mıymış dün gece mehmet efendi bir şeylerden söz edip duruyordu tertip mi varmış terkip mi varmış her neyse cem de nerden evine toplar böyle insanları neyse yine de geldiğim iyi oldu ne zamandır dışarı çıkmıyor-

dum insanları görmüyordum hem de böylece eski okulumda bir göz atıp yerinde durup durmadığını kontrol ettim eski anılara gittim 93 harbi dedemi bir kere daha andım uykusuzluktan mütevellit aşırı ilaç almalarım nedeniyle epeyce uyuşmuş sinirlerimi biraz olsun canlandırdım şimdi de gop ortaokulunun önünden ayrılarak şifa yurduna müteveccihen yola çıkmış bulunuyorum bu sizin teveccühünüz efendim aslında benim bu kadar ilaç kullanmam şaşılacak bir şaşkın bakkaldır çünkü bende küçükten beri bir ilaç hobisi midir fobisi midir her ne alahın cezasıysa bu iki kelimeyi hep karıştırırım işte bu ilaç korkusu vardır hiç unutmam annem 93 harbi dedemi babama çaktırmadan bir güzel hırpalıyordu ki deme gitsin dedemin fazla ilaç ve hayat hapı aldığını bahane ederek ve dedem abide-i hürriyet yürüyüşünden arta kalan bir haşmetlilikle babamın emirlerine o zamanlar subayların evlerde uşak gibi kullandıkları ve halkımızın bunun intikamını nice belden aşağı subay fıkrasıyla aldığı erler çalıştırılırdı evet babamın emirlerine meydan okuyordu emireri şükrü ve annem beldenaşağı subay fıkralarından çıkmış suçlu suratlarla dedemin okuduğu meydan dergisini dinliyorlardı zavallı 93 harbi hiçbir yerde barınamamış gel seni tarihe gömelim türü telkinlere kulak asmayıp ölmemekte ısrar edince damatlar ve gelinler tarafından itilip kakıştırılıp örselenmiş buruşturulup ütülenmiş ve en sonunda babamın yanına sığınmak zorunda kalmıştı 93 yaşındaydı artık çişini de tutamıyordu babama sığınmadan önce ankaranın maltepe semtinde bir bodrum katında kalıyordu zavallı plevne savaşlarından zile cephelerinden sonra kendini bu küflü bodrumda bulmuştu babamla giderdik ona beni kucağına almak isterdi pantolonu buruş buruştu özellikle kaskılara doğru kat kat olmuş bol bir pantolondur sanki çok eski devirlerden kalmış bir kumaştı üstü başı sidik kokuyordu 93 harbinin at fışkısı sidik kokularını sıcak-

ta iyice bir tuhaflaşan o kokuları buradan tanıyorum üstüne yapıyordu çünkü ve ben bu yüzden kucağına oturmak istemezdim o köstekli saatini çıkarıp tiktaklarını dinletirdi bana bu odayı nasıl mı anımsıyorum biraz bodrum güneşi sarı ve çıtırtı ve kurumuş ot ıssızlığı terk edilmiş insan ıssızlığı ve ıslak bir güneş rutubetli bir güneş kuytulugu ve örümcek ağı ve toz ve sarı sıcak güneş tozlu ışığı ve kuytu sararmışlık gazete eskisi hüznü ve görünmeyen uyuşuk kitap kokusu eskimişliği işte bu eskimişlik şimdi bizim evde hayat haplarıyla ölüme ve gizli gelin baskılarına direnmeye çalışıyordu ilaçlardan ve haplardan başucundaki komodinin üstü görünmez olmuştu ve annem de baba baba yine hap mı içtiniz oğlunuza söyleyeceğim valla diyerek görünmez çimdikler atıyordu kendisine ve sonunda dedem bu rengarenk hapların üzerine hırsla atlayarak bir kaç tane kopartmaya çalışıyordu o sırada emireri şükrü araya giriyor beybaba sizi şöyle alayım diyor ve işte beybaba buna dayanamayıp heeeeeeeeyyyyyyytttttt diye bir nara atıyordu bütün mahalle bizim eve bakıyordu annem rezil olduk diye dövünüyordu bana baksana sen bana baksana diye kükrüyordu dedem buruşuk pantolon sidikleri içinde bana miralay zileli deli halil derler benim emrimde senin gibi kaç tane redif vardı biliyor musun sen bakiim kışlada redif sesi var bir elin nesi var iki elin sesi var kars cephesinden geri çekilirken askerlerin buz tutan ayaklarını allah vermiye morfin de yoktu evladım morfin sen kangreni bilir misin kangreni kasap bıçağı gibi bıçaklarla cart diye keserlerdi adamın ayağını yaaa ve aynı zamanda rediflerin daha çabuk koşması için evet evladım kaçarken koşulur ve yiğitliğin onda dokuzu budur evet askerleri daha hızlı koşturmak için kamçı kullanırdık böyle uzun kamçılar bir salladın mı allah vermiye on metre ötedeki askerin enşesine iniverirdi o zavallı yalın ayak askerlerin sırtında evladım senin gibi kaç redifin sırtında kamçı pat-

lattım ben biliyor musun evladım üzgünüm özür dilerim sorri o korkunç harbi kimseye göstermesin allah bir daha tut bakayım şu bavulun kenarından evladım ahmet adın ahmetti değil mi her ne haltsa evladım çok ağır ben sürükleyemiyorum ve artık bu evi terk ediyorum selim oğlum beni bu hallere sokanların ve bu gelinlerin eline bırakanların allah cezasını versin amin tek vasiyetim ve miras bırakacağım şey budur ve bir de eski kılıcım var duvarda asılı onu da kaybetmeyin darılırım valla ben gidiyorum oğlum redif ahmet gündüz gece şu bavulu itele biraz hava da çok sıcak zile cephesinde kılıcımı sallardım mermilere askerlere cesaret vermek için bir keresinde atım vurulmuştu rahmetli atım allah taksiratını affet sin iyi bir attı karnından vurulmuştu oluk gibi kan fışkırıyordu toz toprak o anda pelerinimi tıkaç yapıp bastırdım karnına ama heyhat her şey birbirine karıştı kardeşim redif ahmet ben şimdi nerdeyim hangi cephe deyim onu bile bilmiyorum allah canımı bir an önce alıverse de bu iş de burada bitiverse artık bu hayat kabak tadı vermeye başladı evladım diyerek yokuş aşağı ilerliyordu ve redif ahmet şükrü efendi de yanibaşında ona refakat etmekteydi neyse ki dedem hastanelerden farklı olarak refakatçı kabul ediyordu ve böylece hazin bir ayvazof tablosu biçiminde arnavutköyün vezirköşkü sokağından aşağı doğru kayıyorlardı ve aşağıda bir şantiye vardı şantiye şefleri dedemi davet ettiler buyur beyamca bir çayımızı iç dediler beyamca oturur oturmaz gelinini bir güzel çekiştirmeye başladı maşallah bir de gür sesi vardı ki ve ilerde feyziati ile eski tütün deposunun çürük güneşte kurumuş tütün sandıkları vardı ve bir havuzda kırmızı balıklar yüzmelerine devam ediyorlardı böylece burası üç ayrı devrin birbirinin içine girmiş yaşamını sürdürüyordu önce sultaniye kasrı kırmızı balık prensesler hanım sultanlar nazlı sonra feyziati lisesi kolalı gömlek uzun ceket saygılı öğrenci sonra tütün deposu toz yutan

sendikasız işçi ve daha sonra da açık ve gizli sevişme yeri gündüz genç kızlar oğlanlar ve refakatlerinde rontgen-ciler gece fahişeler homoseksüeller ve refakatlerinde pezevenk ve erketeler keşke harpte olsaydım diye ağlıyordu dedem harp ve sulh tolstoy cephelerinde kalsaydım keşke g o p'u dinleyip ben de plevneden çıkmam deseydim ne güzel tuna nehrinin kıyılarında püfür püfür kıyıya nazır hazır ve nazır belki de nazır olurdum dedem gayri ihtiyari ihtiyarlamış bir ihtiyardı gençliğinde bah-tiyardı ve bu sırada gelen otobüse atladım yeni bir uygulama başlamış artık bileti biletçi değil şöför satıyormuş yenilikleri severim çocuk gibi sevinirim böyle zamanlar-da şöförden bir bilet alıp akvaryuma benzeyen cam ku-tuya attım ve biletin içerde süzülüşünü izledim ne de ol-sa benim biletimdi onun kaderi beni ilgilendiriyordu hatta şöför biletçiye sordum sonra ne olacak bu biletler diye yakılacak dedi üzüldüm ve üzgün üzgün bir koltu-ğa oturdum ve pencere kenarından yollara daldım

Saat: 10.01

mayıs bir köylü kıızıdır safu dilber şuu bi aram
doğup gülçin olurken jaleler buhı bahariden
söner biçare en parlak demi şevkinde bir akşam
ekinler en müzehheb raşei aşkıyla titrerken

Titrememi önlesem iyi olacak. Hem de böyle güzel bir Mayıs sabahında dikkat çekebilir. Ne olacak? Hasta sanırlar. Ya da sabahçı. İstanbul böyleleriyle dolu. Ki-min kime dikkat ettiği var allahaşkına. Günlerdir yor-gun düştüm. Bir de dün geceki uykusuzluk ve gerginlik. Ondan bu titreme. Sonunda her şey ortaya çıktı. Neden sevinemiyorum? Şifre bütünüyle çözüldü işte. İstedğim bu değil miydi? Ama şimdi de boşlukta kalmış gibi bir halim var. Gazetede ki bilmeceyi çözünce canı sıkılmaya başlayan emekliler gibi. Esas o değil tabii. Bu bir kaç gü-

nü nasıl geçireceğim? Bu gerginlikle hem de. Otellerde kalamam. Peşimdedirler. Yüzdeyüz bu. Ortadan kaybolduğumu kesin bildirmişlerdir. Hem de böyle bir zamanda. General oradaydı. Gördüm onu. Gördüm değil mi? Oydu tabii. Eminim. Uzaktan da olsa. Yerleşmiş yerine. Ona bildirmişler midir ortadan yok olduğumu? Tabii, ne şüphe. Önce ona bildirmişlerdir. Kendisinin emrinde olduğum için. Şüphelenmiş midir? Ne düşünmüştür? Belki de kızını yakalamak için İstanbul'a geldiğimi, kendisini en kısa zamanda arayacağımı... Olamaz mı? Arasam... İnterkontinental Oteli'nden. Desem ki, Paşam size haber veremediğimden ayrılmak mecburiyetinde kaldım. Çünkü kızınızın izi üzerindeydim, bana birkaç gün izin verin. Yutar mı? Zannetmiyorum. Hemen buraya, yanıma gel Nedim, diyecektir. Yanına gitmeyince de iyice şüphelenecektir. Hayır hayır! En iyisi bu durumu devam ettirmek. Zaten her şey General'in elinde değil. Ondan bağımsız olarak gerekli bölümler peşime çoktan düşmüştür. Bir de iz belli etmenin manası yok. Bütün mesele şu bir kaç günü kazasız belasız, ele geçmeden atlatabilmekte. Bir de... Bir de Tarlabası'nda durumu yerinde görmem. Önceden... Gerekli keşifleri yapabilmem. Bir an önce Tarlabası'na ulaşırsam iyi olacak. Beyoğlu'nun ara sokaklarından. Ortalık bu saatte bile sarhoş, orospu ve şişe kırığı dolu...

Babamın başucundaydım. Karanlıkta oturuyordum. Ölmeden önce, bahtiyar olman en büyük dileğim Bülent evladım, demişti. Hiç unutmam. Sıska damarlı eli elimin üzerindeydi. Öleceği kesindi. Bir an önce olmasını istiyordum bunun aslında. Zavallı adamcağız az çekmemişti. Kanseri bu, kolay değil. Bahtiyar olmak ha...Ah peder bey ah! Ömrümün bir nebzesinde o dediğin şeyi tadabilirdim mi acaba? Senin gibi kaygısız bir çapkın olabilseydim, belki tadabilirdim ben de onu. Senin gibi, genç kızların omuzlarını babaca pozlara girip okşayarak kahka-

halar patlatabilseydim ben de... İrsiyet denen şeye inanmak kabil mi? Böyle bir babadan böyle bir evlat olsun, imkansız. Tam tersine. O ne kadar kaygısız bir adamsa, ben de o kadar kendi kendini yiyip bitiren bir insan olup çıktım. Gençliğimden beri mi? Yok, pek o kadar değil. Gençliğimde neşeyi kısa da olsa tadabilmişim. O görev ve intisap etmeden önceleri... Öyle denebilir... Nasıl oldu o iş? Bir gençlik özentisiydi değil mi? Nerden bilebildim böyle olacağını? Ruhumu böylesine etkileyeceğini bu mesleğin? Beni bütünüyle değiştireceğini. Gerçekten hariciyeci olsaydım. Yurtdışında dolaşır, günümü gün ederdim. Babam gibi bir çapkın olurdum belki de. Ama bende böyle bir tabiat yoktu. Gençliğimde de yoktu bu. Biliyorum. Kızlardan hep kaçtım. Bizim gençliğimizde zaten bütün gençlik böyleydi galiba. Kızlarla pek irtibat yoktu. Çok romantik bir gençliktik. Kızları uzaktan takip etmekten başka ne halt ederdik ki? Talihsiz bir nesil bence. 1930 ve sonrası tevellütlüler. Yoksa bana mı öyle geliyor? Belki de herkes benim gibi değildi. Ama tanıdığım arkadaşlarım. Hepsi aşağı yukarı benim gibiydi. Rakı sofrasını kurar, gözlerimizi kapar, başımızı titreterek hüznü alaturka şarkılar söylerdik. Dede Efendi baş köşedeki konuğumuz olurdu her zaman. Alafranga çarlistonlara itibar edenler çok azdı bizim devrimizde. Onlar da İstanbul'daki bir avuçluk sosyete çocuğuydu. Çoğunluğu meydana getiren bizlerdik. Uzak, ulaşamadığımız aşklarımızdan söz ederdik erkek erkeğe. Ulaşılmamış aşklarla hüznülenip mesut olurduk. Ne budalalık. Şimdiki gençler daha gerçekçi zannedersen. En azından bizim gibi romantik bir aptallık içinde değiller.

Nelerden etkilenirdik! Ne aptalca şeylerden! Boş bir vatan millet edebiyatı içinde yuvarlanır dururduk. Hiçbir bok bilmiyorduk aslında. Devlet büyüklerine boş bir hayranlıktan başka. Dünyadan haberimiz bile yoktu. Çıktık açık alınla on yılda her savaştan edebiyatıyla

kendinden geçmek, Mareşal Feyzi Çakmak'ın ölümünde oturup hüngür hüngür ağlamak salaklıktan başka neyle izah edilebilir? Ya o Nihal Atsız'ın romanları. Göktürklerin Ölümü, Göktürkler Diriliyor. Onları okur okur, sonra da birer Gökbörü gibi dolaşırdık etrafta. Daha on beş yaşındaydım Tan matbaasının tahribi olayına katıldığım da. Güzelim matbaa makinelerini nasıl da merhametsizce kırıp dökmüştük. Dünyada bir tek Türkiye var sanıyorduk. Muasır medeniyet seviyesine yükselmekte olan bir Türkiye. İnaniyorduk buna. Türkiye'nin gerçekten büyük bir hızla kalkındığına. Ama bakış açımız Ankara'nın resmi nutuklarıyla kısıtlıydı. Anadolu'yu bilmiyorduk bile. Köylüyü kitaplardan tanıyorduk. Bereket tanrısı gibi düşlüyorduk onları. Varsa yoksa Türklük övüncü. Başka bir şey yok. Türk, öğün, güven, çalış. Güven Park'taki o iri adaleli adam heykelleri bütün şuurumuzu sarmıştı adeta. Bir heykelin insanın şuurunda bu kadar büyük bir tesir yapabileceğini düşünemezdim. Seneler sonra, seneler sonra, yaşananlarla yavaş yavaş sona erdi bu sanrı.

Ama o zamanlar. Her şey vatan millet içindi. Tanımadığımız bir millet ve aslında ne olduğunu anlamadığımız bir vatan. Çocukça bir milli böbürlenme işte. Bize verilen buydu. Çok azımız dışına çıkabilmişti bunun. Dışına çıkabilenler de karalanıyordu. Komünist olarak damgalanıyordu. Güneri Abi gibileri mesela. Onun komünist olduğu gerçektir tabii. Ama bu tür insanların ne dediklerini, ne demek istediklerini dinlemiyorduk, düşünmüyorduk bile. Gözümüz kördü. Bu milli böbürlenme içinde bize her şeyi yutturmaları mümkündü. Öyle de oldu.

Benim teşkilata intisabımda bu körlüğün rolü var mıydı? Vardı elbette. Ama yalnızca bu değil. Bir de esrarengiz şeylere duyulan çocukça heves. O akşam rakı sofrasında Atilla çıkartıp kâğıtları gösterdiğinde... Ben, Ra-

fet ve Atilla. Üçümüz içiyorduk. İyice kafayı bulmuştuk. Beceriksiz aşklarımızla demlenip mutsuzluğumuzun zevkini çıkartmaya çalışıyorduk. Daha yirmilerimizde olmamıza rağmen ihtiyarladığımızı düşünüyor, saçlarımızın dökülmesiyle övünüyorduk. Ne tuhaf bir ruh hali içindeydik. Ankara'nın karanlık geceleri, yalnızlığımız, milliyetçiliğimiz, başarısız aşklarımız, hep birlikte koyu bir sis perdesi oluşturuyordu önümüzde. İşte böyle bir andı. Birisi dokunsa ağlayacaktık. Üstelik tam nedenini de bilmeden. O anda Atilla çıkarttı cebinden o kâğıtları. Kendisinin MİT ajanı olduğunu açıklayıverdi. Ölsem inanmazdım. Atilla gibi bir çocuğun... Yakışıklı bir çocuktuk. İnce, Clark Cable bıyıkları dudaklarının üstünde. Yumuşak, pürüzsüz, pembe yanakları. Saadet Anam, nasılsın oğlum diye sorduğunda bile kıpkırmızı kesilirdi. Öylesine mahcup bir delikanlıydı. Demek Atilla MİT ajanıymış. İşte belgeleri de elinde. Gizli bir vesika. Ortada kırmızı bir ayyıldız, kabartma damgalar. Rafet'le birlikte eğilmiştik kâğıtlara. Tuhaf bir sessizlik oluşmuştu aramızda. Aslında söylemem usulsüz demişti Atilla. Size değil, babama bile göstermemem gerekir. Ama siz benim en yakın arkadaşlarımsınız. Çok esrarengiz bir andı. Büyülenmiş gibi bakakalmıştık kâğıtlara. Sonra başımızı kaldırıp Atilla'ya. Şimdi büyümüştü karşımızda. O mahcup, kız gibi çocuk gitmiş, yerine esrarengiz işlerin sorumlusu ciddi bir devlet görevlisi gelmişti. Aramızda birden bir uçurum açılmıştı sanki. Bize tepelerden bir yerlerden bakıyor gibiydi. Ezilmiştik onun büyüklüğü karşısında. Sonra hızla toplamıştı kâğıtlarını. Kimseye söylemeyeceğinize söz verin demişti. Bu sözlerinde bile bir dikte havası vardı. Söz vermekten başka çaremiz yoktu. Daha sonra sessizlik olmuştu. Rafet'in canı sıkılmış gibiydi. Rahatsız olmuştu belki de yakın bir arkadaşının teşkilat üyesi olduğunu öğrenmekten. Ya da böyle bir sırra iştirak etmiş olmaktan. Bir kenara çekilip kendi

kendine mırıldanır gibi hüznü bir şarkıya başlamıştı. O anki esrarengiz havayı dağıtmaya çalışıyordu belki de. Sonra kalkmıştı aniden. Gecenin ilerlemiş bir saatiydi. Benim odadaydık. Atilla ile yalnız kalmıştık. O da gidecekti birazdan belli ki. Ama kalkmadan önce kendini toparlamak ister gibi silkinmiş, ceketini giymiş, kravatını sıkılaştırmıştı. Kapıya yürümüş, sonra durup geriye dönmüş ve bana bakmıştı. Hiç unutmuyorum o anı. Eli kapının tokmağında, Clark Cable bıyıklarının üzerinde ter damlacıkları. Bülent demişti, sesinin titremesini önlemeye gayret ederek. Paylaştığımız sırrın ne kadar mühim olduğunu anlıyorsundur ümit ederim. Ama Rafet'in gittiği iyi oldu. Beni sarhoş zannetme. Yaptığımda bir hata yok. Çünkü bizlerin hata yapma hakkımız yoktur. İşte böyle mühim bir memleket görevidir bu. Şimdi söyleyeceklerimi iyi dinle. Bu sana bir vazife teklifidir. Üzerinde iyi düşün ve bana bir kerede cevap ver. Teşkilata intisap etmek ister misin? Böyle önemli ve gizli bir memleket vazifesi herkese teklif edilmez, bunu bilesin. Memleket senden vazife bekliyor. Sen de bu vazifeye seçilenlerden sin. Bu sözleri söylerken de o her zamanki kız haliyle kızarmıştı yine. Kalbim hızla çarpmıştı. Sanki kabul etmemek vatana ihanetmiş gibi bir duygu sarmıştı her yanı. Utanmıştım. Memleketim için her şeyi yapmaya hazırım Atilla, demiştim çocukça ve ahmakça, hiç düşünmeden. Sanki bir tiyatro sahnesinde Vatan yahut Silistre'yi oynuyordum. Ya da o sıralarda bol bol gösterilen, Kore'deki kahraman Türk'ün ta kendisiydim. Ve bir anda geçivermişim sınırı. O karanlık dünyaya, o bütün hayatın seyrini değiştiren beklenmedik teklife nasıl da safça atlayıvermişim. Nasıl da...

Üzülüyorum tabii şimdi düşündükçe. Hayatımı kendi ellerimle kararttım. Üstelik bir kaç yıl sonra bunun hiç de öyle övünülesi bir meslek olmadığını, vatan millet aşkıyla alakası bulunmadığını, daha da kötüsü en ya-

kınların hakkında bile hiç tanımadığın birilerine gam-mazlık yapmak zorunda olduğunu ve bu meslekten çık-manın imkansızlığını yavaş yavaş görmeye başladığım-da. Ruhum oralarda yıkıldı. Yeniden inşası mümkün ol-mayan bir şekilde hem de. İlk vazifelerimden biri, Atıl-la'nın talebi istikametinde Güneri Abi hakkında rapor vermek olmuştu. Aman Allahım ne büyük bir sıkıntıydı bu. Yüzüne bakamıyordum Güneri Abi'nin. Ne diyecek-tim, ne rapor verecektim? İlk raporum tatmin edici bu-lunmamıştı. Evindeki kitaplar hakkındaydı. Suphi Nuri İleri'nin kitapları, Marx'ın külliyyatı falan. Bunun ayıp olduğunu daha o zamandan farketmiştim. Şeyin yani. Sana güvenen, kitaplığını açan bir insanın okuduğu ki-tapları bildirmenin. Günlerce mideme ağrılar girmişti. O zamanlar Güneri Abi sıkı takip altındaydı. Yalnızca be-nim tarafımdan değil. Ben de bilmiyordum nasıl bir ta-kip olduğunu bunun ama, verdiğim bilgilerin bir başka kanaldan doğrulukları açısından kontrol edilmesi bunu gösteriyordu. İçimi bir korku sarmıştı. Nasıl bir ağa düştüğümü düşünmeye başlamıştım. Ama yapılacak bir şey yoktu artık. Devam etmek mecburiyetindeydim. Ha-yatımı idame ettirmek için mecburdum buna. Güneri Abi yurtdışına kaçtığında kızmışlardı bana, bunu farke-demediğim için. Farketmemiş miydim? Bir kış günü An-kara'da rastlamıştım Güneri Abi'ye. Bir süredir evine gitmekten kaçınıyordum. Yeni bilgiler vermek mecburi-yetinde kalmamak için. Yumuşak, gri bir kar yağıyordu üzerimize. Çok uzaklara gidiyorum Bülent, demişti Gü-neri Abi. Çok uzaklara. Kalbim küt demiş durmuştu sanki. Anlamıştım aslında. Kaçacağını. Kore'de yedek-subay olarak bulunmuştu. Hepimizin büyük hürmetini kazanmıştı bu yüzden. Daha sonra komünist olduğunu öğrendiğimde kendi adıma burkulmamış değildim ama, yine de severdim onu, anlattığı hikayeleri. Nereye Güne-ri Abi diye soramamıştım. Susmuştum önce. Mahçubi-

yetle başımı öne eğmiştim. Ben de Güneri Abi demiştim yalnızca. Ben de gidiyorum. Belki de senden daha uzaklara. Bir mana verememişti belli ki bu laflarıma. İkimiz de susmuştuk. Sonra omuzuma koymuştu elini. Titremiştim. O elin omuzumda öylece kalmasını ve oracıkta ağlamayı ne kadar isterdim. Haydi hoşça kal, uzun süre görüşemeyeceğiz belki de, demişti. Kar düşüyordu aramıza. Gri, yumuşak bir kar. Ve beni öylece bırakıp gitmişti. Rapor etmemiştim bunu. Etseydim yakalarlardı, biliyorum. Kaçtığını öğrendiğim zaman içimden bir oh çekmiştim. Teşkilat kızmıştı bana. Neden anlayamadın diye. Allah kahretsin. Bu açığımı kapatmak için büyük bir gayretkeşlikle çalışmışım. Hariciyedeki solcular hakkında olur olmaz raporlar düzenlemiştim. İnsan kaçamıyor işte. Bir açığını kapatmak için başka yerlere saldırıyor.

Aradan dört beş sene geçti. Alışmışım artık. O pis atmosfere. Ben de onlardan biri olmuşum. Ruhum git-tikçe karararak. Ama işte böyle karanlık bir ruh bile aşık olabiliyor. Hem de umulmadık bir anda. Bahar'lara gidip geliyordum bazen akşamları. Teyzemlere yani. Bahar yeni yeni büyüyordu. Neşeli bir kızdı. Benden ne anlıyordu bilmem ki. Önce abice bir yaklaşım içindeydim ona karşı. Teyze kızına karşı farklı bir his içinde olabileceğimi düşünmemiştim. Ya da kendime bile itiraf etmekten kaçınıyordum. Ama o eve gidiş gelişlerimi sıklaştırmamın ne manası vardı? Neden onu görmediğim zamanlar huzursuz oluyordum? Gelir, derslerini sorardı bana. Aramızda sekiz yaş fark vardı. Abilik sınırlarını geçmemeye çalışarak lise birin derslerini öğretmeye çalışıyordum ona. Dersi anlatırken yanımda durup hafif solumalarla beni incelediğini farkediyor, ondan etkileniyor, ama bütün kuvvetimle kendimi sınırlıyordum. Dizleri dizlerime, elleri ellerime değdiğinde elektrik çarpmış gibi oluyordum. Elimde değildi. Mani olamıyordum

kendime. Öyle anlarda geri çekilsem bile müteakip günlerde yeniden onlara gitmekten kaçamıyordum. Giderim ama bir sınırdan dururum diye düşünüyordum. Duruyordum da. Yalnız olduğumuz zamanlarda bile. Ve o fark ediyordu benim kendimi gemlediğimi. O zaman huysuzlaşıyordu. Sitem dolu bakışlarını bana çeviriyordu. Hiçbir kızla bu kadar yakın planda bulunmamıştım. Ne kadar gayret göstersem beceriksiz hareketlerimle ondan etkilendiğimi belli ediyordum. Anlıyordu. Benim kabuğumu kıramadığı için daha da huysuzlaşıyordu. Bir kere sinde şakayla karışık tokatlamıştı bile beni. Anlamamazlığa vurmuştum yine. Abice bir toleransla geçiştirmiştim. Nihayet... Hiç beklemediğim bir anda. Benim bir dahlim olmaksızın her şey olup bitti. Gece yatma zamanı gelmişti. Ben her zamanki gibi misafir odasındaki sedirde yatıyordum, battaniyeye sarınmış. Geceyarısı, herkes yattıktan birkaç saat sonra, misafir odasının kapısı hafif bir gıcırtyla açıldığında onun geldiğini biliyordum aslında. Yüzüm duvara dönüktü. Hareketsizdim. Hem onu kucaklamak istiyordum, hem de ölümüne korkuyordum bundan. Başucuma gelmişti. Bülent, diye seslenmişti hafifçe. Sanki o anda uykudan uyanmış gibi yapmıştım. Merakla yüzüne bakmıştım. O anda kaçabilirdim aslında. Bir bahane uydurup kalkabilir, ya da abice bir hava takınıp derdini sorabilir, onu odasına yollayabilirdim. Ama hiçbirini yapmadım. Yalnızca yüzüne baktım. Ve o derinlikte eriyip gittim adeta. Artık karşı koyamayacağımı ben de biliyordum. Ama her şey bir yana, vazifem dolayısıyla ona sarılamayacağımı da düşünüyordum. Böylesine temiz bir varlığı kirli ruhumla lekeleyeceğim gibi bir his içindeydim. Yanına gelmek istiyorum, dedi. Bir sessizlik oldu o an. Ne yapacağımı bilemiyordum. Ama kollarım kendiliğinden hareket etti. Battaniyeyi aralayıp onu koynuma aldım. Bir zaman hiçbir hareket yapmadan öylece sıkı sıkı sarılmış yattık.

Ne kadar zaman geçtiğini hatırlamıyorum. Birden bacaklarımın arasına kaydığını farkettilim. O genç, dipdiri bedenle sarsıldım ve kendimi kaybettim artık. Uzun, sancılı, boğuşmaya benzer bir sevişmeydi. Çıkan seslere bile dikkat etmiyorduk herhalde. Bir ara teyzem, odasından, Bahar, diye sesleniverdi. Bahar'ın akli başındaydı herhalde. Kapıya gitti. Ne var anne, diye seslendi gayet sakin. Ne o gürültü, diye sordu teyzem. Bahar tereddüt etmeksizin tuvalete gitmişim, dedi. Ve şu cesarete bak. Yeniden dönüp yanıma geldi. Artık ses çıkartmamaya çalışıyorduk. Sessiz, ölümüne bir sevişme. Unutulmamacak bir şey. Çığlıklarımızı boğarak, sevincimizi boğarak. Hıçkırıklarımızı boğarak. Hıçkırıklarımızı ya. Çünkü ben ağlıyordum artık. Ağlayarak ona MİT ajanı olduğumu itiraf ediyordum. Ve o da ağlıyordu. Beni o anda kazanmış ve kaybetmişti. İşte bunun için ağlıyordu zannedirim. Her şeyi söylemişim ona. Her şeyi. Bir çırpıda. Yalnız MİT ajanı olduğumu değil. Aynı zamanda Güneri Abi'yi ihbar ettiğimi, onun hakkında raporlar tertip ettiğimi de. Kusar gibi. Her şeyi. Güneri Abi amcası oluyordu. Bütün aile, onun maceralı hayatının tesiri altındaydı. Gençler onun hikayeleriyle büyümüşü. Yurtdışındaki kaçak solcunun kaderi bu gençlerin de kaderini daha küçükten etkilemişti. Onu muhitlerinde müdafaa etmek için az çırpınmamışlardı, gelen taarruzları az göğüslememişlerdi. İşte şimdi teyzeoğlunun büyük ihanetini öğrenmişti. Hem de böyle bir anda. Kızlığını ona sevinçle, cesaretle, her şeyi göze alarak verdiği böyle bir anda. Ne yıkıcı bir şey. Neden yaptım bunu? Onu kendimden uzaklaştırmak için mi? Hayır, eğer öyle olsaydı sevişmeden evvel söylemem gerekirdi. Alçakça bir intikam hissi mi? Neden intikam? Bu küçücük kızıdan mı? Ne peki? Kendi suçluluğumu itiraf ederek senelerin tortusundan bir an için de olsa kurtulma saiki mi? Hayır, o da değil bence. Tek bir açıklama kalıyor. Doğru olan da

o. Böyle bir zevk anının sonunda bu açıklamayı yaparak sevdiğimi kendimden uzaklaştırmak, böylece kendi kendimi cezalandırmak. Kendime en büyük cezayı vermek. Hem de karşımdakinin nasıl yıkılacağını bir an bile düşünmeksizin. Kendimi cezalandırmak için bile egoistçe bir yol tutmuştum. Alçakça bir yol. Tam da bir ajana yakışacak şekilde. Bahar gözyaşlarıyla sıyrılıp gitti yanımdan. Önce inanmak istemedi. Ağzımı kapatmak istedi. Ama gözyaşlarım inandırdı onu sonunda. Bir daha da görmedim onu. Sabah erkenden toplanıp gittim. Karanlıklara karıştım. Onu bir daha görmeyeceğimi, göremeyeceğimi çok iyi bilerek. Ama bir gün, bir gün...

Seneler sonraydı. O gün üzerime kocaman bir gökyüzü devrildiğini hatırlıyorum. Üzerime devrildiğinde simsiyah ya da koyu lacivert bir rengi vardı. Korkunç bir gürültüyle, ağaç çatırtılarıyla ve çatlayan kayaların içinden fışkıran köpüklü sularla, devrilen dağlarla yeraltında yaşayan canlıların tozlu vücutlarının toza toprağa bulanmasıyla. O anda ölmek istemiştım. Hazır her şey böylesine altüst olmuşken ölüp gideyim demiştım. Ama biliyordum aslında. Her şey yerli yerindeydi. Kafes içindeki sarı ışık da, manyeto da yerinde duruyordu ve vazifeliler de oradaydı. Ben de içlerindeydim. Tam beş kişiydik. Köşedeki musluk ve altında hazır bekleyen kırmızı yangın kovanı da oradaydı. Albay Açıkalin da. Terli, şişmiş yüzüyle ve dışarı fırlamış gözleriyle, İngiliz kumaşından lacivert elbiseleriyle orada. Gökyüzü falan devrilmemiş. Hiçbir değişiklik olmamış. Her şey tıkır tıkır kendi düzeninde işleyip gidiyor. Bu gidişi aksatacak en ufak bir şey olmuyor. Elektrikler bile kesilmiyor. Herkes yaşamak zorunda. Pisliklere bulaşmak zorunda. Beş memurun ortasında bir genç kız yatıyor beyaz çıplak vücuduyla. Kız dişi bir İsa gibi çarmığa gerilmiş, yerde. Gözleri bağlı. Hiçbir şeyden korkmadan son derece soğukkanlı devam ediyoruz işimize. Midem bulanıyor.

Mümkün olduğunca geri planda durmaya çalışıyorum. Sarı Kasım'ın elinde falaka sopası. Albay alıyor sonra sopayı. Ceketinin kollarını yukarı çekiyor. Abdest almaya hazırlanan bir dindar gibi kol düğmelerini çıkarıp gömleğin kollarını yukarı sıvıyor. Kasım geri çekiliyor. Albay vurmaya başlıyor. Kasım gözlerini kızın iki bacağına arasına dikmiş. Siyah kıllarla örtülü o noktaya. Burnundan soluyor. O anda net olarak görüyorum. Hayatta asla görmek istemeyeceğim bir şeyi. Sarı Kasım Albayın arkasında durmuş, elini cebine sokmuş, dikleşen cinsiyet uzvuyla oynuyor. Kusmak istiyorum. İmkansız ama. Sessiz bir böğürtü yükseliyor gırtlığımdan. Adın ne, diye soruyor albay kıza adın ne adını söyle. Kız İnci, diyor, İnciiii.... Albay Açıklalın bu ismi duydukça hırslanıp indiriyor sopayı. Sonra dönüp Kasım'a veriyor yeniden. Başıyla emrediyor ona. Kasım, ceketinin ucuyla, çadır gibi kabarmış önünü örterek ilerliyor. Sopayı kızın iki bacağına arasına, oraya, tam o noktaya, siyahlığın içinde belli belirsiz sezilen pembeliğe sokuyor. Bir inilti duyuluyor. Ulan orospu, diye bağıyor albay, buradan sağ çıkacağını mı zannediyorsun. kızın yüzünün yalnızca alt kısmı görünüyor. Sonra sanki soluk bir kanat sesi. Ölmeden önce son defa çırpınan bir güvercinin kanadı gibi. Kızın iniltisini ve bu iniltinin içinde belli belirsiz ismini söylediğini duyuyorum. Bahar. İyice eğiliyorum kıza diğerleriyle birlikte. Soyadını da söyle, diyor albay iyiden iyiye zafer havasında. Ergen... Bahar Ergen... O anda gökyüzü devriliyor tepemde. Büyük bir gürültüyle. Duvara tutanmak... Ölmek... Yıkılmamak... Onu tanıdığımı belli etmemek... Dudaklarımdaki çığlığı bastırmak... Onun beni tanınması ihtimalinden nefretle kaçmak, kurtulmak oralardan...

Sonra yanibaşımda Veli yarbayı bulmuştum. İyisin ya, birden fenalaştın, buranın havası da iyi değil, tavan basık, iyisin ya Nedim, demişti Veli yarbay. Gözlerimi

açmıştım. Ne gök vardı devrilen ne de bir başka şey. Her şey eskisi gibi. Kafesli ışık, manyeto, musluk, kırmızı kova, siyah duvarlar. Bahar yok. Götürmüşler. Albay Açıkalin, Kasım ve diğerleri de yok...

Seneler sonra karşılaştığımızda neler hissettim onun karşısında? O beyaz bedeni acılar içinde bırakılan kızın karşısında. Ona bütün o kötülükleri yapanların arasında benim de olduğumu söylese miydim? Yok artık, bu kadarına ne o, ne de ben dayanamazdık herhalde. Peki nerden biliyorum onun bilmediğini? Yani o gün beni göz bandının ardından bakıp tanımadığını. Bu mümkün değil mi? Hele ben o gün bayılmışken. Pekâlâ, o kargaşalıkta gözbandını iyiden iyiye kaydırabilirdi. Eminim artık, beni görmüştü. Bu yüzden beni kapıda karşısında bulduğunda yüzü tiksintiyle buruştu. Yoksa yalnızca ajan olmamdan değil. Neden yüzüme vurmadı öyleyse? Neden defol git işkenceci köpek, diye bağırmadı? Korktu mu? Durumu idare etmeye mi çalıştı? Korkmuş olması mümkün. Çünkü ayrılmış arkadaşlarından, köşeye çekilmiş artık. Beni dinler gibi yaptı. Önce açıkça, inanmadığını ifade etti ama, beni kırmadan yapmaya çalıştı bunu. Seni de kullanıyor olabilirler, dedi. Ama ben bu ihtimali çürütünce... Bu defa da çaresizlik içinde boynunu eğdi. Bir şey yapamayacağını söyledi. İstese yaparmıydı? Bilemiyorum. Ama belki bir başkası olsa inanırdı. Kime? Güneri Abi'ye inanırdı mesela. O söylese böyle bir şey, bir dediğini iki etmeden koştururdu bir yerlere. Elinden geleni yapardı.

Çok değişmiş Bahar. Görmeyeli. Yok o değil. Yani bir kadın olarak gelişip serpmesi değil dediğim. Ne bileyim, sanki gözlerinde bir de ma var gibiydi. Benim tanıdığım kızın canlılığını bulamadım. Hayata büyük bir şüpheyile bakar gibi. Belki de bütün insanlar seneler içinde hayata karşı böyle bir tavır içine giriyorlar. Gözlerindeki canlılık zamanla soluyor. Ben de öyle olmadım mı?

Benimki başka ama. Bahar'da hiç beklemediğim bir değişiklik bu. Hayalkırıklığı gibi bir şeydi. Kendi bulunduğum yere bakınca hayret verici bir vaziyet. Sanki tersine giden trenlerden birbirimize bakıyorduk. Ben tam ters bir yerden geliyordum, ama oradan koparak. O ise diğer bir uçtan geliyordu ve o uçtan ayrılarak. Ben onun geldiği yere doğru bütün bağlarımı koparmış giderken, o benim eski alanıma doğru daha bir güvenlik içinde ilerliyordu sanki. Bunlardı işte hissettiklerim. Birden bir kopukluk oldu aramızda. İçinde bulunduğumuz absürd durumun neticesiydi bu belli ki. Hiç kimse yerinde durmuyordu. Hele benim o anki vaziyetim inanılacak gibi değildi. Bahar nasıl görmüştür kimbilir?

Nasıl bir insiyakla hareket ettiğimi şimdi ben bile çıkaramıyorum. Daha kopalı bir hafta ancak oldu o hayattan. Ama şimdi çok uzaklarda kalmış görünüyor bana her şey. Hatta benim hayatım değil gibi. Sanki bir başkasıydı o. Ordaki Nedim bir başkasıydı. Şimdi o kadar uzağım ondan, oradan. Nasıl oldu peki bütün bunlar? Nasıl aniden elimi uzattım o şifreye? Evveliyatı yok muydu bunun? Benim bile farketmediğim, senelerin koyu tortusunun bir neticesi değil miydi? şüphesiz öyleydi. Yoksa bir anlık çılgınlık değil, biliyorum, bunu daha iyi anlıyorum şimdi. Ya da Güneri Abi'yle o beklenmedik, mucizevi karşılaşmamızdan sonra daha iyi anladım. Olacak şey değildi ona rastlamam. Hayalimden bile geçiremezdim böyle bir şeyi. Hâlâ yurtdışında zannediyordum onu. Saadet Anam'larda aniden karşıma çıkınca hayalet görmüş gibi oldum. Ya o? Bilemiyorum. O benim kadar şaşırmadı tabii. Biraz ürktü belki. Hâlâ illegal yaşadığı için. Ama bilmiyordu benimle karşılaştığında MIT ajanı olduğumu. Bahar'la görüşmemizden sonra Ankara'ya, Saadet Anam'lara dönüşüm ümitsizliğin neticesiydi tabii ki. Artık yapacak bir şey olmadığını düşünüyordum. Evde çaresiz bekleyecektim onları. Gelip

beni bulacaklardı. Her şeyi, şifreyi çaldığımı itiraf edecektim. Ondan sonrasını Allah bilir. Yaşatmayacaklardı beni elbette. İzimi bile bırakmayacaklardı ortada. Böyle bir ümitsizlik anında Güneri Abi'nin kapıyı çalması mucize değildi de neydi allahaşkına? Ona bir çırpıda her şeyi anlattığımda yüzünde kan kalmadı. İhtiyarlamış, iyice değişmiş. Belki de tebdil-i kıyafet ettiği için o kadar yaşlı görünüyordu, bilemiyorum. Ajan olduğumu duyunca renginin atmasından tabii ne var. Belki de onu yakalatacağımı düşündü evvela. Ama kısa zaman içinde anladı böyle bir şey olmadığını. Sonra yanına kattı beni de. İki kaçak olmuştuk artık. Beni reddetmedi. Söylediklerime inandı. Ondan da bu beklenirdi.

İşte burası Tarlabası. Son durağa geldik artık. Ya da başlangıç noktasına. Silahın tam olarak atılacağı yeri hesap etmek zorundayım. Yokuşun yanıbaşındaki şu elektrik direği işte. Aşağı taraf yokuş. Evet burası. Ya da bir kaç adım aşağısı. Ama ben olsam şu direğin orada dururdum. Bana on metrelik bir uzaklık yeterli. Buradan yukarı doğru on adım yürüyecek olursam... şu duvarın kenarı iyi. Buradan O'nu tam olarak görebilirim. Hakim bir nokta. Ben onu görebilirim ama onun beni görmesi zor. Çünkü o aşağı tarafa, yürüyüşçülerin geldiği istikamete bakıyor olacak bütün dikkatiyle. Yani benim bulduğum istikametın tam tersine. Ama diğer memurlar? Onlar da çevrede olmayacaklar mı? Ve beni tanımları işten bile değil. Ama bir şey var. O gün burası şimdiki gibi boş olmayacak. Bu duvarın kenarı meraklılarla dolu olacak. Onların arasına gizleyebilirim kendimi. Tamam, yeri belirledim, artık ayrılabilirim buradan. Fazla kalmak iyi olmaz.

Ne geceydi ama. Güneri Abi'nin dışında hiçbirini tanımıyordum. Cem'i uzaktan biliyordum. Ama o hatırlamadı bile beni. Sabaha kadar boğuştum şifrenin çözülmemeyen kısmıyla ve nihayet... Sabaha doğru hepimiz bir

yerlerde sızdık kaldık. Sonra ben uyandım. Tepede ışık hâlâ yanıyordu. Güneri Abi uyuyordu halının üzerinde. Karşıkı sedir boştu oysa. Dizlerini kırmış tavana doğru. Gözlükleri bile gözünde. Doğrudum yerimden ve kimseyi uyandırmadan çıkıp gittim. Ortaköy'ün tepelerinden aşağı...

Şifreyi çözdüm ama, beni buna sevkedenin ne olduğunu hâlâ çözebilmiş değilim. Kafamı kurcalıyor. Neden yaptım bunu? Baştan düşünelim. O gün General beni çağırdı ve her zamanki gibi sağa sola yollanacak şifreli mesajları verdi. Ama birini verirken bir alt kanala yollanacak, dedi. Birden rahatsız oldum. Mesleki bir korku, usulsüz bir işlemi tatbik etmek mecburiyetinde kalmanın verdiği ürküntü müydü bu? Belki biraz öyleydi. Ama sonra geçti gitti. Her şey eski rutin içinde yürüdü. Mesaj odasına geldim. Jaluziler her zamanki gibi kapalıydı. Çiğ floresan ışıkları vardı yine her yanda. Mesaj odasında yalnızdım. Bezginlikle, generalin verdiği mesaj zarfına uzandım ve açtım. Zarfın içinde uzun bir şifrenin yanısıra bir küçük zarf daha bulunuyordu. Bu zarfı hiç açmadan göndermem icap ediyordu. Fakat merak saiki ile zarfın kenarını aralayınca masanın üzerine iyice küçültülmüş bir kroki düştü. Dikkatli bakınca bunun Taksim meydanının ve çevresinin krokisi olduğunu anladım. Daha da dikkat çekici olanı, krokide bir yerin oklarla işaret edilmiş olmasıydı. O anda etraftaki her şey bana değişik ve anormal gözüktü. O anı tam olarak hatırlayabiliyorum. Kendim de dahil her şey değişmişti sanki. Ve o andan itibaren yapacaklarım da, evvelden bilinen davranışların dışında olmak mecburiyetindeydi sanki. Bunu tuhaf bir şekilde hissedebiliyordum. Korkunç bir heyecan, senelerdir hissetmediğim, belki de ömrümde hiç hissetmediğim bir heyecan kaplamıştı içimi. Evvela kroki-deki yeri hafızama iyice kaydettim ve krokiyi yeniden, kapağı hafifçe aralanmış zarfın içine itekledim. Sonra

mesajı aldım ve önümdeki kağıda hızla kaydetmeye başladım. Oysa yasaktı bu, çok iyi biliyordum. Hatta yapılması en imkansız işti bizim meslekte. Mesaj odasında bir gözetleme olduğunu biliyordum. Bu gözetlemenin o anda işi ne kadar ciddiye aldığını bilemezdim elbette. İşin tuhaf tarafı, gözetlemenin bütünüyle işbaşında olduğunu bilsem de yapacaktım bunu. Elimde olmayan bir şeydi. Korkunç bir hırstı. Sanki benim üstümde bir iradenin idaresi altındaydım. Farkettikleri an, ölüm çıkardı oradan. Bunu bile bile. Gömleğimin sırtı terden deri iskemleye yapışmıştı. Sırtımda o soğukluğu hissediyordum. Çok uzun bir mesajdı. Cebir hesaplarına benzer rakam ve harfler bitmek bilmiyordu. Mesajın nihayetine yaklaştıkça heyecanım artıyordu. Bir an önce bitirip çıkmak. Oradaki her şey boğuyordu beni artık. çıkıp gidecektim oralardan bir daha dönmemecesine. Bunu hissetmek yüreğimi kuş gibi havalandırıyor. Bir yandan da mesajı çözdüğüm zaman hayal kırıklığına uğrama korkusu vardı. Ya bütün bunlar nafileyse. Ya mesaj alelade mesajlardan biriye. Sonunda bitti mesaj. Usulca gömleğimin cebine indirdim kağıdı. Ceketimi giydim ve çıktım odadan. Serin koridorda ağır adımlarla ilerledim. Merdivenleri indim. Sanki asırlar geçti kontrol kapısına gelinceye kadar. Kapıdaki memur son derece doğal hareket ediyordu. Demek ona bir şey bildirilmemişti. O anda... Arkadaki hışırtı... Nedim bey bir dakika, diye bir ses. Ağır ağır döndüm geriye. Hulusi'ydi. Bizim papyonlu Hulusi. Kıvrık saçlı. Hissiz yüzünden hiçbir şey anlamak mümkün değildi. Şeyi soracaktım dedi Hulusi, acaba Generalim bugün gelecekler miydi? Kapının eşiğindeydim. Hürriyetime birkaç adım vardı. Evet gelecekler, dedim ve o anda kontrol düğmesine basılmış olacak ki kapı açıldı ve taze hava çarptı burnuma. Cevabımın yarım yamalaklığını bile düşünmeden arabama ilerledim ve kilidi çevirip...

Eve girdim. Perdeleri açmadan oturdum masanın başına. Masa lambasını yaktım. Gömleğimin cebinden mesajı çıkarttım. Çözmeye giriştim. İlk bulduğum kelime nerdeyse hayalkırıklığı yaratıyordu bende: RÜBABI-ŞIKESTE. Ardından BALIKÇILAR. Kitaplığa gidip Tevfik Fikret'in, babamdan kalan, örselenmiş, sararmış cildini çıkarttım. Balıkçılar şiirini buldum. Formülü tatbik ettim. Cebir hesapları kelimelere irca oldu.

Ama hâlâ böyle bir riske neden girdiğimi, üstelik şifrenin çözümünden sonra neden Bahar'a gittiğimi, neden olan biteni Güneri Abi'ye anlattığımı, neden dün geceyi şifrenin çözölemeyen kısmını çözmekle geçirdiğimi, neden General'i Interkontinental'de gözlediğimi, neden Tarlabası'na gelip silahın atılacağı yer konusunda keşif yaptığımı, neden ortadan kaybolduğumu, neden ölümü göze aldığımı, neden hayatımın geri kalan kısmını harcadığımı bilemiyorum. Belki de burada da benim kendi şifrem yatıyor, kendi çözölmemiş şifrem.

1-2-1 + XXXI -2-5-6 + XXXII -6-3

bugün açız evlatlarım diyordu peder
açız...A

kazayı anlatıyorlardı böyle birbirine
anlatıyorlardı...TI

dışarda fırtına gittikçe pür gazap cuşan
cuşan...Ş

birinci kelime... A-TI-Ş

NESRİN

ben ki bitmez sanıyordum bu hayatın şevki
hayatın...HA

etme nesrin bana zehretme şu bir dem zevki
nesrin...Rİ

cismi bitabını bezletmiş idi
bitabını...TA
bütün âlâm ile ekdar ile geçsin aramam
ekdar...DA
ikinci kelime...HA-RÎ-TA-DA

HASAN'IN GAZASI

küşadesine bulutlarla süslenen gökten
gökten...GÖ
lebi veday neharın zemine buse fiken
buse...S
bu asiyaba olur müntehi sapınca sola
müntehi...TE
tahaşşüd eyledi teşii için gönüllüleri
gönüllüleri...RÎ
yorulmadan gidecekler yorulmadan hatta
gidecekler...LE
kavuşmak ah bu her gün nasib olur şey mi
nasib...N
üçüncü kelime...GÖ-S-TE-RÎ-LE-N

RAMAZAN SADAKASI

efendiler ne olur ben fakirim işte sükut
ne...N olur...O fakirim...K
ufukta parçalanan bir sebaha hiddetle
ufukta...TA hiddetle...D
sizindir işte verin susturun bu hasta sesi
hasta...A
dördüncü kelime...N-O-K-TA-D-A

aşıyanI DıL

yaptımdı kendi kendime bir lanei huzur
yaptımdı...YAP...I lane...LA
bir aksi can rüba

can...CA

bazen zılal içinde sükuti şebaneden

sükut...K

beşinci kelime... YAP-I-LA-CA-K

RUHI EŞARIM

teneffüsi ezhar...Y

bir aşıyanı bekâret ki bekler esharın ...KI

altıncı kelime...Y-KI

HABI GIRIZAN

açıp karşımda bir aguşı mükrim... GU...R

okur bi intiha eşarı davet...U

uyur hatta şu pehnayi mükevkeb...P

yedinci kelime... GU-R-U-P

HAYALI HODBIN

konar yakınlaşırm şimdi tutmak üzereyken

YAK...LAŞ

geçen zamanlarımın ey hayali hodbini...IN

açıp nigahımı dilber safı bir mehtab...Ç...A

sekizinci kelime...YAK-LAŞ-IN-Ç-A

YAŞADIKÇA

görür bülendü muzarra edersin istical... GÖR

sever hayatı beşer ta seri mezarında...EV

dokuzuncu kelime...GÖR-EV

UFK Ü HİLAL

amakı leyle birer kimsesiz çocuk

Buradaki formül diğerlerinden farklıydı 1 ş2 ş3 ş4 + ş5 bilinen şifreye göre uygulanınca “amakıl” diye bir şey çıkıyordu. Belki de bu formülde görev verilen kişinin adı gizliydi ama, burada başka bir matematik formül sözko-

nusuydu 1'in dışında diğer rakkamların yanında neden çizgi vardı bunun ayrıca çözümlenmesi icabediyordu. şifrenin ilk andaki çözümünde onuncu kelimeyi formül haliyle almak mecburiyetindeydim.

PERİ İ HAZAN

dinler etrafı pür tefekkür...Dı
ağlar gibi ta uzakta yalnız...Ş
yerlerde nizarü zerdü üryan...ER
onbirinci kelime...DI-Ş-ER

FIRAK U TELAKİ

tekrar olunan veday sakın...TEK
lakin soğudukça leyli hasret...L
bir mutekifi adem refika...İF
onikinci kelime... TEK-L-İF

SABAH EZANINDA

bir samtı ulvi kalbi tabiat... KA...
bir samtı nâlân ruhi avalim... U...L
onikinci kelime... KA-B-U-L

HEMŞİREM İÇİN

biz çocuktuk seni defneylediler...EDİL
koymamış ismini lakin vicdan...Mİ
veriyor hükmünü lanet nefrin...YOR
onüçüncü kelime...EDİL-Mİ-YOR

SİS

Burada 1 ş2 ş3 ş4 + ş5 formülü yeniden geçiyordu,
Sonra;

ey marmaranın mai der aguuşu içinde...DE...N
ondördüncü kelime... 1 ş2 ş3 ş4 + ş5 DE-N

RÜCU

hayatı milleti tazip eden muhakkar eden... İL...K
onbeşinci kelime...İL-K

BİR LAHZA İ TEAHHUR

bir uykudan uyandırır akvamı dehşetin...İ
ey şanlı avcı damını bihude kurmadın...şA
dursaydı bir dakikacağız devri bi sükun... R...E
kanlarla cinayete pek benzeyen bu iş...T
onaltıncı kelime... İ-ŞA-R-E-T

DAR ÜL MUALLİMİN MARŞI

fikr ordusuyuz meşali irfanla mücehhez...S
ayatı hakikat okunur rayetimizde...O
fikr ordusu feyz ordusu nur ordusuyuz biz... N...R
fikr ordusu cehd ordusu azm ordusuyuz biz...A
onyedinci kelime...S-O-N-R-A

AVENG İ ŞÜHUR

mayıs bir köylü kızıdır safu dilber şu bi aram...Dı
doğup gülçin olurken jaleler buhı bahariden...ş...ER
söner biçare en parlak demi şevkinde bir akşam L...E
ekinler en müzehheb raşei aşkıyla titrerken...R...Y
onsekizinci kelime... Dı-ş-ER-L-E-R-Y

şifre burada bitiyordu mesajın bütününe yeniden okudum.

Atış haritada gösterilen noktada yapılacak iki gurup yaklaşınca görev 1 ş2 ş3 ş4 + ş5 diğer teklif kabul edilmiyor 1 ş2 ş3 ş4 + ş5 den ilk işaret sonra diğerleri

Tam masadan kalkmak üzereyken aveng i şühur şirinin Türkçeleştirilmiş şekline takıldı gözüm. Kitabı kapamadan bir kaç kere okudum.

mayıs bir saf ve güzel şuh ve oynak köylü kızıdır
doğup bir bahar sabahı çiğler gül derlerken
en istekli çağında bir akşam zavalılık kararır
altınlaşan ekinler aşkıyla ürperip titrerken

Saat: 10.12

Salondaki, geceden kalma ağır nikotin kokusunu soludu. Yattığı yerden doğruldu ağır ağır. Gidip pencereyi açtı. Temiz havayı çekti ciğerlerine. Herkes uyuyor olmalıydı. Birden anımsadı. Dönüp sedire baktı. Yok. Gitmiş Bülent. Çılgın gibiydi, diye düşündü. Gerçekten çılgın gibiydi. Yok canım! Yalnızca şok gibi bir şey. En sonunda çözmüş olmaktan...Peki o “rövanş” sözcüğünü diline dolamasının anlamı neydi? Eskiden böyle değildi bu çocuk. Biraz tuhaflaşmış ya, neyse. Erkenden de çıkıp gitmiş. Ben üzerime düşeni yaptım. Evet öyle!

Pencerenin önünde gerindi. Gözlüğünü çıkarıp hohladıktan sonra gömleğinin ucuyla buğuyu sildi. Boğazın güneşte parlayan altın sularına baktı. Pencereyi kapamadı. Yere serili ceketini aldı. Evin içindeki belli belirsiz sesleri dinledi bir an. Herkes uyuyor olmalı. Yıpratıcı bir gece bitmiş, yeni bir günün insanı biraz da rehavete sürükleyen iyimserliği çökmüştü her yana. Sessizce salonun kapısına gitti. Kapıyı açtı. Son kez gözden geçirdi içeriyi. Uzun, gizli yaşama yıllarının onda bıraktığı bir alışkanlıktı bu. Geride sakıncalı bir şeyler kalmasın. Albüm hâlâ yerde, halının üzerindeydi. Hay Allah nereden nereye şu işe bak, diye mırıldandı. Usulca örttü kapıyı. Cem’le Nesli’nin kaldıkları odanın önünden geçerken bir an durakladı. Soğuk bir hava çarptı yüzüne. Gidiyorum desem mi? Boş ver, uyuyorlardır. Sokak kapısını açtı...

Ortaköy’ün sırtlarında katırtırnaklarıyla sararmış tepelere doğru yürüdü. İllerdeki kare kare bostanlara

baktı. Bir adam eğilmiş bir şeyler yoluyordu bostanın içinde. Kentin ortasında uzak köy görüntüleri. Daha ötede boğaz köprüsü güneş ısıltıları içindeydi küçük oyuncak arabalarıyla. Uzaklardan, deniz tarafından bir gürültü geliyordu. Durdu. Kentin olağan gümbürtüsü mü? Sessiz ve kentten saklanan çalıların, korku gözlü çekirgelerin arasından yürürken... birisi seslendi ona. Eee... Gözlüklü Mehmet Efendi... Nereye gidiyorsun? Böylesine amaçsız, böylesine kaygısız. Üstelik bastonunu da unutmuşsun. Anlat bakalım. Ne yapıyorsun, ne ediyorsun? İstersen bir kaç gün önceden başlayalım, ne dersin? Çevresine bakındı. Kimseler yoktu yakınlarda. Ama kimseler. Bir allahın kulu bile. Yapayalnızdı, kentin ortasında yitmiş bu sessiz uyuşuk sıcaklıkta. Durdu. Çalıların üzerine işedi. Çıkan sesi dinledi. Biraz ileriye gidip oturdu. Yolunu yitirmiş bir çoban gibi. Öylece seyre koyuldu suları.

Bir gün önceydi. Trendeydim. Bir eski kokusu gelmişti burnuma. Tren gittikçe daha fazla gömülüyordu sislere. O zayıf ağaçlar, yapraksız, gri dallar ve kararmış telgraf direkleri ve uzaktaki hayalet evler – dar, karanlık sokaklardan birdenbire Anadolu'nun bozkırına çıkmak... – belli belirsiz beyaz kerpiç evler ve köyler gittikçe gömülüyordu ve ben trenin penceresinden gerilere doğru... Tren ilerledikçe, restoran vagonunda yeni bir yolculuğun dinçliğiyle çevreme bakınıyordum. Gazetem önümde, istersem okurum. Çayım sarsılıp duran masamda, arada bir dudaklarıma götürüp buharından çayın kokusunu alarak ağır ağır yudumlayabilirim. TDD yazılı temiz, kolalı bir örtü, TDD yazılı sağlam Paşabahçe işi fincanlar. Bunlar sarsıntıyla yavaş yavaş kayarlar-ken... Ne düşünüyorum dedikçe düşüncelerim bir anda duruveriyordu, sonra yeniden dalıyordum. Unutunca ne düşündüğümü beynimde her şey su gibi akıyordu, düzgün şırıltılarla, uykuya dalar gibi. Bir ara gerçekten uyu-

muşum da. O kısa uyku anında Saadet Teyze gelip karşıma oturmasın mı? Yine her zamanki gibi göbeğinin üstünde yağ lekeleri. Sallanan gevşemiş etlerle kaplı kollarını havaya kaldırdı. Parmaklarıyla bir şeyler çizdi boşlukta. Ağzının kenarında yine o ruj lekeleri. “O bacacıkları naaaaaassıl titriyor” derken “nasıl” a güçlü bir vurgu yaptı yine ve sanki parmaklarının ucunda bir çift bacak sallandı. “O gözyaşcıkları naaaaaassıl süzülüyor” derken bu kez parmaklarını pudralanmış gözaltlarına götürdü. Sonra önümdeki fincanı kapıp falıma baktı. Üç vakte kadar iyi haberler alacaksın Güneri’ciğim, diyerek diliyle rujlarını yaladı. Acı sabah kahveleriyle telvelenen garip sabah sohbetleri olurdu Ankara’nın küçük memur evlerinde ve o yok olan sesler şimdi bile beynimin içinde uğuldayıp duruyor. “Nuur içinde yatsın Mustafa’m” derdi Saadet Teyze her cümleinin başında. “Nuur içinde yatsın Mustafa’m bakanlıktayken...”, “nuur içinde yatsın Mustafa’m encümendeyken...” “Eeee... Saadet Hanım sizde vardır bir haberler, harici ve dahili siyasi ahval hakkında bir şeyler...” derdi babam. “Valla Selim Beyciğim, nuur içinde yatsın Mustafa’mı toprağa verdiğimizizden beri hiç kimsecikleri görmüyorum ki...” Daha yedek subay olup Kore’ye gitmemiştim. Lise sondaydım. Naci orta sondaydı. Vay vay vay. Malum ve tescilli komünist gözlüklü Memet Efendi demek Kore’ye de gidip komünistlere Amerikan mermisi sıktı, öyle mi? Durun efendim, acele etmeyin oraya da geleceğiz elbette. Ne diyordum? Ha Naci... Biraderim olur. Sokakta dayak yedikçe bana sığınırdı kerata. Saraçoğlu sokaklarında az kavga etmemiştim onun için. Gölge ve mayhoş yaz sokakları bomboş, kendi başlarına. Bir düş gibi uzak şimdi oralar, gitsem bile, görsem bile uzak. O sokaklarda sevda tangolarıyla tütsülenen, melankolik aşkların peşinden sürüklenirdim.

Ne olur beni üzme yeter
Beni biraz sev derdim biter
İstemem dünyada hiçbir şey
Güzel gözlerin bana yeter

Saadet Teyze yaz kış eldivenli elleriyle – ellerinde egzama olduğunu söylemişti babam – börek tepsisini yüklenir bize gelirdi. Tepsinin yarısını o indirirdi gövdeye tabii. Yanında da Bülent. Bizim bu Bülent işte. O zamanlar küçüktü tabii. Naci'yle aynı yaşıydı. Evlat edinmişti onu Saadet Teyze. Mustafa'sının yeğenini. Naci'yle Bülent ayaklarıma dolanırlardı. Güneri Abi bize binbir roman anlat, korkunç olsun. Kafadan uydurduğum hikayeleri sandıkta tarifsiz eski kâğıt kokularıyla çürüyen binbir roman ciltlerinden okumuş gibi anlatırdım. Sandıkta çürüyen eski kitap kokusunu bilir misiniz?

Bekledi. Yanıt alamayınca ayağa kalktı. Üstüne yapışmış kuru otları silkeledi. Güneşe baktı. Yerden bir kırık ağaç dalı aldı. Yokladı. Tamam, olur bu, idare eder. Ona baston niyetine dayanarak bostanlara doğru ağır ağır yürüdü.

İşte eski Ankara günleri böyleydi. Çok gençtim tabii. İnsan şimdi gençliğine bir başka insanı süzer gibi bakıyor. Öylesine yabancı, uzak. Günler birbirinin ardına eklenerek sezdirmeden geçip gittiler. Bir sonra gelen günün bir öncekinin aynısı olduğunu düşünürdüm hep. Yaşam hep aynıydı sanki. Kurulan düzenler hiç bozulmayacakmış gibiydi. Ev aynı ev, arkadaşlar aynı arkadaşlar, komşular aynı komşular. Dükkanlar aynı dükkanlar. Aşık olduğun kızlar aynı kızlar. Evin altındaki berber aynı berber. Ne kadar yanlıışmış. Nasıl oldu da savrulduk, her şey altüst oldu, her şey değişti. Ankara'nın o mayhoş sokakları yerli yerindeydi ama bizler yoktuk artık. Düşünsenize bir... Ankara nerede, Kore nerede? Kore neresi, Budapeşte neresi? Tire neresi, Ber-

lin neresi? Ha, Berlin! Savaş sonrası sokaklarıyla o hüznü, uzak, puslu kent. Veli'yi hastahane ziyaret etmiştim. Üstünde çizgili bir pijama vardı. Sırtı karanlığa dönüktü. Üzgündü belli ki. Camdan dışarı bakıyordu. Camda tutunmaya çalışan yağmur damlaları. Kasvetli bir kış öğleden sonrası. Veli'nin yanında bir sehpa, üstünde daktilo ve karmakarışık kâğıtlar. Döndü, beni gördü. Ha sen misin Mehmet, niye orada dikilip duruyorsun yaklaşıp, dedi, bir sigara yaktı. Ameliyat başarısız oldu maalesef, bir daha olacağım iki hafta sonra. Sesi çok zayıftı çok zayıf çok. Beni sınır dışı edecekler biliyor musun, şimdiye kadar çoktan sınır dışı edeceklerdi ama doktor, sağolsun, dürüst adammış, directti, polisi ikna etti, ameliyatını tamamlamadan hastamı bırakmam dedi, ne yiğit adam değil mi, çok taktir ettim. Ama ne fayda, ameliyat biter bitmez sınıra koyacaklar beni, Batı Alman polisinin eline düşeceğim. Sehpanın üstündeki kâğıtları gösterdi. Kitabımı tamamladım çok şükür. Aralarından bir kâğıt çıkartıp uzattı bana, her şeyi Sümbül Ana'ya yazdım, oku istersen, bizim ağaların bütün marifetlerini anlattım. Boğazından tuhaf bir ses çıktı. Omuzları sarsılıyordu. Gülüyor muydu, yoksa ağlıyor mu belli değildi. Sizi de atacaklar bak göreceksin, bu seferlik atmadılar, çünkü teker teker halletmeleri gerekiyordu. Moskova gurubundan gelecek tepkileri hesaba kattılar. Ben de Budapeşte'ye dönüyorum, buradaki işime son verdiler, Bizim Radyo'daki... diyecek oldum. Yine sarsıldı omuzları. İşte böyle başlar bu işler, dedi, bu kez güldüğünden emindim, önce işten atılırsın, sonra partiden, en sonunda da ülkeden. Sen son aşamaya gelmedin daha. Savaşta kalma yıkık Berlin binaları, yıkık Berlin duvarları, sis ve öğleden sonranın ağır ağır bastırılan loşluğu. Sonra da yorgun, yıpranmış, elenmiş, ufanmış, basık Orta Anadolu tepeleri bozkırın uzak köşelerinde, yalnız, uzak, mahzun.

Soluklandı. Biraz yorulmuş hissetti kendini. Sopaya dayanıp durdu. Usul bir rüzgâr esti gömleğinden içeri. Yıprandı bu vücut da. Zamanın içinde örselendi. Ordan oraya sürüldü. Kovalandı. Elli yıl boyunca, tam elli yıl. Yarım asır. İhtiyar bir adam mıyım artık? İleri doğru yürüyüşte bir duraksama mı var? Bugün esir yarın her şey olmayacak mı? Birbirini izleyen, önümsıra yuvarlanan – eskiden bana yetişemeyen – günler anlamını mı yitirmeye başladı? Umutlar soldu mu? Yaşamak zor mu geliyor artık? Gelecek günlerin sıkıntı ve durgunluğunun kaygısını şimdiden duymak, bu ağırlığı şimdiden taşımaya başlamak.

Nazım'ı ilk kez gördüğümde benim şimdiki yaşlarımda olmalıydı. Sabiha Hanım'ı da orada görmüştüm. Nazım hep önüne bakıyordu. Gözümü ondan ayıramıyordum. Onun her davranışının benim için bir anlamı vardı. Baştımar bir rapor okuyordu. Dışarda, görünmeyen kuşlarının seslerini duyduğumuz bir Leipzig ilkbaharı. Yaşam ılık ve güzeldi. Sokaklarda sevgililer vardı. Biz bir odada rapor dinliyorduk. Budapeşte'den o sabah gelmiştim trenle. Gömleklerimiz tertemizdi. Sabun kokuyordu. Bilal'i görüyordum biraz ötemde. Dizini sallayıp duruyordu. Güneş, tahta döşemenin üzerinde kareler çiziyor, içimizi ısıtarak kıpırdıyordu. Özgürdük burada. İstedikimizi konuşabilirdik. Pencereyi kapamak gerekmezdi. Polis baskını korkusu yoktu. Notları her an yakılmaya hazır bekletmek, bunun için derince bir tas bulundurmak gibi önlemlere gerek yoktu. Halk demokrasisinin güvencesi altındaydık. Yüreklerimiz coşkuyla doluydu, dinçtik, tozlanmamıştık. Koca Nazım'ın yanibaşındaydık. Nazım biraz yaşlanmıştı. Bezgin mi görünüyordu? Ama neden koca Nazım? Sen hiç yıpranır mısın? Senin o genç yüreğin. Yeter ki kararmasın... Sabiha Hanım neden hep pencereden dışarı bakıyordu? Yüzü, suda kırılan bir kalem gibi çarpık görünüyordu bana ve yüzünün derin çiz-

gilerinden bir ışık akıyordu. Nazım'ın profiline bakıyordum, alnının derin çizgilerine. Hadi Nazım bir şeyler söyle, konuş diyordum içimden. Ama konuşmuyordu. Başı önünde dinliyordu durmadan. Rapor okunuyordu. Reşat Fuat. Evet. Onun hakkında. Bir şeyler diyor. Kulağıma girmiyor bir türlü. Bilal'in bacağı titreyip duruyor sinirli. İ. Bilen'in kara gözlükleri, durmadan not alıyor, durmadan sallanıyor Bilal'in bacağı durmadan bir kağıda bir şeyler çiziyor Nazım durmadan okuyor Zeki durmadan pencereden dışarı bakıyor Sabiha hanım durmadan Nazım'ın kruvaze ceketine bakıyorum durmadan kuşlar cıvıldaşıyor dışarda durmadan çarpıyor yüreğim. Cem'e Leipzig'den söz etmiş miydim? Hayır, illegal toplantılardan söz edilmez. Onunla görüşmeye karar verdiğimde artık bütün bağlantılarım kopmuştu. Ağır kadife perdeli evden – en sonunda pavyonda çalışan bir kadının evine sığınmıştım – çıkıp Cihangir'in dar yollarından, ıslak ve çamurlu parke taşlarının üzerinden aşağıya, denize doğru yürürdüm. Yüreğimin sıkışmasına iyi geliyordu iyot kokusu. Tire'lilerle yaptığım görüşmenin hemen ertesindeydi. İstanbul'a yeni dönmüştüm. Dik yakalı, fildişi rengi bir kazak vardı Cem'in üstünde. Kalın gözlüklerinin ardındaki gözleri büyüyerek geliyordu üzerime. Bir pastanedeydik. Ondan, bana, doğru dürüst kalacak bir yer isteyecektim. Tire'de kalamazdım. Gerçi kal, seni köylere gönderelim demişlerdi. Yapamazdım. Onları tehlikeye atamazdım. Çevremizdeki masalarda elele oturan çiftlerin arasında biraz tuhaf kaçtığımızın farkındaydım. Cem beni dinlemiyordu bile. Durmadan Sovyetler Birliği'ni karalayıp duruyordu. Sonra da durup ne diyor-sun amca, diyordu, söyle bakalım şimdi, Sovyetler emperyalist değil mi ha? Bak Cem, demiştim, ben de Doğu blokundan sınırdışı edilmiş bir muhalifim, biliyorsun sanırım, ama esas mesele Sovyetler Birliği'nin ne olduğu değil, dinle beni, sosyalistler demokratik santralizm

prensiplerine göre birleşip teşkilatlanmadıkça...Hayır, önce sosyal emperyalizm sorunu geliyor, ne düşünüyorsun bu konuda? Hep bunu sordu durdu. Bak Cem, esas sorun... baş çelişme mi demek istiyorsun amca? Hayır bırak şimdi çelişmeyi falan dinle beni. Baş çelişme çözülmeden olmaz amca. Pencereden dışarı bakıyordum. Islak ağaçlar. Çürümüş ıslak ağaçlar geçiyordu. Işık tutan istasyon memurları tahtadan yapılmış cansız oyuncaklar gibi öylece kıpırtısız, sürtünerek geçen trenin yanında sisler içinde uzaklaşıyorlardı. Yalnız puslu ışıkları kalıyordu uzaklarda. Öylece, hazır ol vaziyetinde. Cem merceklerin ardında büyüyen gözleriyle bana bakıp yanıt bekliyordu. Ev meselesini söylesem mi diye düşünüyor ve terliyordum. Çok sıcaktı içerisi. Gözlüklerim buharlanıyordu. Veli haykırıyordu. Ben Sovyet aleyhtarıymışım ha, bütün yaşamını Sovyet ülkesine adanmış bir komüniste söylenecek söz mü bu? Göreceksin bak seni de sınır dışı edecekler. Beni de sınıra götürecek trene bindireceklerdi birazdan. Marta ilerleydi. Artık göremeyecektim onu. Kopartıp almışlardı beni. O karanlık bodrum katında geceler boyunca sancıyla, birlikte ölü bir çocuk doğurur gibi sevişmiştik. Şimdi elinde siyah bir eldiven tutuyordu. Onu sallıyordu bana. Araya trenler giriyordu, sürgün trenleri, asker trenleri, mahkum trenleri, yük... Bir çekiş sesi. Bir daha...Uzaktan uzağa yankılanarak. Sarsılarak kalkıyordu trenimiz. Ses uzaktan uzağa yankılanıyordu. Tak tak tak. Marta rayların ötesinde. Tak tak tak. Marta orda. Tak tak tak. Onu göremiyorum artık. Tak tak tak. Yine eski Ankara günlerinin, gençlik günlerinin tangolarından biri takılıyor dudaklarıma.

Ayrılık belki ölümden beter
Çektiğim bu acı bana yeter
Allahım bu dert ne zaman biter
Taş olsa ağlar gelirdi dileee...

Ortaköy deresine doğru iniyorum. Kent güneşte yan-
kılanıyor. Uzakta arabaların asfaltla s rt şmesinden  ı-
kan biteviye bir ses ve daha da ilerden o  eki  sesi. D -
zenli aralıklarla. Beni trene g t r y r nöbetçiler. Dönüp
Marta'ya bakıyorum, ama kızıl paslı y k trenlerinden
başkasını göremiyorum artık. Yağlı elbiseli demiryolu
işçileri ilerde sigara içip şakalaşıyorlar. Bir marangozun
 ekici. Ayrılık belki ölümden beter... Ve ben çevremdeki
insanlara bakıyorum. Yağmurla geçen insanlar pastane-
nin önünden ve Cem beni süzüyor gözlüklerinin arka-
sından. TDD görevlisi garson yemek alacak mıydınız
beyfendi, diye soruyor. Restoran  ğle yemeği için gelen-
lerle kalabalıklaşmış. Önüme bir liste uzatıyor. Allahım
bu dert ne zaman biter... Dışarda sis yavaş yavaş açılma-
ya başlamış. İstanbul'a gidiyoruz Bülent'le birlikte. O,
pulmanlarda oturuyor. Ayrı ayrı oturmamız gerektiğini
düşündük. Elinde kâğıtlar.   zeceğim, diyor, bu şifreyi
bütünüyle   zmem gerekiyor. Yemekler geliyor. Karava-
na diye bağırıyor Refik. Çok sıcak bir gün. Çektiğim bu
acı bana yeter... Haydi beyler karavana geldi. Kep eyle
masaya vuruyor. Bir kaç kişi kalkıp isteksizce ilerliyor
ordug h çadırının gölgesine doğru. Postallarını bile bağ-
lamamışlar, bitkin, isteksiz. Yine pirinç.Taş olsa... na na
na na nanana...  inlileri geçtik, diye yanibaşımda mırıl-
danıyor Behçet. Amerikalılara yediremediklerini bize ye-
diriyorlar pezevenkler. Sulhi dişlerinin arasından bir t -
k r k fırlatıyor. Yüzbaşı Fuat ters ters bakıyor ilerden.
Aman susalım, diye fısıldıyor Behçet, yine başlar vatan
millet edebiyatına. Sulhi, bu akşam eğitimi var yüzbaşı-
nın, kaçıp kilerde dört kol piştiye ne dersiniz? İlerden,
tepelerin ötesinden top sesleri ve makineli tıkırtıları ge-
liyor. Kulak kabartıyorum durup. Beşiktaş taraflarını
dinliyorum. Uzaktaki  ocuk oyunlarının seslerinden
başka bir şey yok. Bir de boğaz sularının sessiz uğultu-

su. Yok yok bana öyle geldi. Bu kent bilinmeyen, tuhaf gürültülerle dolu. Yine başladılar diyor Behçet, bir öğleden sonra uyuyalım be bırakın da. Top sesleri, iki kilometre ötedeki Bajnu köyünden geliyor. Bütün sefaletiyle birlikte yaşamakta ısrar eden, üç yaşından küçük çocuklarının hepsi sarışın Amerikalılara benzeyen Bajnu. Bu köyün kadınlarının ordugâhın çevresinde dolaşmasını yasaklamıştı Yüzbaşı. Irmağın aşağısına gitmeyi de. Her şey oradaki insan boyu otların arasında olup bitiyordu çünkü. Ardı ardına geçen telgraf direklerine bakıyordum. Kafamda çeşitli anlar birbirine karışıyordu. Sonra birdenbire yaşamımın bütünüyle alâkasız bir anında buluyordum kendimi. Eski ve bir tarafı duvarla kaplı tozlu, sıcak, kuytu sokakta yürürken. Ve çekiç vuruyor. O sokakta yalnız ve kimsesiz durup uzak çekiç seslerinin uyuşukluğuna bırakıyorum kendimi. Makineli tüfek sesleri. Aniden Albay Nuri Demir çıkageliyordu. Terler parlıyordu gözlüklerinin ardında. Üstünde Amerikan subaylarının giydiği kısa kollu bir gömlek vardı. Yüzbaşı çabuk hazırlanın, ilerde çatışmalar var, keşfe gitmemiz gerekiyor. Şimdi getirtirim jipi albayım. Tozlar uçuşuyordu. İnşallah bizi almaz, diye fısıldıyor Behçet, gittik mi gelemeyiz, bizim pişti de yatar. Yüzbaşı Suat Açıklın çıkageldi. Tek ayağı dışarda, jipin basamağında. Teğmen Güneri ve teğmen Behçet silahlarınızı alın ve siz de atlayın arkaya bakalım. Jipin içi sıcaktan kavruluyordu. Benzin kokusu. Nuri Demir öndeydi. Tepeyi tırmanıyor-duk. Birazdan ırmak, sarı otlar, Bajnu görünecekti aşağıda. Ve sonunda her türlü tehlikeyi göze alıp Tire'ye gitmeye karar verdim Cem. Partinin yaşayan en eski yerel örgütü burasıydı. Bir arkadaş, seni dinleyeceklerdir, demişti. Şu taraftan, demişti Nuri Demir şöföre. O tarafa sapmıştık. Önümüzde bir toz bulutunun yükseldiğini anımsıyorum. Her tarafımız toprakla dolmuştu. Başımı kaldırıp baktım. Nuri Demir'in beyni dağılmış, cansız,

şöförün üzerine yığılmış. Yüzbaşı hâlâ dizlerinin üzerine kapanmış öylece duruyor. Sonra yavaş yavaş doğrulup albayın kanlar içindeki başını görüyor. Ağlamaya başlıyor. Allah kahretsin hepimiz öleceğiz burada hepimiz, canlı çıkamayacağız hiçbirimiz. Böyle ağlıyordu yüzbaşı işte, aynen böyle. İstanbul'dan ve Ankara'dan artık umudumu kesmiştim Cem. Tire'nin Arnavut kaldırımli yollarından ilerlemiş, küçük bir kunduracı dükkanının önünde durmuştum. Issızdı her yan. İçeri girdim. Bıyıkları önünde, bir kundurayı evirip çeviriyor elinde. Artık meşinleşmiş bir önlük. Köşedeki tek oturulacak yere büzüldüm. Tepemde ayakkabılar, üzerime yıkılacak gibi. Her biri sahibinin kişiliğini ele veren çeşit çeşit ayakkabılardan sakınarak oturuyorum. Başını kaldırmadan “hoşgeldiniz Mehmet Efendi” diyor. Nasıl tanıdı beni diye düşünüyorum. Sonra elindeki ayakkabıyı yavaşça ve özenle bir yana bırakıyor Kunduracı Cafer. “Burada oturmanız sakıncalı olabilir. Buranın her an gözaltında tutulduğunu farzetmeliyiz. Arkadaşlara haber vereyim de sizi bir eve buyur edelim.” Kalkıp çıkıyor dükkandan. Bekliyorum. Bir kadın içeriye gazete kağıdına sarılmış bir çift ayakkabı bırakıyor, utangaç kaçıp gidiyor. Toprağa eğiliyorum. Her yerde aynı işte bu toprak diye söyleniyorum. Katırtırnaklarının kokusunu duyuyorum. Uzakta mavi boğaz suları. Albayın cansız gövdesini jip-ten aşağı sürüklüyor Behçet. Bir telsiz sesi. Sonra bütün sesler kesiliyor. Ter kokuyor her yan. Asker postalı. Altımdaki sandalye gıcırıyor. Her şeyi açık açık anlatın bize, diyor berber Veysel, sizi önyargısız dinlemek istiyoruz Mehmet bey. Bu arada unutmadan söyleyeyim ense traşınız gelmiş sizi gitmeden bir traş edeyim, diye ekliyor. Kunduracı Cafer dükkandan çıktıktan biraz sonra kabak kafalı, altmış yaşlarında bir adamla birlikte dönmüştü. Berber Veysel, diye tanıtmıştı. Buyrun bizim fakirhaneye gidelim, demişti Veysel. Yola koyulmuştuk.

Bir ara bana dönüp birazdan aynasızlar faaliyete geçerler, demişti, ama onlar sizin kim olduğunuzu öğreninceye kadar biz Üsküdar'ı çoktan geçeriz. Ve ardından rahat bir berber gülüşü. Berberler müşterilerinin başucunda makaslarını konuştururken bir yandan da böyle gülerler işte. Dar bir yokuştan aşağı inişorduk. Alıştık artık böyle yaşamaya, nerdeyse ensemizden polisin soluğu eksik olsa tedirgin oluyoruz. Hem ben size bir şey söyleyeyim mi Mehmet Bey'ciğim, küçük yerde yalnız polis sizi izlemez, siz de polisi izlersiniz. Alt tarafı üç tane sivil polisleri var zaten, artık heriflerle al takke ver külah o kadar samimi olmuşuz ki, nereye gittiklerini, ne yaptıklarını, o anda ne halt karıştırdıklarını çok iyi biliriz. Bana sorun, herbirinin şu anda ne yaptıklarını, nerde olduklarını size şıp diye söyleyeyim. Önemli bir şey söylediğine inandığı anlarda mutlaka yolun ortasında durup insanı şöyle yukardan aşağı bir süzüyor. Bu taraflara gelmeseydiniz valla alınacaktık, diye sürdürdü, siz bakmayın bizim hücre küçüktür müçüktür ama her şeyden haberdardır. Bütün parti içi ihtilaflar, dedikodular bize ulaşır, inanır mısınız yurtdışındakiler bile. Ve bizim buraya kimse ilişemez. Kırk yıl içinde oluşmuş bir özerklikimiz vardır. Yönetimler yıkılır burası yıkılmaz. Zaten hiçbir zaman görmediğimiz yöneticilerimizden de çekindiğimiz falan yok artık. Bize vız geliyor tırıs gidiyor böyle şeyler. Hatta bir sır daha vereyim size, aslına bakarsanız üstte gerçekten yönetici olup olmadığından da kuşulanmıyor değiliz. Yani Allah gibi bir şey. Geçenlerde bir arkadaş, yönetici deyip duruyorsunuz, ya böyle bir şey yoksa demez mi? Ömür valla, hepimiz güle güle öldük. Öyle ya nerde bunlar? İsim olarak tanıyoruz ama hiç tanımadık, insan olarak hiç yüzyüze gelmedik. Pek öyle talimat falan da gelmez onlardan bize. Biz bildiğimizi okuruz. Propagandamızı yaparız. Toplantılarımızı hiç aksatmayız. İçime ne doğuyor biliyor musun Meh-

met'çiğim (iyice samimi olmuştuk), bir gün kapıyı aralayacağız, gözümüzü aralığa dayayıp içeriye bir bakacağız ki, bizim yöneticiler meğer çoktan tüymüşler, biz yıllardır onlarsız yapıyormuşuz her şeyi. Yeşil kapılı bir evin önünde durmuştu. Çok sıkıştırırlarsa allahaşkına çekinme, bize bir haber uçur seni buranın köylerine salıverelim. Valla bir daldın mı, kaybolur gidersin deryadır buralar deryadır. Ve köylülerde öyle bir sır saklama kabiliyeti vardır ki, sanırsınız allah vergisi. Bu allah lafı da nerden takıldı bugün ağzıma bilmem. Gerçi arasıra camiye de gitmiyor değiliz. Küçük yer burası. Halkla arayı açmamak gerekir. İki kuluallah bir elham derken bakmışsınız artıdeğer üzerine bir sohbete koyulmuşsunuz. Hadi buyrun girelim şimdi. Kapıyı itekledi. İçerisi oldukça karanlıktı. Her taraf dantelli, kar gibi örtülerle örtülüydü. Biraz sonra akça pakça genç bir kadın girdi içeri. Bu kadını berber Veysel'in kızı sandıysam da bir pot kırmamak için sesimi çıkartmadım. Kadın elimi sıkıttı. Dudaklarını boyamıştı koyu kırmızı bir rujla, acemice. Veysel, eşim diye tanıttı, bizim hanımla üç yıldır evliyiz. Konu komşu kızı yaşında kadınla evlendi diye az dedikodu yapmadı ama, bizim aldırıldığımız yok değil mi hanım? Berber gülüşü ardından. Ve Bilen'i görüyordum ilerde. O Leipzig sabahında. İ. Bilen'in gözlükleri neden o kadar karaydı? Gözlüklerin neden o kadar kara Bilen Amca? Seni görmek için. Çenen neden öyle uzun Bilen Amca? Seni SBKP Merkez Komitesine ve Rus polisine ihbar etmek için. Senin burnun neden öyle uzun Bilen Amca? Namuslu komünistlerin kokusunu almak için. Veli, oku bak orada her şeyi yazdım, demişti. Batı polisinin eline düşmeden sağlam bir vesika elde edebilirsem belki bir süre daha yaşamam mümkün olacak diye yazıyordu Veli. Nuri Demir Normandiya çıkartması için emir veriyor. Nuri Demir, Roosevelt ve Stalin'le pastayı paylaşırken. Sırtında pelerini, yüzünde İngiliz buldog

aristokratlarının gülüşü. Nuri Demir perdeyi çekerken Avrupa'ya demirden bir perde çekilmiştir, diyor. Kapı çalınırken. Berber Veysel'in karısı kapıya doğru davranırken görülüyor. Berber Veysel sen otur ben açarım karıcığım, derken ve merdivenlere doğru ilerlerken. Cafer arkadaşları alıp gelmiştir derken. Teker teker çıktılar merdivenleri. Cafer, uzun boylu, kolları ve bacakları sopa gibi uzanan, kır saçlı birini gösterip "Yorgancı Osman" diye tanıttı. Osman'ın tersine kısa boylu, hafifçe tombul, kasketli bir diğerini gösterip "bu da Sağlıkçı Ferit" dedi. Sedirlerin kenarına iliştiler bir taşra mahcupluğuyla. Kimin gerçek komünist olduğunu görecekler, demişti Veli. Bir savaş sonrası yıkılmış Berlin ve bir yıkılmamak için direnen Veli vardı orada. Ve babam at kokuyordu. Deri eldiven ve kamçı kokuyordu. Dışarda güneşli bir Tire. Küçük Tire kasabası küçük damlarıyla buharlaşarak dalgalanıyordu. İlerde tarlalar. Küçük pencereden damlar ve ardında tarlalar. Sizi yolcu ettikten sonra elbette bizi sıkıştıracaktır aynasızlar, dedi Veysel. Ama telaşlanacak bir şey yok, aklınıza öyle hemen işkence falan gelmesin. Bazen sorgulamalarını benim berber dükkanında traş olurken bile yapıyorlar. Tabii ben ustaca bir numaraya başvuracağım. Tanımadınız mı ayol, o gelen sizin polis ajanınız Şükrü Dinsel'di diyeceğim. Böyle deyince seslerini çıkaramazlar, üstlerinden azar işitmemek için de yukarıya bildirmezler. Böylece olayın üzerine bir sünger çekilir gider. Tarlalarda sapsarı başaklar yanıyor güneşin altında. Tren sarsılarak ilerliyor bir göl kenarından. Kuşlar çığlıklarıyla saldırıyorlar gökyüzüne. TDD garsonu bir kahve daha getiriyor. Trenin öbür camında vahşi ve kuytu uçurumlar ilerliyor. Bozkır bulutlanmıştı yine. Tarlaların arasındaydık. Kore'de kadınlar bir somun ekmeğe tarlalara gidiyorlardı askerlerle. Behçet biz de gidelim anasını satayım, demişti. Bir biz mi kaldık enayi. Yüzbaşıyı bile görenler var-

mış orada. Gitmiştik. Sarı yanan başakların arasında. Kadın bebeğini bir kenara bırakmıştı, sonra bacaklarını açmıştı. Behçet pantolonunu indirmişti. Kadının üstüne abanmıştı. Çıplak, gidip gelen kıcını görüyordum onun. Kıcıma bakacağına çevreye bak ulan, diye seslenmişti. Çevremizde yanan sarı başaklar vardı. Behçet hırlayıp duruyordu kadının üstünde. Ve damlar buharlaşıyordu. Evet şimdi sizi dinliyoruz, diyordu Veysel. Küçük damlar ve yanan sarı tarlalar. Behçet sarı otların içinden doğrulup pantolonunu topladı ve hadi bakalım, dedi sırada. Kadın önümde uzanmıştı bir yaprak gibi bebek uyuyordu ve ben kadının bacaklarının arasını görüyordum. Evet işte böyle Tire’li arkadaşlarım. Bizlere karşı her türlü tertibi yaptılar. Her türlü. Ve düşünün bir kere Tire’li arkadaşlarım. Benerci kendini neden öldürmüştü?

Saat: 10.33

Lütfiye yattığı yerde hâlâ mektuba bakmaktaydı. Artık okumuyordu da yalnızca bakıyordu. Satırlar gözünün önünde yuvarlanıp gidiyordu. “Demek oymuş” diye geçiriyordu içinden, “demek oymuş, nasıl oldu da tanımadım.” Sonra kalktı, pencereden dışarıya baktı, akıp giren mavi sulara. Yeniden oturdu sedire. Ali gitmişti. Evin içinde hiçbir ses yoktu. Cem’le Nesli de gitmişlerdir belki, diye geçirdi içinden. Ben de işe gidemedim tabii. Ortaköy’den bir telefon ederim muayenehaneye, biraz hasta olduğumu, bugün gelemeyeceğimi söylerim Pertev Bey’e. Sonra, yaklaşık iki saattir defalarca okuduğu mektubu bir kez daha açtı, yeniden okumaya başladı.

“Sevgilim,

“Affet sana böyle hitap ettiğim için. Ama seni her zaman sevgilim olarak gördüm. Bunu her ne kadar sana hiçbir zaman açıklamaya cesaretim olmadıysa da. Beni

tanımadın. Ben ise seni daha ilk anda. Kendimi tanıtmaya cesaretim yoktu. Belki fırsat da olmadı. Gecenin o karmaşası içinde. Hele Mehmet Bey'in yanındaki o adam saçma sapan bir şeyler mırıldanırken, senin yanında Ali varken. Ve ben bir albümün önüne çıkarttığı yaşam öyküsünü çözme telaşı içindeyken. Ben bir kurgucuyum Lütfiye. Belki sana olan aşkım da kurgudan ibarettir. Kafamda kurduğum bir şeydir. Ben olayları hiçbir zaman gerçek hayatta yaşamam. Kafamda yaşarım. Gördün işte, dün gece de nereden bulunduğu belli olmayan bir albüme bakarak bir yaşam öyküsü kurguladım. Sizleri de alet ettim bu oyuna. Ama söyler misin bana? Gerçekle kurgunun arasında sınır var mıdır? Kurgunun gerçeğe dönüşmesi, ya da gerçeği dönüştürmesi mümkün değil midir? Aslında kurgunun gerçeğin ta kendisi olmadığını kim iddia edebilir? İşte onca yıl sonra senin için de bir kurgu yaptım. Doğru dürüst uyumadım. Salondaki masanın başına oturdum, sabahın ışıkları odaya dolarken, seni görmediğim yıllardaki yaşamın üzerine şu aşağıda yazdıklarımı kurguladım. Belki bir takım yaşanmışlıklardan da yararlandım bunları yazarken. Okuyacağın gibi Çamlıbahçe'yi filan kullandım dekor olarak. Bakalım beğenecek misin? Hoş, amacım sana beğendirmek de değil zaten. Ama biliyor musun, bu kurguların hepsi beni çok üzüyor. Ama üzücü kurgular yapmaktan alakoyamıyorum kendimi. İsveç'li kadının kurgusunda olduğu gibi. Seni de üzdüysem affet beni sevgilim.

Çevrendeki söylentilerle acıma duygun arasında bir bağlantı olduğunu düşünüyorum öncelikle. Nerden çıkartıyorsun söylentileri diyeceksin şimdi. Elbette bilmiyorum bunu. İşte kurguya başladık bile. Ama dediğim gibi kurgu hiçbir zaman gerçeğin bütünüyle dışında değildir. Senin gibi güzel bir kadının çevresinde söylentiler olmamasını mümkün görmüyorum. Küçükken pek çe-

limsiz bir kızdın. Ama böyle çelimsiz kızların büyüdükləri zaman çok güzel olduğunu bilmeyecek ne var! Nitekim de öyle olmuş işte. Kaç yıldır görmüyordum seni? Aşağı yukarı on yıl oluyor yanılmıyorsam. Evet söylen-tiler Lütfiye... Başını iki yana sallayarak reddettiğini görür gibiyim. Ama adım gibi eminim bundan. Acınanları ve hatta nerdeyse bir acınacaklar yığınınından ibaret olan dünyayı kucaklama duygusu ile sevgililerini kucaklama duygusu arasındaki bağlantı nedir? Yoksa sevgililerini de acıdığın için mi kucaklamakta, çok sayıda acınacak erkeğı – hatta zaman zaman da kızı – biraz olsun yatıştırmaya mı çalışmaktasın? Bu kadar verici bir insanın böyle bir dürtüyle hareket etmiş olabileceğini düşünmek son derece doğal geliyor bana. Bunu inkar etmiyorsun değil mi? Ama sorunu bütünüyle buraya bağlamanın da çok yüzeysel bir anlayış olduğunu söylüyorsun. Anladım, hak veriyorum sana. Hatta burada, benim vardığım sonucun tam tersi bir sonuca doğru gidecek şeyler de söyleyebilirsin. Örneğin, ilişkilerimi kurarken düşündüğüm karşımdakinden çok “ben”im diyebilirsin. Sonra bunu biraz daha yumuşatan ifadeler kullanırsın. İki insanın doruklara ulaşması ve sonsuzluğun içinde kaynaşması, işte aradığım bu, diyorsun. Bu söylediklerinden, yalnızca kendinle var olmadığın, karşıdakini de düşündüğün sonucu çıkıyor.

Evet ama her şeyin bir başlangıcı vardır. Seni üzer mi anımsatsam. Belki de yaşamını etkileyen o olaydı seni çıktığın sonsuz arayışa yönlendiren. Öyle değil mi? Ben-ce öyle. Evet evet o günü ben de anımsıyorum. Mahalle-deydik. Akşam üzeriydi. Saklambaç oynuyorduk. Benim gözüm senin üzerinde – şu anlattıklarım henüz kurguya girmiyor –. Seninle aynı yerde saklanmak için fırsat kolluyordum. Seni öpmek istiyordum. Ama sen benim farkımda bile değildin. Oysa yaşlarımız aynıydı. Nedense

dikkatini çekememiştim. Saklambaç oyunu sırasında peşine takıldım. Dört beş metre arkandan geliyordum. Sen beni görmemiştin. Çamlıbahçe'ye yöneldin, çıtalardan yapılmış o uydurma barakalardan birine girdin. Bu barakaların ne için yapıldığını benim kadar sen de biliyordun elbette. Buralarda erkeklerle kadınlar buluşurdu. Biz oğlan çocuklar gözlerimizi çıtaların deliklerine uydurur içeriyi seyrederdik. Loşluğun içinde kadınların ve erkeklerin ateşli soluk alışlarını duyardık, heyecanlanırdık, biraz daha büyük olanlarımız mastürbasyon yaparlardı. Sonra kıskançlık duygularımız iyice kabarır, bunu ahlaki görüntülerin ardına gizler ve kulübelerden uzaklaşıp başlardık taşlamaya. Barakaların çatısı çinkodan olduğu için büyük bir gürültü kopardı. Yarı giyinik zavallı kadınlar büyük bir korkuyla kendilerini barakalardan dışarı atarlardı. Erkekler kemerlerini bağlarken daha telaşsız görünmeye çalışırlar, yakası açılmadık küfürlerle bizi selamlarlardı. Sonra da fazla telaş edilecek bir durum olmadığını görmekten memnun gerisin geri girerlerdi barakalara. Kadınlarını yatıştırmaya çalışırlardı. Zaten o sırada Çamlıbahçe'nin şişman patronu, garson ve komileri bizim peşimize çoktan düşmüş olurlardı. Alıştıkları bir şeydi bu artık.

Neden girdin o barakaya Lütfiye? Saklanmak için öyle mi? Ama akşam alacasında saklanmak için iyi bir yer de olsa, memeleri yeni tomurcuklanmaya başlayan on üç yaşındaki bir kız için pek güvenli bir yer olmadığını bilmen gerekirdi. Neyse, sen girdin de oraya, ben neden böyle önemli bir fırsat çıkmışken yanına gelmeye cesaret edemedim? İşte bunu bilemiyorum. Ama korkunç bir şehvet duygusuyla kalbim çarparak barakanın dışında mevzilenirken sanki olacakları önceden biliyor gibiydim. Senin duyduğun şehvet sanki havadaki moleküllere çarparak bana kadar gelmiş ve beni de içine almıştı. Seni

oraya sürükleyen şehvetti Lütfiye. İstedğin kadar kendine bile itiraf etme, işin gerçeği bu. Gözümü çatlaklardan birine uydurmuş seni gözlüyordum. İçerdeydin. Saklam-baç oyunuyla bir ilgin olmadığı bütün davranışlarından belliydi. Gerçi karanlıkta seni belli belirsiz seçebiliyordum. Ama yine de görüyordum ne yaptığını. Barakanın ortasındaki tahta masaya yaklaştın. Dikkatle inceledin. Bir şeyler aradın onun üzerinde. Sonra masanın altına eğildin. Küçük dipdiri kalçalarını görebiliyordum. Sonra doğruldun. Elinde kullanılmış bir prezervatif vardı. Hem de belki bir kaç saat önce kullanılmış. Çünkü eline bulaştı prezervatifin içine akmış olan beyaz sıvı. Ama sen en ufak bir tiksinti göstermedin. Tam tersine önce prezervatifi burnuna götürüp derin derin kokladın, sonra parmaklarına bulaşan sıvıyı iştahla yaladın. İşte o anda ölebilirdim Lütfiye. Ya da kendimi yitirip içeri dalabilir ve korkunç bir cinsel iştahla üstüne atılabilirdim. Ama büyülenmiş gibiydim. Yerimden kıpırdayamıyordum. İlerden arkadaşların bizi çağıran seslerini duyar gibiydim ama, umurumda bile değildi. Senin de öyle. Belki sen duymuyordun bile. Şimdi o uydurma, samanları yer yer dışarı fırlamış kanape gibi şeye oturmuştun. Yüzün bana dönüktü. Gözlerinin ateş gibi yandığını görüyordum. Prezervatifi bacaklarına sürdün. Sonra bacaklarının arasında sıkıştırdın ve kendini aniden arka üstü bıraktın kanapeye. Soluduğunu duyuyordum. Artık dayanamayacaktım. Yerimden usulca doğruldum ve içeri girdim. Eteklerin açılmıştı. Hafif hafif gidip geliyordun. Benim içerdeki varlığımdan haberdar olduğunu gösterecek hiçbir belirti yoktu sende. Pantolonumu indirdim ve biraz daha yaklaştım. Artık benim varlığımdan haberdar olman için dizimle dürttüm bacağını. Ama sen oralı bile değildin. Gözlerin kapalıydı ve inliyordun. O zaman külodumu da indirdim ve üzerine uzandım. Bir an altımda çırpınır gibi olduğunu hissettim. Ama bir anlık bir şeydi

bu. Hemen bıraktın kendini. İçine girdiğim anda bir küçük çığlık koparttın. Ama bu bir acı çığlığı değildi. Sen de biliyorsun bunu. Beni tanımış mıydın? Hayır, sanmıyorum. Çünkü ikimiz aynı anda boşaltığımızda gözlerin hâlâ kapalıydı ve ben barakadan dışarı çıkarken de aynı durumda yatıyordun. Sonra eve giderken görmüştüm seni. Artık hava iyice kararmıştı. Çocuklar babalarından azar işitmemek için birer ikişer evlerine gidiyorlardı. Sen de yorgun adımlarla yokuşu çıkıyordun. Benim farkında olup olmadığını, biraz önce birlikte yaşadıklarımızın aramızda ortak bir şeyler oluşturup oluşturmadığını anlamak için kasıtlı olarak yoluna çıktım. Nereye Lütfiye, dedim sana. Sen ise rüyada gibiydin. Bana bakmadın bile. Önemsemedin bile. Eve, dedin yalnızca. Belki o anda kime yanıt verdiğinin farkında bile değildin.

İşte bu ilk cinsel birleşme belki de olağanüstü koşullarda gerçekleşmişti ve bu seni, senin bile tahmin edemeyeceğin kadar etkilemişti. Bundan sonra aradığın şey bu oldu. Burada kendime erkekçe bir pay çıkarttığımı falan sanma sakın. O anda kim olsaydı üzerine uzanan, farketmezdi tabii. Önemli olan senin yaşadığın andı. O anı yakalamak için zamanın peşine düştün. Artık bundan sonrası gerçekten kurgu. Çünkü mahalleden taşınmıştınız kısa bir süre sonra. Senin ve ailen için utanç verici olduğu söylenen bir olaydan dolayı. Oysa benim açımdan bu olayla senin hiçbir ilgin yoktu. Babanın, askerdeki abinin karısıyla, yani geliniyle ilişkide olması seni ne ilgilendirirdi aslında. Ya da annenin, cürm-ü meşhut yaptırması ve babanı hapse attırmasıyla senin ne ilgin olabilirdi, olmalıydı. Ama toplum bu. Utancı sana da bulaştırdılar. Taşınmadan önceki hafta sokağa çıkmadığını, bakkala gitmek zorunda kaldığında başın önünde yürüdüğünü anımsıyorum. Sonra da görmedim bir daha seni.

Aradan üç dört yıl geçti. Artık yetişkin genç bir kadındın. Herkes gibi, ilişkilerinin istikrarsız olduğunu söylemeyeceğim sana. O günkü doruğu arıyordun biliyorum. Ama sonuç hep olumsuzdu. O karanlık barakadaki yıldızları, havai fişekleri bulamadın bir daha. Erkekler çok yavandı. Kitaplar kadar sıkıcıları. Hatta üniversite yıllarında bu can sıkıntısını bile bir oyuna dönüştürmeye çalıştın. Bir kitap. Sonra yeni bir ilişki. Bir anlamda erkekler de kitaplar kadar uysal şeylerdi. Kitabın kapağını açıp okumak kadar kolaydı onları yatağa sürüklemek. Nerede olursa olsun, koşullar ne olursa olsun. İstedğin zaman açar okursun, içinde aradığını bulmak farklı bir şey. Bir çoğuyla da acıdığın için girdin yatağa. Çünkü artık onlarda aradığını bulamayacağına inanmaya başlamıştın yavaş yavaş. Sorunun büyüktü. Orgazm olamıyordun. Onların orgazm olduğunu, onları yatıştırdığını görmek bile yetmeye başladı sana. Kendini bir hastabakıcı gibi görmeye başladın. Acıdığın kız arkadaşlarınla bile yatağa girdiğin oldu. Ama en çok kendine acıyordun aslında. Özellikle gizlice mastürbasyon yaparak doruğa ulaşmaya çalıştığın zamanlar. Ağlıyordun.

Sonra kendini başka uğraşlara vermeyi denedin. Girdiğin öğrenci derneğinin en çalışkan üyesi oldun. Bildiri mi dağıtılacak sen koştun, dernekte nöbet mi tutulacak en önde sen gittin, polisle çatışmalarda fedakarca öne atıldın. Bir ara kendini bu işlere öylesine kaptırdın ki, yavaş yavaş cinselliğini arka plana atmaya başladın. Zaten dernekte kız erkek ilişkileri katı kurallara bağlıydı. Bir erkek arkadaşın olabilirdi elbette. Ama bunun ötesinde değişik ilişkiler kuramazdın, arayışını sürdüremezdin. Bu yüzden temelli unutmayı, hiçbir ilişki kurmamayı tercih ettin. Sana arkadaşlık teklif eden bir kaç genci geri döndürünce, erkekler arasında senin frijit olduğun

söylentileri de çıktı, ama aldırmadın. Çalışmalar içinde huzurluydun hiç değilse.

Ama günün birinde o olay seni yeniden uyandırdı. Bir afiş asma sırasında sizi yakalamaya çalışan bekçilerden kaçmıştınız. Bir erkek arkadaşınla birlikte bostanlara dalmıştınız. Ay parlıyordu. Barınacak yer aradınız. Bir bostan barakası görüp içine daldınız. Orada soluklandınız. İşte orada, o eski günü, barakayı anımsadın yeniden. Yanındaki çocuğu toprağın üzerine yatırıp üstüne çıkmak işten bile değildi. Bir süre bunu yapmamak için mücadele ettin kendinle. Ama önüne geçmen mümkün olmuyordu. O günkü gibi beynin zonkluyordu, istiyordun. Kendine söz geçiremedin. Öyle oldu değil mi?

Dernekte kısa zamanda hakkında söylentiler çıkmasını da önleyemedin. Bu söylentilerle orantılı olarak çevrende seninle ilişki kurmak için dolanan erkeklerin nasıl çoğaldığını gördün. Önce direnmeye çalıştın. Cinselliğini dizginlemek istedin yeniden. Bu mümkün olabilirdi de belki. Ama onların ağlamasına dayanamıyordun. Reddedilince zavallılaşıyorlardı çünkü. Bazıları intihar edeceklerini söylüyorlardı. İnanmasan bile acıma duygularını yenemiyordun. Ve giriyordun yatağa. Hiçbir beklentin olmadığı, onlarla hiçbir yere ulaşamayacağını bildiğin halde. Ve hevesini alanlar hızla uzaklaşıyorlardı senden. Yenileri, yenileri geliyorlardı durmadan. Talepleri karşılayamaz hale gelmiştin artık. Nerdeyse dernekteki oğlanların hepsi sıraya girmişlerdi. Üstelik bu durum, oğlanlarla ilişkisi olan kız arkadaşlarıyla aranın açılmasına da yol açıyordu. Daha da ötesi, bu kızlardan bir kısmı da senden aynı talepte bulunmaya başlamışlardı. Aslında böyle bir eğilimin olmadığı halde onların taleplerini de yerine getirmeye çalıştın. Artık hiçbir şeyin önüne geçemiyordun. Dizginsiz bir şekilde taleplere ko-

şuyordun, neredeyse talepleri sıraya koyuyordun. Kötü bir şekilde ünlenmiştin dernekte. Artık çalışkan Lütfiye değil, orospu Lütfiye'yeydin. Kısa sürede bu durum yönetim kuruluna yansımıştı. Bir gün seni yönetim kurulu odasına çektiler, sorguladılar. Başkan, şimdiye kadar kaç kişiyle yattın dernekte, gibi kaba saba sorular sordu. Hiçbir soruyu yanıtlamadın. Yalnızca gözlerinin içine baktın onların. Aralarından bir kaç tanesiyle ilişkin de olmuştu. Onlar biraz daha geri planda duruyorlardı. Belli ki kendi durumlarının açığa çıkmasından korkuyorlardı. Sonunda başkan parmağını uzatarak sana doğru, dernekten atıldığını bildirdi. Artık bu derneğe gelemezdin. Kendi kendine söz verdin.

Ve sözünü de tuttun. Dernek başkanını okul kantininde buldun. Onu bir köşeye çektin. Lafı dolandırmadan “seninle yatmak istiyorum” dedin ve eline evin adresini tutuşturdu. Başkan rüşvet almış bir memurun tedirginliğiyle elindeki adrese baktı ve bir şey söylemedi. Ama sen geleceğinden emindin. Erkekleri iyi tanıyordun artık. Nitekim geldi de. Gizlice pencereden içeri aldın onu. Ama yatağa girmeden önce, o zamana kadar hiç yapmadığın bir şeyi yaptın. Bir koşul ileri sürdün. Bir daha hiçbir kıza orospu demeyeceksin, hiçbir kızı ilişkilerinden dolayı yargılayıp dernekten atmaya kalkmayacaksın, söz mü, dedin. Başkan başını önüne eğdi. Söz dedi, istersen seni de derneğe yeniden aldırayım, diye ekledi. İstemez, dedin ve yorganın ucunu kaldırıp ona yatağa girmesini emrettin. Artık o derneğe hiçbir şekilde gidemeyeceğini biliyordun. Ama mücadeleye katılmak için bambaşka koşullar yaratman gerektiğini düşünüyor, bunu planlıyordun. Başkan kan ter içinde üstünde tepinirken sen gelecek yaşamın konusunda planlar yapıyordun. Onun, üzerine abanmış ağırlığının farkında bile değildin neredeyse.

O günden sonra kimse sana dernek çevresinde rastlamadı. Evden, okuldan ve bütün eski çevrenden ayrıldın, ilişkini kestin. Yaşamını kazanmak için bir doktor muayenehanesine hemşire olarak girdin. Gecekondu semtinde tek odalı bir yer kiraladın. Bu semtte bir süre içinde tutunup kadınlar arasında semt çalışması yapmayı planlıyordun. Tutkun büyüktü.

Bir hacının eviydi burası. Evi tutabilmek için yalan söylemiştin. Kocanın askerde olduğunu, altı ay sonra döneceğini. Altı ay ola hayrola diye düşünmüştün. Başka türlü, yalnız bir kadın olarak ev tutmanın koşulları pek yoktu bu tür semtlerde. Ama altı ay çabuk geçti. Hacıbaba sık sık seni yokluyor, kocanın ne zaman geleceğini soruyordu, bir ay disiplin cezası almış diye bir kaç kere atlattın onu. Ama artık sınıra gelip dayanmıştı. Ne yapacaktın?

Şimdi seni, elinde file, pazara giderken görür gibiyim. Kara kara düşünüyorsun, ne yapacağım diye. Kahvelerin bulunduğu bölgeden geçerken iyice yerlere bakıp kaşlarını çatıyorsun. Çünkü bu bölge tehlikeli. Yalnız yaşayan bir kadın olduğun biliniyor. Kahvelerdeki bakışlardan her şeyi okuyabiliyorsun. Bu arada hacıbabaya kocam diye kimi tanıştırabileceğini düşünüyor, bir çare arıyorsun. Bu, şu anda mümkün değil. Çünkü bütün eski çevrenle ilişkini kopartmış durumdasın. Bir parça girip oturuyorsun. Niyetin burada biraz oturup bellegini kurcalamak. Belki de eski arkadaşlardan birine böyle bir teklifte bulunabilirsin. Ama kime? Seni anlar mı, senin ona bir zamanlar acıdığın gibi o da sana acıyıp yardımcı olur mu? İlk kez dünyanın acımasızlığı konusunda karamsar düşünceler geçiyor kafandan. O sırada karşıki banktan bir adamın, gazetesinin üstünden se-

ni süzdüğünü sezer gibi oluyorsun. Tedirginlikle kalkıyorsun yerinden, pazara yollanıyorsun. Biraz sonra aynı adamın peşinden geldiğini görüp dehşete kapılıyorsun. Adamın seni izlediğinden eminsin artık. Bir ara sokağa giriyorsun. Adam da peşinden. O anda, ne olursa olsun diyerek kararını veriyorsun, Geri dönüp adamın üstüne üstüne doğru yürüyorsun. Ama onun hiç de ürkmediğini görüp sen şaşıyorsun bu kez. Adam gülümsüyor sana. “Sizi tanıyorum galiba ama bir türlü cesaret edemedim sormaya” diyor. Nerden tanışıyoruz. Geçen sene bir açikoturumda görevliydim. Ya öyle mi, evet evet anımsadım ama... Ne bileyim hiç ummadığım bir yerde size rastlayınca belki biraz sohbet ederiz diye düşündüm. Öyle mi? Peki madem sohbet etmek istiyorsunuz deminki parka gidip biraz oturabiliriz. Ama önce pazarı kaçırmadan alışveriş etmem gerekli. Ben de yardım edeyim size. Yo zahmet etmeyin. Ne zahmeti canım. Verin filenizi bana. Domatesler de iyice ucuzlamış. Taşınması olmasa... Bakın dolmalar da fena gözüküyor, alacak mısınız? Yok, evde var, çürüyor zaten, yalnız başıma pek o tür yemekler yapmıyorum. Buralarda oturuyorsunuz herhalde. Evet evet şu ilerde, ya siz? Ben mi, o gördüğünüz bankta oturuyorum. şaka yapıyorsunuz. Yok, gerçekten şaka yapmıyorum. Evsizim ben. Bir süredir yani. Havalar sıcak, insan parkta üşümüyor.

Ona sonsuz bir acıma duydun. Kemiklerine kadar ürperdin birden değil mi Lütfiye? Parka gittiniz. Sohbetiniz iyice derinleşmişti. Ali’yle böyle tanıştığınızdan nerdeyse eminim. Üstelik onunla kader ortaklığı denecek bir ortak yönünüz vardı. O da senin gibi kovulmuştu. Bir sendikadan. Para çaldığı iddia edilmişti. Oysa yapmamıştı bunu. Ama geçmişi biliniyordu. Hırsızlıktan uzun yıllar hapis yatmış bir insandı o, hapishanede devrimci gençlerle tanışmış, onların sayesinde devrimci ol-

muş ve dışarı çıkar çıkmaz da onlara katılmıştı. Katılırken geçmişinin başına bela olacağını hiç aklına getirmemişti. Ama sabıka denen şey, salt dosyalarda kalmıyor. İnsanların kafasındaki sabıka kayıtları en tehlikelisi. Onu dinledikten sonra artık iyice kararını vermiştin. Hadi kalk Ali bize gidiyoruz, dedin ona, yolda giderken de içinde bulunduğun güçlüğü anlattın. Hacıbabaya bir “koca” gösterme zorunluluğu vardı. Ali bunun için biçilmiş kaftandı. O, seve seve kabul etti bu görevi. Hacıbaba da onu görünce huzura kavuştu. Artık kiracısı hakkında kimse dedikodu yapamazdı.

Sabahları, yere serdiğiniz yorganı hemen kaldırıyor-dunuz. Çünkü ne olur ne olmaz, Hacıbaba aniden dam-layabilir ve karı kocanın ayrı yattığını görünce kuşkula-nabilirdi bu evlilikten. O küçük odada nasıl yaşadınız? Özellikle sana soruyorum Lütfiye. Rahat mıydın? Onunla sevişmek hiç aklından geçmedi mi? Geçmez olur mu? Ama artık epey deneyimliydin. Hele böyle köy kö-kenli bir gence yanlış imaj, kolay kadın görüntüsü ver-mek istemiyordun. Bu yüzden geceliğini bile tuvalete gi-dip giyyordun onu tahrik etmemek için.

Zamanla dostluğunuz gelişti. Uzun, sıkıcı kış gecele-rinde birbirinize geçmişinizi anlattınız. Doğal olarak sen birçok şeyin üstünden atladın. Yaşam öykünün dış gö-rüntülerini vermekle yetindin. Ama Ali durmak bilmek-sizin geceler boyunca anlatıyordu geçmişini. Bu seni ra-hatlatıyordu aslında. Onun konuşkanlığı seni bir şeyler anlatmak zorunluluğundan kurtarıyordu. Peki Ali’nin yaşam öyküsüne de girelim mi burada biraz? Ne dersin? O küçük ayrıntıyı öğrendiğin zaman nasıl altüst olduğu-nu da söyleyeyim mi sana? Hangi küçük ayrıntı diye so-rup numara yapma bana Lütfiye. Senin gibi berrak bir insana yakışmıyor böyle şeyler. Evet, Ali’nin geceler bo-

yu anlattığı o korkunç yaşamında küçük küçücük bir ayrıntıya takılmıştın. Onun ne olduğunu söylemeden önce, bu korkunç yaşam tablosundan sana kısaca söz edeyim istersen. Bakalım Ali'ye ilişkin kurgumu beğenecek misin?

Sana İstanbul'un eski bir semtinde karanlık bastıktan, artık her taraftan el ayak çekildikten sonra eski bir duvarın insanın içini nasıl üşüttüğünü anlattı önce. Orada yalnız ve kimsesiz bir çocuğun neler hissettiğini. Sabahı nasıl korkuyla ve tuhaf duygularla beklediğini. Yaşamıyla duvarlar arasında hep yakın bir ilişki olduğunu. Hapishane duvarlarını. Hapishaneye akşam çökerken ilerki dağlara bakıp nasıl ürperdiğini. Gardiyanların gece aramalarını. Üşüyerek avluya çıkarılışlarını. Umarsızca yataklarının didik edilişini nasıl seyrettiklerini. Sübyanlar koğuşundaki çocukların gardiyanlar tarafından hapishane ağalarına satıldıklarını. Duvar diplerinde köpekler gibi çömeliş o pis hapishane yemeğini nasıl yemeğe çalıştıklarını. Yaşamının, acıdan başka hiçbir şey olmadığını. Yaşama tutunabilmek için çabalayışını. Ama hiçbir zaman beceremediğini bunu. Sonra hapishanede devrimci gençlerle tanışmasını. Onlardan okuma yazma öğrenişini. Onları sevdiğini, onlarla yepyeni ve güzel bir dünyanın varlığını tanıdığını. Bu güzel dünya için onlarla birlikte savaşmaya kendi kendine yemin ettiğini. Sonra aniden bir geri dönüş yaptı ve bir gazinoda komilik yaptığını anlattı. Bu gazinonun arka tarafında, çıtadan yapılmış barakalarda kadınlarla erkeklerin buluştuklarını. Mahallenin çocuklarının bu barakaları taşladıklarını, içinden onları desteklediğini. Öyküsünün burasında kalbin küt küt attı Lütfiye. Hiçbir şeyi tekrarlatmadığın halde bu gazinoyu iyice tanımlamasını istedin ondan. Gazinonun ismini sordun. Bir yandan da ona bir şey sezdirmek istemiyordun. Ama elinde değildi bu.

Sonunda ona, bu barakalarda günün birinde bir kızla karşılaşp karşılaşmadığını sordun. Ali şöyle bir düşündü. Ve nedenini bilmeden yalan söyledi sana. Evet karşılaştım, dedi. Sen daha fazla bir şey sormadın. Emindin artık onu bulduğuna. Ayrıca onu bu konuda daha fazla tedirgin etmek istemiyordun sorularınla. Ama zaten Ali de anlamıştı o kızın kim olduğunu. Belki de bunun için yalan söylemişti sana. Senin bir şeyler bulmak istediğini sezinlemişti. Seni düş kırıklığına uğratmak istememişti. O gece seviştin Ali'yle. Ve korkunç bir şekilde orgazm oldun. Çünkü onu bulduğundan emindin. İnsan ne kadar inanmaya bağlı bir varlık. Ne kadar yanılsamalarına göre hareket eden bir varlık. Ali'nin yalanını açığa çıkararak senin yaşadığın, senin kendi gerçekliğini yıkmak istemezdim. Hatta şu kadarını da söyleyebilirim. Belki de o barakada seninle birleşen kişi ben değildim de gerçekten Ali'ydi. Belki de ben hiç girmedim o barakaya. Seni dışardan gözetlerken yanına giren ben değildim de gerçekten Ali'ydi. Ve ben o anda Ali'yle öylesine bütünleşmiştim ki, onun yerinde o kadar olmak istemiştim ki, onun yaşadıklarının kendi yaşadıklarım olduğuna inandırdım kendimi. Öykünün gerçeği belki de budur. Yanılsama içinde olan, yıllarca kendini bir başka öyküye inandıran belki de benim. Gerçeğin hangisi olduğunu kim bilebilir? Her neyse sonunda bulmuştun ya. Bence önemli olan buydu.

Yıllar sonra bu evde sana rastladığım zaman hiç şaşırmadım Lütfiye. Kendimi yıllar önce verilmiş kaçınılmaz bir randevuya gelmiş gibi hissettim. Sanki sen de bir randevuya gelmiştin dün gece. Yoksa makyajının anlamı konusunda yanılıyor muyum? Kendimi seni günün birinde nasıl olsa bulacağıma öylesine inandırmıştım ki. Ama bulunan, aynı zamanda yitirilendir.

Dün gece olup bitenlerden söz etmeyeyim artık. Af-fet beni. Saçmalıklarımla hepimizi uykusuz bıraktığının farkındayım. İşte benim yaşamım da bu. Artık gerçek-lerle içiçe yaşayamıyorum bu dünyada, elimde değil. Kendime bambaşka bir dünya yaratarak dayanmaya ça-lışıyorum. Evet bilinçli olarak kullandım bu sözcüğü. Dayanmaya çalışıyorum. Bu mektubu sana bırakıyorum ve çıkıp gidiyorum birazdan. Bu eve de bir daha gelece-ğimi sanmıyorum. Birbirimizi bir daha göreceğimizi de. Seni seviyorum.

Gün.

Lütfiye mektubu katladı. Çantasına koydu. Pencere-nin önüne gitti. Bu kar ne zaman yağdı, bu hayalet gibi beyaz gemiler ne zaman kapladılar denizi diye düşündü. Sonra hafifçe gülümsedi. “Gerçeğin hangisi olduğunu kim bilebilir?”

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Saat: 11.00

Lenin.

İki Taktik.

Sayfa 128.

En gerici sendikalarda bile...

Sayfa 128 miydi?

Tekrar bakmam lazım.

Biraz su olsaydı.

Akşamdan küveti doldurmayı unutmuşum.

Karafatmalar.

Eve bir böcek ilacı almak lazım.

Mutfakta dolu var.

Rüyamda da gördüm.

Uyuyamadım.

Işığı açık unutmuşum.

Sabaha kadar döndüm durdum.

Bir diş fırçası alayım.

Bu iyice yamulmuş artık.

Şu karşiki dairede kim kalıyor?

Ordaki kadın mutfak aralığından ikide bir bana bakıyor sanki.

Neden ola ki?

Beni yakışıklı mı buldu?

Şüphelenmesin de.

Yakışıklı bulmuş olsa iyi.

Fena olmazdı.

Bu son olsun.

Artık yapmayacağım.
Dün geceyle birlikte bu ay sekiz oldu.
Çok fazla.
Kemik erimesi falan olurmuş.
Memlekette kavaklar sallanıyordur şimdi.
Sular da akıyordur serin serin.
Kadınlar su başında çamaşır dövüyorlardır.
Ah be!
Uyku tutmadı.
O yüzden oldu.
Bir de sinir bozukluğu.
Bozulur tabii...
Herife bak be...
Bizi sokmayacaklarmış alana.
Seni revizyonist uşağı.
Cevabını aldı ama.
Görüşürüz dedim.
Görürüz bakalım kim kimi sokmayacakmış.
Abi falan dinlemem valla.
Ağzına yapıştırırım bir tane.
Zaten çok kızdığımı anladı çekip gitti.
O kıza gitmiştir yine.
Erkekçe tartışmıyor ki.
Abi falan dinlemem.
Sınıf mücadelesi bu.
Akrabalık abilik kardeşlik dinlemez.
Hangi saftasın odur önemli olan.
Dünyayı Sarsan On Gün'de o işçi nasıl diyordu.
Burjuvazinin safında mısın bizim safımızda mı
önemli olan budur.
Siktir et ya...
Herif revizyonistlerden besleniyor.
Sendikacı oldu ya.
Kendini bi bok sanıyor.
İşte revizyonistler böyle çalışıyor...

Mevki falan veriyorlar.
Ondan sonra tamam.
Halk çocuğu da olsan işçi de olsan emirlerine giriyorsun.
İki yıl önce sıradan bir işçiydi.
Dursun Amcam'dan ne farkı vardı.
Şimdi giyimi hareketleri hep değiştirdi.
Tam bir sendika bürokratı oldu.
Ama bizim sendikalarda çalışmamız çok zayıf.
Dışardan etkilemekle olmaz.
Lenin'in dediği gibi en gerici sendikalarda bile çalış-
caksın.
Bizi meydana almayacaklarmış.
Olay çıkarsa kim sorumlu olacak şimdi?
Herifler metazori dayatıyorlar be.
Olay çıkması iyi olmaz.
İşçiler çekiniyor.
Kahvedeki tartışmada çok açıktı.
Dursun Amca'm iyi söyledi ama.
O karşısındaki İGD'liydi herhalde.
Hepimiz kardeşiz, dedi amcam.
Tabii o revizyonizmi kavramıyor.
Bizi de savundu ama.
Memlekete gidecekmiş.
Ben de gitsem.
Bizim oralar çok güzeldir şimdi bu mevsimde.
Ama yolu göze alamıyorum.
Camlarında kusmuklar olan o kara trene üç gün da-
yanmak.
Otobüsle gitsem.
Olmaz.
Çevirme olabilir.
Artık bu son.
Kesinlikle bir daha yok.
Böyle cenabet cenabet de çıkılmaz ki.
Biraz su olsaydı.

Silahlı alayım mı?
Bir daha yapmayacağım.
Artık kesinlikle bitti.
Gece can sıkıntısından oldu.
Biraz gevşemek için.
Uyku ilacı niyetine.
Abim en üst kademelerle ilişkili.
Söylemiyor ama belli.
Dursun Amca'm da gıcık oluyor ona ama belli etmiyor.
Rüyamda köydeydim, evde.
Dursun Amca'm karafatmaları eziyordu.
Abin görmesin, diyordu.
Evin damında biri lo yapıyordu.
Sesini duyuyordum.
Abim miydi?
Abin görmesin?
Topla ölü karafatmaları
Abin görmesin.
Bir anlamı var mı?
Sonra anıem girdi içeri.
Babam ölmüş.
Onu sen yıkayacaksın, dedi.
Tuhaf bir rüyaydı.
Silahlı alayım mı?
Ne olur ne olmaz.
Ama yollar da tehlikeli şu sıra.
Yürüyerek mi gitsem?
Mahmutbey de çok uzak.
Ceketin altından belli olmuyor.
Beşirler'in ev de tekin değil.
Giren çıkan belli olmuyor.
Abim gece o kıza gitti yine herhalde.
Bu eve getirmiyor kızı.
Benden çekiniyor.
Yiyecek miyiz?

Ayrı odası var.

Getirsin.

Ne var çekinecek?

Maocu'lara açık vermek istemiyordur.

O kız da İKD'li herhalde.

Geçen gün kapıya kadar geldi.

Bana yabancı yabancı baktı.

Bi selam bile vermedi.

Abim tanıştırmadı ki.

Dün gece onu düşledim.

Abimin yerine ben geçtim.

Tuh allah kahretsin!

Artık yapmayacağım.

Biraz su yok ki şu allahın cezası evde.

Bugün dergiyi konuşacağız.

Bir de 1 Mayıs'ı.

İşçiler çatışmadan korkuyor.

Bir olay çıkarsa sorumlu biz mi oluruz?

Herif alana sokmayacağız, dedi işte gece yine.

Çıkayım artık.

O masadaki işçi ne dedi?

Maocular hep Çin'de eğitim görmüşler falan.

Revizyonistler yayıyor bunları tabii.

Güzel bir gün.

Bahar kokusu var.

Allah! Bu mevsimde bizim oralar ne olur ama.

Minibüse binmeyeyim.

Otobüs daha güvenli.

O kız abime nasıl bakıyor anlamıyorum.

Tahsilli bir şeye benziyor.

Burjuva aileden geldiği belli.

Kahvedeki tartışmayı aktarayım arkadaşlara.

Yeniden bir değerlendirme yaparız belki...

Murat kızacak tabii yine.

Alınmış kararlar tartışılmaz diyecek.

Dursun Amca'm memlekete gidecekmiş.
Ben de gidebilseydim.
Arandığımı oraya bildirmişler midir?
Şu 1 Mayıs geçsin hele.
İşçilerin söylediğinde bir gerçek olabilir.
Amma da kalabalık bu saatte sokaklar.
Şöyle arka tarafa dayanayım.
Mezarlıkta uzun uzun kavaklar.
Sallanır durur sallanır durur.
Bir memleket özlemidir gelir yüreğimi vurur.
Eskiden şiir yeteneği vardı bende.
Artık bıraktık böyle şeyleri.
Zaman mı var?
Yaylalar yaylalar.
Dilo dilo yaylalar.

Peki biz de işçilerle gitsek alana.
Yani bağımsız yürümekten vaz mı geçeceğiz?
Biz vazgeçsek bile üçlü blok yürüyecek, kesin.
Halkın Yolu'nu etkileyebilir miyiz?
Bugün bu konuyu getireyim.
Bir sakatlık olmasın.
İşçilerden kopmamak iyi olur bence.
Gece üşütmüşüm.
Boğazım batıyor.
Gece turşusuyu iyice susattı.
Aksaray'dan geçerken şu mereti içmeden edemiyorum.
Mutfak karafatma dolu.
Gündüz vakti bu ne trafik.
Üçlü blok donatmış her tarafı gece.
İstanbul'un yarı nüfusu işsiz allahıma.
Gece gelirken fahişeler vardı köşede yine.
Aksaray bunlarla dolu.
Bütün oteller bu işe çalışıyor.

Şu otobüsün kalabalığına bak gündüz vakti.
Dursun Amca'm beni niye konuşturmadı kahvede.
Ben de uzlaştım.
Revizyonizmi anlatmam lazımdı oysa.
İki süper devleti falan.
Siyasetlerimizi her yerde anlatmalıyız.
Sen dur hele biraz da işçiler konuşsun, dedi.
Doğru tabii.
İşçiler konuşmalı.
Ama konuşmuyorlar ki.
Abim aklımdan geçenleri bilse.
O kızı düşledim mi gerçekten dün gece?
O muydu?
Yengem sayılır.
Bizde böyle şey olmaz.
Bence tam o kız değildi.
Tam boşalacağım sıra değişti.
Bizim okuldaki sarışın kız oldu.
Bir daha yok.
Tamam.
Bu son oldu.
Kirlenmişlik duygusu.
Kafamı toplamalıyım.
Moralimi bozmamalıyım.
Cinsellik insanın moralini bozuyor.
Yirmibeş yaşımdayım.
Daha hiçbir kadınla yatmadım.
Geneleve gidemem.
Bir gören olsa rezil olurum.
Hem pis iş.
Devrimciye yakışmaz.
O zaman nasıl yapacağız?
Dernekte herkesin bir kızı var.
Burjuva kökenli kızlar.
Bize bakmazlar.

Herife bak.
Kızı amma da sıkıştırıyor.
Otobüs de çok kalabalık.
Müdahale etsem mi?
Boşver.
Kavga falan çıkarsa.
Başım belaya girer.
Şu şehirde ne insanlar var be.
Kozmopolit şehir işte.
Bu bağımsız yürüme meselesini kesinlikle yeniden tartışmalıyız bence.
Kahvedeki tartışma uyarıcıydı benim için.
Yine susadım.
Turşusuyu.
Beşir’lerde çay içerim.
Bir kere daha tartışalım.
Belki Çamkıran beni destekler.
İşçilerin dediklerini objektif olarak aktarırım.
Abim o kızla yatıyor mudur?
Kesin yatıyordur.
Bir kadınla yatmak nasıl bir duygudur?
Düşlerimde olduğundan kesin farklıdır bence.
Herif kıza iyice yaslanmış.
Ulan göz göre göre.
Bizi de pezevenk yerine koyuyor.
Aranıyor olmasaydım.
Devrimden sonra önce şu otobüslerin kalabalığını halletmek gerekir.
Ne bu rezalet ya.
Tamam.
Burada ineceğim.
Şu İstanbul koca bir taşra bence.
Mesela şu Mahmutbey’e bak.
Hâlâ kovayla su taşıyor evlere.
Apartman değil, aparmankondu bunlar.

Çoğu tamamlanmamış.
Tuğlaları görünüyor.
İnsanlar bitmeden içine doluşmuşlar.
Balkonlarda kurutulmuş biberler.
Kayısı sermişler.
Makarnayı bile evde yapıyorlar.
İnek, tavuk, keçi besleyenler gırla.
Halıları sarkıtıyorlar.
Vur allah vur.
Kent yaşamının alışkanlıkları oluşmamış insanlarda.
Şu kız çocuklarına bak.
Küçük yaşta Kur'an kursuna gönderiyorlar.
Başlarını örtmüşler.
Ben de gitmiştim.
Küçükken.
Aklım ermiyordu ki.
Bu evlerden bazıları da allah bilir randevuevidir.
Her yerde var fuhuş.
Bir keresinde gitmiştim yüksek kaldırımdaki geneleve.
Yeni gelmiştim daha.
Sırf meraktan.
İnsan böyle yerleri de görmeli hayatta.
Bunlar da bir deneyim aslında.
Az kalsın girecektim de.
Kapıdaki o pezevenk girsene hemşerim deyince iğrendim birden.
Son anda gemledim kendimi.
Keşke o zaman girseymişim.
Nasıl bir şey olduğunu öğrenirdim hiç değilse.
Bir şeyi bilmeyince insanın kafasında iyice büyüyor.
Abim o kızla nasıl yatıyordu?
Birbirlerine ne söylüyorlardır yatakta?
Utanmıyorlar mıdır öyle çıplak?
Kız utanmıyor mudur?
Ben kız olsam utanırdım.

Abimin yerinde olsam da belki utanırdım.

Ama ne var utanacak?

Gayet doğal insani bir işlev bu.

Şu gördüğüm insan kalabalığının hepsi böyle bir ilişkinin sonucu oldu.

Yalan mı?

Bunu ilk öğrendiğimde ne çok şaşırmıştım.

Günlerce annemle babamın yüzüne bakamamıştım.

Onların ayıbı gibi başım yerde dolaşmıştım bir süre.

Çocukluk işte.

Bu cinsellik sorunları kafamı fazla mı kurcalıyor?

O kadar önemli sorunlar varken.

Neden bu kadar kafamı meşgul ediyor?

Bizim arkadaşların da kafasını bu kadar kurcalıyor mudur?

Sanmam.

Belki evlenmek en iyisi.

Köyden şöyle temiz bir köylü kızı alacaksın.

Hiç gözü açılmamış.

İlk kez seni tanıyacak.

Başka erkek bilmiyecek.

Şehir kızlarında bunu arama.

Hepsi feleğin çemberinden geçmiş.

Ama aslında normal olan bu değil mi?

Bu konuda kafam karışık.

Okuldaki kızların gözü yukarlarda.

Dernekte bir kız vardı.

Hani sonra kovuldu.

Herkesle yatıyormuş diye.

İyi kızdı aslında.

Beşir kovdu onu.

Devrimci ahlakı bozuyormuş.

Kızın bana da sempatisi vardı.

Keşke ben de deneseydim.

Nerdedir o kız şimdi?

Bir daha görünmedi.
İşte Beşir'lerin evi.
Köşedeki pencerenin önünde kolonya şişesi olması
lazım.
Bu işareti de değiştirelim artık.
Çok kullandık.
Tamam, şişe orada.
Girebilirim.
Ben de evi değiştirsem iyi olacak.
Abimin evinde kalmam iyi değil.
O kız da beni gördü.
Abim ona arandığımı söylemiş midir?
Sanmam.
Ev kiralayamam.
Çok pahalı.
Beşir'lerde de kalamam.
Çok giden geleni var.
Yine en iyisi.
Otur oturduğun yerde.
Şimdilik.
İdare ediver.
Alttan üçüncü zildi.

“Selam. Kimseler yok mu daha?”

“Gel gel. Birazdan burda olurlar. Murat dergiden arabayla gelecekmiş.”

“Ya baksana... şu senin ev tekin değil gibi geliyor bana be...”

“Niye? Nesi var?”

“Bak, şimdi de Murat arabayla dergiden geliyor... Bi takip falan olsa...”

“Ne olur? İlegal değil ki toplantı...”

“Unuttun galiba. Arananlar var aramızda. Mesela ben.”

“Ha!... Seni unuttum bak. Bi şey olmaz be. Bi baskın olsa yakalansan en fazla üç ay yatarsın.”

“Az mı ulan? Adama bak!..”

“Çay içer misin?”

“Hazır mı?”

“Isıtırım.”

Adama bak.

Bizim içerde yatmamız umurunda değil.

Şu ev de amma pis be.

Abimin evi burdan iyi bence.

Havada toz yumakları uçuşuyor artık.

Sobanın etrafı küllerden görünmüyor.

“Üçlü blok her tarafı donatmış. Bütün Aksaray...”

“İyi çalışıyorlar, ne dersin?”

“Önemli olan doğru siyaset. Siyaset yanlış olunca istediğin kadar çalış. N’olacak?”

“Kaç şeker?”

“Şekersiz...”

“Derginin provalarını gördün mü?”

“Sende var mı?”

“Yok. Ben dün dergide gördüm. Rıfkı Hoca getirecek.”

“Oğlum, dergiden eksik olmuyor ayağınız. Bu ne biçim illegal çalışma?”

“Ben illegal çalışmada değilim artık. Dergiye geçecektim.”

“İyi. Hayırlı olsun. Kim alıyor bu kararları? Bizim hiç haberimiz olmuyor.”

“Bilmiyorum. Murat söyledi bana.”

“Çayın soğukmuş be Beşir.”

“Ya kusura bakma. Eski çayı ısıttım. Tadı da kaçmıştır biraz.”

“Ulan bu ne sefalet. Çayın da mı yok evde?”

“Bitmiş, farkında olmadım. Gider alırım birazdan bakkaldan.”

“Dün Dursun Amca’mların kahvesinde işçilerin bazı konuşmalarına tanık oldum.”

“Eeee?”

“İşçiler tedirgin.”

“Nasıl yani?”

“Çatışma çıkmasından korkuyorlar ve böyle bi şey istemiyorlar. İki tarafa da uzak bakıyorlar. Çatışma çıkarsa bizi de sorumlu görecekları kesin.”

“Ne diyorsun yani?”

“Bence bağımsız yürüme meselesini yeniden gözden geçirmek gerekir.”

“Neyse, arkadaşlar gelsin de o zaman konuşuruz.”

Konuşmaktan korkuyor.

Kısa kesti.

Arkadaşlar gelsin de falan.

Onlar gelince zaten konuşacağız.

İnsan öğrenmek istemez mi işçiler ne düşünüyor.

Neyse canım, boş geç.

Biz de o zaman konuşuruz.

Şimdi kulis attığımı falan sanacak adam.

Komşu kızını zapteyle.

Yaylalar yaylalar.

Bizim oğlan aşıktır.

Dilo dilo yaylalar.

“Hah tamam geldiler. Murat’lardır.”

Şuraya bak.

Dört kişi birden.

Ne bu yahu ekip gibi gezilir mi bu mahallede.

Dikkat çekecekler.

Arananları düşünen kim?

“N’aber Apo. Erkencisin.”

“Öyle oldu...”

“Hasta gibi görünüyorsun...”

“Yok canım. Gece biraz uykum kaçtı da.”

“Abinde mi kalıyorsun yine?”

“Hı-hı...”

“Bak sana daha önce de söyledim. Orada kalman tehlikeli. Abin ortalıkta bir adam. Sonra revizyonistler her an bir şey yapabilirler. Bir iki arkadaşına söz etse senden. Hadi bakalım al başına belayı.”

“İhbar falan mı?...”

“Hiç belli olmaz. Sınıf mücadelesi bu...”

Abim kesinlikle yapmaz böyle bir şey.

Bizim terbiyemizde yok bu bi kere.

“Abim yapmaz be Murat...”

“Abin yapar demiyorum. Ama arkadaşları... Heriflerin bize nasıl baktığını biliyorsun, Maocu faşistler diyorlar.”

“Kapağı gördünüz mü?”

“Çevir bakayım şöyle Rıfkı Hoca...”

.....

“Bence İ.Bilen’i daha büyük yapmak lazımdı. Herifi sivrisinek gibi çizmişler. Yeniden çizemez miyiz?”

“İmkansız abi. Bu şekliyle renk ayırımına gitti.”

“Kardeşim, kesin karar vermeden böyle acele gön-

dermeyin diye kaç kere söyledik. Teknik mi siyaseti yönetecek siyaset mi tekniği?”

“Arkadaşlar, evde çay kalmamış. Ben çıkıp...”

“Bırak şimdi çayı mayı Beşir. Bak, daha çok işimiz var.”

“Peynir varsa biraz yeriz...”

“Zeytin olur mu?”

“Getir yahu işte bir şeyler.”

“Gördünüz mü üçlü blokun afişleri?”

“Gördük. N’olmuş?”

“Hiç işte. Donatmışlar. Emek israfı. Siyaset yanlış.”

“Sosyal emperyalizmden hiç söz yok.”

“Üç dünya teorisini reddedince...”

“Şimdi konuyu dağıtmayalım da. Nedir gündem? Dergiyi...”

“Ben bir de şeyi konuşalım diyordum. 1 Mayıs’da bağımsız yürüme meselesini.”

“Tamam. Yürüyoruz işte. Bağımsız bayraklarımızı açıyoruz. Konuşmadık mı bunu?”

“Ama bence...”

“Ne sence?”

“Dün Dursun Amca’mların fabrikasından işçilerle bir sohbe katıldım kahvede. İşçiler çok tedirgin. Belki bu durum katılımı bile düşürebilir. Çatışma istemiyorlar. Çatışma olursa bizi de suçlayacak işçi.”

“Biz mi sorumlu oluyoruz? Alana sokmayacağız diyen onlar.”

“Tamam, ama işçi buna bakmıyor. Tek istekleri olay olmasın.”

“Tamam, iyi güzel. Yeni bir fikrin varsa getir hemen.”

“Ben şey diyordum... Bağımsız yürümeyip işçilerin arasına katılsak...”

“Anti-revizyonizm ne olacak? Sosyal emperyalizmi nasıl anlatacağız işçiye?”

“İşçilerin arasında slogan atabiliriz yine.”

“Ya bırak allahaşkına be Apo... Senin de gözün mü korktu ne revizyonist saldırıdan...”

“Dur bakalım Rıfkı Hoca. Düzensiz konuşmayalım. Bu konuda herkes fikrini söylesin. Ondan sonra meseleyi kesin bağlayalım.”

“Yani benim dediğim şu ki, işçiden kopmamak en önemlisi. Bir de olaya sebebiyet vermek revizyonizmin ve hakim sınıfların işine yarar. Bence en azından tartışmalıyız.”

“Peki o zaman. Şimdi herkes teker teker fikrini söylesin. Senden başlayalım Rıfkı Hoca. Sabırsızlanıp duruyorsun zaten.”

Herife bak.

Bıraksalar üstüme atlayacak.

Abimden etkilendiğimi düşünmüyorsa anam avradım olsun.

Anamız amele sınıfıdır.

Yurdumuz bütün cihandır bizim.

Hazırlandık son kanlı kavgaya.

Başta bayrağımız Leninizm.

Bayrağını yükselt.

Daha daha yükselt.

Yükselt bayrağı yuuuukarıyyy...

“Apo gitmiş, üç işçiyle konuşmuş, buraya bunu işçilerin tavrı olarak getiriyor. Bir de gitsin Alibeyköy’deki inşaat işçilerini, Demirdöküm’deki bizim işçi arkadaşları dinlesin bakalım. Bence bu siyaset, alanı işçilere bırakmak olduğu gibi, üçlü blokun karşısında da teslimiyettir. Bence halihazır bağımsız yürüme siyasetimizde diretmiyiz. Hem revizyonistlerden, hem de üçlü blok oportünistlerinden bağımsız olarak... yani.”

“Bitti mi?”

“Kısaca böyle...”

“Selçuk?”

“Revizyonist zinciri kırma siyasetimizi bazı arkadaşlar yanlış anlıyorlar. Dernekten genç arkadaşlarla konuştum. Kırma deyince illa gidip revizyonistlerin kafasını kırmayı anlıyorlar. Apo’nun getirdiği fikri üç beş işçi olarak anlamayalım. Yine de bir nabzın göstergesi bunlar...”

“Ne diyorsun sonuç olarak?”

“Bence de bir olayın çıkması olasılığı dikkate alınmalı. Buna göre daha ihtiyatlı bir politikaya gerek var.”

“Peki, Apo bunu getirinceye kadar neden sesini çıkartmadın kardeşim?”

“Bazı şeyler uyarıcı olabilir... şimdi birden bilincime çıkmış olabilir...”

“Çamkıran sen ne diyorsun?”

“Bence hakim sınıflar bir darbe için olayları kışkırtıyor olabilirler...”

“Darbe mi? O da nerden çıktı şimdi?”

“Böyle bir darbe planlanıyor olabilir...”

“Somut belirtisi var mı?”

“MC’nin yetersiz kaldığı yerde... Neden olmasın?”

“Ne diyorsun sonuç olarak?”

“Apo’nun getirdiği sorun dikkate alınmalıdır.”

“Beşir?”

“Ben daha önce de söyledim Apo’ya... Yani siz gelmeden önce biraz konuştuk da...”

Ne söyledin be kardeşim?

“Biz vazgeçsek bile üçlü blok yine yürüyecek, olay çıkacaksa yine çıkacak. Eski siyasetimiz yerindedir. Yürümeliyiz.”

“Hasan sende sıra...”

“Bir kere faşist darbe tahlillerini sübjektivist buluyorum. Bugün bunun koşulları yoktur. Henüz sosyal de-

mokratik alternatif tam anlamıyla denenmiş değildir. Faşist bir darbe hakim sınıflar için en son çaredir. Sosyal emperyalizmin işbirlikçilerine karşı işçi sınıfının kararlılığı ile yürünmelidir. Bu kararlılıktan işçilerin kendileri de çok şey öğreneceklerdir. Lenin'in dediği gibi, böyle zamanlarda kitleler on yılda alacakları eğitimi bir ay içinde alırlar. Proletarya partisi, böyle kritik anlarda, işçiler korkuyor diye onların peşine takılırsa öncü değil artçı parti olur. Murat arkadaşın çok güzel bir tespiti vardır. Revizyonistlerin kalabalığını oluşturmamalıyım diye. İşçilerin arasında yürüyüşe katılmak somut olarak revizyonist kalabalığa katkıda bulunmak demektir."

"Bu kadar mı?"

"Şimdilik bu kadar. Tartışma uzarsa başka şeyler de ekleyebilirim sonradan."

"Tamam o zaman. Herkes fikrini söyledi. şimdi ben toparlayayım... Bence bağımsız yürümemiz yanlış olacaktır. Daha önce de belirttiğim gibi..."

"Ne açıdan Murat arkadaş. Açıklar mısınız?"

Hah ha! Rıfki Hoca'ya bak!

Yelkenleri suya indirdi bile.

"Daha önce de defalarca belirttiğim gibi her şeyin bu kadar karmakarışık olduğu koşullarda öncünün, işçinin sesine kulak vermesi çok önemlidir. Öncü yalnız kendini dinlerse işçiden kopup gider. Ben meseleyi Apo'nun koyduğu gibi olay çıkması olarak falan görmüyorum. Çamkırın'ın belirttiği darbe tahliline de katılmıyorum. Selçuk'un revizyonistlerden çekinen tavrına hiç yakın değilim. Ama anlamamız gereken gerçek şudur ki, işçi ne duyuyor, ne düşünüyor, bunu bilmek zorundayız. Ne diyor işçi kitleleri? Bölünmeyelim. Onlara eğer şu andaki durum bölünme olarak görünüyorsa biz istediğimiz kadar karşı taraf revizyonisttir diye bağıralım, anlata-

mayız. Önce onlarla birleşmemiz lazım anlatabilmek için. Bunu anlatmanın yolu da onlarla birlikte alana gitmektir. Başka yolu yok bunun, tamam mı? Tamam mı Rıfkı Hoca, o senin sözünü ettiğin işçiler kitlenin içinde bir avuç bile değildir. Azınlıkçılığın hiçbir anlamı yok şu sıra. Hasan'ın sözünü ettiği öncü kararlılığı bugün tam ters açıdan söz konusudur. Bazen frene basmak da öncü tavrıdır. Bence işçilerle yürümek en doğrusudur. Olay çıkması değil sorun. Olay çıkmasa da doğrusu budur. Apo'nun yanıldığı nokta burası işte...şimdi oylama yapmamız gerekiyor sanırım. Çünkü farklı eğilimler var."

"Bence gerek yok oylamaya be Murat. Benim kafam açıldı senin konuşmanla şahsen..."

"Bana da doğru gibi gelmeye başladı..."

"Tamam, haklısın ama eski siyasetimizden döndüğümüzü nasıl açıklayacağız tabana? Bunun açıklanma biçimi çok önemli."

"Hemen bir bildiri kaleme alalım."

"Tamam. Biri geçsin daktilonun başına. Giderken Cağaloğlu'na bırakırız. Rıfkı Hoca yarın sen de bir başkan toplantısı yaparsın."

"Peki Üçlü Blok'u vazgeçiremez miyiz?"

"Onlar vazgeçmez. Tam bir devrim havasına girmişler..."

"Yine de çaba gösterebiliriz."

"Bugün öğleden sonra Bar-Der-İş'de toplantıları var. Biri gidip tartışma açabilir."

"Heriflerin gözü dönmüş be."

"O zaman da sorumluluğunu alırlar. Bizim eleştirimizden de kurtulamazlar."

"Biri Bar-Der-İş'e gitsin öğleden sonra."

"Kim gidecek?"

"Apo sen gidemezsin. Aranıyorsun."

"Bence Beşir gitsin."

"Tamam."

“İyice bir kes nefeslerini. Tarihi sorumluluklarını hatırlat. Her yoldan sıkıştır.”

“Tamam.”

“Hadi yaz Rıfkı Hoca. Biz proleter devrimciler...”

1 Mayıs’dan sonra Erzurum’a gitsem.

Güröl güröl sulardan içsem...

Bir daha yapmayacağım.

Bir daha.

Asla.

Saat: 11.31

HİDAYET DURANKAYA’NIN POLİS İFADESİ

Duran ve şerife’den 1950 yılında olma, Kastamonu Daday nüfusuna kayıtlı olup Kadıme Mehmet Mahallesi, Seyitali Mescidi sokak, no 11’de mukim, halen M.A.N. fabrikasında kaynakçı olarak çalışır.

SORULDU: Ben olaya merak sayikasıyla katıldım. Yanlış oldu. Katıldım demek istemedim, ben olaya karışmadım. Merak sayikasıyla afiş asanlara bakarken bir bekçinin uzaktan düdüğü öttürmesi ve ardından silahların patlamasıyla birlikte canımı kurtarmak niyetiyle koştum. O sırada önüme bir ekip arabası çıktı ve beni alıp buraya getirdiler. Benim olayla ilişkim yoktur. Dedi.

SORULDU: Gece o saatte orada bulunmamın sebebi ben bir sendika toplantısından dönmekteydim evimin yolu üzerindeydim. Oradan geçmekteydim. Ben Halkır Kurtuluşçusu halkın yolcusu değilim bu maocuları tanı-

mam. Bunların maocu örgütler olduklarını duymuştum ama neyin nesidirler bilmem. Üyesi değilim. Maocu değilim. Kimseyi tanımam. Karakola getirildikten sonra yüzleştirildiğim İSMAİL ŞENDOLAY, FAZLI ERİNÇİL, NUMAN ARSÖZ ve CEMİL TANIRIKULUNU daha önce hiç görmedim. Tanımam. Hayatımda ilk defa görüyorum. Maocu örgütlerle ilgili olup olmadıklarını bilemiyorum. Afiş asanların arasındada bsu şahısların olup olmadıklarını bilemiyorum. Çünkü gece çok geç vakitti ve hava çok karanlıktı. Yüzlerini seçmem imkansızdı. Sekiz on kişi kadar varlardı. Zannedersenem bana şu anda gösterdiğiniz 1 mayısla ilgili xxxxxxxx (silindi) afişleri asıyorlardı. Ben merak sahikasıyla acaba bu asılan ne afişidir diye bakarken olaya karışmış oldum. Daha doğrusu karışmadım polis beni afişçi gençlerden zannederek içeri aldı. Afiş asılmasıyla bildiğim bundan ibarettir başka bilgim yoktur. Dedi.

SORULDU: Evet gündüz vakti daha doğrusu akşam üzeri kahvede bir xxxxxxxxxxxx -silindi- bir sohpete katılmıştım. Hepsi bizim fabrikadar arkadaşlardır. İsimlerini hatırladıklarım ERTÜRK (soyadını bilmiyorum), MUZTAF A ERYARAN, DURSUN TAŞÇI, SÜLEYMAN (soyadını hatırlamıyorum) ve şimdi isimlerini çıkaramayacağım başka bölümlerden iki arkadaş ve yine DURSUN abinin -TAŞÇI- bir akrabası olduğunu sandığım bir gençtir. şimdi ne konuşulduğunu tam olarak hatırlamıyorum. Ama sendika meseleri konuşuldu. Bu arkadaşlar sendika yönetimini eleştirdiklerinden ben de sendikayı savunduğumdan aramızda bazı görüş tartışmaları oldu. Sonra 1 mayıs meselesi konuşuldu. Bu mesele bizim sendikada bir mayısa katılacağı için konuşulduxxxxxx. İşçi arkadaşlar olay çıkacak diye korkuttuklarından çekiniyorlardı. Yürüyüşe katılmaya çekiniyorlardı. Ben Dışkte 1 mayısla ilgili olarak kolluk görevlisi

olduğundan onlara korkacak bir şey olmadığını söylemişimdir. Orada yandaki masada hazır bulunduğunu söylediğiniz polis memurunun dediği bir komünizm mevzuu hatırlamıyorum. Böyle bir şey konuşulduğunu hatırlamıyorum. Yanlış oldu. Konuşulup konuşulmadığını şimdi bilemeyeceğim. Konuşulmadı demedim. Belki konuşulmuştur. Fakat ben muhteviyatını hatırlayamadım. Eğer polis memuru hatırlıyorsa ben bir devlet memurunun yalan söylediğini demek istemiyorum Belki uzaktan yanlış işitmiş olabilir. şimdi hatırladım bir faşist lafı edildi. Evet DURSUN TAŞÇININ böyle bir lafı oldu. Tam olarak hatırlamasamda DURSUN abi -DURSUN TAŞÇI- (biz kendisine fabrikamızın yaşlı ve kıdemli bir işçisi olduğundan saygı icabı abi diye hitap ederiz) faşistler katılıyormu böyle olsa onlarda katılırdı dedi. Yani tam olarak demek istediği benim hatırladığım kadarıyla şuydu xxxxxxxxxx -silindi- Arkadaşlar arasında Maocu bozkurtlar 1 mayısta taksimde katılıp ortalığı dağıtacaklarmış diye bir laf olmuştu. Yani maocu BOZKURT derken biz onların bozkurtçu faşistlerle aynı olduğunu anlıyoruz. DURSUN TAŞÇI işte buna itiraz etti. Maocular faşistse ve katılmak istiyorlarsa öbür hakiki faşistlerde katılmak isterlerdi. Demekki bu maocu BOZKURT dedikleriniz gerçek faşist değil isteyen herkes katılsın demek istedi.

SORULDU: İGD (İlerici Gençlik Derneği) üyesi değiliz. Bu bir gençlik örgütü olduğundan bizde işçi olduğumuzdan üye olamayız. Ama arasıra seminerlerine katılırım. Ben 1973 senesinde CHP Gençlik kollarında çalışmaklağım vardır. Ecevit mitinglerine gittik. Karaoğlan diye bağırdık. Ben aslında sosyal demokratım. Yanlış oldu sosyal demokratım. Ama daha sonra sosyal demokrasi-nin yetersiz olduğunu görüp sosyalist oldum. Sosyalistli-ği komünistlik olarak anlamıyorum. Sosyalistlik bence

eşit ücret ve sömürünün olmaması olarak öğrendim. Sömürü derken patronları diyorum. Mülkiyet düşmanı değilim. Komünist değilim. Vatana namusa saygılıyım. Sosyalistlik sosyal demokrasinin daha etkilisi olarak biliyorum. Yani biz işçi olduğumuzdan sömürü var. Sendika halinde haklarımızı almak için.Diskin sosyalist bir sendika olduğunu inanıyorum. KEMAL TÜRKLERİN komünist olduğundan haberim yok. İGDyi sosyalist bir örgüt olarak biliyorum. Komünist olarak bilseysim seminerlerine gitmezdim. Komünistlikten vatansızlık milletsizlik ve dinsizliği anlıyorum. Bende bir TÜRK ÇOCUĞUYUM. Sosyalistliğin komünistlik olduğunu duymadım. Onun ön aşaması olarak bilmedim. İGDDE seminerlerde örgütün amaç ve hedefleri ve tüzükleri anlatıldı. Artık değerde antalılmıştır. Artık değerden anladığım sömürüdür. Yani işçinin hakkını vermemektir. Marksı komünist olarak tanımadım. Ben onu sosyalistlik kurucusu olarak öğrendim. Yahudi olduğunu bilmiyordum. şimdi öğrendim. Bilseydim karşı çıkardım. Dedi.

SORULDU: Ben xxxxxxxxxx -silindi- İgd üyesi değilim. Hiç aidat ödemedim. Aidatı sendikaya öderim. Daha doğrusu bizim ücretimizden otomatikman kesilir. Türkiye Komünist Partisi diye bir örgüt duydum ama nedir nerededir bilmiyorum. Gizli olduğunu biliyorum. Liderinin ismini söylerseniz belki hatırlarım. Evet İSMAİL BİLEN adlı bir lider adı duydum ama kimden duyduğumu şimdi hatırlamıyorum. Belki dergi veya gazeteden okumuşumdur. BİZİM RADOYUYU hiç dinlemedim. Sadece seminerlere arasıra katıldım.

SORULDU: Seminerleri kimin verdiğini bilmiyorum. Sima olarak gösterilirse tanıyabilirim. Ama isim olarak tanımam. AHMET MUHTAR SÖKÜCÜ diye bir ismi ilk defa duyuyorum. Seminer verdiğini bilmiyorum. Res-

mindende çıkaramadım. Seminer verenler erkekti. Arada sırada bayan seminercilerde olurdu. İsimlerini bilmiyorum.

SORULDU: İKD diye bir örgüt duydum. Daha doğrusu bir bayan örgütü olarak duydum. Başkanını ve üyelerini tanımıyorum. İGD ile ortak yönleri olduğunu duymuştum. şimdi hatırladım. İGDNİN İKD ile kardeş olduğunu yani kardeş örgütler olduğunu söylemişlerdi. şimdi bunu kimin söylediğini hatırlamıyorum. Bin seminerci söylemiş olabilir.

SORULDU: Bizim fabrikadan CEMİLİN (soyadını ben de hatırlayamıyorum) xxxxxx-silindi- İGD üyesi olup olmadığını bilmiyorum. İGD seminerlerinde bir kaç kere görmüştünü. Ama oradaki görevini bilmiyorum. Benim gibi bir işçidir. Zannedersem teknik okul mezunu olduğundan kalifiye işçidir. Sendika işlerinde bir ilgisi olup olmadığını bilemiyorum.

SORULDU: OYA ERGENİ daha doğrusu şimdi bana resmini gösterdiğinizde soyadının ERGEN olduğunu öğrendiğim OYAYI tanırım. Kendisi doktorluk yapar daha doğrusu doktordur ama doktorluk yapmaz. Profesyonel eleman mıdır bana söylemedi. Bu işlerin içindedir. Belirttiğiniz gibi dün akşam eve geldi. Yani kahveden çıkıp eve gitmiştim. Geleceğini biliyordum. Çünkü sendikada gece yapılacak kolluk görevlilerinin toplantısına beraber gidecektik. Onun sendikada görevini bilmiyorum. Ama bir İKDLİ olarak sendika ile ilişkilidir. Baber gittik. Dedi.

SORULDU: Evde bir zaat kadar oturduk. Ben yemek yiyordum. O beni bekledi. Yemek yemedi. Bu süre içinde bir mayıstan konuştuk. Ben akşamki demin sözünü

ettiğim kahvedeki arkadaşlarla olan sohbet daha dorusu tartışmadan söz ettim. Kendisi ilgilendi. Ben Dursun abinin -TAŞÇI- konuşmalarını anlattım. Başka işçilerin de korkularını anlattım. İşçinin olay çıkmasından çekindiğini anlattım. DURSUN TAŞÇI her zaman sendikaya muhaliflik ettiğinden belki OYA -ERGEN- ilgilenir diye aktardım. OYA bana kızdı. Benim maoculara uzlaştığımı söyledi. Bende üstelemedim. Sonra birlikte sendikaya gittik.

SORULDU: Sendikada görevler konuşuldu. Yani 1 mayısta kim nerede duracak kimin ekibi hangisi bunlar konuşuldu. Birde maoculara karşı alınaak tetbirler konuşuldu. Ben kalın sopa diye bir şey duymadım. Bize görev veren esmer bıyıklı otuz yaşlarındaki sendikacıyı tanımıyorum. Daha önce gördüm ama ismini bilmiyorum.

SORULDU: Evet sendikada dediğiniz gibi bir tartışma cereyan etti. Daha öncede bahsettim. İşçi arkadaşlar olay çıkmasını çatışma olmasını istemiyorlardı. Bazı arkadaşlar maocuları alana almamanın yanlış ve olaya sebebiyet kahvede söylemişlerdi. DURSUN TAŞÇI gibi düşünüen başka xxxxx -silindi- işçiler de vardı. Toplantıda vardı. Zannettiğime göre başka bir işçi arkadaş (ismini bilmiyorum) orada bu yönde bir konuşma yaptı. Yani diskin kararını eleştiri konusu yaptı. Bunun üzerine sert tartışmalar oldu,unu hatırlıyorum. OYA ERGEN daha önce bana kızmış olmasına rağmen bu işçi arkadaşla aynı istikamette konuştu. Bende hayret ettim. Hatta benim kendisine aktardığım kahvedeki tartışmayıda misal verdi. OYA neden böyle yapmış olabilir bir fikrim yok. Belki sonradan yolda giderken benim söylediklerimi düşünmüştür. Hak vermiş olabilir. Kendisi İKDli bir bayandır. Seminer verir. Demin ismini söylemedim çünkü o sırada hatırlayamamıştım. Belkide o anda ismini

vermek istememiş olabilirim. şimdi polisten bir şeyler saklanamayacağını öğrendim. Başka bir isim sakladım. Olsaydı şimdi söylerdim. Dedi.

SORULDU: Sözüünü ettiğiniz sendikacının ismini bilmediğimi söyledim. Bu kişinin adının MEHMET TAŞÇI olduğunu şimdi sizden öğrendim. Bu kişinin DURSUN TAŞÇI'nın yeğeni olduğunuda bilmiyordum. DURSUN TAŞÇI kendisinden bana hiç söz etmedi. Kahvedeki genç 23-25 yaşlarında orta boylu hafif kıvrıkcık saçlı büyük burunlu sağlam yapılı gencin DURSUN TAŞÇI'nın bir akrabası olduğunu şuradan anladım. Çünkü DURSUN TAŞÇI bu genci bir kaç kere paylayıp susturdu. Yeğeni mi olduğunu bilemem ama bir akrabası yakını olduğunu tahmin ediyorum. Çünkü o gence babası gibi sert davranıyordu. Belkide hakikaten amcasıdır. Bu gencin maocu olup olmadığını bilmiyorum. arandığındanda haberim yoktur. Aransa orada o kahvede bizimle ne işi vardır. Hiç aranan birisi hali yoktu. Son derece sakindi. Zaten doğru dürüst konuşmadı. Daha önce hiç maocu görmediğimden maocuya benzeyip benzemediğinin bilemiyorum. Demekki maocuymuş. Bunu şimdi sizden öğrenmiş oldum. Üzerinde herhangi bir silah görmüş değilim. Zaten kahvede herkesin ortasında böyle bir şey olmaz. Dedi.

SORULDU: O sırada kahveye giren iki genci göz aşinalığı ile tanıyorum. Birinin bizim fabrikadan olan ve o sırada masada oturan MUSTAFA ERYARAN'ın oğlu olduğunu biliyorum. Kahvenin duvarlarına astıkları afişler dün gece polisin el koyduğu afişler olmayıp tam tersine DİSKin 1 mayıs afişiydi. tam hatırlayamıyorum. Zannedersem elinde bir taş veya küre veya belkide belirttiğiniz gibi dünya tutan bir işçi vardı. Afişte ne yazdığını okumadım. Dedi.

SORULDU: Bana MEHMET TAŞÇI olarak taktim edilen ve şu anda resmi gösterilen dün gece kolluk görevlileri toplantısında bizi yöneten toplantı idare eden kişiyi şahsen yani göz aşinalığı ile tanımakla birlikte adının MEHMET TAŞICI olduğundan haberdar değildim. Bu kişinin bizim fabrikadaki DURSUN TAŞÇININ yeğeni olduğunu xxxxx -silindi- kolünist olduğunu ve DİSK üst yönetimlerinde bulunduğunu yeni öğrendim. Yanlış oldu. Ben bu kişinin komünist olduğunu bilmiyorum. Böyle dendiğini yeni öğrendim dedi ve ilave olarak bu kişinin yani MEHMET TAŞÇI'nın toplantıdan sonra kiminle çıktığına dikkat etmedim çok kalabalıktı ve dikkat etmedim ben tek başıma çıktım dedi ve OYA ERGENİN kiminle çıktığını da bilmiyorum her ne kadar toplantıya birlikte geldiysekde birlikte çıkmayı düşünmedim çünkü ben işçiyim sabah erken kalkacağımdan uyumam gerekiyordu ve geç olmuştu bu yüzden toplantı biter bitmez hemen çıktım ve eve giderken bilinen olay dolayısıyla ekipler tarafından gözaltına aldındım dedi.

SORULDU: Oya ERGENin neden dokdorluk yapmadığını düşünmedim. Bana bu konuda bir şey söylemiş değildir. Nasıl geçindiği hakkında bir fikrim yok. O kadar samimiyetimde yok. Arasına bizim eve uğrar. İşçi olduğumdan benimlede ilgilenir. Birkaç defa benim çocuklar grip olduğunda onları parasız olaraek muayene etti ilaечlar verdi. Bana komünist telkini yaptı diye bir şey yoktur. ve komünist olduğundan ve TKP üyesi olduğundan bir malumatımda yoktur. Böyle şeylerden söz etmezdi. Sendika meselelerini konuşurduk. Benim dışımda hangi işçilerle temasta olduğundan bana söz etmedi. Dedi.

SORULDU: Fabrikadaki komünist işçileri tanımıyorum. Ben böyle bir komünistlik mevzuu duymadım. Yani kendinin komünist olduğunu söyleyeni duymadım. Bizim

bölümün baştemsilcisi RIFAT da (RIFAT ELÇİ) bana böyle bir şey söylememiştir. Onu seçmemimizin sebebi bizi iyi temsil edeceği içindir. DURSUN TAŞÇI torun sahibi yaşlı bir işçidir. Komünist diye bir şey dulmadım. Maden-iş üyesi olduğumu belirtmişim. Sendikada sendika işleri konuşulur. İşçi diktatörlüğü veya bir gizli örgüt işi konuşulmaz. Lenini duydum ama rus başkanxxx olduğunu bilirim. Yani bolşevik lideri olarak adını duymuşuzdur. Devlet ve devrim adlı kitabı bana kimin verdiğini hatırlamıyorum. Okumadım. Zamanım olmadı. Zor şartlarda çalıştığımızdan zaman bulamadım. Komünis manifeste kitabını eve ben getirmişt看. Piyasada serbest satıldığından getirdim. O yüzden evde bulundurdum.

SORULDU: Evdeki aramada çıkan kitapların hepsi bana aittir. Bazılarını satın aldım belki bazılarını ödünç almışımdır. OYA ERGENDE bazen kitap verirdi. Ama şimdi hangisi ona aittir hatırlamıyorum. TıSıP proram ve tüzüğü adlı broşürü kimden aldığımı hatırlamıyorum. Sendikada böyle şeyler satılmaz. Ben kitapçıdan alırım. Hangi kitapçı hatırlamıyorum. şimdi hatırladım. Bazı kitapları Taksimdeki sular idaresi tarafında kurulan seyyar kitapçılardan aldım. Bunların suç olduğunu yani yasak yayın olduğunu bilmiyordum. Yasak yayın olsa kitapçı satmazdı diye düşünmüştüm. Devleti milleti yıkmak diye bir düşüncem yoktur. Anarşist komünis hatta maocu ideolojilerden değilim. Türk bayrağını ay yıldızı tanırım. İstiklal marşını bilirim. Milli maçlarda istiklal marşını ayakta söyledim. Rus-Türk milli maçında milli takım lehinde bağırdım. Ben milliyetçi yani milletini tanıyan bir işçiyim. Dedi.

SORULDU: Demokratik rejime saygılıyım. Seçim yoluyla iktidarın değişmesine inanıyorum. Devletin müesseses nizamlarından birini veya bir kaçını zor yoluyla

değiştirmek yıkmak diye bir düşünce yoktur dedi ve işbu ifadenin hiçbir baskı ve cebir altında olmadan alındığını beyan edip imzaladı. 28 Nisan 1977

İFADEYİ ALAN HİDAYET DURANKAYA

KOMİSER Y. imza

Yücel TİMURTAŞ

imza

Saat: 11.53

Fırlayarak uyandı. Yerdeki boya kutularının arasında duran çalmayan saate baktı. Çok geç olmuş. O gün yapacaklarını toparlamaya çalıştı kafasında. Öğleden sonra bölge temsilcileriyle toplantı vardı. Hazırlıklar son kez gözden geçirilecekti. Gece de Sovyet Elçiliği'nde kokteyl. Döndü. Yanında uyuyan Oya'ya baktı. Onu uyurken seyretmek hoşuna gidiyordu. Sonra yavaş yavaş süzüldü yataktan. Ben traş oluncaya kadar uyusun diye düşündü. Banyoya giderken yolda ayağına bir şeyler dolandı. Oya'nın bir ressam arkadaşının atölyesiydi burası. İkinci gelişleriydi. Kendi evinde kardeşi kaldığı için oraya gidemiyorlardı. Karmakarışık bir yerdi burası da. Yerlerde hep insanın ayağına dolanacak bir şeyler olurdu. Banyosu da bir alemdi. Her taraf fırça ve boya. Küvet nerdeyse yosun tutmuştu. Lavabo temizlenmemekten sabun ve kireçli su izleriyle beyazlaşmıştı. Her tarafta örümcek ağları. Aynada yüzünü gördü. Gözleri şiş şiş, bıyıkları birbirine girmiş. Kötü bir geceydi diye düşündü. Önce Oya'yla, sonra da Apo'yla kavga... Bir de git sendikada üst yönetim kapışması...Yanından ayırmadığı traş çantasını açtı. İçinden köpüğü, traş bıçağını ve losyonunu çıkardı. Zorlukla onları koyacak bir köşe buldu.

Sırları yer yer dökülmüş aynaya bakarak traş olmaya başladı. Traş bıçağı beyaz köpükleri aşağı doğru sürükledikçe morali yerine gelir gibi oldu. Fiziğini beğenir-

di de şu ismini hiç beğenmezdi. Özellikle son zamanlarda iyice sıradan bir isim gibi gelmeye başlamıştı kulağına. İsminiz? Mehmet. Hangi Mehmet? Milyonlarca Mehmet var. Soyadı da yle. Taşçı. Bütün Mehmet Taşçı'ları bir araya toplansan bir ordu eder. Bir keresinde rehberle bakmıştı da iyice morali bozulmuştu, tam bir sayfa tutan Mehmet Taşçı'ları görünce. şöyle akılda kalan bir ismi olmasını ne kadar isterdi. İçerde bir tıkırtı duydu. Oya mı uyandı? Dönüp baktı. Oya'nın yataktan sarkmış kolunu gördü. Demek daha uyanmamış. Biraz daha uyusun. Zaten sabaha doğru uyuduk.

Kim koydu bu adı? Kim olacak Dursun Amca'm. Fatih Sultan Mehmet'ten esinlenmiş. Allah iyiliğini versin amca! Tarihte başka isim bilmez misin sen? Hiç değilse İskender falan koysaydın ya. Ne bileyim, Barbaros da fena olmazdı. şu Oya'nın adına bak mesela. Ne güzel. Ne kişilikli. Hem Oya'da, hem Ergen'de bir kendine özgülük var. Gğsn gere gere kullanıyor ismini. Galiba isimlerin kişilikli olması da sınıf sorunu. Oya ne kadar bizim sınıfımızın yanında yer alırsa alsın yine de burjuvaziden gelen biri. şu anda fiilen doktorluk yapmasa da, böyle bir mesleğe sahip olması bile ona nedense bir ayrıcalık kazandırıyor.

Oya'yla kavgalarını anımsadı yeniden, aynanın içindeki yüzü buruştu. Oysa sendikada her şeyi açıklamıştım. İşçiler ikna olmuşlardı. Sendikadan çıktıktan sonra bana şiddetle saldırdı. Olay çıkacağını, işçilerin katılımının düşük olacağını söylüyordu. Sinirleri çok bozuktu. Gece yarısı, sokağın ortasında bağırmaya başladı. Aslında ben işçi önderi falan değil, kariyeristin biriymişim. İşçi sınıfını değil kendi koltuğumu dşnyormuşum. Olayların çıkması, işçilerin kırılması umurumda bile değilmiş. Yatıştırmaya çalıştım, olmadı. İyice gerilmiştim.

Biliyordu bunun büyük bir hata olduğunu ama o anda kendine hakim olamamıştı. Oya şaşkınlıkla bakakal-

mıştı yolun ortasında. Gecenin ışıkları kayıp gidiyordu üstlerinden. Elini yanağına götürmüştü. Sanki yanağına gerçekten bir tokat inip inmediğini anlamaya çalışıyordu. Sonra zayıf bir sesle, ne yaptığının farkında mısın sen, demişti Mehmet'e. Jiletin iç tarafı kesilen sakallarla iyice dolmuş. Suyun içinde biraz çalkalamak gerek.

İçerden hafif bir tıkırtı.

“Mehmet...”

“Burdayım...Traş oluyorum...”

“Çok geç olmuş. Neden uyandırmadın?”

“Ben traş oluncaya kadar biraz daha uyursun diye düşündüm.”

“Filiz'le buluşacaktık kırmızı karanfilleri hazırlamak için. Üff... öyle işim var ki bugün.”

Çıplaktı. Dimdik küçük göğüsleri yürüdükçe sallanıyordu. Mehmet'in gözleri onlara takıldı. Bir kere daha mı? Oya, Mehmet'e sarıldı. Dudaklarından öpemedi. Çünkü köpükler vardı dudaklarının çevresinde. Mehmet elini kalçasına uzattı onun. Evet bir kere daha.

“Dün gece yaptıkların neydi öyle? Tokat...”

Oya tokadı yeni yemiş gibi elini yanağına götürdü, Mehmet'i omuzlarından itip ayak parmaklarının üzerinde yükselerek uzaklaştı. Bir balerine benziyordu o anda.

“N'olur affet beni. Bir daha kesinlikle olmayacak böyle bir şey.”

Oya gözlerinin içine bakarak onun, ağır ağır yaklaştı yeniden.

“Peki, yalnızca bir defa için.”

Muslukta yüzünü yıkadı Mehmet. Sonra giyinmeye gitti. Bir kez daha sevişmek istemiyordu artık canı. Gece yarısı sendika toplantısından döndükten sonra adeta o kavganın devamını yapar gibi hırsla sevişmişler, konuşmadan yatakta birbirlerini hırpalamışlar, sonra da bitkin ve yine konuşmadan uykuya dalmışlardı.

Oya su ısıtırken içerden seslendi.

“Anlatmadın, gece neler oldu benden sonra? Sendikada...”

“Merkezi mi soruyorsun?” diye bağırdı Mehmet banyodan.

“Evet evet üst komitede neler oldu? Kararlarda bir değişiklik var mı?”

“Yine girmeyelim o konulara ha?”

Oya (bağırarak): Yok yok tartışmak için sormuyorum. Merak ettiğim için, gerçekten.

Mehmet (kendi kendine söylenir gibi): Buraya gelmeden önce eve uğradım toplantıdan sonra, orada da bizim Apo’yla dövüş ettik, iyi mi?

Oya (bağırarak): Kardeşinle mi?

Mehmet: Hı hı!

Oya (suyu indirir): Hadi ben çayları koyuyorum. Sen de bu arada merkezdeki konuşmaları özetleyiver.

Mehmet (İçeri girer. Bir tabureye oturur, pantolonunun ütü yerlerini yukarı çeker): Senden ayrıldıktan sonra Merter'e gittim. Moral felaket bozuk tabii.

Oya (Onun tıraşlı yanağını okşar hafifçe): Ah, yazık sana...

Mehmet: Ama yine de son anda ressam Sevinç'lere gittiğini söylemen benim için bir umut ışığıydı. Beni orada bekleyecek diyordum içimden... Merter'e herkes benden önce gelmişti. Avukat Kaya bey, Mehmet Ergün ve bir de Başkanımız Kenan bey. Suratlar biraz asıktı. Günün yorgunluğuna verdim. Kolay mı, bütün gün koşturduktan sonra bir de gel gece yarısı toplantı yap. Kenan bey toplantıyı açtı. Bölgelerden gelen haberlere göre bir değerlendirme yapacaktık. Son önlemleri gözden geçirecektik. Kenan bey sinirli sinirli çevresine baktı ve o tuhaf konuşma tarzıyla bir değerlendirme yaptı. (Kenan Soner'in taklidini yaparak konuşmaya başlar).

Son zamanlarda yapılan durum değerlendirmeleri ışığında DİSK'i kuşatmak için çeşitli çevrelerde oldukça değişik kompozisyonlara girildiği dikkati çekmektedir özellikle maocu denen ve aslında solculukla ilgisi olmayan bir takım kışkırtılmış gruplar bilindiği gibi Türk işçi hareketine karşı çeşitli kışkırtmalar içinde bulunuyorlar bu örgütlerin yayın organları 1 mayısa hazırlık için para toplanması yolunda yayınlar yapmakta DİSK genel başkanı ile diğer kişilerin resimlerini bir zincir içine alarak bu zincir 1 mayısta kırılacaktır yolunda beyanatta

bulunmaktadırlar bu yayınlarla ilgili olarak malumunuz üzre disk adına savcılığa başvurmuş ve bu iş için Kaya beyi görevlendirmiş bulunuyoruz ne gibi bir işlem yapılacaktır nasıl bir önlem alınacaktır diğer yandan görevlilerimizin görevlerini hakkiyle yerine getirebilmeleri için biz disk yönetimi olarak siz üst komite görevlilerinin her türlü fedakarlıkla ön planda çalışmalarınızı yürütmekte olduğunuzun şuurunda olarak çalışmaları bütün yönleriyle incelemekte ve değerlendirmekte olup gerekli talimatları görev başında bulunarak her an yapmakta olduğumuzu sizlere de duyurmak durumunda olduğumuzu bildiririz.

Oya güldü. Mehmet daha da cesaretlendi onun gülmesinden. El kol hareketleriyle destekledi Kenan Soner'in taklidini.

Mehmet (birden ciddileşerek): Türkler'in konuşmasından sonra Kaya bey söz aldı. Ne dedi, tahmin et bakalım...

Oya (çorabını giyerken): N'olur yorma beni. Anlatacaksan anlat...

Mehmet: Biraz ürkek bir şekilde de olsa, bir kaç bölgede Maocular'dan çekinme eğilimi olduğunu, bunun katılımı azaltabileceğini söyledi.

Oya (Eteğini düzeltirken): Ciddi misin?

Mehmet: Aklın durur. Bunun üzerine Kenan Bey acıip telaşlandı. (Yine taklit yaparak)

Ne diyorsunuz Kaya bey bu söyledikleriniz doğru mu eğer doğruysa biz de tutumumuzu gözden geçirmeliyiz biz bir işçi sendikasıyız işçinin gelmek istemediği ye-

re onu zorla sürükleyemeyiz biz ilerici bir sendikayız bize her ne kadar bazı goşist iftiracılar tarafından çeşitli suçlamalar yapılıyorsa da işçi sınıfının direngen öncüsü olan konfederasyonumuz her zaman görevinin bilincinde olarak hareket etmenin sorumluluğunu bilmiştir ve bilecektir işte bu bilinçle işçi sınıfını içinde barışı korumak dileğinin göstergesi olan bir tutumun savunucusu olmaktan geri kalmayarak maocuların da yürüyüşe alınması gibi bir fikrin yeniden gözden geçirilmesine ne dersiniz basın son dakkaya kadar bizim tutumumuzu yayınlamak üzere sayfalarında boş yer ayırmış bulunuyor.

Oya (Bluzunu eteğinin içine sokarken): Olamaz...

Mehmet: Gerisini de dinle. (Güler). Bu arada ben söz aldım. Kaya Bey'i destekleyen kısa bir konuşma yaptım. Bu arada senin ve Uzel'li Cezmi'nin anlattıklarını da konuyu somutlaştırmak için örnek verdim.

Oya (Saçlarını arkadan bağlarken): İnanmıyorum sana...

Mehmet: Aynen böyle. Benim de konuşmamdan cesaret alan Kenan Bey çekmecesinden bir kâğıt kalem çıkardı aceleyle. O zaman, basına hemen bir açıklama yaparak yeni tutumumuzu açıklayalım, dedi. Örneğin işçi sınıfı içinde çatışma istemiyoruz başlığına ne dersiniz, diye sordu bize dönüp. Ama yanıldığı bir nokta vardı. Mehmet Ergün'ün tutumunu unutması çok büyük hataydı. Nitekim o ana kadar köşede oturup sesini çıkartmayan Mehmet Ergün ayağa kalktı ve Maocular ne zamandan beri işçi sınıfının içinde sayılıyor, diye bağırdı, Maocular faşisttir, bunu kafamıza sokalım bir kere, dedi. Sonra Kenan Bey'in önündeki kağıda parmağıyla vurdu. Yazınız, dedi, Maocu halk düşmanlarının işçi mitinginde yeri yoktur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Saat: 12.08

Kapı kendiliğinden açıldı. Aralıktan Aylin'in solgun yüzünü gördün. İçeri girdin. Aylin kapadı yavaşça.

“Karşiki kadın geldi...”

Karşiki kadın? Anımsayamadın birden. Aylin'in her zaman tedirgin bakan gözlerindeki olağanüstü telaşı görünce senin de kalbin çarptı. Şakakların zonkladı. Sonra anımsadın. Evet karşiki komşu kadın! Aylin bir kaç ke-re söz etmişti ondan. Aydın birisine benziyor, benimle iletişim kurmak istiyor ama ben kaçınıyorum demişti. Sen de arasıra rastlamıştın kapıda. Gözlüklerinin ardından zeki bakışlarla seni incelediğinin farkındaydın. Doğal davranmaya, onun inceleyen bakışlarının farkında değilmiş gibi görünmeye çalışmıştın her seferinde.

“Ne istiyormuş?”

“Bizi uyardı...”

“Nasıl yani? Ne konuda?”

“Perdelerle ilgili olarak... Perdelerin sürekli kapalı olması komşuların dikkatini çekiyormuş. İhbar olabilmış... Ben de eski bir devrimciyim, 12 Mart döneminde hapis yattım dedi.”

Kalp çarpıntın geçti. Dinginleştin birden.

“Ben söylemiştim Tarık’a...”

“Evet söylemiştin...”

“Ama kabul ettiremedim.”

“Evet öyle...”

“Ama sen de onu destekledin... Gördün işte...”

Başını önüne eğdi.

“Haklısın. Ben düşündüm ki, Tarık...”

Çevrene bakındın. Bütün perdeleri açmıştı. Evin içi alışılmamış bir aydınlıkla dolmuştu. Ağaç gölgeleri kıpırdıyordu oturma odasında. Demek bu sefer Tarık’ın talimatını beklemeden harekete geçmiş, büyük bir insiyatif göstermişti. Onunla alay etmekten zevk mi aldın?

“Perdeleri açmışsın ve disiplini çiğnemişsin. Tarık’a hesabını verirsin artık.”

Ağlamaklı, yüzüne baktı. Ciddiye almıştı senin söylediklerini.

“Evet ama başka çarem yoktu. Kadının söyledikleri inandırıcıydı.”

Birden aklına geldi.

“İnşallah kadına uyarısının çok yerinde olduğunu falan söylememişsindir...”

“Hayır. Önce, bizim böyle şeylerle ilgimiz olmadığını, yalnızca Cumhuriyet okuyucusu falan olduğumuzu söyledim. O da, olabilir, dedi, ama bana pek inandığını sanmıyorum. Israr etti çünkü. Olabilir ama, ben yine de söylemiş olayım falan, dedi, ben de fazla uzatmamak için teşekkür ettim. Hepsi bu.”

Yoğun bir sessizlik. Senin tedirginliğin geçmişti aslında. İstesen orıu da yatıştırabilirdin. Ama yapmıyordun bunu. Sanki onun bu perdeler meselesinde Tarık’ı desteklemiş olmasının intikamını alıyordun sinsice. Kadının bu uyarıyı iyi niyetle yaptığı apaçıktı. Bunun gerisinde başka şeyler aramak saçmaydı. Tarık olsa arardı. Hatta kadının ajan olduğunu bile iddia edebilirdi. Aylin kadına teşekkür edip sorunu kapamakla ve perdeleri açmakla en doğrusunu yapmıştı. Ama asıl önemli olan bunun doğruluğuna Tarık’ı ikna edebilmektir.

“Neyse Tarık geldiğinde olanları ona aktarırısın olduğu gibi. İnşallah ikna olur. Ben de seni destekleyeceğim elbette.”

Oturma odasına geçtin. Sedire uzandın. Bütün gecenin uykusuzluğu üzerinde. Uyuyacaksın. Gözlerini kapadın. Tire’nin lüks ışığında tütün kırılan gecelerinin devasa gölgelerindeydin artık. İşten kaytarıp saklambaç oynardınız saman yığınlarının arasında. Bir gece oralar da koşarken ayağına yumuşak bir şey çarpmıştı karanlıkta. Remzi’yi seçmiştin belli belirsiz. Kocaman gözleri açılmış. Terli çıplak başı, yağlı gerdanı ay yşığında parlıyor. Ayşe’nin annesinin üzerinde. Soluk soluğa. Remzi niye böyle yapıyor, Ayşe’nin annesinin üzerine neden

böyle abanıyor diye düşünmüştün. Remzi, siktir ulan piç oradan, diye bağırmıştı. Kaçmıştın. Ayşe'nin yanına gitmiştin. Bir şey söylememiştin ona. Kötü bir şeyler olduğunu, bunları Ayşe'nin görmemesi gerektiğini biliyordun. Sarışın göçmen kızına çok acıyordun. Onu seviyordun. Elinden tuttun ve uzaklaştırdın oradan. Sonra amcanın o boru gibi kalın sesini anımsıyorsun. Size geldiği bir gündü. Ayşe'nin babasının pezevenk olduğunu, karısını sattığını söylemişti. Baban gülerек sen nerden biliyorsun, demişti amcana. Sonra sen babana sormuştu pezevenk ne demek diye. Sert sert bakmıştı sana. Sen bırak bunları okumana bak, demişti, okumana bak. Her cümlesi bu iki sözcükle sona ererdi. Okumana bak. Bizi karanlıkta bırakmışlar. Okuyunca karanlık bitecek mi? Baban hep okurdu. O küçücük kunduracı dükkanında bile. Tane tane. Sana okuturdu bazen. Babam beni altı yaşında çırak vermiş biliyor musun sen? TİP ilçe başkanı kunduracı Cafer. Kaç kez taşlamışlardı o fındık içi kadar dükkanını? Kaç kez kırmışlardı camlarını? Ve her seferinde kunduracı Cafer, Atatürk büstüne çelenk bırakırdı. İzindeyiz Atam. Yobazların önünde eğilmeyeceğiz. Üstünde yine o kirli kunduracı önlüğü. Sonra perşembe-leri ilçenin pazarına çevre köylüler gelirdi. Kızılcaavlu'lu köylüler mutlaka babanın dükkanına uğrarlardı. TİP'in kalesiydi Kızılcaavlu. Dükkanın üzerinde, gövdesi belirsiz bir çınar ağacının serin gölgesi uzanırdı. Babanın çekiç seslerini duyardın. Sandalyeler atılırdı dükkanın önüne sıcak yaz günlerinde. şişeyle su serpilirdi, toprak tıslardı. Bir serinlik kaplardı ortalığı. Babanın yüzü gülerdi köylüleri görünce. Seçimlerden söz ederlerdi. Nasırlı eller meclise, derdi baban. Meclis kim biz kim hiç olacak şey mi, derdi bazı köylüler. İnanmazlardı babana. Babanın yüzü asılırdı böyle zamanlarda. Bıyıkları iyice aşağı düşerdi. Bazı köylüler açık açık Nazım Hikmet'ten söz ederlerdi. Yeniden yüzü gülerdi kunduracı

Cafer'in. Bak gördün mü poturlu köylüyü, bir şey bilmez sanırsın değil mi, oysa o kasketin altında ne zekalar, ne cin fikirler vardır. Köylüler varken taş atmaya cesaret edemezdi sağcılar. Geceleri. Baban sabah dükkanı açmaya gittiğinde bir de bakardı camlar inmiş yine. Hiç istifini bozmazdı. Girer, çalışmaya başlardı. Cam parasından çok çelenk parası ödediğini söylemişti bir kere-sinde. Gülmüştünüz. Evde, yer sofrasındaydınız. Baban da gülmüştü. Safinaz bile gülmeye cesaret etmişti. Baban soğukkanlı bir insandı. Alışmıştı böyle yaşamaya. Hatta nerdeyse meraklanırdı uzun bir süre dükkanını taşlamadıkları zaman. En korktuğu şey senin okumamandı. Okumana bak oğlum. Karanlığı bilgi ile yeneceğiz. Sonra gençler gelirdi dükkanına büyük kentlerden. Onun gibi sarkık bıyıklı, kafalarında yün takkeler olan gençler. Üniversiteliler, derdi baban. Büyük hayranlık duyardı onlara. Sen de onlar gibi olacaksın, derdi. Köylere gönderirdi onları. Kızılcaavlu'ya. Bir de tahtacı köyü vardı, TİP'e oy veren bir köy. Çevre köyler tahtacı diye hor görürlerdi onları, kız alıp vermezlerdi. Baban bazen seni klavuz verirdi gençlerin yanına. Daha on yaşlarındaydın o zaman. Müthiş gururlanırdın. Bahar erken gelirdi Ege'ye. Şubat ayında ısınırdı ortalık. Ağaçlar tomurcuklanırdı. Dağlardan buz gibi sular inerdi. Çağıl çağıl akan küçük çayların yanından tepelere tırmanırdınız. Aşağıda Küçük Menderes yemyeşil zengin ovanın ortasında gururla uzanırdı. Bu topraklar herkesi besler, derdi gençler. Bu verimli topraklar eğer eşitlik olsa ne yoksulluk ne de mutsuzluk bırakır. Her yer mutlu insan sesleriyle, çocuk sesleriyle gönenir. O günleri düşlerdin. Sonra bir marş tuttururdu gençler gür, genizden gelen seslerle. Sen de mırıldanarak katılmaya çalışırdın. İzmir'in içinde vurdular beni ya da at martini debreli Hasan. Uzaktan atılan bir tüfekte dağlar inlerdi sanki.

Yıllar geçti. Günün birinde sen de bir Dev-Genç'li olmuştun artık. Tire'de Tarım İşçileri Sendikası'nı örgütlüyordunuz. Yaz aylarında sen de katılıyordun çalışmalara. Küçük bir odadaydı sendika. Dışardan Ali ile Cem gelmişti. Ali sendikada yatıp kalkıyordu. Küçük, portatif bir yatakta. Eskiden bir lumpenmiş Ali. Hapishanede devrimcilerle tanışıp devrimci olmuş. Bir de İzmir'den Mustafa gelmişti. Uzun Mustafa. Sorumlunuz oydu. O yıl üniversiteye başlayacaktın. Büyük kentlere gidecektin. Baban tedirgin miydi? Evet, biraz tedirgindi galiba. Ama senin babanı düşünecek halin yoktu. Kendini bir güzel kaptırmıştın günlük çalışmanın heyecanına. Sonra bir gün... Evet bir gün... Sendikanın parası kaybolmuştu. Çalındı, demişti Mustafa. Çalındı! Nasıl olur? Kim yapabilir böyle bir şeyi? Bir akşam o küçük odada toplanmıştınız. Ortada küçük bir sandık. Sehpa niyetine. Köşede, küçük ocakta çay kaynıyordu. Hiç unutmuyorsun. Cem, Ali, Mustafa, sen. Aniden Mustafa, Ali'ye dönüp çıkar parayı Ali, demişti. Hadi güzellikle çıkar parayı, senin aldığını biliyorum. Ali'nin suratı sapsarı olmuştu, titriyordu. Sen kalıyordun sendikada, başkası almış olamaz. Zorla konuşuyordu Ali. Ben almadım, diyebilmişti sonunda. Terlemiştin. Pencerelelere bakmıştın. Bir pencere açık olsaydı. Ben almadım. Başkası olamaz Ali, biliyorum insan eski alışkanlıklarından kolay sıyrılmaz, çıkar parayı bir özeleştiriyile kurtul, inkar edersen senin için kötü olacak. Ben almadım. Senin aldığından eminim ama. Ben almadım. Peki kim almış olabilir şurada duran parayı. Ben almadım, bilmiyorum. Bak Mustafa ısrar edip durma, almadım diyor işte, demişti Cem. Peki kim almış olabilir, sendikada o kalıyor. Sonra sana dönmüştü Mustafa. Arasına da sen geliyorsun değil mi? Ali olmadığı zaman hiç girdin mi söyle bana. Hayır hayır, diye kekelemiştin, hiç girmedim. Peki sence kim almış olabilir, sen de girmediğine göre ha, söyle bakayım

bana, mantığını çalıştırarak yanıtla. Bilmeyorum. Bilmeyorum. Kıpırmızı kesilmiştin. Yüreğin sıkışmıştı. Köşede çayın buharı. İçerde küf kokusu, kirli çamaşır kokusu. Ali'den başka kimse kalmıyor sendikada, demiştin. Bu kadarı bile yeterli olmuştu Mustafa için. Evet ikiye karşı bir, demişti hemen öne atılıp. İki kişi Ali'nin aldığını düşünüyor. Hiçbir şey diyememiştin. Ben öyle bir şey demedim, diyememiştin. Yere bakmıştın yalnızca, Ali'yle gözgöze gelmemek için. Bir daha buralara gelmeyeceksin Ali, bu civarlarda görmeyeceğiz seni ona göre. Ali kalkıp eşyalarını toplamaya başlamıştı. İki buruşuk gömlek, bir pantolon. Bir çantaya aceleyle tıktırmıştı.

Sonra günün birinde taşra bitmişti. Taşranın taşra olduğunu o zaman anlamıştın. Tire'den başka yerler de vardı. Büyük kentler. Artık bir üniversiteliydin. Kunduracı Cafer'in övüncü. Bütün yaşamını bağladığı. Bu seni tedirgin etmişti. Babana karşı bütün yaşam boyunca sorumlu olma düşüncesi. Boğulur gibi olmuşsun. Onun sollarından. Hiçbir şey anlamadığı halde okulla ilgili bir sürü soru. Ya profesyonel devrimci olduğunu öğrendiği zaman? Hiçbir şey söylememişti. Bıyıkları aşağı düşmüştü yalnızca. Devrimci olmanı istemiyor muydu? Bunun okumanı aksatacağını düşünüyor olmalıydı. Sessizce bakmıştı. Günler sonra, iyi bir devrimcinin her şeyden önce okulunu bitirmesi gerektiğini söylemişti. Zayıf çıkmıştı sesi. Kendisi de inanmıyordu söylediklerine belli ki. Gençler düşüp ölüyorlardı kaldırımlarda. Faşistler saldırıyordu. Polis saldırıyordu. Cafer çok üzülüyordu onlara. Tedirgindi. Sonra, bir yaz tatilinin bitiminde, gevşemiş bir sıcağın orta yerinde, sen de bir gün çekip gideceksin, biliyorum, demişti. Kayıplara karışacaksın sen de. Sonra susmuş, gerisini getirmemişti. Gözünün kenarındaki küçük, çok küçük damlacığı farketmiştin o zaman. Seni terminale kadar götürmüş ve kucaklamıştı.

Sanki bir daha görüşmeyecekmişsiniz gibi. O güçlü, adaleli kollarıyla. Şu, dünyanın üzerindeki, zincirleri balyozuyla kıran işçi var ya, babanı hep ona benzetirdin. Üstündeki önlüğü bile. Ve kulağına fısıldamıştı, elinden geleni ardına koma, demişti. Bizi düşünme sen. Safinaz da evlenip gidiyor bu yıl. Biz kocakarıyla başımızın çaresine bakarız. Binmiştin otobüse. Kötü, sıcak bir rüzgâr toprağı ve çöpleri kaldırıp savurmuştu. Kıpırdamamıştı. Otobüs hareket edene kadar beklemişti öylece. Bazen yere bakarak, bazen sana. Böyle zamanlarda iki taraf da tedirgin olur, konuşacak laf bulamaz, bazen bir önce söylediğini yineler, bazen karşı tarafın anlayamadığı saçmasapan bir şeyler mırıldanır. İşte öyle bir bekleyiş. Sonra otobüs kalkmıştı. Onun yumruğunu görmüştün yeni kalkan bir toz bulutunun içinden. Sağ yumruğunu hafifçe kaldırıp sana komünist selamı vermişti. Onun tozlar içinde yiten son görüntüsünü unutmuyorsun. Bir sararmış taşra fotoğrafı gibi. Bir daha haberleşmediniz. Arkadaşlar ailenle ve yakınlarıyla her türlü bağı keseceksin, demişlerdi. Artık Semih'sin sen, demişlerdi. Polise düştüğün zaman da yalnızca bu adı yineleyeceksin. Eski kimliğini unutacaksın. Unuttun mu?

28
NİSAN
1977

BEŞİNCİ BÖLÜM

Saat: 13.20

Biraz yavaş olun bakalım yoldaşlar. Beni bu kadar sıkıştırmanıza anlam veremiyorum. Üstelik ben yufka yürekli, fazla demokratik bir insanımdır. Taleplerinizi her zaman dikkate almışımıdır. Benden iyisini bulamazsınız. Her şeyi anlatacağım tamam. Demokratik merkezîyetçilik esasları içinde elbette. Size bir şey söyleyeyim mi? Şu coşkunuzu yine de seviyorum. Ama durun nefes alalım hele bir. Bu izbelik yerde, trikotaj tezgâhlarının, bu tozların ve örümcek ağlarının arasında nefes almak ne kadar olanaklıysa tabii. Burayı gözbebeğiniz gibi koruduğunuzu, tezgâhlara iyi baktığınızı, işinizi iyi yaptığınızı biliyorum, ama temizlik konusunda o kadar emin değilim. Görünen köy kılavuz istemez. Tuvalet su dökmüyorsunuz örneğin. Sidik kokusu bakın buraya kadar geliyor, insanın burnunun direğini kırıyor. Tuvalet kültürünüzün eksikliği su götürmez, kusura bakmayın ama bunu belirtmek zorundayım. Biliyorum, bu sizin kusurunuz değil. Ama öğrenmeniz gerekiyor böyle şeyleri. Aslan yatağından belli olurmuş. Proleter olmakla, sade bir yaşam sürmekle pis olmayı birbirine karıştırmak ka-

dar yanlış bir anlayış var mıdır, söyleyin bana bakalım. Bir keresinde örgütçülük göreviyle Tunceli taraflarında bir yerlere gitmiştim. Sizden iyi olmasınlar, onlar da genç, dinamik yoldaşlardı. Beni ellerinden geldiğince ağırlamaya çalışmışlardı. Neyse efendim, sabah kahvaltı ediyoruz. Fakir bekar öğrencilerin kaldığı bir evdeyiz. Uzatmayalım, baktım, eski püskü bir çaydanlıkla çay yapıyorlar. Bu eski püskülüğü doğal karşılamak olası elbette. Neyse çayları içtik, kahvaltıyı yaptık, hepimiz bir yana dağılıcağız, afedersiniz o sırada benim büyük abdestim geldi, tuvalet dışarda. Tahtalardan yapılmış uydurma bir şey. Bu kadarına da şükür. Biz asker adamız, subaylığımız sırasında neler görmüşüz, neler geçirmişiz. Yadırgamıyoruz böyle şeyleri. Üstelik serde gerillacılık da var. Açık arazide hacetimizi görüp çimenle taşla silindiğimiz günler de çok uzakta değil. Ben hacet için dışarı yöneldiğimde gençlerden biri, abi şunu da al, dışarda su yoktur, diyerek biraz önce çay içtiğimiz çaydanlığa su doldurup vermesin mi? Aman çocuklar, siz her zaman çay içtiğiniz çaydanlığı böyle tahretlenme kabı olarak mı kullanırsınız, diye sorunca, yok abi sen konuksun ondan demezler mi? Özürleri kabahatlerinden büyük. Neyse, fazla utandırmamak için üstlerine gitmedim. Sonra orada bir de şey tartışmasını anımsıyorum. Müzik üzerine bir tartışma yapmıştık. Yani bunu size anlatmamın nedeni, nasıl devrimci olmakla pis olmayı birbirine karıştırıyorsak aynı şekilde taşralı arkadaşlar özellikle, devrimci olmakla ilkelliği birbirine karıştırıyorlar, onu anlatmak için. Ben bu genç arkadaşlara karşı o günkü tartışmada opera müziğinin, klasik müziğin halk müziğinden ileri olduğunu anlatmaya çalışıyorum. Bir türlü kabul etmek istemiyorlar. Nedir o opera müziğindeki acaip bağırtilar, nedir o acaip karılar öyle acaip elbiseler içinde ağlar gibi feryat ediyorlar falan. Bizim halk müziğimiz proletaryaya en uygun müziktir, diyorlar da başka

bir şey demiyorlar. Galiba senin de buna benzer bir düşünce var Seçkin, geçen gün sazdan daha güzel bir çalgı aleti var mı falan gibi bir şeyler dediğini duydum, o gün çok işim olduğundan üzerinde durmadım, şimdi yeri gelmişken belirteyim. Akif kaç oldu saat? Tamam, öğleden sonra gelecek arkadaş, daha zamanımız var demektir. Nerde kalmıştık, lafı uzatmayalım. Ben de bu arkadaşlara karşı opera müziğinin neden daha üstün olduğunu kanıtlamaya çalışıyorum. Sorunu tarihsel materyalist açıdan kavratmamız gerekiyor ya, tuttum opera müziğinin kent kültürüyle ilişkisini anlatmaya, kentlerin ortaya çıkışının neden bir ilerlemeyi ifade ettiğini falan anlatmaya çalıştım. Derken bu gençlerden biri ne desin beğenirsiniz? Abi, dedi, ismi üstünde burjuva demek kentsoylu demektir, biz kentlilere, kentsoylulara zaten karşıyız, biz de köy çocuğuyuz bugüne bugün, abi kusura bakma ama sana da bir eleştirim var, sen de şehirliler, İstanbul'lular gibi konuşuyorsun aynı, yani burjuva çocuklarına benziyor dilin, şu dilini biraz değiştirsen de bizim gibi konuşsan demez mi? Buyrun cenaze namazına! Görüyor musunuz arkadaşlar yanlışlığı, görüyor musunuz popülizmi?

Peki nerden gelmiştik buraya? Evet, temizlik sorunundan. Trikotaj tezgâhlarınıza, çalışkanlığınıza diyecek yok. Ama çevreyi daha temiz tutabilirsiniz. Şu sıvasız duvarlara ne bileyim bir kaç güzel resim asabilirsiniz, Picasso falan. Peki peki anladık Picasso'dan bir şey anlamıyorsunuz. O zaman Van Gogh ne güne duruyor? İsteyin benden getireyim size. Yaptığınız üretimin hareketimize ne kadar hizmet ettiğinin hepimiz bilincindeyiz. Önderlik de bunu taktir ediyor, merak etmeyin. Tam bir sınıf bilinciyle, emeğinizi terinize katarak yaratıyorsunuz, üretiyorsunuz. Kazak üretmenin neresi yaratıcılık demeyin, aslında tam bir yaratıcı çalışma bu. Burada

Marx'ın sözünü ettiği yabancılaşma, artı-değer, sömürü yok. Çünkü patron için üretmiyorsunuz. Ürettiğiniz şeyler, sömürü düzeninin kalkması için mücadele eden örgütümüzün ihtiyaçlarına gidiyor. Sizin ürettikleriniz sayesinde afiş, bildiri, profesyonel kadro masrafları karşılanıyor. Az buz şey mi bu? Aferim valla, ne mutlu size. Burada fabrikalardaki yabancılaşma olgusunun esamesine rastlamak mümkün olmadığı gibi, bizim askerlere subayken yaptırdığımız cinsten angaryadan da en ufak bir eser yoktur. Orada askere, hepimizin bildiğı hikaye, çukur kazdırıp çukur doldurturlar. Subayken ben de yaptırdım bunu. Çünkü mecbursun. Bir mekanizmanın parçasısın, sıkıysa yapma, iki günde açığa çıkarsın, kulağından tutar atarlar, biz de o zamanlar devrimci genç teğmenleriz ve en büyük kaygımız da harekete, gelecek silahlı mücadele günlerine katkıda bulunabilmek, bu yüzden açığa çıkmaktan ödümüz kopuyor, bunun için biz de çukur kazdırma türü saçmalıklara katılmak zorunda kalıyoruz, boyun eğer gibi görünüyoruz. Devrim için sisteme boyun eğiyoruz, eğiyormuş gibi yapıyoruz.

Neyse şimdi konuyu saptırmayalım. Nerde kalmıştık? İşte şimdi siz burada çok mutlu bir çalışma içinde bulunuyorsunuz, üretim planlarınızı bile kendiniz yapıyorsunuz değil mi Seçkin, karışan görüşen var mı size? Yok. Ben sorumlunuz olarak görünüyorum ama hiçbir şekilde patronunuz olduğum anlamına gelmiyor bu. Değil mi İlhan? Siz burada üç kardeş kendiniz planlayıp kendiniz üretiyorsunuz, ben ancak pazarlama aşamasında devreye giriyorum. Size siparişleri getiriyorum. Malları arabayla alıp götürüyorum. Siparişleri yerlerine teslim ediyorum, bu paranın bir kısmıyla hammaddeleri alıp getiriyorum, ne kadar hammadde alacağımı bile siz söylüyorsunuz, ben doğrudan üretimden nerdeyse hiç anlamıyorum. Şu tezgâhı çalıştır deseniz çalıştıramam.

Bravo valla çocuklar size, nasıl öğrendiniz bu işin inceliklerini böyle? Sizi örnek işçi ilan ederdim elimde olsa. Hani sosyalist ülkelerde, Çin’de falan yapıyorlar ya emek kahramanı falan diye, ama illegalite koşulları şimdilik böyle şeyler yapmamızı engelliyor.

Sizlerle farklı farklı yerlerden geliyoruz yoldaşlar. Kültürlerimiz, yetiştiğimiz çevreler farklı. Ama proletarya hareketi işte böyle farklı çevrelerden yetişmiş bizleri aynı çatının, aynı amaçların etrafında birleştiriyor. Bu da proletarya hareketinin üstünlüğüdür. Sizler, Kayseri’nin küçük bir kasabasında, dar gelirli bir köy öğretmeninin çocukları olarak dünyaya geldiniz. Yaşamınız, biliyorum, bir proleter ailesinin yaşamından farksızdı. Anlatmıştınız, daha sonra ben de Kayseri’ye gittiğimde gördüm. Pederinizle tavla bile oynadık. Tek göz bir taşra evinde kaç çocuktu, altıydı değil mi, dört oğlan, iki kız çocuk, aynı kazana kaşık salladınız, biraz geç kaldınız mı hapı yutardınız, diğerleri silip süpürürdü bulguru. Başlıca gıdanız bulgurdu, doğru. Babanız ilerici bir öğretmendi. Köy Enstitüsü’nden yetişmeydi. O verdi size sol kültürü. Ondan memnun olmadığınız yönlerin farkındayım. Fazla otoriterdi değil mi? Kusura bakmayın, sizi size anlatıyorum ama bunları arasına anımsamakta yarar var. Sınıf kökenlerinizi, geçmişinizi unutmamalısınız. Çin’liler ne yapıyor biliyor musunuz, geçmişin yok-sulluğunu, geçmişi unutmamak için... Feodal zulmü heykellerle dile getiriyorlar. Her an gözlerinin önünde. İsterseniz o heykellerin resimlerini getireyim size, duvarları süslersiniz. Keşke bizim de sanatçı yoldaşlarımız böyle heykeller, resimler yapsalar. İstemez misin Seçkin böyle bir heykel? Tek gözlü bir odada oturmuş tencereye kaşık sallayan çocukları temsil eden bir heykel örneğin. Babanızın sert disiplin anlayışından yakındığınızı anımsıyorum. Neden? Okumanız için. Doğru buluyor değilim bu-

nu. Ama belli dozda bir disiplinin de faydasını inkâr edemezsiniz. Şuradaki disiplinli çalışma tarzınız bile belki babanızın eğitiminin sonucudur, bunu bilmiş olun. Bakın ben kendi adıma, subaylıktan geldiğim halde, kendimde bulamıyorum sizlerdeki disiplin terbiyesini. Neden? Biz küçük burjuva kent eğitimi görmüşüz. Fazla sıkıya gelemeyiz. Askerlik bile bana veremedi bunu. Biraz fazla sıkıştırdılar mı isyan ederim, doğrusu bu. Hatta serde biraz lumpenlik de vardır biliyor musunuz? Vaktiyle şöförlerle, mahalle lumpenleriyle az düşüp kalkmadık. Subay olmadan yani. Bizim peder, rahmetli, küçük tüccardı. Ama öyle istikrarsız bir yapıda büyüdük ki, bir gün bakarsın sofrada kuş sütü eksik, bolluktan geçilmez. Sonraki gün bakarsın evde kuru ekmek bile yok. İşte meseleyi Marxist açıdan inceleyecek olursak, bu istikrarsız toplumsal çevre bizim de bilincimizi belirledi. Bu, bizi kötü arkadaşlar edinmeye yöneltti. Zamanında esrar bile içtim. Her yolu gördük diyebilirim. Bunların da faydası olduğunu inkâr edemem. İnsan biraz da her yolu görerek, buralardan geçerek gelişiyor. Disiplinin esasını daha sonra subaylık yaşamımda gördüm. Ama bu faşist disiplindi. Buna hep tepki göstermişimdir. Neyse anlıyorum, gözümün içine bakıyorsunuz dün BarDer-İş'teki toplantıda olan biteni anlatayım diye. Tamam, merak etmeyin, anlatacağım, arkadaş da birazdan gelir zaten. O size her şeyi açıklayacak.

Benden öyle uzun boylu teorik açıklamalar bekleme-
yin arkadaşlar. Ben pratik adamıyım. Teoriden fazla an-
lamam. Bende önderliğe büyük bir güven vardır. Onlar
ne derse onu yaparım. Güvenim sonsuzdur diyebilirim.
Hiç kuşku duymam mı? Duyduğum zamanlar olur. İnsa-
noğlu bu. Kafada binbir tilki dolaşabilir. Ama kuşku
duysam da bu kuşkularımı, tereddütlerimi içime göm-
mesini iyi bilirim. Çünkü önderliğe güven en önemli şey-

dir. Düşmanlar daima bu güveni sarsmaya çalışırlar. Çünkü senin genel karargahını çökertmektir amaçları. Bu yüzden son zamanlarda “yaşasın önderliğimiz” sloganını atmamız da yerinde bir karardır. Belki siz bu önderliğe aşırı güvenin askerlikten gelen bir alışkanlık olduğunu düşünebilirsiniz. Askerlikte de böyledir ya, emir demiri keser. Kesin itaat. Yukardan gelen emir sorgulanmaz bile. Ama işin özüne bakacak olursanız kesinlikle farklı bir durum olduğunu görebilirsiniz. Ben düşünmeden uyuyor değilim emirlere, alınan kararlara. Ama gelen talimata öncelikle inanıyoruz, arkadaşlar nasıl olsa doğrusunu düşünmüşlerdir diyoruz. Askerlikte ise, içinden, gelen emrin yanlışlığını bilirsin, hatta içinden küfür edersin, ama itiraz hakkın yoktur. İşte fark burada. Birinde itiraz hakkın var, fakat gönüllü olarak kullanmaktan vazgeçiyorsun, diğerinde bu hak da alınmış elinden. Birinde inanç var, öbüründe ise inanmadığın halde boyun eğme zorunluluğu. İlhan belki şimdi sen içinden kuru kuruya inanç olur mu diyorsundur, gözlerinden bunu okur gibiyim. Ama bak şimdi, ben teoriden anlamam, şu kadarını biliyorum ki, üç dünya teorisi yanlıştır, bunu hepimiz biliyoruz değil mi? Bunun yanlışlığını kim ortaya koydu? Hareketimiz, önderliğimiz, teorisyenlerimiz değil mi? Belki İlhan şimdi bunun da askerlikten gelme bir düşünce tarzı olduğunu geçiriyordur içinden, bunu da gözlerinden okur gibiyim. Bir dakika, bir dakika itiraz istemem İlhan.

Bakın arkadaşlar burada güvenin çok büyük önemi var. Güven olmadan hiçbir şey olmaz. Hareket bizim her şeyimizdir. Ana kucağıdır. Etimizle canımızla onu var etmişiz, eh böyle bir durumda hayatımızı bağladığımız bir şeye karşı güvensizlik duymak sizi rahatsız etmez mi? Beni eder şahsen. Bu durumda şimdi sizlerin, sizin ikiniyi hariç tutuyorum da çocuklar, kusura bakma İlhan, bi-

razcık seni hedef alır gibi bir pozisyonda gözüküyorum şimdi, yani senin, önderliğin bağımsız yürümek konusunda yanlış bir tavır almış olabileceği konusundaki kuşkuların bana biraz sakat geliyor. Teorisi doğru olan bir hareketin pratiği yanlış olamaz, bunu kafamıza yerleştirelim bir kere. Devrimci, pratik devrimci teori tarafından yaratılır. Bu yüzden diyorum ki, bu konudaki kuşkularını bir an önce gidermelisin, çünkü bu tür kuşkular senin sağlıklı bir pratik faaliyet içinde bulunmanı önler. Zaten bak ben Bar-Der-İş'te olanları da anlatacağım birazdan ve o zaman da göreceksin ki, önderliğin kararı tamamen doğrudur, en ufak bir yanılma payı söz konusu olamaz. Ben de orada tam olarak ikna oldum şahsen. Yoksa Beşir benim de kafamı karıştırıyordu az kalsın. Sorumlu arkadaşımız da birazdan gelecek ve kararımızın gerekçesini size anlatacak, en azından o zaman ikna olacağına, yani senin ikna olacağına İlhan, yürekten inanıyorum. Kuşkuların giderilecektir, buna eminim İlhan yoldaş. Ve yanlış fikirlerden etkilenmenin, yanlış pratik önermelerden etkilenmenin ne kötü bir şey olduğunu göreceksin. Belki de kafanda üç dünya teorisinin kalıntıları var da, sen bile farkında değilsin bunun.

Şimdi artık size zamanımızın haddinden fazla azaldığını ve Bar-Der-İş toplantısını çok özet bir şekilde de olsa aktarmam gerektiğini anımsatmak zorundayım. Bakın gördünüz mü beni lafa tuttunuz, zaman da su gibi akıp gitti. Lütfen sorularla falan kesmeyin, kesintisiz bir şekilde anlatmak istiyorum.

Toplantıyı ben yönetiyordum. Ha bir dakika... Toplantıdan önce bildiri dağıtımı işi vardı. Büyük bir coşku içindeydi bütün yoldaşlarımız, girenler çıkanlar bir görseniz. Yanımda tanımadığım yoldaşlarımızdan biri bana dönüp “Rus devrimindeki Smolni karargahına benziyor

burası” dedi. Şu benzetmedeki isabete bakın. Göğsüm gururla kabardı o anda. Gözlerim yaşardı valla, doğrusunu söyleyeyim. Bu günleri de görecektik demek dedim içimden. İnsan hiçbir zaman umutsuzluğa kapılmamalıdır yoldaşlar. 12 Mart’ın karanlık günlerinde Mahir’lerle birlikte yargılandığımız mahkeme salonlarını anımsadım. Mahir’ler Kartal cezaevinden daha kaçmamışlardı. Mahkeme, faşist tutumuyla bizi baskı altına almaya çalışıyordu. Konuşmamız, savunmamız engelleniyordu. Bir duruşmada, hiç unutmam, yine Mahir’in sözünü kesip oturtmaya kalkışmışlardı. Ortalık karıştı tabii. Askerler cop sallamaya başladılar. Baktım kız arkadaşlara da cop vuruyorlar. Durmak mümkün mü, yürek dayanır mı bu manzaraya. Biraz da subaylıktan falan gelmişiz ya, hazmedemiyoruz böyle bir asker parçasının bize cop sallamasını. Şimdi sen oradan hemen sınıfsal açıdan bir eleştiri yöneltme Seçkin. Bakışlarından anlıyorum ne demek istediğini. Asker parçası derken ben onun sınıfsal konumundan söz etmiyorum. Ama faşistlere alet olmasından dolayı böyle söylüyorum. Neyse, ya allah deyip bir giriştim bunlara. Tut beni tutabilirsen. Askerler de benim aslen subay olduğumu biliyorlar ya, işte psikolojik bir olay bu, ben tokatları indirdikçe hazırola geçiyorlar, yani bu hiyerarşi orada bile işliyor. Mahkeme başkanını baktı olacak gibi değil, çatışmayı durdurmak için kendisi girdi araya, askerlere geri çekilme emri verdi. İşte böyle. Faşist saldırı oldu mu, kimse yerimde tutamaz beni. Yeter ki, düşmanı net olarak göreyim karşımda. Siz benim teorik tartışmalardaki durgunluğuma bakmayın. Bu, teorimin zayıflığından geliyor. Bu tartışmalarda, faşistlerle olduğu gibi, düşmanı açık seçik göremiyorsun ki. Karşındaki de senin gibi devrimci, o da devrimci laflar kullanıyor. İşte şekere bulanmış mermiler sorunu burada su yüzüne çıkıyor.

Nerde kalmıştık? Toplantıdan önce dernekte işte böyle bir hava vardı. Sonra bildiri dağıtımı bitti. Yoldaşlarımızın bir kısmı başka çalışmalar için dağıldılar. Bina da yalnızca toplantıya katılacaklar kaldı. Ben masaya geçtim. Tam toplantıyı açacağım. Bir de baktım. Beşir girdi içeri. Oysa onların gurubunun bağımsız yürümeye karşı tavır aldığını biraz önce öğrenmiştik. Çağaloğlu'ndaki arkadaşlar böyle bir haber göndermişlerdi. Neyse, ben bozuntuya vermedim. Demokratik merkeziyetçilik açısından eğer isterse bu arkadaşın da toplantıya katılabileceğini düşündüm. İşte size büyük bir hata. Demokrasi aşkına az kalsın büyük bir hata yapacaktık. Çünkü Beşir oraya kafa karıştırmak, ortalığı bulandırmak ve bizi yürüyüşten vazgeçirmek amacıyla gelmişti. Yine de aslına bakarsanız ona söz vermekle hata yapıp yapmadığımdan emin değilim. Her neyse, yorumu bırakalım da olaylara yönelelim şimdi. Çeşitli arkadaşlar söz aldılar, malum konuşmalar, bunları size özetlememe gerek yok. Fakat esas Beşir'le olanları anlatmam gerekiyor. İlk konuşmacılardan sonra Beşir söz aldı. Çok heyecanlı bir hali vardı. Ben de söz verdim. İlerden bir arkadaş itiraz etti. Yürüyüşe karşı olanlara söz veremezsin Bedri arkadaş, diye seslendi bana. Ben o andaki mantığımla – şimdi de bunun yanlışlığından tam emin değilim, doğrusunu söyleyeyim – söz vermekte ısrar ettim. Çünkü bizim yanlış fikirlerden korkmamıza gerek yoktur, diye düşünüyordum. Marxistler kendi fikirlerinin doğruluğundan emin olmalıdırlar, diyordum kendi kendime. Konuşsun ne olacak ki, diyordum. Arkadaşlarla aramızda tartışma çıktı. Bazılarını çok sekte buldum o anda ve kendi mantığıma dayanarak Beşir'e söz vermekte direttim. Benim ağırlığım sonucunda Beşir'e söz verildi. Beşir kalkıp önce bağımsız yürümenin neden yanlış olduğunu falan anlattı. Tahmin ettiğim gibi bu ilk konuşmasında kimseyi etkileyememişti. Onun konuşma-

sından sonra bir tur daha yapıldı. Arkadaşlar ona cevap verdiler. Artık toplantının sonlarına yaklaşmıştık ki, Beşir bir kez daha söz istemesin mi? Amacı sanki beni zor duruma düşürmek. Benim iyi niyetimi istismar ediyor adeta. Mecbur kaldım bir kez daha söz vermeye. Ama kısa olsun diye de ekledim. Kardeşim, adam kalktı bu sefer, ilk konuşmasından tamamen farklı bir tonda aşırı iddialar ileri sürmeye başladı. Güya bazı kaynaklardan 1 Mayıs'ta provakasyon yapılacağını haber almışlar, bizim yürüyüş kolu meydana yaklaştığı sırada bilinmeyen birileri silahlarını ateşleyeceklermiş ve büyük bir kargaşalık çıkacakmış. Bu provakasyon da doğal olarak bizim sırtımıza kalacakmış. Doğrusunu söyleyeyim yoldaşlar, Beşir'in bu konuşmasının beni etkilemediğini söylersem yalan olur. Korktum, böyle bir provakasyonun sorumlusu olmak endişesi beni hayli etkiledi. Sonra adam bir de ardından sizi tarihi sorumluluğunuzla başbaşa bırakıyorum diyerek kapıya doğru ilerlemesin mi? Dramatik bir hava yaratıyor, bu kadar önemli laflar ediyor ve çekip gidiyor. İşin aslını öğrenmek, bu provakasyon laflarının aslını astarını araştırmak amacıyla, ona çıkıp gitmemesini ihtar ettim, nereye bırakıp gidiyorsun kardeşim bu kadar önemli iddialarda bulunduktan sonra dedim, sert bir sesle ihtar ettim kendisine. İddialarını kanıtlamasını istedim. O da gitmiyordum zaten falan deyip yerine oturdu benim bu sert ihtarım karşısında. Böyle anlarda çok sert olmasını bilirim ben, bakmayın böyle yumuşak görüldüğüme, yeter ki kafam atsın. Beşir süklüm püklüm yerine oturdu. Kanıtla bakalım dedim, ettiğin lafın ne anlama geldiğini biliyor musun sen, ne provakasyonuymuş kanıtla bakalım, kaynak göster. Adam kem küm etmeye başladı tabii, şimdilik kaynağı söyleyemezmiş de falan filan. Bu senin yaptığın kafa karıştırmaktan ve proleter devrimcileri şaşırtmaktan başka bir şey değildir diye gürledim. Ve tam o sırada kapı açıl-

dı. İçeri Tarık yoldaşla diğer yoldaşlar girdiler. Tarık benim yanıma yaklaştı. Ne oluyor burada Bedri yoldaş, diye sordu. Hiç, dedim, burada saçma sapan iddialarda bulunan birisini sorguya çekiyoruz. Salondakiler bu sorguya çekiyoruz lafına bir hayli güldüler. Tarık yoldaş yanıma ilişti. Toplantıyı yönetmeye devam et Bedri yoldaş, dedi. Devam ediyorum ve sözü sana veriyorum Tarık yoldaş, dedim. Tarık yoldaş benim sözü ona vermem üzerine güzel bir konuşma yaptı ve benim gibi o da Beşir'e yüklendi. Burada lafazanlık yapmaya gerek yok, haydi eyleme diyerek toplantıyı sonuçlandırdı. Tarık'ın tutumu çok doğrudu, burası tartışma kulübü değildi. İşte böyle yoldaşlar. Böylece önderliğimizin tespit ettiği, proletaryanın bağımsız bayraklarını yükseltme çizgisinin doğruluğu o toplantıda bir kez daha kanıtlandı.

Madeni bir ses duyulur dışardan. Seçkin kalkıp kapıyı açar. İçeriye Tarık girer. Atölyedekileri süzer teker teker. Duvarlar sıvasızdır. Perdesiz camlar tozdan bir tabakayla örtülmüştür. Yerler taştır. tezgâhlar sessizdir. Tarık ortadaki geniş boşluğa doğru ilerler. Sonra Bedri'ye döner.

“Zamanımız çok az Bedri. Araba altında değil mi? 1 Mayıs'ta bağımsız yürüme konusunda önderliğin dün gece yaptığı tartışmalarda önemli bir tereddüt doğdu. Bunun üzerine durumu bir de Niğde'ye sormaya karar verdik. Hemen yola çıkacaksınız avukat Muammer'le birlikte. Gece yarısı orada olursunuz. Muammer'e, sorulacak bütün noktaları anlattım yolda gelirken. Kendisi şu anda aşağıda bekliyor seni. Burayı öğrenmemesi için yukarı çıkartmadım. Sen de biliyorsun tartışma konusunu zaten. Muammer'le birlikte sen de girebilersen avukat görüşüne iyi olur. Onun eksik bıraktığı bir nokta falan olursa, tamam mı? Ama kişisel fikirleri ve yorumları

söylemek yok, anlaşıldı mı? Ona da söyledim, yanıtı almadan dönmeyeceksiniz. İçerdeki yoldaşlara, düşünmek için yalnızca üç saatleri olduğunu söyleyeceksiniz. Öğleden sonra bir daha görüşe gidecek ve yanıtı alıp geleceksiniz. şimdi hemen yola çıkın. Tamam mı, Bedri?"

Bedri, trikotaj tezgâhlarının arasındaki yün yumaklarının üzerine bağdaş kurmuş gençlere bakar dalgın dalgın. Sonra Tarık'a döner.

"Tamam komutan. Hemen harekete geçelim o zaman."

Saat: 14.14

Vay be!

Kararı ben vereceğim demek. En zor iştir bu.

İllerde bir yerlerde yol işçileri zift mi dökmüşler ne? Buraya kadar geliyor kokusu. Ne anımsatıyor bu koku bana? Sıcak bir yaz günü müydü? Çok küçüktüm herhalde. Uzakta trenler. O kadar belirsiz bir şey ki. Hayal meyal anımsıyorum. Tren yolu boyunca koşuyordum. Sonra iki tren gelip birbirine hafifçe dokunuyordu. Ben onlara bakıyordum. Çocukluğum uzaklarda kalmış. Çok uzaklarda. Neden beynimde bir acı gibi çınlıyor şimdi. Ve bu zift kokusu. Babam beni kollarına alıyordu. Ağlamanın sırası değil şimdi.

Böyle bir durumda olacağım hiç aklıma gelmezdi. Politikada böyle etkin bir rolde olmak da. Politikayı sevmiyorum aslında. Hiç sevmedim. Ama insan hiç benimsemiği rollere yuvarlanıyor iradesinin dışında. Hayat belki de böyle bir şey. Nereden başlıyorsun nereye varıyorsun? Hangi limana? Oysa haritanın üzerinde bam-

başka bir rota çizmiştin başlangıçta. Babam da askerliği hiç sevmezdi. Ama yine de subay olmuştu. Neden? Bir insan bu kadar iradesiz olabilir mi? Yaşamını bu kadar bedavaya harcar mı? Subay olmayıp da ne olacaktı? Sanki özel bir yeteneği mi vardı? Galiba insanlar biraz da kendilerini harcanmış görmekten hoşlandıkları için durumlarından hiçbir zaman memnun olmama yoluna gidiyorlar. Peki ben nasıl geldim buralara? Kendi adıma beni buralara sorumluluğun getirdiğini söyleyebilirim.

Daha zamanım var. Saat dörtte gelecek arkadaşlar. Avukat görüşü bitmeden yarım saat önce. Bana en geniş zamanı bırakmak istediler. Zaman az gibi gözüküyor ama, değil aslında. Karar vermek için yani. Geniş geniş düşünebilirim. Her şeyi baştan alıp bugüne kadar getirebilirim. Geniş bir siyasi tahlil yapabilirim kendi kendime. İki saat var. Tamam. Mutlaka bir sonuca varacağım.

O oyuncacı neden almamışlardı bana. Ağlamıştım. Babam anneme kızmıştı, yolda kavga etmişlerdi. Japon mağazasına gitmiştik. O zamanın en büyük oyuncakçı mağazası. Neler yoktu ki bir çocuğun gözlerini kamaştırmak için. Teyzem, kocası ve kızları Nuran da vardı. Soğuk, karlı bir gündü. Galiba yılbaşıydı. Mağazanın içi başka bir dünyaydı. Işıl ışıl bir masal ülkesi. Parmağımı oyuncaklara değdirip değdirip çekiyordum. Babamın bunları bana alamayacağını sezinliyordum. Ama teyzemler Nuran'a bir bebek almışlardı. Bunun üzerine ben de bir bebeğe yapışmıştım. Zorla koparıp almışlardı beni ondan. Babam anneme kızmıştı neden bu mağazaya girdik diye. Nuran'ların bizden zengin olduğunu sezinliyordum. Ona almışlardı, ama ben de istiyordum. Artık dayanamazdım. Nerden anımsadım şimdi bu olayı? Bende bir izi mi kalmış? Sanırım. Babamın anneme kızdığını görünce kendimi susmak için nasıl zorladığımı

anımsıyorum. Ağlamamalıydım. Daha sonraki yıllarda da istediğim bir şeylere sahip olduğumu pek anımsamıyorum.

Yağmurlu, karanlık havalar bana hep hüznün verdi. Pencerenin önünde oturmuş yağan yağmura, sokaktan akan yağmur sularına bakardım. Hep küçük bir kız çocuğu olarak kalacağımı sanırdım. şimdi de akan yağmur sularının karşısında düşüncelere dalmayı isterdim. O zaman kimse benden büyük kararlar vermemi beklemezdi. Sandık odasında tek başıma oynamak ne güzeldi. Geriye dönmek mümkün değil artık. Hiçbir şey geriye döndürülemiyor zaten.

Bu işlere girerken büyük sorumluluklar üslendiğimin bilincinde değildim. Görevimiz arkadaşlara yardım etmektir. O zamanlar kızlara hep yardımcı görevler verilir. Bizim fikrimizi soran da olmazdı pek. Bir iki küçük teknik iş falan. Ama büyük bir işin içindeydik aslında. Müebbet hapse mahkum olduğum zaman, ancak o zaman bilincine vardım bunun. O zaman her şey küçük bir oyunun parçaları gibiydi.

Erol'la birlikte karar verseydik daha iyi olacaktı. Ama tartışma olanağımız yok. O yüzden kararı sen ver, dedi bana. Neden ben? Ben de, sen ver kararı diye ısrar etseydim ne olacaktı? Birimizden birinin sorumluluğu yüklenmesi gerekiyordu. Her zaman olduğu gibi benim sırtımda kaldı. Korkuyor muyum, çekiniyor muyum bundan? Galiba! Biraz! Yok yok! Bazı insanlar sorumluluğu yüklenmek zorunda. Erol benim isabetli karar vereceğime inanıyor demek. Teorisyenimiz sensin demedi mi? Şaka mı yapıyordu? Hafif gülüyordu galiba. Hep hafif güler o.

Teorisyenimiz sensin ha! Ne demek bu? Dergiye teorik yazıların çoğunu yazıyorum diye şimdi de teorisyen mi olduk? Böyle bir şeyi geçirmemiştım hiç aklımdan. Birisinin yazı yazması gerekiyordu, bu yüzden yazdım. Kendimi her zaman bir militan olarak gördüm. Öyle olmak isterdim. Nerden çıktı bu önderlik görevleri, teorisyenlik? Hayatta insan bazen ileri doğru, bazen geriye doğru itiliyor istemediğı halde. Ben o düşündüğünüz insan değilim desen de seni dinlemiyorlar. Sen bizim önderimizsin, diyorlar. Biraz da hoşuna gitmiyor mu bu, söyle bakalım. Bir şeylerin senden sorulması, bulunmadığın yerlerde bile önemsenmen, o ne diyormuş, onun eğilimi ne yöndeymiş fısıldaşmaları. Evet inkar etmiyorum bunu, ama yine de kolaylıkla vazgeçebilirim böyle şeylerden, eminim buna.

Dışardakiler bağımsız yürümenin doğru olduğunu düşünüyorlardı. Onların isabetli karar vermeleri için koşullar daha elverişli. Onlar pratiğin içinde. Biz de buradan katıldık onların kararına. Ama bizim katılımımız tamamen onların somut mücadele içinde olmalarına güvenmekten geliyordu. Nerden çıktı şimdi bu duraksama? Murat'ların gurubu yanlış diyormuş. Her zaman olur böyle şeyler tabii. Ama bir de provakasyon söylentileri. Bu söylentiler de onlar tarafından yayılıyor olsa gerek. Gerçek olabilir mi? Murat'ların bütün kadrosu dışarda. Onlar bizim gibi müebbet yemediler tabii. Arkadaşlar neden ikirciklendiler? Siyasi mücadelede kararsızlık doğru mu? Demir gibi irade gereklidir böyle zamanlarda. Lenin'in Nisan Tezleri'ni yazdığı dönemde gösterdiği irade gibi. Eğer o irade olmasaydı ne devrim olurdu ne bir şey...

Zift kokusu gitmiyor. Güneş de uyuşturuyor. İlerde cami minareleri. Kuru bir şehir burası. Bilemiyorum, ta-

rif edilir gibi değil. Bir bozkır kenti. İnsanları yabancı. Türkiye'nin diğer yerlerine benzemiyor. Sanki eski bir çağda donmuş kalmış. Öyle algılıyorum. İçeri gelen kadın mahkumlardan edindiğim de bu. Şu kentin görüntüsüne bak. Sanki gittikçe solan bir tablo gibi, uçuk.

Yine o görüntü gözlerimin önünde. Daha yakalanmadığım günlerdeydi. Kısa bir süre sonra yakalanacaktım. O zaman bunu bilmiyordum tabii. Hiç yakalanmayacakmışım gibi bir pervasızlık içindeydim. Yakalanmak da vız geliyordu aslında. Polisin karşısında kendimizi olduğumuzdan güçlü farzediyorduk. Daha, acı gerçeklerle karşılaşmamıştık. Yenilginin insanların morallerini nasıl çökerttiğini ve morali bozulan savaşçının ise en korkaktan daha beter olduğunu bilmiyorduk. O gün vapurla Karaköy yakasına geçiyordum. Vapurun ön kısmındaydım. Galata kulesi görünüyordu. Ve Karaköy'ün, Galata'nın, Şişhane'nin birbirinin üstüne binmiş gibi görünen karmakarışık yapıları. Böylesine karmakarışık bir kent görüntüsünün olağanüstü bir kişiliği olduğunu düşünüyordum o sırada. Bir başka yerde benzeri bulunamayacak zafer dolu bir görüntüydü bu. Deniz sularıyla ve rüzgârla birleşince o görüntü insanı içine çekip ruhsal bir anılaşmaya götürüyordu. Çok bunalımlıydim. Bazı arkadaşlar yakalanmıştı. Kovalanıyorduk. O karmakarışık yığına bakıp, onun içinde anılaşarak erirken, belki de hiç kimse hiçbir şeye egemen değil, hiç kimse olayları kendi başına iradesiyle belirleyemiyor, en büyük iktidar sahipleri de dahil buna, demiştim kendi kendime. Belki de bu olup bitenler, bütün bu iradelerin, çarpışan iradelerin itiş kakışının toplamından ibarettir, ama kimse belirleyemiyor sonucu bu yüzden. Daha o zaman Engels'i okumamıştım. Yıllar sonra, hapiste, Engels'de buna benzer satırlara rastladığım zaman çok şaşırmıştım.

Yine mi aynı şey oluyor? Yine sonucu kimse istediği gibi belirleyemeyecek mi? Çarpışan iradeler, kararlar, ortaya hiç kimsenin beklemediği değişik sonuçlar mı çıkacak? Bilmiyorum. Ama bildiğim tek şey, bizim, irademizi dağıtmadan tek bir noktaya yoğunlaştırmamız gerektiği. Nedir sorun? Revizyonistlerin karşısında proleter devrimci hareketin bağımsız gücünü göstermek, işçi sınıfını revizyonistlerin etkisinden kurtarmak. Bana bu, şu ana kadar doğru gözüküyordu. Ama ya söylenen doğruysa? Ya gerçekten bir provakasyon düzenlenmişse? Ya bizim bağımsız yürümemiz bir çatışmaya yol açarsa? O zaman bunun sorumluluğu bizim üzerimize yıkılmaz mı? Biz vazgeçsek HK ve HB vazgeçer mi yürümekten? Sanmam. Bize yüklenirler. Diğer yandan, bizim gücümüzü çekmemiz çok önemli bir etken. Bu, onları da vazgeçiren bir etki yapabilir. Çünkü en kalabalık militan güç bizde, arkadaşların söylediğine göre. Ama ya bu yanlışsa? Yani yürümekten vazgeçmek. Ya da önemli bir fırsatı kaçırmaksa? Revizyonistler bizi alana sokmayacaklarını söylüyorlar. Böyle bir karar vermek onların şantajları karşısında boyun eğmek anlamına gelmez mi? Ama beni düşündüren nokta bu provakasyon sorunu... Eğer gerçekse...

Bunu bana yapmayacaktın Erol. Her şeyi benim sırtıma yıkmayacaktın. Bak gör işte, kolay değil tek başına karar vermesi insanın. Hem de böyle koşullarda. Hiç değilse fikrini söyleseydin. Sabah avukat görüşüne birlikte çağrıldık. Arkadaşları sen de dinledin. Hiç değilse orada kısaca fikrini belirtseydin. Hiç renk vermedin orada. Önüne bakıp gülümsedin yalnızca. Kararı sen ver, dedin. Benim de aklıma gelmedi o anda, sen ne düşünüyorsun kısaca belirt, demek. İkindiye yeniden çağrılacağız avukat görüşüne. Ben bir karar oluşturunum kafamda, ama ona da sorarım fikrini. Son anda onun fikri belirleyici

olur belki. Ama ne dedi avukata? Beni çağırmanın artık akşamki görüşe, kararımızı size Sümer söyleyecek. Bak sen şu işe! Bu sorumluluktan kaçmak değildir de nedir? Ama ben şöyle yaparım. Muammer'e onu da çağırmasını söylerim, ısrar ederim. Hiç değilse sorumluluğu ortaklaşa paylaşıyoruz. Yalnız kalmaktan korkuyor muyum?

Yalnız kalmaktan hep korktum aslında. Kadınca bir zayıflık mı bu? Evde yalnız kalmaya da korkardım küçükken. Okuldayken de arkadaşlarımdan dışına düşmekten korkardım. Sırf onları kaybetmemek için her türlü saçmalıklarına katlanırdım. Belki de o zamanki bazı alışkanlıklar, edinilmiş bazı huylar daha sonra insanın politik yaşamında değişik biçimlerde ortaya çıkıyor. Neden şimdi tek başıma sorumluluğu üstlenmekten kaçınıyorum? Hayır, Erol'u çağırılmayacağım görüşe. Madem üstlendim bu işi, sonuna kadar kendim götüreceğim. Sorumluluğu da üstleneceğim. Yanlışsa yanlış. Suçlanmaktan, eleştirilmekten de korkmayacağım. Ama bir bilsem hangisi doğru. Rüzgâr çıktı. Kenti bir toz bulutu kapladı. Gittikçe siliniyor kent.

İnsan hiçbir şeyi bilemiyor ki önceden. Bilebilseydi her şey ne kadar kolay olurdu. Ama biraz da tatsız olmaz mıydı? Öngörü diye bir şey kalmazdı ortada. Önderlik işlevleri anlamsızlaşırdı. Mahir nasıldı? Cesur bir önderdi. Kararını verir, yürürdü. Gelen gelir lafı aramızda modaydı o zamanlar. Bende ondaki yetenek yok galiba. Erkek karakteri ile kadın karakteri arasındaki fark da rol oynuyor mu bunda? Tarihte o kadar etkili kadın önderler neden çıkmamış? Kadınlar daha mı ince eleyip sık dokuyorlar, duygularına daha çok mu ağırlık veriyorlar? Oysa önderlik bir yerde atılganlık ve cesaret gerektiriyor. Rosa Luxemburg?

Daha hızlı, daha hızlı düşünmeliyim. Hızla bir sonuca varmalıyım. Zaman azalıyor. Bütün olayları, olan biteni, olup bitecekleri gözden geçirmem imkansız şu anda. Neden yükleniyorlar bana? Dışardakilerin daha elverişli koşulları. Neden kaçındılar karar vermekten? Korktular mı? Ne biçim önderlik bu? Lenin olsa hemen karar verirdi. Ama her zaman bir Lenin yetişmiyor tarihte. Ne olacak şimdi, ne karar vereceğim? Siz verin kararı desem... Olmaz. Hâlâ iki uç arasında sallanıp duruyorum. Bir tarafta provakasyona, çatışmaya alet olma korkusu, öbür tarafta alanı revizyonistlere terketmek ve HK'nun eleştirisine uğramak.

Cesur olmalısın Sümer. Madem senin iradenin dışında böyle bir görev gelip dayattı, cesaretle göğüslemelisin ve en doğru kararı verip açıklamalısın. Şu kentin silinen manzarası ve şu rüzgârın içinde anıtlaş yeniden eski günlerdeki gibi. Ruhunu ayağa kaldır. Yanılmak mı? Mümkün. Sonuçlar? İşte bundan korkuyorum. Benim yüzümden... Cesaretim kırılıyor. Böyle bir şey olursa kolay kolay altından kalkamam, sorumluluğumun altında ezilirim, ölürüm vicdan azabından. Nasıl oldu da böyle bir karar verdim diye yer bitiririm kendi kendimi. Ve bu anı düşünürüm. Keşke o an geri gelse derim. Hayır, hayır hiçbir şey geçmiş değil. Bak işte doğru karar vermek için daha vaktim var. Daha arkadaşlara hiçbir yanlış karar bildirilmiş değil. Yağmur başladı. Dünya fırtınalar içinde.

Yakalandığım anı anımsıyorum. Kapıda polisleri gördüğüm an buhar olup uçmak istemiştim oradan. Yakalanmayı bir türlü hazmedemiyordum. Ve o bir kaç saniye içinde, ne hata yaptık da yakalandık, diye düşünmüştüm. İzimizi nasıl buldular, yanlışlık hangi noktadaydı... Filmi geriye doğru çeviremez miyiz, senaryonun şu noktasında küçük bir değişiklikle olayların akışını,

yönünü değiştiremez miyiz, örneğin üç gün öncesine gidemez miyiz ya da daha öncelere... Polisin bizi takip altına almasından, izimizi bulmasından bir kaç gün önceye... Oradan yeniden başlayamaz mıyız? Mümkün değildi bu. Zaman ve olaylar acımasızca akıp gidiyordu. Olan olmuştu, bir noktada küçük bir hata bizi ele vermişti. Bilseydik o hatayı yapmazdık. Ama yapmıştık işte. Çok çok küçük bir hata... Dikkatimizden kaçan küçük bir nokta...

Bak şimdi filmin o noktasına gelmedim daha. O küçük hatayı henüz yapmış değilim. İradem yerinde. Ama sanki hata yapacakmışım gibi bir his var içimde. Korkunç bir şey bu. Kaçınılmazlık gibi bir şey. Olamaz. Gemi daha kayalara çarpmış değil. Kayaları görüyorum uzakta. Dümeni şu tarafa kırarsam gemiyi kurtarmak mümkün parçalanmaktan. Camlara vuran yağmur damlalarından önümü de iyi göremiyorum. Şu tarafa kır dümeni. Ama ne tarafa? Ya da o kayalar ne tarafta? Gemiye kurtardığımı sanırken daha büyük bir tehlikeye sürüklüyor olmayayım. Yok yok şöyle düşünelim bir de. Bu iki olasılıktan en tehlikelisi provakasyona alet olmak. Bunun sonuçları korkunç olur çünkü. Öte yandan diyelim ki, böyle bir provakasyon yalnızca bir söylenti-den ibaret, ama biz yine de bunu dikkate alarak bağımsız yürümekten vazgeçtik. Sonuçta revizyonistlere boyun eğdik ve HK'nın ağır eleştirilerine hedef olduk. Ama bunun sonuçları öbürkü kadar korkunç değil. Biraz zayıflarız belki, arkadaşların, tabanın falan eleştirisine uğrarız, bazı bölgelerde militanlardan bir kısmı HK'na geçerler, revizyonistlerin tehditlerine boyun eğmekle suçlanırsınız. Gemi parçalanmaz hiç değilse, karaya otursa bile parçalanmaz, onu yeniden sulara salmak mümkün olur. Ama öbüründe paramparça olmaya kesin gözüyle bakmak gerekir. Az buz şey değildir bir provakasyona alet

olmak. Tamam artık. Sorunu netleştirdim. Doğrusu bu, bence...

“Sümer Ardıç... Avukat görüşüne...”

Terliklerini sürükleyerek ağır ağır iner merdivenlerden. Gardiyan kadın ağır kalçalarını sallayarak önden ilerler. İki demir kapıdan geçerler. Avukatlarla görüş yapılan odaya girerler. Muammer’le Bedri onu ayakta beklemektedirler. Gardiyan kadın kapıyı kapatıp çıkar. Sümer onlara yaklaşır. Muammer gülümser ona. Bedri sıkıntıyla kıpırdar.

“Evet” der Muammer “konuştuğumuz gibi, kararınızı öğrenip hemen yola çıkmak zorundayız. Arkadaşlar bekliyor. Sonuç nedir?”

Parmaklıkların ve camın ötesindeki kaybolan kente bakar Sümer. Dışarda rüzgârdan ve sağa sola savrulan yağmur damlalarından başka hiçbir şey göremez. Bir gün tahliye olursam ilk işim şu kenti dolaşmak olacak, gerçekten var olup olmadığından emin olmak için, diye bir düşünce geçer o anda kafasından. Sonra “bağımsız yürüme kararında ısrar etmeliyiz” diye konuşmaya başlar, sesinin titremesini önlemek için bir kaç kere boğazını temizler gibi yapıp hafifçe öksürür. “Meydanı revizyonistlere bırakmak doğru olmaz. Kararımız bundan ibarettir.”

Sonra dönüp kapıya doğru ilerler. Açar. Yeniden döner onlara.

“Size iyi yolculuklar. Mücadelede başarılar.”

29-30
NİSAN
1977

ALTINCI BÖLÜM

Saat: 14.35

Rusya’da bir at sabahında kızak. Duru bir sis sabahında atlar. Rusya’da atlar kayarken. Çocuklar şallarla sarılı. O zamanlar şallı uzun etekli kadınlar. Karlı bir sabahta atlar gri bir boşluğa doğru sürgün. Çocuklar üşür. Herzen ve maiyeti ve karısı Natalie. Kar savrulur. Soğuk ve geniş kır konakları sınır boylarında Çar’dan kaçmak için. Geniştir kır konakları çok. Şamdanlar. Piyanolar. Hayaletler. Uşaklar. Kadınlar aşkı düşünür. George Sand okurlar. Kızaklar ilerler ve uşaklar el sallar. Herzen mağrur ve umut dolu ve genç. Çocuklar küçüktür, sonra büyüyüp ölecek ve başka çocuklara yerlerini bırakacak çocuklardır bunlar. Ahmet Cevdet Paşa boşuna, “Ey halk! Geliniz, dinleyiniz, belleyiniz, ibret alınız. Yaşayan ölür, ölen fena bulur, olacak olur. Yağmur yağar, otlar biter. Çocuklar doğar, annelerinin babalarının yerini tutar. Sonra hepsi mahvolup gider. Vakaların ardı arkası kesilmez” dememiştir, Ancak şunu da eklemeliyiz ki, tarih çok yavaş ilerliyor yaşayanlar açısından. Günler ikişer ikişer atlamıyor ya da haftalar ve aylar düzgün sıralar halinde birbirini izlemek zorunda. Bu yüzden Mithad

Paşa da, o sisli yolculuk sabahını yaşamak zorundaydı. Oysa olacakların bir an önce olmasını ve sonucu hemen görmeyi ne çok isterdi. Ama ilerlemiyordu tarih. İzzeddün vapuru da Çekmece önlerinde demir atmış bekliyordu. Uzak kıyılar artık. Sis var. Mithad Paşa'nın ağzından dumanlar savruluyor. Eyvah rahmet ola bu millete sözleri dökülüyor ağzından. Gemiciler ho ho ho bir de rom şişesi. Gemiler tifo tifüs difteri taşırlar. Rusya'da heykeli var Herzen'in. Bizde de Mithad Paşa'nın. Hatta stadyumlarda adı...

Kim vermiştir İnönü Stadyumuna Mithad Paşa adını çocuklar, dedi Cebirci Mayk, boğazdan geçen Sovyetler Birliği gemisine bakarak. Küba krizi günleriydi. Mayk geminin tepesinde dalgalanan orak çekiçli bayrağı gösterip artık geçemeyecekler diye kelimada bulunmuştu. Biz Beşir'le arka sırada amiral battı oynuyorduk. Evet çocuklar, yok mu İnönü stadyumunun nasıl olup da Mithad Paşa'ya dönüştürüldüğünü söyleyecek?

Sayın seyirci dinleyicilerimiz. Şu anda Galatasaray-Fenerbahçe bayrakları trübünleri renklendirmekte ve sarı kanaryalar havada uçuşmaktadır. Geçen sefer BJK taraftarları onlar sarı kanaryaysa, biz de kara kartalız diyerek trübünlerde kartal uçurmaya kalkışmışlardı ancak buna sayın valimiz Fahrettin Kerim Gökay tarafından halkın can güvenliği nedeniyle izin verilmemişti. Evet sayın dinleyicilerimiz şu anda Mitatpaşa'ya bağlanmış bulunuyoruz. Bağlılığımızı bildiriyoruz. Geçit töreni resmi resmi olarak başlamak üzere. Nice Cumhuriyet Bayramlarına efendimiz. Ben spikeriniz Müçteba Kolçak hürmetlerimi sunarım. Ve trübünler şu anda bir hayli ayağa kalkmış durumdadır, açık trübünler hıncahınç dolu sayınlar ve kapalı trübünlerde kaz var ördek var tezahüratları ve numaralı trübünlerdeki kibar ve bayanlı seyir-

cilerimiz kışlarının altındaki rahat minderleri protesto babında sahaya atarken duhuliyede bulunanlar da açık trübünlere tırmanmalarının engellenmesinin verdiği kızgınlıkla ve kendi kültür düzeylerine uygun olarak ibne hakem nakaratlarıyla ortalığı alevlendirmeye çalışmaktadırlar ve bu arada mutad olduğu üzere Galatasaray trübünleri ayağa kalkmış bulunuyor çünkü malumalınız karıncaezmez şevki yine teknik üniversitenin duvarına tırmanmış oradan gasaray trübünlerine selamlar bahşetmektedir ki artık bu manzaralara alıştığımızın resmi kabulüdür ve sayın seyircilerimiz mitatpaşa bugün tarihi bir gün yaşıyor çünkü çok önemli bir gün ve kendisi bir mitatpaşa yürüyüşüyle yıldız 14 numaradaki abdülamit limonluğundan içeri giriyor bütün madalyaları takılmış göğsüne ve haşmetli bu tarihi günde çok önemli görüntü içinde ve orada diğer babialı paşaları taamda bulunmaktalar daha doğrusu taam sonrası rehavet bir kahve sohbeti içinde hafifçe mırıldanmaktadırlar abdülamit henüz içerde değil birazdan teşrif buyuracaklar limonlukta o kadar güzel bir güneş var ki ve renkli camlardan içeri o kadar güzel bir ışık vurmaktadır ki anlatamam ve bu arada paşalardan biri ben baharın gelişini bülbülün feryadından anlarım diye feryat etti ve bunun üzerine bahar bayramı başladı sayın centilmenler bu ne görkem ne taam evet şu anda abdülamit efendimiz de dersaadete derdest edildiler ve herkes yerini aldı maç başlamak üzere koca kışlı kısa pantolonlu dinamik hakem saatine bakıyor ve düdük sesi paşalar paşa paşa oturuyorlar şeref stadında ve şerefyab oluyorlar efendim mitatpaşa itoğlu itler benden habersiz işleri pişirmeye kestaneleri ateşten bana aldırmaya çalışıyorlar mercimeği fırına veriyorlar tatlı turta revani kol böreği anayasanın ana maddelerini rötuşlayacaklar sonra da millete yutturacaklar yok öyle yağma hasanın böreği diye düşünerek çevresine bakındı dışarda bütün bitkiler çiçek açıyordu

camlı limonluk sera abdülamit boyalı sakalını sıvazlayarak mitatpaşaya sizin getirdiğiniz maddelerin çoğunu taslağa aldık ama getirdikleriniz arasında marxizme epey aykırı noktalar var dedi nasıl olur efendim dedi mitatpaşa abdülamit kaşlarını çattı ne bileyim anarşist fikirler olduğunu söylüyor bazı arkadaşlar deyince mitat iyice çıktı zıvana dağlarından ve burada devlet-i âli marksizm için çalışıyoruz nasıl anarşist fikirler ileri süreriz anarşistler bomba atıp prensleri öldürüyorlar mitatbeycim dedi abdülamit burun yıldız korkulur bunlardan evropa karmakarışık biliyorsunuz hangi paşa arkadaş söylüyormuş hangi paşa yoldaş bunu kızarım böyle ifrat iftiralara irtifa kaybediyoruz dedi mitatpaşa mitatpaşanın böyle tarihi ve milli bir an yaşadığı görülmemiştir sayın efendimler gözyaşları içindeyiz mendil milli heyecan helecan hezeyan çarpan kalp kuru sıkı mermilerle kahramanlarımız yerlerde debelenerek ve bakışlarındaki kurbanlık haşmetlilik belirtileriyle gözlerini belerterek toz duman kurtuluş canlandırmaları yapmaktadırlar ve efe kılıkları peştemal sargıbezi kan gövde yaralı baş akacak kan durmaz belde silifke kaşık oyunları kız seni kimler doğurdu kaynana zırlıtları ve ihtiyar gazi törenlerinde eski malul tarzlarında belde kuşak tüfenk kuşanmış temsili geçit kılıç resmilerinde ayaklarında elli yıllık çizmele-ri ve bacakları epeyce eğri ihtiyarlık ne de olsa toprağı geç tanı atanı vatani yatani satani kalpak pala bıyık hatun nineler sırtta mermiler kağı paşa kılık kıyafet kanunu cümbür cemaat geçiyoruz abdülamit halkı selamlıyor cumhurresmi geçiti başkanı sıfatıyla sonra said paşaya dönüp mitatpaşanın cumhurreisi olmak istediğı yönünde curnaller aldığını söyler ve mitatpaşa stadyumunu gösterir ve türbünler Türkiye-Macaristan maçının 3-1'lik neticesi karşısında şaşkınlıkla inler yayınımıza burada ara vermeyelim de akşamki hamit kaplanın tuş rus güreşçileri maçlarıyla sırtını yere getirmek rusun her zaman

sıcak denizlere inme emellerinden vazgeçmeyen rus ayısının afedersiniz mağlubiyetini gösteren nidalarla oraya bağlanalım diyoruz ve türk bayrağı tam altı kere göndere çekilip türk milli marşı kabaran milli göğüslerle altı kere söylenince artık kabak ve tavuk göğsü tadı verdiği yönünde bazı rivayetlerin dolaşması üzerine mitatpaşasının önünden geçen folklorik ekiplerimiz ve ekipler amirliğinden polislerimiz görev başında bulunmaktadır bu sırada ellerinde acaip pankartlar olan acaip kırmızı gömlekler ve acaip kırmızı kâğıt kaskete benzer bir şeyler giymiş acaip insanlar geçmekte olup ben halis inanç bugün 23 nisan her yıl sunarım huşu içinde oluyor insan ve bir yavrumuzun yanına yaklaşıyorum evet çocuğum ne düşünüyorsun bu 23 nisan geçittörenleri bayramları hakkında yavrum evladım kucaklayayım seni başka ülkelerden de arkadaşların var mı ne 23 nisanı beyamca o geçen haftaydı bugün 1 mayıs 1 mayıs işçinin emekçinin bayramı gün gelir gün gelir zorbalar kalmaz gider...

Gün'ün Notu: Beşir Ölçmen'in 1 Mayıs 1977 günü intihar etmeden kaleme aldığı bu notlar, intiharın gerçekleştiği ve aynı zamanda Beşir'in mensup olduğu grubun kitap arşivi olarak kullanılan Beyoğlu'nun eski bir hanın çatı katındaki odanın sahibi olan Ömer Gülveren tarafından aynı günün akşamı bulunmuş ve polis olay yerine gelmeden kaçırılmıştır. Bu notlar 12 Eylül döneminin karanlık günlerinde karmaşık ve şimdi burada açıklayamayacağım yollardan benim elime geçti.

Beşir'in intihar ettiği odayı, yine 12 Eylül sonrasında ziyaret etmem mümkün oldu. Oda, aynen Beşir'in tanımladığı gibi yine kitaplarla doluydu. Bu kitapların polisten nasıl korunabildiğini ev sahibi Ömer Gülveren'e sorduğumda, polisin yalnızca intihar olayıyla ilgilendiğini, kendisini de sorguya çektiğini, fakat odayı tıkabasa dolduran kitaplarla nedense ilgilenmediğini söyledi. Yi-

ne Ömer'e, Beşir'in bu odayı böyle önemli bir günde kendisinden ne gerekçe göstererek elde edebildiğini sorduğumda, Beşir'in, kendisine örgüt tarafından görev verildiğini ve odayı polis telsizlerini dinlemek için kullanacağını söylediğini, ifade etti. Oda, Beyoğlu'nun çok eski hanlarından birinin en üst katındaydı. Karanlık, gıcırdayan döner tahta merdivenlerden çıkılıyor ve uzun bir koridora varılıyordu. Arada, tellerle çevrili eski tip bir asansör kararmış bir iskelet gibi aşağıya doğru uzanıyordu. Oda, uzun koridorun en sonundaydı. İçeri girince insanın burnuna eski ve tozlu kitap kokusu çarpıyordu. Beşir'in belirttiği gibi, kapının dışında her yer tavana kadar kitap doluydu. Benim gördüğümde kitaplar bir hayli toz kaplamıştı. Hatta bazı kitaplar kitaplığa sığmadığından yerlere düzensiz bir şekilde konmuştu. Kitapların uzun bir süredir kullanımda olmadığı izlenimi edindim. Kitapları incelediğimde bunların daha çok 1960-75 döneminde basılmış sol literatür olduğunu gördüm. Sol klasiklerin yanısıra o zamanın yaygın bir biçimde okunan romanları büyük ağırlıktaydı. Hatta bunlardan bir kaçını, o gün yaptığım bir inceleme nedeniyle de ödünç almıştım. Kitapların dışında odada bir yatak ve masa göze çarpıyordu. Sanırım o günden bu yana odada fazla bir değişiklik olmamıştı.

Parantez içindeki notlar Beşir'in geride bıraktığı yazılarının orijinalinde vardır. Metni olduğu gibi, karalamaları ve imlâ hataları da dahil aktarıyorum. Karalamaları belirtmek için (xxx) işaretini, okunamayan sözcükleri belirtmek için de (???) işaretini kullandım.

* * *

Saat: 14.41

Buraya nereden, nasıl ve niçin geldim? Bir günlük anılara ya da itiraflara isterseniz buradan başlayalım.

Bir günlük diyorum ve intihardan söz ediyorum. Neden?

(Geçiniz.)

Çünkü ben Beşir, bugünün, yani 1 Mayıs 1977 gününün bitimine doğru, bu odayı, şimdiki gibi bir öğlen güneşinin aydınlatması ne kelime, tersine bir gece karanlığının bastığı saatlerde ölüyor olacağım. Büyük bir ihtimalle böyle olacak bu. Bugün 1 Mayıs 1977. Saat üçe yirmi var ve ben Beyoğlunda bir (xxx) çatı katında yer alan (xxx) tek (xxx) odalı bir (xxx) bekar evinde tek başıma oturmaktayım. Geniş bir oda ve çıkış kapısı dışında odanın dört bir yanı kitapla dolu. Tavana kadar. Kitaplar kitaplar. Tozlu. İnsanı boğuyor bu kadarı da.

Evet, şimdi gelelim baştaki soruya. Nasıl geldim buraya?

(Geçiniz.)

Üç gün önce Bahar'ın (eski karım olur) ani ve beklenmedik ziyaretinin ruhumda yarattığı büyük sarsıntı... Neden? Onunla hiç beklemediğim bir anda seviştiğim için mi? (En sonuncusu, aşağı yukarı iki yıl önceydi.) Hayır. Bunun üzerimde hiçbir ruhsal etki bırakmadığını rahatlıkla söyleyebilirim. Mutlu mu oldum? Hayır hayır... Bunun bir etkisi yok dedim. Esas mesele onun yaptığı açıklamalara karşı takındığım tutumdu. Kayıtsızlık diye açıklayabilirim. Eski karım evime gelmiş ve bana 1 Mayıs'da (yani bugün) büyük bir ter (xxx) provakasyon düzenlendiğini güvenilir bir kaynaktan öğrendiğini söylemişti. Benden yardım istiyordu. Ona bu provakasyonları açıklaması için yardım (devamı var)

etmemi... Oysa, o gelmeden birkaç saat önce biz arkadaşlarla bu konuyu görüşmüş ve kararımızı vermiştik.

Yürüyüşe bağımsız olarak katılmanın bir provakasyona yol açabileceğini saptamış ve Üçlü Blok'u da uyarmak konusunda karar almıştık. Hatta ben, Bar-Der-İş sendikasında Üçlü Blok'un yapacağı toplantıya katılacak ve onları son kez uyaracaktım. Bir provakasyon olursa bunun sorumlusunun kendileri olacağını belirtecektim. (Nitekim, daha sonra anlatacağım gibi bunu yaptım da.) Bar-Der-İş'teki toplantıya benim katılma- (devam) mı önermişti arkadaşlar ve ben de kabul etmiştim.

Bahara provakasyon konusunda somut bir delili olup olmadığını (???) olan Bülent adında birisi ajanmış o söylemiş Bahar'a gelerek provakasyon olacağını haber vermiş. Ama somut delil yokki. üçlülük taksim meydanına (???) disklilerin barajına yaklaşılrken bilinmeyen birinin silah patlatacağını ve ortalığın karışacağını söylemiş evet ama somut delil yok. ben de böyle söylentiler herkesin ağzında var kızım dedim gazetelere falan gitme herkes sana güler dedim ve bizzaten gerekli uyarıları yapıyoruz yapamaz dedim ve sonra onu (???) aynı zamanda da anlattıklarının fazla önemli olmadığını göstermek için sarıldım eski karıma insanın eski şeyside olsa o eski (???) kaybolmuyor. Çok tedirgindi çok sinirliydi buna rağmen benim ısrarlı sarılmalarıma karşılık verdi sonunda yattık

ANCAK SEVİŞMEMİZ BİTTİĞİNDE AĞLADIĞINI (???) İÇİMDE BİR ŞEYLER (???) ETTİ. SONRA DA HIZLA GİYİNİP GİTTİ. VİCDAN AZABI GİBİ BİR ŞEY HİSSETTİM. SONRA KALKIP BEN DE GİYİNDİM. Akşam Bar-Der-İş'te (xxx) toplantı vardı. Oraya gitmem ve son uyarı görevimi yerine getirmem gerekiyordu. Bir yandan da ya baharın anlattıkları doğrusa (???) kendikendime. Hem haklı çıkma duygusu hem de tuhaf bir tedirginlik.

Ancak size, bu toplantıdan önce o gece gördüğüm bir rüyayı anlatmam gerekiyor. Çünkü derinlemesine düşündüm de bu rüya benim şu andaki konumuma ışık tutacak nitelikte.

Cihan Alptekin (12 Mart döneminde Kızıldere’de öldürülen arkadaşlardan biri.) üstünde açık renk bir pardesü, saçları ve sakalları iyice uzamış, kalabalığın arasında ilerliyordu. Yanımda bir arkadaş vardı. şimdi kim olduğunu çıkaramıyorum bu arkadaşla beraber

Cihan’ı uzaktan izliyorduk. O ise kalabalıktan gittikçe sıyrılarak yanında kalan bir kaç kişiyle birlikte izbelik bir yere doğru ilerliyordu. şimdi bunu yıkık bir bina olarak anımsıyorum. Odaların varlığı belli ama duvarlar yok. Yıkılmış. Ve odalar çöplerle dolu. Yanımdaki arkadaş Cihan’a bir şeyler anlatmak istiyordu ama beceremiyordu galiba. Cihan belirsiz bir karanlığa doğru yürürken ben “bu, sansarıan hanında ikinci karşılaşmamız Cihan” diye seslendim arkasından. Gerçekten de 12 mart döneminde onunla 1. şubede karşılaşmıştık cihan yeni yakalanmıştı polis bizim hafifçe selamlaştığımızı görünce tanıyor musun onu diye sormuştu beni göstererek o da senin gibi azılı mı diye sormuştu cihana ankaradan tanışırız demişti cihan rüya bundan sonradеğişik birseyir (???) sürdü yanımdaki arkadaşla birlikte epeyce bir süre balıkçı tezgâhlarının manav dükkanlarının arka (???) boş sandıkların arasında birşeyler aradık sonra kalın tozlu bir camın arkasında durduk camın öbür yanında (belki biz hapisanedeydik artık ve karşımızda ziyaretçiler vardı) yusuf küpeli (eski devgenç başkanı) ayaktaydı yanındada geniş yakalı açık sütlü kahverengi bir palto giymiş kaşkolunu paltosunun yaka kısmına çaprazlama ve son derece düzgün yerleştirmiş başında kasketi elli yaşlarında esmer bir köylü oturuyordu oldukça mağrur bir havası vardı belkide bir tip yöneticisiydi yusuf yumruğunu cama da-

yayıp artık profesör oluyorum bütün koşullar tamam diye bir şeyler söyledi içimden kırk yıl düşünsem yusufun profesör olacağını tahmin edemezdim diye geçirdim. Yeniden Yusuf'a döndüm. Yanındaki adam bana hafifçe gülümseyerek ilerde bir yeri gösteriyordu. Yusufda onun gösterdiği yöne doğru bakıyordu adamın sesini duydum gidiyorlar gibi bir şey fısıldadı belirsizce o tarafa baktım maviye çalan aydınlık bir kırsal görüntü vardı orada ve iki kişi uzaklaşıyordu o aydınlık görüntünün içinde dikkatle bakınca bu iki kişiden birinin ben olduğunu gördüm İKİYE BÖLÜNMÜŞTÜM. Hem buradaydım hem de orada yürüyordum ve bu bana korkunç acı veriyordu uzaklaşan görüntümün peşinden gitmek istiyordum ama ayaklarım yere çakılmış gibiydi. İşte rüya bundan ibaret.

Ama beni neden bu kadar etkiledi, bilmiyorum. Fakat şu andaki tedirginliğimle bu rüyanın bir bağlantısı olduğunu sezmekteyim.

Bar-Der-iş toplantısının kapısından içeri girdiğimde soğuk bir hava vardı. Politik atmosfer (xxx) yani. Bana yabancı yabancı bakıyorlardı. Oysa çoğu Dev-Genç'ten eski arkadaşlarımdı.

O ne? Taksim meydanından sesler geliyor. Anılarıma bir süre ara verip kalktım cama gittim. Dışarda güzel bir güneş. Ve sessiz, güvercinli çatılar. Yaşamı terkededeğime üzgünüm.

Bu sayfaya geçtikten sonra birden kalemim durdu. Kendimi ölmüş gibi hissettim. Artık dışardaki uğultuları bile duymuyordum. Gözlerim kapanıyordu. Ama çatıya vuran güneşi duyuyordum. gözlerim kapanıyordu ve çatıda dolaşan güvercinleri. Hâlâ dolaşıyorlar (xxx). Sonra uyku (???). (Sanırım kalemimin ispiertosu bitiyor. Bu yüzden kırmızıyla devam etmek zorundayım.)

Bir süre uyumuşum. Uyandığımda oda daha da ısınmıştı sanki. ter içindeydim. Biraz bisküvi yedim ve (???) Bar-Der-İş'teki toplantıda kalmıştık. Atmosferi de özetlemiştim. Bir kenara sessizce ilıştim. Isıracak köpek dişini göstermezmiş. ama onlar yine de benim ısıracağımın farkındaydılar. aralarında fısıldaşıp bana bakışlarından anladım bunu. Gergindiler. (xxx) Biraz sonra toplantı başladı (xxx) açıldı ve konuşmalar başladı. Bütün konuşmalar beklediğim (???) (xxx)

HK adına Altan İnce konuştu. Kızıl bayraklara sarılacağımız bayramımız yaklaşıyor dedi. Elinde bir kâğıt vardı. Galiba bir bildiriden ya da basın bülteninden okuyordu. 1 mayısta savaş naralarımızı dünyanın her tarafındaki yoldaşlarımızın naralarına katacağız falan gelen edebiyatı. Ardından revizyonistlerden ayrı yürüyerek M-L lerin gücünü göstermenin zorunlu olduğunu söyledi. Ben baştan hemen konuşma yapmayayım sonlara doğru konuşurum diye düşündüm bu her zaman daha etkili olur. HB adına (xxx) Hı adına tanımadığım bir kız söz aldı. O da aynı mealde ajitasyon yaptıktan sonra adımızı anmadan üstü kapalı olarak bize çattı. Belki de bu önceden planlanmıştı. Ya da benim gelişimden sonra böyle bir şey yapmaya karar vermiş olabilirler. (şu anda Tarlabası tarafından işçilerin sloganları duyuluyor. Tam anlayamıyorum ne diye bağırdıklarını. Kendimi zor tutuyorum sokağa (xxx).Bundan sonra (görevimi yapmalıyım, her şeyi sonuna kadar yazmalıyım. Beşir. Ben Beşir) bundan sonra aynı mealde konuşmalar kanımın parladığını yandığını hissediyordum hızla not alıyordum.

EVET KANIM KAYNIYORDU ARTIK SÖYLENENLERİ DUYMUYORDUM ADETA VE HIZLA YAPACAĞIM KONUŞMANIN NOTLARINI ALI-

YORDUM ÜÇ DÖRT KİŞİ DAHA SÖZ ALDI SANI-
YORUM EVET DÖRT KİŞİ OLMALI HEPSİ KIZIL
BAYRAKLARDAN FALAN SÖZ ETTİ BİR SESSİZLİK
ANINDA BEN EL KALDIRDIM TOPLANTIYI BEDRİ
YÖNETİYORDU BENİM EL KALDIRDIŞIMI GÖ-
RÜNCE EVET BEŞİR ARKADAŞ DEDİ O SIRADA
TANIMADIĞIM BİRİSİ ARKADAŞ NE ADINA KO-
NUŞACAK DEDİ BEN ONA

KULAK ASMADAN KONUŞMAYA BAŞLADIM O
KİŞİ BENİM KONUŞMAMI ÖNLEMeye ÇALIŞTI
BUNLAR PLATFORMUMUZDA YOKTUR KONU-
ŞAMAZ FALAN DEDİ BEDRİ ONU ENGELLEDİ DE-
MOKRASİ İCABİ SÖZ VERMEMİZ GEREKİYOR
DEDİ İTİRAZLAR OLDU BEDRİYLE TARTIŞTILAR
SONUNDA HEM BEDRİNİN TUTUMU HEM DE BE-
NİM KONUŞMAKTA DİRETMEM ÜZERİNE ON-
LAR GERİ ÇEKİLDİLER VE BEN DEVAM ETTİM
ÇOK HEYECANLIYDIM(XXX) İLK SÖZLERİMİ BEN
BİLE HATIRLAMİYORUM. SONRA YAVAŞ YAVAŞ
SAKİNLEŞTİM.

Özetle şöyle dediğimi anımsıyorum. Bağımsız katıl-
mak ilk bakışta parlak bir fikir gibi görünüyor olsa da
aslında yanıltıcı. Çünkü revizyonistler bunu bahane ede-
rek çatışma çıkarabilirler ve bunu da maocuların üzeri-
ne atabilirler. Bizim amacımız işçilerle birleşmek değil
midir sorarım size arkadaşlar işçiler meydana bayramla-
rını kutlamaya gelecekler eğer işçilerin hepsini revizyo-
nistlerin adamı olarak görmüyorsak onlarla birleşen bir
çizgi izlemeliyiz ve bir provakasyona alet olmamalıyız.
Hakim sınıfların ne gibi tertipler içinde olduklarını bil-
miyoruz (Baharın anlattıklarından burada söz etmedim.
İlk başta yani.) (Ve söz etmeye de niyetim yoktu önce.
Çünkü anlattıklarına ben bile inanmamıştım.) İşçiler ba-

rışçı bir ortam istiyorlar, çatışma istemiyorlar. Sizler ayrı katılarak kendinizi işçilerden soyutlamış ve onları revizyonistlerin eline bırakmış olursunuz dedim. (Masanın ucundaki jilet ikidebir gözüme ilişiyor, onu şimdilik görmeyeceğim bir yere koymalıyım.) Bu konuşmam ortalığı alevlendirdi. Üçlü (xxx) blokun temsilcileri hep birden el kaldırdılar. Bana karşı konuşacaklardı tabii. Bedri tamam arkadaşlar hepinize söz vereceğim bir tur daha yapacağız altan ince ve o kız ardından da diğerleri söz aldılar altan ince burada pasifist politikalarla tartışacak değiliz zaman öldürmeyelim işimiz gücümüz var akşama İstanbul çapında bildiri dağıtımı ve afişleme var kız ise biraz daha yumuşak bir tonda da olsa aynı şeyleri falan. Bu tur da bitmişti. O anda artık olanlar oldu sonuna kadar gitmeliyim diye düşündüm ve son bir kez söz istediğimi söyledim. Bedri son defa ama diyerek söz verdi bana. Bu kez ayağa kalktım. Arkadaşlar burada size tarihi bir uyarı yapmak için bulunuyorum (artık elimdeki cephaneyi kullanacaktım ister istemez. Bunu yaparken arkadaşlara danışmamıştım ama bunun için zaman yoktu zaten. Baharın anlattıkları...) Bir sessizlik oldu herkes bana bakıyordu ayaktaydım sallanıyordum odakakiler de benimle beraber ve ben sanki onlara tavan-
dan aşağı doğru bakıyordum konumumu iyi kullanmalıydım gözlüklerimin kenarından terler aktığının farkındaydım. **ARKADAŞLAR DEDİM ÇOK EMİN KAYNAKLARDAN ÖĞRENDİĞİMİZE GÖRE 1 MAYIS GÜNÜ SİZİN BAĞIMSIZ YÜRÜMENİZ ÜZERİNE BÜYÜK BİR TERTİP (xxx) PROVAKASYON SÖZ KONUSUDUR İKİ GURUBUN BİRBİRİNE YAKLAŞTIĞI NOKTADA BİR SİLAH PATLATILACAK.** O sırada gözüm Bedri'ye ilişti beni dikkatle dinliyordu hatta nerdeyse onaylar bir havası vardı. Sonra tek tek diğerlerine baktım. Bütün bunlar belki de bir saniye içinde oluyordu. Diğerlerinde de bir geri çekilme havasını hemen

sezdim. İçimden yüklen oğlum Beşir dedim kendi kendime biraz daha yüklenirsen dayanamayacaklar. Bedri devam edin dedi ben de devam ettim. BU PROVAKASYONUN KAYNAĞINI ŞU ANDA SİZE SÖYLEYEMEM AMA ORTADA KESİN BİR DURUM VAR BİZE İLETİLDİ VE BİZ DE BAĞIMSIZ YÜRÜME FİKRİNDEN BU YÜZDEN VAZGEÇTİK (tabii burası doğru değildi ama etkilemek için başka çarem yoktu.) SİZ ARKADAŞLARIMIZI UYARMAYI DA TARİHİ BİR GÖREV BİLDİK. İşte BEN BURADA BU TARİHİ GÖREVİ YERİNE GETİRMEKTEYİM. SÖYLEDİKLERİME KULAK VERİN. BİR ÇATIŞMAYA ALET OLMAK İSTEMEZSİNİZ UMARIM. (Sesim gittikçe daha müte-hakkim bir tonda çıkıyordu.) KARARINIZI BİR KERE DAHA GÖZDEN GEÇİRİN PROLETARYA DAVASI-NA ZARAR VERMEYECEĞİZDEN DEVRİMCİ DUYGULARLA VE ÖNGÖRÜLERLE HAREKET EDECEĞİZDEN EMİNİM. Ve sessizlik ve sessizlik ve sessizlik. Herkes birbirine bakıyordu. O an artık bu kadarı yeterli onları böyle bir ruh hali içinde bırakıp çıkıp gitsem diye düşündüm ve biraz da üzerime doğru gelen tavanın baskısından kaçıp kendimi dışarı atmak isteğiyle kapıya doğru bir kaç adım (xxx) ... Benim kapıya doğru hamle yaptığımı gören Bedri bir dakika arkadaş dedi bu kadar önemli şeyler söyledikten sonra bizi burada böyle bırakıp nereye gidiyorsun.

Benim gitmemi istemiyordu, bunu anladım ve orada bulunanlar üzerindeki etkimin devam etmesini istiyordu. Muzaffer bir havam vardı belki de bu yüzden başım dönüyordu hava almak istiyordum ve bir yandan da zaferimi onlara belli edip tahrik etmek istemiyordum. Benim yokluğumda karar vermeleri belki de onlar açısından daha kolay olacaktı. Ama işte ne olduysa o anda oldu kapı hızla ve savrularak açıldı ve içeri Metin (yani kendi örgütünde herkesin Tarık diye bildiği ama bizim

hapishanede Metin diye çağırduğımız) ve bir kaç tanımadığım kişi girdi. Metin en öndeydi. Dudaklarında bilinen gülümsemesi. Yüzü kireç gibiydi. Bu gülümsemeyle surattaki o beyazlık tuhaf bir uyumsuzluk yaratıyordu. Metin benim orada olduğumu biliyor olmalıydı ki hiç şaşırmadı Bedri'ye doğru yürüdü toplantıyı proleter devrimciler adına yönetme görevini ben alıyorum dedi bedri masayı ona terketti metin kaşlarını çattı bedriye dönüp ne oluyor burada dedi bedri şaşkın bir şekilde ayakta duruyordu yürüyüşü tartışıyorduk dedi yani bağımsız katılıp katılmamayı dedi alınan kararlar tekrar tekrar tartışılmaz dedi dedi (xxx) metin eğer bir eleştiri varsa bu eylem sonrasında yapılır eylem sırasında eleştiri bozgunculuktur hem bu arkadaşın ne işi var burada bildiğim kadarıyla bunlar yürüyüşe katılmama kararı almışlar sonra bana döndü burayı terkeder misiniz derhal dedi biz burada eylemimizin pratik yönlerini konuşmak için toplandık alınan kararları bozguna uğratmak için değil vay canına dedim içimden demek öyle demek öyle metini tanıyordum onu bozguna uğratabilirdim ama yapamadım yapamadım yapamadım yapamadım (Çok uykum geldi. Biraz uyumalıyım. İtiraflarımın bundan sonraki en önemli bölümüne uyanınca devam edeceğim. Ve sanırım bu benim sonsuz uykuya geçmeden önceki son uykum olacak.)

Saat: 15.00

ne demiş robespierre biz özgürlüğün istibdadıyız demiş aferin çocuklar siz de özgürlüğün istibdadı olun özgürlük yazan bir karton güvercini işte böyle taşıyın o bol paça pantolonlarınızla ve enseden uzamış saçlarınızla güvercin ağzında gül tutuyor yaman işçiler bunlar aldanmasız yalansız tarihi yazan ama kendileri bilinmeyen isimsiz asker meçhul kahramanlar ve bu işçilerle birlikte tarihi sürekli arkamızdan sürüklüyoruz bir yün yuma-

ğı gibi ayaklarımıza dolanıyor tarih geçmiş ayaklarımıza dolanıyor çoluk çocuk ayaklarımıza dolanıyor böyle bırakıp gidemeyiz bütün ülkelerin bütün insanların bütün asilzadelerin kazazedelerin ve zerdelerin bütün karıncaların atlı ve atom karıncaların karıncalanmaların karınca kararıncaların karıncaezmezlerin çıkarınca hareket edenlerin ve dünyada olmayacak ne kadar ıvır zıvır varsa hepsinin tarihi bizi yiyip bitiriyor hayal gücümüzü sömürüyor bizi bitap bırakıyor sağımızdan solumuzdan çekiştiriyor her yere yetişemeyiz ki her şeyin tarihini yazamayız ki bizi biraz rahat bırakın da kendimize gelelim değil mi kardeşim açılın beyler bayılan var temiz hava gelsin aaa ne sıkışık otobüs bu böyle şöyle biraz ileri gitsene kardeşim ne yüklenip duruyorsun hanıma sen şöyle gel bacım burada dur hemşerim biraz ilerde dursana yer mi var kardeşim arkadan itekliyorlar o kadar rahatına düşkünsen taksiye binseydin hanfendi kuyruğa girelim lütfen yes next please ve bugün önemli şeyler yapsanız bile tarih yüzünden bunlar size önemsiz görünüyor allah cezasını versin bu tarihin tarihte bir kere yapılmış bir de bizim yapmamız anlamsız olacak diye düşünüyorsunuz tarih tekerrürü tarihin tekerleği nisyan ile malul gazi diye düşünüyorsunuz onlar bu haltı yapıp tarihe geçtiler ulubatlı falan oldular şimdi bizim yapacağımızın hiç bir kıymeti harbiyesi kulelisi kalmadı ikinci defa yapılana fars diyorlar ve farsça konuşmaya başlıyorlar şu dünyaya biraz daha erken gelseydik de tarihe geçseydik ya da iktidara gelip tarihi bir güzel tahrif etseydik bir resmi tarih yazsaydık ya da resimli tarih dergisi çıkartsaydık bu arada yeni bir fikir geliyor aklınıza öyle bir şey yapalım ki ilk kez yapılıyor olsun sonradan tarih tekerrür etse bile bu tekerrür bize ait olmasın ilk kez biz icat edelim ama nedir bu onu bilemiyoruz işte onu bilsek gerisi kolay bir yürüyüş eylesek avşar elleri özgürlük istibdat sopalarımızı yükseltsek işçi kardeşleri-

mizle kolkola girsek işçi kardeşlerimiz şöyle sıkışın kolkola girin birerle kol turnikeden geçin mitatpaşa stadyumunun önünde maç kuyruklarında sırtınıza uzun coplar yerdiniz eskiden ve kaçışırken ibne polis diye bağırdınız şimdi politize oldunuz hedefi daha iyi görüyorsunuz bravo her şeyi anlamaya başlıyoruz yavaş yavaş iki işçi özenle tutmuşlar devasa bir resmi kim bu işçiler tarihleri var mı bakalım evet tarihi bir resim bu bir volkanın tepesinde disk ve asteriş yazılı yıl 1872 tersanemizde ilk grevcilerin torunlarıyız yazıyor eski pupa yelken bir gemi ve bıyıklı şalvarlı işçiler kocaman bıyıklı olarak yürüyorlar kızgın çatık kaş o zamanki işçiler hep böyle bıyıklı babayiğitti şimdiki gibi eksik etekler yoktu aralarında bugün de akla işçi deyince babayigit erkek işçiler geliyor bu yüzden kültür sarayının ön cephesine boydan boya astığımız işçi de bıyıklı bir işçidir kadın işçiler bunun hesabını artık diskten ve resmi yapan ressamdan soracaklar bizim elimizden bir şey gelmez bizden söylemesi sıcakta buğulanan asfaltta yükselip alçalarak ve buharlaşarak ilerleyen şapkalar kırmızı disk yazılı ve bütün işçilerin göğsünde disk yazılı kokartlar ve ceketli işçiler pantolonlu ceketli ve tulumlu ve kasklı ve başörtülü etekli ve eteklerinin altında kadınsı bir şehveti gizleyen işçiler isimsiz meçhul bilinmeyenler dört bilinmeyenliler aslında hepsi tanır birbirini isteseler tek bir yabancı sokmazlar aralarına ama dışardan ve yukardan bakınca onlara isimsiz bir kara kitledirler işte oysa herbiri akıllıdır küçükten beri çiraklıktan beri akıllı olmayı öğrenmişlerdir duygularını bastırmasını ve akıllarını kullanmasını ve ustalarından dayak yerken ses çıkartmamasını yere bakmasını ve fırsat bulunca intikam almasını ve bayraklarını yükseltmesini ve sarı sendikayı devirmesini ve boyun eğmesini ve isyan etmesini ve çoluk çocuğum aç diye yalvarmasını ve gereğinde yumruğu patlatmasını ve kahvede kâğıt oynamasını ve

kahvenin önünden geçen kadını kızı gözetlemesini karısını dövmesini çocuğunu dövmesini sonra da sevmesini başkalarıyla ilişki kuran karısını görmezlikten gelmesini yakalansa sonunda ölüm olduğunu bile bile kocasının dışında ilişkiler kurmasını kıskançlık krizlerine kapılıp cinayet işlemesini demiri kaldırıp polisin beynini ezmesini her şeyi her şeyi öğrenmişlerdir onlar işte böylesine sıcak bir günde ceketlerini sırtlarına geçirerek etekleriyle şehvetli aybaşılarını örterek yürümesini de bilmişlerdi evet işçilerdi onlar öyle idealleştirmeyin geliyorlardı işte yürüyorlardı ya her şeye rağmen bütün yoksun bırakılmalara rağmen yürüyorlardı ya bir araya geliyorlardı ya elele veriyorlardı ya halay çekip davulları gümbürdetiyorlardı ya zenginleri evlerini terkedip bir günlüğüne de olsa kaçmaya zorluyorlardı ya işçi sınıfı deniyordu onlara kendileri bile farkında değillerdi sınıf olduklarının sınıf denince ilkokuldaki sobası yanmayan ikide bir tüten soğuktan donulan sınıfları biliyorlardı ama artık bilinçleniyorlardı sınıflarını geçiyorlardı ve biz sınıfız diyorlardı biz eğitimsiz bir sınıfız eğitimi elimizden almışlar mı o zaman biz de kendimizi eğitiriz öyle idealleştirmeyin allahaşkına işçiler bile şaşıyorlar kendilerini dinlerken aydınların ağzından onlar hem yaratan hem tabi olandır onlar her şeyin yaratıcısı ve aynı zamanda bugünkü düzenin yaşatıcısıdır onlar bugünkü düzenlerin de gelecekteki düzensizliklerin de baş müsebbibidir bu düzen yaşıyorsa onların sayesinde yaşıyor yarın yıkıldığında yine onların yüzü suyu hürmetine yıkılmış olacak idealleştirmeyin diyorum size bak orada hâlâ idealleştiren biri var görüyorum 827 kalk ayağa yavrum neden idealleştiriyorsun evladım idealleştirmiyorum hocam demekle olmaz kalk bakayım tahtaya sıfır veriyorum sana ama hocam falan anlamam İstanbul'un öyle yerleri vardır ki çocuklar buraları en ünlü İstanbul tarihçileri bile bilmez örneğin gaziosmanpaşaortaokulunun sahile ba-

kan yanında bir zamanlar kayıklarla sarı ayva satıldığını öğrencilerin buradan güneşli bir günde bir sonbahar güneşinin orta yerinde ılık ve dingin bir sonbaharın tazelğinde ve dinçliğinde küçük küçük dalgalar gümüş gibi parlarken sarı ayva alıp yediklerini sonra tıkanıp birbirlerinin sırtlarını yumrukladıklarını hangi İstanbul tarihçisi hangi salah yurtta sulh cihanda salah istiyorsan sulhu salah yazmıştır öyle değil mi çocuklar öyle hocam gaziosmanpaşaortaokuluna adını veren gaziosmanpaşa marşının ve çıkmam diyor plevneden diye bağırان olaylı tarih sayfalarının tarihteki yerinin şuurunda mısınız bakalım sen kalk tahtaya yaş tahtaya basma kara kuru tahta kuru suratlı çucuğum anlat 93 harbini efendim general krüdner taarruzu yenilemeye karar verdi 30 temmuzda 30 yaya taburu 30 süvari bölüğü ve 130 top ile yeniden taarruz etti fakat yeniden mağlup edildi ve kuvvetleri perişan saçlarım aşkımın ağıdır biçiminde ricat ettiler gaziosmanpaşa karşı taarruza geçerek düşmanı rezili rüsva etmek istedi fakat bunun için gerekli suvari kuvvetinden mahrumdu harbi o sırada istanbuldaki siyasi paşalar harbi bir şekilde idare ediyorlardı plevneden çıkmamasını emrettiler bunun üzerine o da oda oda dolaşarak vaziyeti ahvali duyurdu ve enayiliğinize doymayın plevneden çıkmam dedi işte çıkmam lafı buradan gelmektedir etrafını da bu yüzden yıkmadı yıkamadı ortalığı çünkü susuzluk baş göstermişti bunun üzerine şehitlerin kanlarıyla sulanmış bayraklar kullanıldı aferim oğlum otur yerine sıfırı hakettin sıfırı tükettin 827 oğlum sen arkadaşının arkada bıraktığı kitabı al ve devam et efendim 93 harbi dedemin cinsel faaliyetleri 93 yaşında olduğu halde bir türlü bitmek bilmiyordu karısını genç yaşta cephelerde kaybetmişti ve aramıyordu yeni bir desti izdivaç marriage peşindeydi kadınların peşindeydi peşin hükümlüydü peşin ödeme yapıyordu babama evlendir beni diye tutturmuştu hiç unutmam o yaz

günü arnavutköyün arnavut kaldırımlarından kafilelerle ilerlemiş ve görücü olarak gittiğimiz cumbalı evden içeri cumburlop dalmıştık aile efradı olarak içerisi sabun kokuyordu o yaşlı buruşuk gövdede böyle bir cinsel enerjinin bulunmasına herkes şaşkın nazarlarla bakıyordu annemin ve babamın kaş göz işaretlerine rağmen kristal kâsedeki şekerler ardı ardına eskimiş ve bu dünyaya veda etmek için sıra bekleyen gövdeye indiriliyordu bir keresinde babama evladım selim yeni gelinle söz keselim şu eskimiş gövdeyi son kez ödüllendireyim o da ben de birbirimizden bıktık yeter artık 93 yıldır onu taşımaktan gına getirdim deyivermişti derken bu yaşlı görücü usulü manzarası içeriye giren kırk yaşlarında bir kadının salınımlı yürüyüşüyle yeni bir aşamaya tırmandı dedemin gözleri faltaşı gibi açılmıştı daha önce yaşlı başlı bir kadının getirdiği kahve fincanları fal için kapatılmıştı dedem gözlerini gelinin yani odaya yeni gelenin üzerinden ayıramıyordu haşmetli gop bakışları ben bu evden çıkmam diyen bakışlar babam dedemin dikkatini askerce jestlerle daha önce kahve getiren serin elli başörtüye dizdenbağlanmış çoraba çekmeye çalışıyordu ama hakgetire dedemde aldanacak göz var mı bir boşluk anında gelinler adayları aday gelinleri yani genç olanı ile yaşlı olanı yani anası ile kızı pür telaş bir şekilde hizmette kusur etmeyen bir dışarı çıkış yaptıklarında dedem elinin beş parmağını birleştirerek bir beğeni işaretinde bulunuyor baba yanlışlık var baba allah canını almasın uzun ömür versin o değil genci değil telaşı içinde pür telaş sokak dede baba ısrarlı almadan gitmem diyor isteriz isteriz tepebaşı gazinosu sonra şey demesin mi sen beni ne sandın oğul elbette gencini alacağım pörsümüş moruklara mı kaldım ben bu durumda herkes şaşırmıştı hakim bey ne olacaktı şimdi pirincin taşı nasıl ayıklanacaktı zavallı 93 harbini en son olarak istanbul ankara motorlutreninde otururken anımsıyorum karşısında

yaşlı yeni karısı gencini alamamıştı maalesef üzüntülü bir hüznle bakıyordu zamana babam ise yeni geline sezdirmeden babasını yani dedemi teselli ediyordu bir uyuşukluk vardı haydarpaşa garında içkili lokantada yolcular uyuşmak için son içkilerini içiyorlardı ve mahkumlar kelepçeleriyle jandarmaların arasında yürüyorlardı deniz durgundu insanlar durgundu babam dedemin kulağına üzölme sana bir dahaki sefere daha iyisini alacağım diye fısıldıyordu ve dedem sulanmış çukura kaçmış ölüm kokan gözlerle ölüm yolculuğuna çıktığını bilerek yanındaki geline osmanlıca bir erkek tavrıyla fazla yüz vermeden oturuyordu sonra tren sarsılarak hareket etti eller sallandı ve babam atladı aşağı dedemin kıpırdayan dudaklarını gördüm ve rahmet ola bu dünyaya dediğini kesinlikle duydum ve sonra tren kıvrıla küçüle yok oldu sonra üzgün uğurlayıcılar topluluğu yavaş adımlarla haydarpaşa iskelesine gittiler büyük bir kader ortaklığı ve ortak ruh hali içinde görevleri yaşamı bu noktadan sonra da yorgun argın ve olağan akışında sürdürmek olan uğurlayıcılar ve sonunda akıp giden yaşam içinde dedeler ve babalar teker teker ve sezdirmeden yaşamın acımasız akışını bozmadan çekip gittiler rahmet olsun bu dünyaya demiş miydi dedem gerçekten yoksa ben bunu mitat paşanın brindiziye giderken söylediği rahmet olsun bu millete sözleriyle mi karıştırıyorum zaten şu anda da her şeyi birbirine karıştırıyorum nerdeyim ben diyorum sokakları arşınıyorum arşimet adımlarıyla ve kendimi yine arnavutköyde oyaların eski evlerinin önünden geçerken buluyorum çocuktuk o zamanlar onlara giderdik bizim akraba olurlar yelpaze dergisi okurlardı o zaman yelpazede resimli aşk romanları olurdu ve ben uzun sarı saçlı bir kıza aşıktım ne yapıp ne edip onun hikayelerine göz atardım oyalar zengindi chplydiler ama dp devrinde de zengin olmaya devam ediyorlardı heyhat bir doğum günü partisi vermiş-

lerdi ve orada olanlar olmuş bademler dolmuştu pastalar kesilmişti ve o zamanın modasına uygun içi floş etekli pilili bol etekler ve kabarık yandan taranmış gress kelli monako prensesi saçlar tepede ve alebrus amerikan saçlı oğlanlar ve elvis presley müzik dolaplarında ve buzdolaplarında envayı çeşit yiyecekler ve nebahat teyzeler ve nazif enişterler ve bizde bir aşağılık duygusu bir aşağılık duygusu ki adeta bir sınıf mücadelesi kompleksi içindeyiz bir başka odaya tıkılmışız üç subay çocuğu olarak onlara ayak uyduramamaktan dolayı ve dans bilmemekten dolayı sanki o odada cunta planları yapıyoruz ve ne yapacağımızı düşünüyoruz aşağılık kompleksimizi yenip içerdeki alebrus gres kelli kız ve oğlan züppelere hadlerini bildirmek istiyoruz ve mumlar ve pastalar içerde uzun bol floş etekler ve amerikan alebrusları üflediler mumları ve hepi bört dey tu yu şarkısının nağmeleri salonu inletirken buna yaşa varol harbiye yıkılmaz satvetinle kartal yuvalarında yüz yıldır inleyen nağmeleriyle uyumsuz ve sorumsuz seslerle karşılık verilmesi üzerine 27 mayısın ilk işaret ışıkları böylece yakılmış oluyordu ve 27 mayısçı küçük burjuva subay aileleri dp zengini ticaret burjuvazisinin ailelerini ve kolejli çocuklarını iktidardan indirip kendileri konmaya doğru ilk adımı atmış oluyorlardı o sırada babam emekli politika ateşten gömlektir evladım sürüklenen emekli terlikleriyle hayatın kenarına sürülmüş olmayı hazmetmeye çalışırken ticaret burjuvasının temsilcilerinden oyanın babası nazif eniştenin dinamizminin etkisiyle hayatında hiç yapmadığı ve yapamayacağı bir şeyi yapıp balığa çıkmıştı balık kavağa çıkmıştı bir sandalın içindeydiler babam yorgun ve argın görünüyordu uzaktan elinde bir kamış kendi kamışı değil nazif eniştenin tutuşturduğu sahici bir balıkçı kamışı izmirin kurtuluşundaki o at sıcak fişkıları içindeki zabitten eser yok tabii sırtında bir muşamba sallandıkça sandal o da sallanıyor yorgunca

bakıyor gri yağmurlu denize durgun yüzeyde kabarcıklar çıkaran balık bolluğundan ne kadar uzak nazif enişte onu daha dinamik olmaya teşvik ediyordu ama o artık darbe yapacak arkadaşlarından bile uzaktaydı ve denize nazır apartmanın üçüncü katından yaşa varol harbiye taraftarları babalarına el sallıyorlardı babam bizlere bakıp siyasetin ateşten gömleğini sırtlarına geçiriyorlar yazık diye düşünüyordu halide edip adıvar

Saat: 15.21

Burası Şişhane. Dört katlı, mütevazı, eski bir Rum yapısı apartmanın birinci katındayız. Pencereden bakıyoruz. Önümüzden akın akın işçiler geçmekte. Flama ve pankartlar aşağıdan yukarıya doğru akıp gidiyor. Bulduğumuz yer, tam Türk Hava Yolları terminalinin karşısına tesadüf ediyor, tesadüf bu ya. Solumuzda, tam çaprazda Fransız yapısı Beyoğlu Belediyesi'nin binası görünüyor. Bu binanın hemen yanından ince merdivenler çıkar Tünel'e doğru. Ancak arabalar başka bir yoldan gitmektedirler Tünel'e. Beyoğlu Belediye binasının yakınlarında yol sağa doğru yılankavi bir kavis yaparak tırmanır, siz de bilirsiniz. Yolun bu kıvrıldığı yerde, THY terminalinin hemen yanındaki binada eskiden Gökhan Evliyaoğlu'nun çıkarttığı Yeni İstanbul adlı gazete bulunurdu. 1963 yılında Kemalist eğilimli solcu üniversiteliler Celal Bayar'ın affına karşı yaptıkları gösteri sırasında bu gazeteye şiddetli bir taarruzda bulunmuşlar ve binaya Türk bayrağı çekmişlerdi. Ancak daha sonra gazete buradan taşındı ve bir süre sonra da yayın hayatına son verdi. Bir ara bu binanın alt katlarında matbaacılık yapıldıysa da binanın konumunun bu işe elverişli olmamasından olacak, matbaa makineleri bu binadan taşındı ve yerine tekstil atölyeleri açıldı. Zavallı terzi kızlar bu binanın karanlık odalarında sabahın köründen akşamın karanlığına kadar çalışıp gözlerinin nu-

runu akıtırlardı. Bir ara, alt katların ünlü bir randevuevci tarafından kiralandığı ve müşterilere ucuz servis yapıldığı yönünde bazı söylentiler de dolaşmasına rağmen bu durum somut olarak kanıtlanamadı. Daha sonra alt katlar yeniden boşaldı ve öylece kaldı. Evsiz barksızların ve yarasaların barınağı haline geldi. Şu anda tatil olduğundan binanın genellikle açık olan üst pencereleri kapalı ve kepenkler de örtülmüş. Şimdi bulunduğumuz dört katlı mekanın iç düzlemini tanımlayalım.

Kapıda aynalı bir gözetleme deliği bulunuyor. Ve bunun hemen üstünde Prof. Dr. Pertev Niyal Naili yazısının okunduğu sarı bir levha göze çarpıyor. Sizin de tahmin edeceğiniz gibi burası bir muayenehane. Ya da klinik diyelim isterseniz. Çünkü “muayenehane” sözcüğüne insanın dili dönmüyor kolay kolay. Söylerken ağzımız dört beş kez çarpılıyor. Ayrıca, klinik gibi, bu sözcük de Türkçe değil. Biri batıdan gelmiş, öbürü Arapçadan. Yeni Türkçede “sağaltımevi” deniyor ama buna alışmak da biraz zor olacak gibi görünüyor. İnsanın aklına ister istemez bir ahırda sağılan inekler geliyor. Her neyse. Kapıdan giriyoruz. Hemen solda bir masa var. Anlaşılacağı gibi bu, randevuları ayarlayan hemşirenin masasıdır. Ve bu masada, bugün olduğu gibi genellikle hemşire Lütfiye oturmaktadır. Beyaz önlüğü içinde, temiz, çıtı pıtı, esmer saçlarını arkadan at kuyruğu yapmış, hanım hanımcık bir kızcağız. Kendisi bugün için Pertev Bey’den bir izin koparamamanın üzüntüsü içinde. Lütfiye’nin içi içini yiyiyor. İkide bir cama gidip binanın önünden geçen göstericilere bakıyor. Fazla hasta olmazsa belki erken çıkıp Taksim Alanı’na yetişirim diye düşünüyor.

Pertev Naili Bey çok titiz, çok disiplinli bir zattır. Kendisini bu süreç içinde daha yakından tanıyacağımızı tahmin ediyoruz. Salon oldukça aydınlık. Çünkü binanın ön yüzüne bakıyor ve burada cadde iki yana doğru

iyice genişlediğinden gün ışığını engelleyecek faktörler oldukça az. İçerde, tahmin edeceğiniz gibi, sıram sıram koltuk ve iskemleler var. Ortada alçak bir sehpa, üstünde ve alt bölümünde eski Hayat ve Ses dergileri, artık el-lenmekten iyice eprimiş durumdalar. Yine gözünüzün önüne kolayca getirebileceğiniz gibi, sol köşede köca-man bir devetabanı ve onun tam karşısında da bir Japon şemsiyesi odanın dekorunu tamamlamakta. Sokak kapısının tam karşısında Pertev Bey'in muayene odası bulunuyor. Lütfiye sırada bekleyen hastaların isimlerini Pertev Bey'e önceden ulaştırıyor ve hastaları bu odaya alıyor. Bütün gün bu rutin işi yapıyor. Ancak zaman zaman önemli görevler yaptığı da oluyor. Arasında sinir krizi geçirip bayılan ya da eşyaları kırmaya girişen hastaları ayıltmak ya da yatıştırmak görevi Lütfiye'ye düşüyor. Kolayca anlamış olacağınız gibi, burası bir psikiatri kliniği. Buraya, ruhsal bozukluklar içinde bulundukları kanısına kapılan ya da yakınları tarafından bu teşhis konulan kimseler getirilir. Pertev Naili Niyal Bey de icabına bakar. Böylece dekoru tamamlamış bulunuyoruz.

Kapı çalınır. Lütfiye, küçük ve kadınsı adımlarıyla o yana yönelir ve kapıyı açar. Karşısında kırmızı kalpaklı, uzun ceketli, sakallı, iri gövdeli bir adam durmaktadır. Yanında ise, elinden tuttuğu, kendisi gibi sakallı, çevresine ürkek nazarlarla bakan sarıklı bir başka kişi daha vardır. Lütfiye şaşırmıştır. şimdiye kadar çok ruh hastasıyla karşılaşmıştır ama kliniğe böylesine tebdili kiyafet gelenini görmemiştir. Üstelik yanlarında, bu hastaları getiren hiç kimse de bulunmamaktadır. Ama Lütfiye deneyimlidir. Böyle durumların son derece normal davranması gerektiğini bilmektedir. Gülümser.

Lütfiye: Buyrun içeri...

Kırmızı kalpaklı şahıs: Beis yok...

Lütfiye söyleneni anlamaz ancak anlamış gibi başını sallar. İçeri girerler. Neyse ki o sırada beklemekte olan başka hasta yoktur. Sadece muayene odasında Pertev Bey'in ilgilendiği bir hasta bulunmaktadır.

Lütfiye: Randevunuz var mıydı?

Kırmızı kalpaklı şahıs: Ne buyurdun hanım kızım?

Lütfiye: Daha önceden geleceğinizi bildirmiş miydiniz?

Kırmızı kalpaklı şahıs: Beis yok evladım.

Lütfiye bu anlamsız konuşmaları daha fazla uzatmamak için defteri açıp bakar, randevu yoktur.

Lütfiye: İsminiz?

Kırmızı kalpaklı adam bir mendil çıkarıp uzun burnuna tutar ve sümkürür. Yanındaki ürkek bakışlı ise bu sümkürmeden ürkmüş gibi koltuğun öbür tarafına çekilir, gözlerini döndürerek salonun dört bir yanına bakar.

Kırmızı kalpaklı şahıs: Abdülhamit.

Lütfiye: Efendim?

Abdülhamit: Abdülhamit!

Lütfiye sesini çıkarmadan yazar.

Lütfiye: Hastamızın adı? (Bu soruyu ürkek bakışlı sarıklıya bakarak sormuştur.)

Abdülhamit: Sultan Murat. Küçük biraderim olur.

Lütfiye: Yaaa !!!

Abdülhamit: Benzemiyor mu bana?

Lütfiye: Benziyor sayılır. Benziyorsunuz evet evet. Adresi de alabilir miyim?

Abdülhamit: Benim mi, kardeşimin mi?

Lütfiye: Aynı yerde oturmuyor musunuz?

Abdülhamit: Haşa evladım. Ben Yıldız'da oturuyorum. Bu cucuğu ise şimdilik Çırağan'da muhafaza ediyoruz. (Bunu söylerken Sultan Murat'ın sırtına hafifçe vurur. Murat'ın ise gözleri sabitleşmiştir şimdi.)

Lütfiye yazar. Bir sessizlik olur. Lütfiye sırf bu sessizliği bozmak için bir şeyler söylemek gereğini duyar.

Lütfiye: Birazdan içerdeki hasta çıkar sizi alırız.

Abdülhamit: Aferim benim kızıma. Ne zamandır burada iştiğal etmektesin hanım kızım? Seni burada daha önce hiç görmemiştim.

Lütfiye: Bir yıldır... Demek siz daha önce geliyordunuz?

Abdülhamit: Ya kızım ya... Başımızdaki derdi sorma, şu biraderimin hastalığı için döktüğüm altınların haddini hesabını bilemezsin. Yapmadığım şey, gitmediğim yer, başvurmadığım kapı kalmadı. Evropalardan bile dukurlar getirttim. Ama heyhat! Nafile! Yine ne şifa bul-

duysak Pertev Naili Bey'den bulduk. Üstelik bu cucuğun hastalığı benim tahtımı tehdit eden bir amil oldu çıktı. Softalar camlı köşkün önünde nümayiş yapıp ellerinde meşalelerle yürüyorlar. "Murad"ımızı isteriz diye bağıyorlar hanım kızım. Görüyorsun halbuki değil mi bu deli oğlanı iyileştirmek için ne sıkıntılara katlandığımı. Üstelik o gazeteci Süavi denilen adem tertiplere girişerek bu cucuğu Çırağan'dan kaçırıp tahta çıkarmak türü teşebbüsler içinde. Şu anda devlet işleri beni beklediği halde onları yüzüstü bıraktım buralara geldim. Neymiş efendim? Murat aslında hasta değilmiş de ben onun yerine tahta oturmak için bunu uydurmuşum. Halkın karşısına da mahsus çıkartmıyormuşum. Çünkü o zaman halk onun hasta falan olmadığını anlayıp beni devirmek üzere harekate geçecekmiş. Valla böyle giderse ben de aklımı kaçıracağım evladım. İnsanoğlu bu kadar tazyike dayanabilir mi canım?

Lütfiye şaşkınlıkla dinler. Hiçbir şey söylemez, yalnızca başını öne doğru sallayarak onayladığını gösterir. Fazla tarih bilgisi yoktur. Esas deli o, diye geçirir içinden. O sırada Abdülhamit, Sultan Murat'ın sırtındaki cübbe mi yoksa pardesü mü olduğu anlaşılamayan nesneyi çıkartmaya çalışmakla meşguldür tam bir ana ivenessiyle. Murat gözlerini bir noktaya dikmiş bir şeyler mırıldanmaktadır, Abdülhamit'in onun sırtındaki nesneyi çıkartabilmek için uğraştığının farkında bile değildir.

Bir ara muayene odasının kapısı açılır. Pertev Naili Bey görünür. Ancak Lütfiye onun davranışlarından henüz içerdeki muayenenin bitmediğini anlar. Pertev Bey Abdülhamit'i görür. Başıyla hafifçe selamlar. Abdülhamit'in kıyafetini yadırgamamıştır. Tuvalete girer. Lütfiye masanın alt gözünden temiz bir havlu çıkarıp kapının yanına asar. Pertev Bey tuvaletten çıkar. Ellerini havluya kurular ve aynı yere asar. Lütfiye gidip havluyu alır. Ma-

sanın yanındaki bir torbaya atar. Pertev Bey odasına doğru giderken dönüp yine Abdülhamit'e bakar. Gözlüklerinin arkasında keskin gözleri vardır. Zeki ve sinsi gözlerdir bunlar. Zeki ve berrak gözler değil. İnsanlara ısıtır gibi bakan. Abdülhamit bu bakışlar karşısında rahatsız olmuş gibi hafifçe kıpırdanır yerinden. Fakat Pertev Bey bir şey söylemeden yeniden muayene odasına girer.

Dışardan işçilerin bağırışları duyulur. Lütfiye pencereye doğru bakar. Abdülhamit de başını o tarafa doğru çevirmiştir.

Abdülhamit: Yürüyorlar yine...

Lütfiye: Kim yürüyor?

Abdülhamit: Kim olacak? Softalar...

Saat: 15.58

Tam o sırada kapıdan içeri girdi. Hangi sırada? O sırada işte. Ahmet Mithat Efendi, meyhanede bulunanlara sürgün edildiği günün sabahında gördüğü o acaip rüyayı anlatırken. İçerisi enikonu loştu. Rutubetli bir serinlik vardı, şarap kokusuyla karışık. Islak, rutubetli, buğulu, garip bir meyhaneydi. Tarlabası'nın, şu anda tarif edilmesi oldukça zor bir köşesine gizlenmiş. Öylesine gizlenmiş ki, dışardan bakınca pek belli bile olmuyor. Üç dört basamak iniliyor, küçük bir kapıdan eğilerek giriliyor. Basık bir tavan. Ve eskimiş odun kokusuyla karışık şarap kokusu. Sanki masalar rutubetten hafifçe çürümüş gibi. Ve eskimiş masa cilalarının üstünde sanki ince bir ter tabakası var. Belki de koku bu masalardan neş'et ediyordur.

İçerdekiler onun girişini farketmediler bile. Bu içerdekilerde de bir tuhaflık sezmemek elde değildi. Yanlarına fazla yaklaşılmca tozlu ve yalnız bir mezarlık koku-

su yayıldığı enikonu farkediliyordu. Çoğu, kırmızı feslerini çıkartmış, buğulu şarap bardaklarının yanına özensizce atıvermişlerdi. Uzaktaki masalar bile Ahmet Mithat Efendi'nin anlattığı rüyaya kulak kabartmışlardı. Bir köşeye oturdu. Dikkat çekmemiş olmaktan memnundu. Çünkü içerde bulunanlarla kendisi arasında büyük farklılıklar olduğunun bilincindeydi. Saraçhane'den yukarıya, Taksim'e doğru yürümekte olan ilk işçi guruplarını görünce kendisini ne olur ne olmaz diyerek buraya atmıştı. Sessiz sedasız oturacaktı. Hem de epeyce uzun bir süre. Ahmet Mithat Efendi'nin Ahmet Mithat Efendi olduğunu bilmiyordu. Ama içinde, onu tanıması gerektiği gibi bir his vardı. Önemli bir adama benziyordu.

Bakın rüyanın burası son derece interesting, dedi Ahmet Mithat Efendi, kendisini dinleyenlerin ilgisini daha da arttırmak ister bir havada. Matbaada çalışıyordum. (Demek gazetecilikle ilgili birisi bu.) Aniden tabi makinesinin volan çarkı yerinden koptuğu gibi yuvarlanmaya başladı. Ben çarkı yakalamaya çalışıyorum ama bir türlü yetişemiyorum. Yuvarlandı yuvarlandı ve sonunda denize düştü. Orada uyandım. Refikamı da uyandırdım. Bavulumu hazır et uzun bir yolculuğa çıkıyorum, dedim. Ve inanın efendiler, aynı gün kapıma zabitler dayandı. Zaten matbaaya gitmemiştim. Bekliyordum. Rodos'a sürgün emrim gelmişti.

Kapı açıldı. Kaçak bir güneş düştü içeri. Sonra aynı loşluk. Yeni gelenler içerdekileri selamladılar. Masalardan bir uğultu yükseldi. Üç kişiydiler. Samipaşazade Sezai, Süleyman Nazif ve Peyami Sefa'nın babası İsmail Sefa. Namık Kemal sevinçle el çırpı. Yanıbaşındaki Ziya Paşa'ya döndü. Görüyor musun, kahramanlarımız en sonunda teşrif ettiler, diye bağırdı. Buyrun buyrun söyle. Sizi bekliyorduk. Abdullah Efendi arkadaşlara şarap getir. (Bu acaip, meyhaneye nerden girdim, kimdir bu tuhaf insanlar?) Namık Kemal o sırada sandalyesine ters

oturmuş, kollarını sandalyenin arkalığına yaslamış, ıslıkla Marseyyez'i söylemeye başlamıştı. Bir kaç kişi de ona katılacak gibi oldu. Ama yarıda kestiler. Namık Kemal ise arada bir ıslığı kesip na na na Battalion diye bağırarak marşı sürdürdü. (Bu sakallı, gavurca şarkı söyleyen adamı sanki bir yerden tanıyorum.) Sonra Namık Kemal marşı bitirip bir şeyler anlatmaya başladı.

Magosa'ya (Magosa mı, nerdeydi o?) yarım saat kala güneş gurup etti efendiler. Buranın mağribi dağları dumanlar içinde bulunduğundan şafağın bin türlü zulmani renkler içinde görünüşü o kadar sevdavi idi ki eğer Küçüksu'da zevk ve sohbet aleminde öyle bir guruba tesadüf edeydim biihtiyar saatlerce ağlardım. Bulduğum halde ise nazarıma çarpan temaşaa-yı hazin gönlüme hiç tesir etmedi. Zihnimde hasıl olan mütalaa adeta, işte güneş batıyor, yarın yine doğar fikrinden ibaretti.

Afgani sarığını düzeltti. Yeter be Namık, dedi, bıktık artık bu sürgün masallarından. (Namık mı, sakın Namık Kemal olmasın?) Şimdi ben de mason localarındaki hikayelerimden bir başlarsam, valla sabahı ederiz burada. Sen oturduğun yerde otur Afgani, dedi Namık Kemal gülerek, senin pan-islamcı kafan asra ayak uyduramamış görüyorum ki. Senin Osmanlıcılığından iyidir yine de, diyerek ciddi bir tartışmaya hazır olduğunu belli etti Afgani. Bak burada bütün sürgünler olarak toplanmışken, dedi Namık Kemal, boş münakaşalar yerine acı tatlı hatıralardan bahsetmeyi tercih ederim. (Sürgünler mi, tam da yerine düşmüşüm.) Magosa'da tam 1001 gün 1001 gece kaldım inanır mısın Afgani? Ama 1001 gece masallarına benzemez bu. Burada 36 cilt tarih kitabı okudum. 12 cilt eser yazdım. 4 pantulun, 3 yelek, 4 fes, 1 şam yelegi eskittim. Görüyorum ki hepsi boşa gitmiş, dedi Afgani, yine tartışmaya zorlar bir tavırla.

İstanbul'u hiç böyle görmemiştim, dedi o arada, içeri yeni girenlerden Samipaşazade Sezai. Bana bir tuhaf

geldi bu şehir nedense efendiler ne dersiniz? Bir hayli değişmiş. Mesela artık bizim meşhur şıracıları göremiyorum. Sonra ne bileyim Haliç tarafı tamamiyle... Bir yabancılık ki sormayın...

Yine paşazade olduğunu belli ediverdin be Sezai, diye araya girdi Namık Kemal, ne istiyorsun bu İstanbul'dan anlamıyorum. Ben onun kadar içi dışı bir, onun kadar samimi, onun kadar ne bileyim... alaturka bir şehir görmedim desem yeridir. Londra'yla mesela, imkanı yok İstanbul'la olduğunuz gibi içli dışlı olamazsınız. Değil mi Ziya-Ziya Paşa'ya seslenir? – İnsan o şehrin içine girdikçe uzaklaşır, yakınlaştıkça yabancılaştır. Tanıdıkça tanımadığınızı ve işin kötüsü tanımanızın imkansız olduğunu, şehrin merkezine doğru indikçe onun içinde bir hiç olduğunuzu, onun tarafından küçümsendiğinizi, hatta küçümsenecek kadar bile önemsenmediğinizi anlarsınız. Sokaklarında dolaşmanıza soylu bir kibirlilikle sessiz kalır, muhalefet etmiyormuş gibi görünür, onun soğuk ve kibirli ruhunu uzaktan da olsa sezersiniz ama asla içine almaz sizi, dişiliğini sergileyen ama sizi hiçbir zaman dikkate dahi almayacağını hissettiren soğuk bir leydi gibidir bu şehir. Bir gün Regent Park'ın yakınlarında büyük Rus hürriyetçisi Herzen'in evini ararken kaybolmuştuk da park bekçileri bizi bir güzel kovalamıştı, biz de kaçalım derken...

Bu sırada aniden, yeni gelenlerden İsmail Sefa, Namık Kemal'in sözünü keserek araya girdi. Sayın ve muhterem Namık Kemal dedi, ben ne yazık ki, bir yazar olarak ne o kadar çok elbise eskitebildim sürgünlerde ne sizin gibi ünlenebildim ne de milli haysiyetimi kıracak ölçüde bir İngiliz bekçisi takibine uğradım. Tabii kaabiliyetler arasındaki fark diyeceksiniz, cevabınız hazır, biliyorum. Ama bir de şu mütevazî yazarınızı dinleyiniz, elbette niyetim sizleri bir yazarın ızdıraplarıyla ve itiraflarıyla üzmemek ve oyalamak değildir.

Ziya Paşa: Estafurullah efendim.

Peyami Sefa'nın babası İsmail Sefa: Ancak müsaade buyurulursa size yine naçiz bir yazarın acizliklerinin doğurduğu ızdıraplar listesinden bir demet yasemen sunmak isterim. Zamanınızı almıyorum ya?

Ahmet Mithat Efendi: Buyrun sizi dinliyoruz efendim...

İsmail Sefa: Bu liste aynı zamanda atının muharrirler nesline bir ibret levhası olsun.

Ahmet Mithat Efendi: Uzatmayın efendim. Mihnet etmeyin, sizi dinlemekte erkanı harbiye.

İsmail Sefa: Başlıyorum o halde... (Cebinden bir kâğıt çıkarıp okumaya başlar.) Şükran Kurdakul beni yazarlar ansiklopedisine bile almamış. Ansiklopediye alınmadığım için çok alındım doğrusu. Halbuki orada kimler yok, kimler. Benim neyim eksikti? Evet, muvaffakiyet ufuklarında kulaç atan bir muharrir olmadığımı kabul ediyorum. Ama şurası unutuluyor. Bu cihanda muvaffakiyetli muharrirlerin menfi fonksiyonları olduğu gibi muvaffakiyetsiz muharrirlerin de müspet fonksiyonları vardır. Nasıl mı? Açıklayayım efendim. Muvaffakiyet ufuklarında yüzen muharrirler yeniyetme, muharrirliğe yeni yeni adım atmakta olan muharirleri veya hut muharrir namzetlerini nasıl da muvaffakiyetsizlik hissine mahkum ederler. Bu muharrirlerin harika eserlerini terennüm eden yeniyetmeler ve hevesli gençler. bu eserler karşısında büyülenip onların karşısında ezim ezim ezilerek asla böyle bir eser kaleme alamayacaklarını düşünürler ve bu yüzden daha işin başında bir çoğu edebiyat sahasını terkederler. İşte bizim memleketimizde herkesin şiir yazıp bu kadar az şair çıkmasının sebebi

hikmeti budur efendim. Mümaileyhin benim gibi kaabiliyetsiz muharrirleri okuduklarında ise büyük bir cesaret kazanarak şöyle derler: Aman canım, bunun da yazdığı bir şey mi? Ben biraz gayret göstersem, bunun yüz misli güzelini yazarım. Ve sıvarlar kolları. Hadi bakalım. Söyleyin şimdi. Kimdir edebiyata esas hizmet eden? Büyük yazarlar mı yoksa yeteneksiz yazarlar mı? Hatta diyebilirim ki, biz yeteneksiz yazarlar edebiyatın gübresiyizdir. Biz besleriz yazın toprağını, bu arada kendimiz paramparça olup toprağın içinde yok olmak ve Şükran Kurda-kul'un ansiklopedisine girememek pahasına. Büyük yazarlar o toprağın üzerinde yükselirken aynı zamanda onun canını ve bütün yaşamsal özünü kendilerine çekip o toprağı çoraklaştırmıyorlar mı kahrolasicalar. Afeder-siniz eğer biraz ileri gittiysem. Şimdi size bir başarısız yazarın ıstıraplar listesini sunuyorum. Genç ve tecrübe-siz bir yazar olarak şöyle bir halet-i ruhiye içindeydim ve ruhani bir durumdaydım:

1. Her okuduğum eserin arkasından ben de böyle yazabilirdim, neden bu üslubu denemedim daha önce, diye hayıflanırdım.

2. Tuh allah kahretsin bu mevzuyu dramayı ben neden daha önce düşünemedim, diye düşünür taşınırdım.

3. Ben de ilginç kelimeler, ifadeler bulabilirim, bunun için çok kitap okumalıyım, derdim kendi kendime ve derdim bana yeterdi.

4. Bütün ünlü muharrirler sonradan ünlü olmuşlardır. Baştan bir kıymet-i harbiyeleri yoktu, hatta anlaşılammışlardı, ben de onlardan biriyim belki de diye teselli bulurdum yolda giderken.

5. Ah bir kere tutunsam gerisi kolay, ondan sonra ne yazsam yutar millet diye ipe sapa gelmez düşüncelere daldardım.

6. Bazen, aslında yazdıklarımın hiçbir değeri yok, hepsi deli saçması, çocukça sayıklamalar derdim, böyle

zamanlarda kendimi iyice hakaretlere maruz bırakmaktan adeta zevk alırdım.

7. Öyle bir şey yazmalıyım ki, daha önce hiç yazılmamış, eşi menendi görülmemiş olsun, münekkitler küçük dillerini yutsun, asla taklit intibayı vermesin, derdim ve mevzularımı çevremdeki muharrirlerden kıskançlıkla saklardım.

8. Bir muharririn taklitçisi gibi görünmemeliyim dedim. Aslında son olarak okuduğum her muharririn taklitçisiydim. Ama bunu aşık bir hale getirmemeliydim.

9. Acaba intihar etsem, bu drama, novellerimin farkedilmesine hizmet eder mi diye sinsice fikriyatlar içinde bocalardım. Ama intihar ettiğim için bundan haberdar olma imkanım olmayacaktı. İşte bu çok kötüydü. Ruhun olduğuna bir inanabilseydim o zaman mesele hal yoluna girecekti. Ama buna bir türlü inanamadığımdan her seferinde intihardan vazgeçer ve ihtilattan men edildim.

10. Asrımın fevkinde bir üslup bulmalıyım. Yahut öyle bir intiba yaratmalıyım. Böylece kendi asrında anlaşılmamış olmak bir avantaj olacaktı. Van Gogh, ömrü hayatında o milyonluk tablolarından hiçbirini satamamıştı rahmetli.

11. Aceba Dostoyevski nasıl yazıyordu? Böylesine meşhur olacağını düşünmüş müydü yazarken?

12. Kendimi de fazla zorlamanın, yiyip bitirmenin alemi yoktu canım.

13. Diğer yandan acele etmeliyim diye düşünmekten alakoyamıyordum kendimi.

14. Durmadan novel yayınlanıyordu, üstelik tercümele de vardı. Bunca novel arasında kim benim novellerime ehemmiyet verecekti!

15. Bir de cihanşümül bir muharrir olmak vardı ki bu iyice imkansız görünüyordu. Yorganımı ayağıma göre uzatmalıyım.

16. Dostoyevski kadar meşhur ve cihanşümül bir muharrir olmadıktan sonra bütün bu gayretlerin ne manası var? Otur köşene tüttür çubuğunu.

17. Bir akademi yarış mükafatı yarışmasına katılıp rakiplerimin canına okuyup, gazetelerde boy gösterip, elimde kovalarla resim çektirip, tebrikleri kabul edip, TV'lere çıkıp, röportajlara inip meşhur olmanın yollarını açsam fena mı olurdu? Ama jüriler hep aynı kişilerden oluşuyordu ve hiç torpilim yoktu.

18. Ölüp gidecektim ve mezarımda bir gül bile bitmeyecekti. Bu dünyadan böyle bir muharrir müsveddesi geçti bile demeyecekti Va-lâ Nurettin. Kimse kabrime gelmeyecekti.

19. Öldükten sonra meşhur olsam bile bunun tadını çıkaramayacaktım. Kitabımı basmayan yayınevi sahiplerine, akrabaya, eşe dosta hava atamayacaktım. Kitap günlerinde kitaplarımı imzalayıp kızların interestini toplayamayacaktım. Kokteyllerde beni uzaktan gösterenleri farketmiyormuş gibi yapamayacaktım. Haftalık dergilerde her boka maydanoz bilgiç muharrirlerden biri olarak fikirlerimi serdedemeyecektim. Böylece saygıdeğer bir muhteva kazanamayacaktım. Bütün bunları yapamadıktan sonra neye yarardı meşhur olmak?

20. Sinema günlerinde boy göstermek her yazarın görevleri arasındadır. Böylece san'at çevreleriyle kontakınızı ve kontratlarınızı korumuş olurdunuz.

21. Kokteyllerde yüzünüzde anlamlı bir gülümsemeyle elinizde kadeh gözükmek zorundasınızdır. Çevrenizde dolaşan genç bayan dergi röportajcılarına da hem sempatik hem esrarlı hem de entellektüel bir profil vermek için gereken çabalar gösterilmelidir.

22. Savruk ve bunalımlı bir rol takınılmalıdır, gerçekte öyle olunmayıp gözleriniz fel fecr okusa bile. Sarhoş olunmasa bile hafif alkollü havalarda dolaşılmalıdır.

Belli yazar kulüplerinde gözükmelidir pek sık olmak kaydıyla.

23. Arada sırada, ortadan kaybolunmalı ve yeni bir roman yazmak için şuraya çekildi, buraya çekildi şeklinde söylentiler çıkarılmalıdır.

24. Köşe yazarı olarak isim yapılmalıdır.

25. Hiçbir kaabiliyet gösterilemiyorsa dikkat çekici bir yazar ismi bulunmalıdır. Şapolyo ve Tepeyran gibi yazar isimleri buna örnektir.

Efendiler başka maruzatlarım da var, fakat henüz toparlayabilmiş değilim, toparladıkça lafınızı balla kesip araya gireceğim, teşekkürler.

İsmail Sefa yerine oturur.

Meyhanede mütemadiyen devam eden biteviye alkışlar teati edilir.

(Delilerin arasına düştük galiba.)

Bu sırada Ahmet Mithat Efendi ayağa kalkarak bir nutuk irad eylemek istediğini belirtir ve meyhanedeki kalabalığın coşkun alkışlarıyla karşılaşır bu istek. Ahmet Mithat Efendi ayağa kalkarak şu suçlayıcı ve çağdaş konuşmayı yapar:

Neden yapıyorsunuz böyle? Anlamalı bir soru değil mi? Siz bilirsiniz ne yaptığınızı, suçunuzu sizi gidiler. Hangi birini diyorsunuz değil mi? O zaman tahsil ve tahsildar meselesinden başlayalım, ne dersiniz? Neden çocuklarınızı korkunç bürokrat adayları olarak yetiştiriyorsunuz, ayıp değil mi utanmazlar. Yazık değil mi çocuklarınıza, sizin canınız can da onlarınki patlıcan mı ha söyleyin bakalım. Neden giderilmemiş gizli iğrenç aşağılık duygularınızı ve özlemlerinizi onlar üzerinde bir deney hayvanı gibi denemeye kalkıyorsunuz arlanmazlar? Neden bu çocukların kafalarını yüksek matematikle sakatlıyorsunuz yüksel ki yerin bu yer değıldirciler takımı sizi. Neden onları esamayla besleyip sonra muzlu sütlerle karmakarışık aşırı gıdalarla şişmanlatıp gıdılarını da-

ha şimdiden minyatür bir bürokrat gibi büyütüyorsunuz, neden kıravat takıyorsunuz onlara, neden cinselliklerini iğdiş ediyorsunuz, neden daha ilkokul sıralarında ki çocuklarınıza, o korkunç telaşınızla iki dil birden öğretmeye kalkışıp onların kafalarını bir sözcük mezarlığına çeviriyorsunuz? Neden siz çocukluğunuzda bir çalgı aleti çalamadınız diye, bu zavallılığınızı da çocuklarınıza yükleyip çocuklarınızı başarısızlık duygusuyla rezili rüsva ediyorsunuz? Neden sizin boyunuz kısa kaldı diye onları basketbol kurslarına gönderiyorsunuz? Neden siz çocukken sokakta durmadan dayak yediniz diye, çocuklarınızı karate kurslarına gönderiyorsunuz? Neden siz kuş gibi uçan bir balerin olamadınız diye, bir yandan aşırı beslenmeyle şişirdiğiniz evlatlarınızı bir yandan da uçan bir balerin olmaya zorluyorsunuz? Sizi haddini bilmez zebellalar sizi...

Meyhanede ıslık sesleri. Yuh, otur aşağı bağırtıları. Dışarda işçilerin sloganları...

Saat: 15.00

Ve trenin düzenli gürültüleri ovayı bölüyordu. İnsana gariplik duygusu veren istasyonları geçiyorduk. Tünel geçiyordu ardarda. Bütün ışıklar sürekli açıktı içerde. Tünele girilince gece gibi oluyordu. Sonra yine çiğ gün aydınlığı. Bir çocuk gibi eğleniyordum bu giriş çıkışlarla. Sonra uzun bir tünel geldi. Hiç bitmeyecekmiş gibi. Sonra bir deniz. Sisler içinde gri bir deniz. Denize ulaşmıştık. Korkma artık yitirdiğin kentlerini bulamayacağından. Mülteci olmaktan. Sınır dışı edilmekten. Nuri Demir National Galeri'yi gezerken. Virgin and child, virgin and child, virgin and child. Ne çok virgin and child varmış böyle diyor. Bu kadar fazla virgin and child yapan ressamların analarından emdikleri sütü burunlarından getireceğim bu ne rezalettir diye bağırırken görüyor Nuri Demir. Nuri Demir Himmet Dede is-

tasyonunda dedesi Himmet'e kendisi himmete muhtaç bir dede nerde kaldı gayriye himmetdede istasyonu derken görülmektedir. Nuri Demir'in başına taş düşerken. Nuri Demir ünlü fötrünü çıkarmış halkı selamlarken taş yukardan düşüyor, tarafımızdan daire içine alınmıştır. Yaşlı bir kadın National Galeri'deki virgin and child'ları kaldırttı camileri de ahır yaptı başına taş düşsün inşallah o moruğun diye bağırıyor. Kavafis'in dediği gibi kendi kentime dönmem kaçınılmazdı Cem. Kaçınılmazdı anlıyor musun? Gayri meşru bir ilişkinin neticesinde dünyaya gelen Güneri İnanır, çocukluğundan beri tatmin edilemeyen duygularının esiri olarak cemiyete her zaman düşmanca nazarlarla bakmış virgin and child'lardan nefretle söz edip Nuri Demir'e bu tür tabloların National Galeri'den kaldırılması yollu telkinlerde bulunmuş ve aile müessesesiyle hiçbir zaman düzgün bir rabıta kuramamanın neticesi olarak iyi bir aile kızını zevceliğe kabul ederek iyi bir aile yuvası kurmak gibi ulvi idealler peşinde koşmamış ve bütün hayatı boyunca annesinin günahkar ruhuna benzettiği fahişelerin peşinden koşmuş, kaçtığı Budapeşte'de bir Yahudi fahişeyle birlikte yaşamaya utanmamış bu haleti ruhiyenin neticesinde karanlık sokaklarda fahişe takiplerine çıkmış ve bunu da cemiyet için hayırlı bir teşkilatlanmanın peşindeymiş gibi yutturmaya kalkışmış olup anormal cinsi istikametlerden ruhunun gizli kalmış köşelerinde gayri milli titreşimler hisseden bu meczup bu kara donlu kara papaz Makarios sonunda bir başka fahişenin evine sığındığı yönünde teşkilatımıza ulaşan haberlerden kuşkulananın verdiği saiklerle izini yeniden kaybettirmek üzere Anadolu'nun içlerine doğru bir yolculuğa çıktığı yönünde teşkilatımıza ulaşan haberlerin komisyona havale edilmesi üzerine gereken işlemlerin ivedilikle yürürlüğe konması yönünde yapılan yazışmaların ardından verilecek kararın müdüriyetimize iletilmesini saygılarımızla

arzederiz. İnce bir kar yağıyordu Ankara'nın üzerine ağır ağır. Bütün kenti sarıyordu hafifçe, sevişir gibi. Ve uzaktan bir Bülent geliyordu ben uzaklara diyordu ben daha uzaklara. Sonra bir başka Bülent yıllar sonra yani dört gün önce gelip beni buluyor ve çok uzaklardan geliyorum Güneri Abi diyordu. Gerçek ismimi söyleyince şaşırıp kalıyordum. Nerdeyse unutmuşum kendi ismimi, ne çok zaman oluyor onu kullanmayalı. Çevreme bakıyorum. Sana sesleniyor Güneri Abi'si duy onu. Nerden geliyorsun Bülent? Hatırlıyor musun Güneri Abi en son karşılaştığımız o karlı Ankara öğleden sonrasını? Gri hışır hışır bir kar yağıyordu sessizliğe ve ben sana çok uzaklara gittiğimi söylemiştim. Anımsıyor musun Güneri Abi'si? Ben o sırada bir ajandım artık Güneri Abi. Ajanmış Güneri Abi'si biliyor muydun? Ama bunu sana söylememiştim. Söylememiş abisi. Şu anda sende şafak attı değil mi abisi? Şimdi burdan nasıl tüyeceğini düşünüyorsun değil mi? Hariciyecî falan değildim. Değilmiş. Çünkü ajanmış abisi anla artık anla beni unut bütün geçenleri. Şimdi ayıkla pirincin taşını bakalım abisi. Saadet Teyze'yi şu sıra ziyaret etmeye kalkışmanın bir alemi var mıydı abisi? Kimse bana inanmıyordu. Bir ajana kim inanır? Güneri İnanır. Seni Saadet Ana'mlarda bulacağımı, orada karşılaşacağımızı hiç mi hiç ummuyordum. artık teslim olmak üzereydim. Saadet Ana'ma, cellatlarımı huzur içinde beklemek için gitmiştim. Bizim yönetici ağalar – tabirimi mazur görün – bu kadarını ummuyorlardı. Bütün bu işleri planlamaya başladıkları vakit Bilal'in böyle bir muameleye maruz kalmasının, şimdiye kadar birikmiş bütün terslikleri su yüzüne çıkaracak bir vesile olacağını hesaba katmamışlardı. Sonra bir de, yıllardan beri başarıyla, biraz da üyelerin kabahati yüzünden uyguladıkları izolasyon taktiğiyle gerçeklerin meydana çıkacağını ummuyorlardı. Veysel dikkatle dinliyor, Cafer çatlak kalın parmaklarının arasına sıkıştırdığı ka-

lemle not almaya çalışıyordu. Tire'nin tarlaları yanıyordu. Sarı ot yığınları yanıyordu çatırtılarla. Damlar yanıyordu sıcaktan. Ve Nazım bir şeyler karalıyordu. Hiç konuşmuyordu. Neden konuşmuyorsun kruvaze Nazım? Ve Sabiha Hanım da konuşmuyordu. Dargın bakıyordu Leipzig'e. Ilık bir bahar rüzgârı perdeleri kaldırıyordu. Pencereler açıktı. Ne güzel özgürlük diye düşünüyordum. Burada sesini kısmadan, polis korkusu olmadan konuşmak. Ama neden konuşmuyordu hiç kimse? Yıllarca sesimizi kısarak pencereleri sıkı sıkıya kapatarak fısıltıyla konuşmak zorunda kaldık. Şimdi? Özgürüz işte. Leipzig öğleden sonrasının ilkyaz rüzgârını, çiçek ve kuş kokan rüzgârını içimize çekelim. Saman kokularını. Ot kokularını, dünyanın bütün rüzgârlarını. Behçet, sıra sende dostum hiç de fena değil diyordu sırtıma hafifçe vururken. Bajni köyünün önünden bir ırmak akardı. Bu ırmağın karşı tarafında sarı, insan boyunca, rüzgârla eğilen otlar vardı. O otların içindeydik. Kadın bebeğini uyutmuştu. Belden aşağısı çıplaktı. Haydi diyordu Behçet, çabuk ol, zamanımız az, giriş işe, koy gitsin. Zaman azalıyordu. Cem'e vereceğim yanıtı düşünüyordum. Yağmurlu bir gün geçiyordu pastane pencerelerinden. Ve sessizce dinliyordu Tire hücresi. Sağlıkçı Ferit şapkasını elinde çevirip duruyordu. Üçlü gurup istediğine istediği gibi karar verebilirmiş, ne Moskova hücresi ne de bir başkası karışamazmış. Nuri Demir slaytlarını bile istedikleri gibi düzenler ve onu istedikleri adamın biçiminde taktim ederlermiş. Mübalağa ediyorum sanmayın vallahi aynen böyle söylediler. Yüzbaşı hepimizi toplayıp bir konuşma yaptı. O gün Birleşmiş Milletler komutanı Mc Arthur'un teftişe geleceğini söyledi. Behçet, anasını sikerim o ibne amerikan conisinin diye kulağıma fısıldadı. Haydi koy gitsin bundan ucuzunu bulamazsın dedi koreli kadın önümde yatıyordu kıpırtısızdı baygın gibiydi belki de baygındı görevimi yap-

mam gerekiyordu ve ben koreyi kurtarmaya gelmiş bir teğmen olarak ağır ağır palaskamı çözdüm virginin üstüne eğildim childı ilerde otların üzerinde ve ben bütün gücümle abandım ve türkçe haberleri okumaya başladım budapeşte radyosundan çelik üretiminin sovyetler birliğinde o gün ne kadar arttığını bildirdim halka o sırada babam benim sesimi tanıyıp bağırdı günerinin sesi bu günerinin sesi ve saadet teyze nuur içinde konuşsun günericimin sesi bu diye cınladı ve bir köşeden bülent çıktı bana doğru geldi işte her şeyi açıklıyorum ben bir ben bir evet ifşa ediyorum bir silah patlatılacak o gün taksim meydanında birileri yapacak bunu ben çözdüm şifreyi bir şeyler yapın önleyin önleyin ve ben bülenti yanıma katıyorum yola çıkıyoruz bir trene atlıyoruz ben onu bir kompartmana koyuyorum buradan kıpırdama ben restorandayım tren İstanbul'a yaklaştığında yanına gelirim beraber ineriz ne olur ne olmaz birlikte görünmeyelim ikimiz de bir başka açıdan mimli kişileriz ben seni ceme götüreceğim eğer bir değişiklik olmadıysa o maocu bir örgütte çalışıyor o örgütün ileri gelenlerinden bile sayılabilir belki o bir açıklama yaptırabilir örgütüne umalım ki öyle olsun trenler dünyanın her yanından nelerle ilerliyorlardı tarlalar neden yanıyorlardı trenlerden çıkan kurumlarla ve uzun bir yolculuğun sonunda durdu tren. Bir su sessizliği sızıyor içeriye buhar sessizliği piston sessizliği ter sessizliği durma sessizliği bir yerlerde bir şeyler tıslıyor. Pencereyi açıyorum. Dışarı uzatıyorum başımı. Görünmeyen gizemli böceklerin fısıldaşmasından başka bir şey yok derin bir sessizlik çalılara ve kayalara doğru uzanıyor taşlara sinmiş sıcaklığın içinden geçerek. Trenin raylara bıraktığı yağ beyaz tren yolu taşlarına bulaşıyor. O garip demiryolu kokusu yayılıyor. Ve ne bir dağ devriliyor içinde Hacıoğlu Salih'in hatta ne bir toprak parçası kayıyor yalnızca inme iniyor sağına. Ve İ.Bilen'in madalyaları arttıkça artmıştı o gün-

den bu yana. Her ihbara bir madalya. Aferim sana İ. Bilen. Çok yaşa ne kadar çok yaşarsan o kadar çok ihbar yapacaksın sekseninci doğum günün kutlu olsun havai fişekler fener alayları. Ve ben o sırada doğruluyorum virginin üstünden. Her tarafıma meniler bulaşıyor. Otlarla silmeye kalkışıyorum. Parmaklarıma bakıyorum. Beyaz bir ağ gerilmiş aralarına. Sonra dönüp Tire'nin sıcaktan uyuşmuş damlarına ve kapkara olmuş tarlalara bakıyorum. Buyrun devam edin sizi dinliyoruz diyor Veysel. Devam ediyorum. Mc Arthur önümüzden mağrur adımlarla geçip giderken anasını siktiğimin amerikalısı diye kulağıma fısıldayacak Behçet ve ben bir daha gözcülük yapmam o otların arasına gitmem diyeceğim o da ne o ulan ibne kığımızı seyretmekten hoşlanmadın galiba diyecek Veli Gündüz sınıra konacak ve Leipzig'de Benerci kruvazörü dalgaları yararak ilerleyecek ve mehmet güneri çelik rakkamlarına sarılacak virginlere sarılacak açıklamalarınız için çok teşekkür ederiz mehmet bey diyen veysel yürüdükçe şangırdayan büfeye doğru ilerleyecek kahve fincanlarının arasına gizlenmiş bir kağıdı çıkaracak şimdi biz de size görüşlerimizi ve örgütümüzün başından geçenleri anlatmak zorundayız diyecek.

Kağıdı okumadan önce öksürerek sesini temizleyen Veysel kısa bir giriş konuşması yapacaktır. Konuşma şu cümlelerden ibarettir: Parti içinde tam bir barış ve sükun istiyoruz. Size karşı yurtdışı bürosunun giriştiği haksız uygulamaları onaylamıyoruz. Fakat şunu da bilmenizi isteriz ki biz kırk yılı aşkın bir süredir canımızı kanımızı esirgememiş partili yoldaşlar olarak hiç de partiden ayrılmak niyetinde falan değiliz. Çünkü taktir edeceğiniz gibi bir örgüt öyle kolay kurulmuyor. Biz emekçiler elimizde avucumuzda olan ve altmış yıldır nice emeklerle ve zahmetlerle kurduğumuz ve geliştirdiğimiz tek servetimizin heder olmasına rıza gösteremeyiz. Bu bizim için ölümden de beter bir şey olur. Anlayın artık, zaten

fakiriz, hayatta tek servetimiz partimizdir 1 Mayıs’larda kırlara çıkıp bugün esir yarın her şey diye gizlice şarkılar söyleriz siz de bilirsiniz, sonra şeyi de bilirsiniz hani şu meşhur jandarma sen ah bir bilsen sana ne iş verirler nanananay nanananay nananay nanananay nasıldı devamı Cafer? Ama bütün bunlar bizim parti içindeki olumsuzluklara karşı mücadele etmeyeceğimiz anlamına gelmez. Şimdi okuyacağım ifade partimizin Tire örgütüne musallat olan bir ajanın ifadesi olup örgütümüzün atlattığı badireleri ortaya koyması bakımından ibret vericidir. Sabrınıza sığınarak biraz okumak istiyorum.

Zehra’dan doğma 1921 doğumlu olan şükrü dinsel adlı kişi istanbul akbıyık nakilbent hisar sokak 35 sayılı evde ikamet etmekteyken ilk tahsilini bursanın tefik paşa ve topane okullarında ikmal etmiştir bursa lisesinin orta kısmında yedinci sınıftayken ikmale kalması dolayısıyla babasıyla arasında ufak bir münakaşa zuhur etmesi üzerine bilahare bursa ikinci ortaokulunda tahsilini tamamlamış olan şükrü dinsel bursa askeri lisesine girmiştir 1941 yılında mezuniyetini takiben sivastaki üç aylık staj devresinden sonra harp okuluna intisap etmiş ve 1943 yılında havacı asteğmen olarak mezun olmuştur geri hizmeti kabul etmediği için 1945 yılında emekliye sevk edilmiştir rahmetli general salih omurtak paşa kendisiyle fazlaca ilgilenmiştir mayıs 1945 de izmire gelmiştir daha sonra ankaraya gidip iş aramış ve amerikan askeri yardım kurulu teşkilatına bağlı olmayan 24 amerikan üst birliğinin 1271 birliğinde dekone, dispayçır ve hava trafik semaları çizmek vazifesini almıştır daha sonra yeniden izmire göç etmiştir burada kayıkçılık yaparken tireli kemal uygunoğlu adlı birisiyle tanışmıştır kendisini anarhokomünist olarak tanıtan uygunoğlu aracılığıyla komünist mefkureli kemal salgınla tanışmıştır-dikkat buyurunuz bu bizim çok sevdiğimiz kemal abimizdir işler bu noktada çatallaşmaktadır komünizm mevzuun-

da tirenin çok müsait olduğunu kemal salgından öğrenen şükrü dinsel kazamıza elini atıyor ifadenin devamını dinleyelim. Kemal salgın izmire çok gidip geliyordu komünizm konusunda çok ileri bilgi sahibi olmasından dolayı parti içine aldık diyor ajan şükrü dinsel ve şöyle devam ediyor. Tire'deki teşkilatın organizasyonu – dikkat buyrun – yani TKP'nin İzmir Vilayet Komitesi'ne bağlı Tire kazasındaki bu partinin teşkilatlanması doğrudan doğruya kendisine verilmiştir. Bir müddet Kemal görünmedi. Vilayet Komitesi bu işi tahkik zımmında ben ve boyacı Salih Parlak'ı Tire'ye gönderdi. İşte bu sırada tire'de Kemal'in teşkilatlandığı ve bize empoze ettiği komünistlerden – dikkat buyrunuz – Berber Veysel ve yorgancı Osman'ı şahsen tanıdım – tanıdı tanıdı, doğrudur, hay tanımaz olaydı, ellerim kırılısaydı da o namussuzun ellerini sıkmasaydım diyorum şimdi, ne de tatlı dilli bir şeydi görseydiniz – Bilahare bir sağlık memuruyla bir kunduracının bulunduğunu da Kemal Salgın'dan işittim.

Durup derin bir nefes alır Veysel. Gözpınarlarında biriken bir kaç damla yaşı elinin tersiyle siler ve güçlkle konuşmaya çalışır. Görüleceği gibi örgütümüz, sevgili ve rahmetli Kemal Abi'mizin hatası sonucu daha ellili yılların başlarında deşifre edilmiştir ve daha da kötüsü bir ara bizim haberimizin dışında yine bu Şükrü Dinsel adlı ajanın aracılığıyla Tire örgütümüz bir başka komünist adlı örgüte, Topçuoğlu'nun örgütüne bağlanmıştır. İşte gizli çalışmanın cilveleri bunlar da. Siz ajanlardan korunmak için gizli örgütleniyorsunuz, fakat bir gizli ajan örgütün başına geçip sizi gizlilik koşullarından yararlanarak başka bir örgüte bağlıyor. Yani arılayacağınız Mehmet Bey'ciğim bizim örgütün başına gelen pişmiş tavuğun başına gelmemiştir. Ama gördüğünüz gibi Şükrü Dinsel'ler geçip gitmiş ama bizim örgütümüz ayakta kalmıştır. Neden? Bakın size sırrımızı açıklayayım Mehmet Bey'ciğim. Poli-

tik ortam tabiatı gereği gönül ışığından yoksundur. Oysa biz politik mücadeleyi gönül ışığımızı söndürmeden sürdürdük. Belki bunda taşrada bulunmamızın da payı vardı. Belki merkezlere doğru tırmansaydık bizden de hayır kalmazdı. Arkadaşlar olarak hep birbirimize bağlı kaldık, hiçbir zaman bir diğgerimizin kuyusunu kazmadık, emekçiler olarak birbirimize sımsıkı tutunduk.

İşte sorunu böyle yanıtlıyorum Cem. Daha doğrusu ben değil Berber Veysel yanıtlıyor. Bir gün oralara gidecek olursan çevreye iyi bakın. Küçük bir kunduracı dükkanı göreceksin serin bir çınarın altında. Hiç durma, gir içeri. Selam ver otur köşeye. Cafer'in çatlak elleri ve düşük bıyıkları seni görecektir. Ve hoş geldin, diyecektir sana, hoş geldin, ne haberler getirdin bakalım kentten ve dünyadan, seni bekliyorduk, biz de dünyadaki mücadelelerin küçük ama anlamlı bir parçasıyız bunu etimizde kemiğimizde duyarak yaşadık yıllardır. Biz hep buradayız ve hep bekleriz. Ver elini.

Sonra ışıklar yanmaya başladı teker teker İstanbul'da, akşam ışıkları titreyerek ele verdi İstanbul'u, akşam alacasında bahçelerde yine boş salıncaklar vardı ve tek tük gaz almaya bakkala giden çocuklar. Tren, gölgeleriyle dinlenen İstanbul evlerinin arasından son zafer kurumlarıyla hızla ilerliyordu artık. Kalktım. Pipomu cebime yerleştirdim. Gazeteyi aradım. Sonra onu Sapanca elması satılan bir istasyonda köy çocuklarına attığımı anımsadım. Biraz alkolden biraz trenin sarsıntısından yalpalayarak yürüdüm, pulmanların sırt kısımlarına tutunarak. Yolcular, bütün sona yaklaşan trenlerde olduğu gibi hareketlenmişlerdi. Artık trenin o kendine özgü atmosferi ile bağlarını koparıyorlardı. Bavullar indiriliyordu. Akşam ışıkları yakılmıştı trenin. Bülent'in bulunduğu bölüme girmiş, yanına oturmuştum. Başını önündeki kâğıttan kaldırıp bana bakmıştı sanki ilk kez görüyormuş gibi. "Hadi bakalım Bülent" demiştim "toparlan, İstanbul'a geldik."

Saat: 16.20

General Sedat Açıkalın, biraz geç saatte öğlen yemeğini yedikten sonra otelin Taksim Meydanı'na bakan, geniş camlı, güneşli okuma salonuna geçerek burada önce gazeteleri mütalaa etti, ardından, iki gün sonra Ankara'da vereceği konferansa hazırlanmak üzere notlarını çıkarttı. Garsonun getirdiği kahveyi höpürdeterek içerken güneşten gevşemiş geniş deri koltuğa iyiden iyiye yayıldı. Notlarını çıkartmaya başladı. Bir yandan da meydanı gözlüyordu. Meydanı işçiler doldurmuşlardı. Üstelik akın akın gelmeye devam ediyorlardı. Kültür Sarayı'nın önüne gerilmiş kocaman işçi resmi özellikle dikkatini çekip duruyordu. Ondan ayıramıyordu gözünü. Bu da notlarına yoğunlaşmasını önlüyordu. Bir ara, acaba arka taraftaki kütüphaneye mi gitsem diye düşündü. Fakat sonra vazgeçti. Yeniden notlarına eğildi. Meydana ve işçi resmine bakmamaya çalışıyordu. Bir ara saatine baktı. Oooo bayağı ilerlemişti vakit. Nerdeyse dörtbuçuğa geliyordu. Demek saatlerdir burada oturuyordu. Zaman nasıl da geçmişti. Oysa daha doğru dürüst bir not bile çıkartmamıştı. Harp tarihinde bu konu var mıydı? Hangi konu paşam? Şey canım işte şu benim vereceğim konferansın konusu, yani tarihteki komplolar. Hatırlamıyorum komutanım. Sen zaten neyi hatırlarsın Osman? Gevezelik yapmaktan başka ne işe yararsın sen? Hiçbir işe yaramam paşam. Ha şunu bileydin. Peki tarihteki komplolar hakkında da bana bir yararın olmayacak mı Osman? Emriniz olur paşam. Yağcılığı bırak dedim Osman sana kaç kere. Emriniz olur ne demek yani şimdi? Kültür, malumat, bilgi... bunlar emir ve komutayla yürür mü sanıyorsun? Eğer bir bilgin varsa döktürürsün zaten, yoksa da taş çatlasa bir şey çıkartamazsın ortaya. Haklısınız generalim.

Koltuğundan biraz kaykılıp aşağıya baktı. Kaynaşan kalabalık gittikçe büyüyordu. İşçiler, diye düşündü. Bayramlarını kutluyorlarmış, diye mırıldandı. İşte tarihe geçecek bir komplo daha. Komünist komplosu. Devlete karşı. Neydi o Komünist enternasyonal örgütünün yayınladığı 18 maddelik talimat? Örgütlere sızacaksınız. Her şeyi yıkacaksınız. Devlet büyüklerini gözden düşüreceksiniz. Din, örf ve adetleri yerin dibine geçireceksiniz. Aile kurumunu perişan edeceksiniz. Allah saklasın. Bu komplocu talimatlar bile onların ne kadar komplocu olduklarını ortaya koymuyor mu? Koyuyor haşmetmeapları. Ne ne dedin yine Osman? Garson kahvenizi koyuyor, dedim ekselansları? Ha öyle mi peki peki koy evladım... Peki bu ekselanslarını nerden çıkarttın Osman... hah hah hah... hay allah canını almasın e mi ömürsün valla çocuk beni güldürüyorsun böyle bir günde bile? Ne varmış bu günde majesteleri, özel bir durum mu var yoksa? Yok canım... ne özel durumu olacak yani demek istediğim düşman saplamışken milletin bağına hançerini yok mu kurtaracak vatanın harimi ismetini. Neler saçmalıyorsunuz lordum? Sen benim her dediğime kulak asma Osmaaaaann... Neyse şimdi gelelim sadede. İşçiler ne istiyor? Evet evet talimatlar arasında o da vardı. Masum işçileri kışkırtıp sokağa dökeceksiniz ve onların vatanperverane duygularını öldürüp yerine enternasyonalizmi şırınga edeceksiniz. İşte demek burada bugün bu altıncı madde – yoksa yedinci miydi – uygulanmaktadır. Yok mu kurtaracak kara mağberini? Efendim sanırım mısraları birbirine karıştırıp duruyorsunuz. Sen dur orda Osman, benim hissi dünyama da karışma artık, ben hür bir insanım, hür bir paşa...Ve şu andan itibaren tarihe daha fazla gömülerek konferans notlarımı çıkartmaya devam ediyorum.

Eğildi, çantasından bir kitap çıkarttı. Sayfaların бүкүлү yerlerini açtı, ordan okuduklarını not etmeye baş-

ladı. Mühürdar vezirin mührünü korur, haznedar vezirin servetini korur, divitdar mürekkep hokkasını tutar, vekilharç konağın zorunlu ihtiyaçlarıyla uğraşır, anahtar ağası konağın anahtarlarını korur, tuğcubaşı vezirin tuğlarını takar, tütüncübaşı vezirin tütününü bulur, macuncubaşı şehvet arttırıcı macunlar bulur, sofracıbaşı sofrada hizmetlerini yapar, seccadeci namaz kılarken vezirin seccadesini yayar, ibrikçibaşı vezirin eline su döker, taaretçibaşı vezirin kışını taaretler, terlikçibaşı vezirin terliklerini ayağına geçirir, mirahor konağın atlarına bakar, kadercibaşı vezirin falına bakar, peşkir ağası sofrada vezire havlu verir, çamaşır ağası çamaşırların yıkanmasına nezaret eder, teşrifatçibaşı vezirin kabul ve uğurlama törenlerini düzenler, lağamcıağası konağın kanalizasyon hizmetlerini düzenler, bahçe ağası konağın bahçesinin bakımını yapar, kuyucubaşı konağın içme sularını temin eder, tamirat ağası konağın tamirat işlerini yapar, mumcubaşı konağın mumlarını temin eder, bekçibaşı konağın güvenlik işlerini düzenler, kitapçibaşı konağın kütüphaneye işlerine bakar, talimat ağası bütün bu işlerin yürütülmesi için gerekli talimatları verir, bu arada bütün bu görevli makulesinin en az beş, en çok otuz kadar yardımcısı bulunurdu, bunların geçindirmek zorunda bulundukları ailelerini de hesap ederseniz, bir vezirin konağındaki nüfusun üç bin civarında olduğunu tahmin etmek zor değildir. Ve günlük işleyişte bütün bu görevli takımının ve yardımcılarının ve aile efradının telaşla sağa sola koşuşturduklarını düşünersek, hele bir de Ramazan Bayramı gibi mübarek günlerde bu trafiğin on misli artmış olabileceğini hesaba katarsak siz konağın içindeki arı kovanı manzarasını gözünüzün önüne getirin artık...

Bir kaç sayfa atladı... Selam ağası vezirle birlikte bulunur, vezir geçerken, bir yere gidip gelirken, oturup kalkarken çevredekileri selama çağırır, yolda onun sesi duyulunca vezirin gelmekte olduğu anlaşılır, çoluk çocuk

kaçacak delik arar, herkes saygı duruşuna geçerdi. – Şu eskilerin saygı ve hörmet anlayışına bak Osman, nerde şimdi böyle şeyler... –

Bir kaç sayfa daha çevirdi. Notlarını gittikçe hızlanarak çıkartmayı sürdürdü. Mithat Paşa'yı Brindizi'ye götürecek ekibba hazır edildi, bu işe memur edilen memurlardan Süleyman Bahri Bey tarafından zaptiye nezaretine verilüp padişaha arzedilen raporda gösterildiği üzere İzzüddin vapuru alaturka tuvalet saati ile sekizde hareket etti. O gece hava sisli olduğundan Büyükçekmece karşısında gece yarısına kadar tevakkuf olundu. Sabahleyin Gelibolu karşısına gelindikte Paşa, çantasında kalmış olan bazı iradatı seniyye evrakını makamı sadarete teslim edilmek üzere uşağıyla Gelibolu mutasaraflına gönderdi, o da bunları tasarruf etti. Sonra Mithat – bu ne samimiyet Osman – Süleyman Bahri'ye – ne kadar fuzuli şahsiyetler geçiyor tarihe – “padişahımız çocuktur, kendilerini aldattılar güya ben cumhuriyet ilan edip cumhurreisi olacak imişim deyü kandırmışlar” demiş, bu da Abdülhamit'e rapor edilmiş ve o zaman kimse yıldız ve burun kelimelerini kullanamazdı. Çünkü Abdülhamit'te bir burun vardı ki allah vermiye işte bu yüzden burun deyince akla o geliyordu, kuşkuculuk öyle bir hale gelmişti ki, düşünün, Sadık Paşa huzurda bulunduğu huzursuz bir anında mendilini çıkarup terini silmek üzere elini cebine sokunca padişah ürkerek diğer odaya kaçmıştı. Sonra Safvet Paşa'yı celp ile “herif elini cebine sokudu, revolver çıkarup beni vuracaktı” dedi. Bir keresinde de aynı Sadık Paşa'nın Amerika'dan getirtilen bir revolver numunesini kutusundan çıkarup namlusunu padişaha doğru tutmak saygısızlığında bulunması üzerine Abdülhamit bunu suikaste hamlederek hakkındaki emniyetsizliğini bir kere daha arttırdı – bu Sadık Paşa'da bir komploculuk var, buraya bir mim koyalım Osman. Olur paşam. – Padişah, istinkaknameyi Paşa'ya okuttur-

duktan sonra itablarını şiddetlendirdi ve möhri istedi. Paşa'nın, mabeyn dairesinde kalan evrak çantasındaki möhri getirmek için müsaade talep etmesi üzerine Padişah, cebinden küçük bir revolver çıkarup başında tuttu. Paşa "irade buyursunlar çantayı getirsünler, emaneti hümayununuzu veririm. Bende olan emanatullahı da ondan sonra alırsınız" demesile padişah çantanın getirilmesini emanetçibaşına emr etti ve "möhrim çantandan çıkmazsa buradan ölü çıkar" dedi.

Ne demiş Namık Kemal? Ne efsunkâr imişsin ey didar-ı iktidar... Böyleydi değil mi Osman? Eğer yanlış hatırlamıyorsam "didar-ı hürriyet" olacaktı paşam. Evet evet doğru ama ne fark eder ha hürriyet ha iktidar zaten hürriyet de iktidarla kazanılır, bak Abdülhamit'e, kendi hürriyeti için iktidara ne kadar güçlü asılmış, bence hürriyet iktidarın ucundadır. Ne dersin, bu olayları da tarihteki komplolar bahsine alalım mı Osman? Yani Abdülhamit'in komplolarını mı paşam? Olur mu canım, nerden çıkartıyorsun şimdi, elbette Abdülhamit'e karşı komploları, çünkü iktidarı kim elinde tutuyorsa komplo daima ona karşı yapılır bunu kafana sok.

Saat:

Beyaz gemiler demirlemişti boğaza. Bir tarafları kar tutmuş. Donmuş elleriyle gemiciler dolaşıyordu güverte- de. Onları görebiliyorlardı. Birinin ismini okumaya çalıştı Cem. İzzeddün yazıyordu. Ne eski ve yalnız bir gemi, diye düşündü. Nesli'nin kardan üşümüş ellerini tuttu. Artık kar yağmıyordu.

Evlenmiştim, diye devam etti Nesli, hiç basılmamış karlarda bıraktıkları ayak izlerine bakıyordu bir yandan da, ailelerimizden uzakta, bir üniversiteli çevresinde yaşıyorduk. Gecemiz gündüzümüz belli değildi. Evlenmenin fazla bir anlamı yoktu bizim için. Evlenmeden önce de birlikte yaşıyorduk. Neden evlenmiştik o zaman? Bi-

lemiyorum. Galiba yaklaşan bir şeylerin kokusunu almıştık. Geride takıntılar bırakmak istemiyorduk sanırım. Uzun ve zorlu bir döneme doğru gittiğimizi... Çevremizde herkes evlenmeye başlamıştı. Biz de bilinçsizce aynı yolu izledik. Yaşamımızda en ufak bir değişiklik yapmamıştı bu. Üstünde de düşünmemiştik zaten. Aşağı yukarı bir yıl sonra 12 Mart geldi. Yaklaştığını sezinlediğimiz şey buydu herhalde. Büyük ayrılıklar ve acılar dönemi. İkimiz de örgütün direktifleri doğrultusunda illegale geçtik. Şehir değiştirdik. Artık Ankara'da değil İstanbul'da oturuyorduk. Bir gecekondu mahallesinde ev tutmamız söylenmişti bize. Öyle yapmıştık. Günlerimizin sayılı olduğunu biliyorduk. Yakında ayrılacağımızı seziyorduk. Sonra beklediğimiz oldu. Polisin saldırıları karşısında örgütümüz çatırdamaya başlamıştı. Ama inancımız ve cesaretimiz sonsuzdu. Çevremizde örgüt evleri basılıyor, üst görevlerdeki birçok arkadaş tutuklanıyordu. Karanlık ama umut dolu günlerdi onlar. Ne olursa olsun bayrağı yüksekte tutmaktı tek düşüncemiz. Düşenler düşecekti, ama biz onların düştüğü yerden yürümemizi sürdürecektik. Nereye? Biz de bilmiyorduk. Ama yürümekti önemli olan. Gencecik, yenilgi bilmez yüreklerimiz vardı. Bütün baskınlara rağmen çekirgeler gibi ordan oraya sığırdık...

Bir sabah eve gelirken – bir fabrikada vardiyalı çalışıyordum – komşu kadının bana eliyle koluyla uyarıcı işaretler yaptığını gördüm. Yaklaştım. Kadın penceresini kapamadan önce bana, kocanı götürdüler, polis, diyebildi. Hızla uzaklaştım oradan. Bir an için nerede barınacağımı düşündüm. Bağlantım olan bir örgüt evi vardı. Oraya gittim. Bir apartmanın üst katıydı. Merdivenleri çıkarken yukarda gürültüler duydum. Kıpırdama diye bağıırıyordu biri. Benden önce eve gelen biri direnmeye kalkmıştı herhalde. Donup kaldım bir an için. Sonra önünde durduğum kapının zilini çaldım. Yaşlı bir kadın

açtı. Bir isim uydurdum, kısık sesle Filiz burada mı oturuyor, dedim. Kadın korkuyla burada yok öyle biri diyerek kapıyı kapadı. Aşağı indim telaşlı görünmemeye çalışarak. Apartmandan çıkar çıkmaz tutuklanacağıma mutlak gözüyle bakıyordum. Oysa dışarda hiçbir anormallik yoktu. Kapıdan çıktım ve yavaş yavaş yürüdüm. Kimse gelmedi peşimden. Sonradan düşündüğüm zaman orada tutuklanmadığıma hâlâ yanarım. Bütün kaderimi değiştirdi bu.

Moralim çok bozulmuştu. Demek örgütümüz gerçekten kötü durumdaydı. Artık bunu idrak edebiliyordum. Ayak basacak yerimiz kalmamıştı. Bu arada nereye gideceğimi, ne yapacağımı düşünüyordum telaşla. Sokaklarda dolaşırken bana her şey kötü, çirkin görünmeye başlamıştı. Titriyordum. Oysa soğuk değildi hava. Sinirlerim boşalmıştı. Akşam olmak üzereydi. Sığınacak bir yer... Elimi çabuk tutmalıydım. Gece sokağa çıkma yasağı vardı. O anda aklıma örgüt kontağım olan bir sendikacı geldi. O belki bana kısa süre için kalacak yer bulabilirdi. Çeşitli ilişkileri olan biriydi. Sola sempatisi olan orta kademede bir sendika bürokratıydı aslında. Çaresizlikle sendikanın yolunu tuttum. Tehlikeli olacağı için içeri girmedim. Oralarda dolaşarak çıkış kapısını gözledim. dışarı çıkıp arabasına doğru giderken onu yakaladım. Fazla ürkütmemeye çalışarak durumu kısaca anlattım arabada giderken. Bir an için renginin attığını farkettilim. Ama yapılacak bir şey yoktu. Bir kaç günlük bir yer istiyorum, dedim. Düşünceli düşünceli yola baktı. Sonunda, kendisinin bir evi olduğunu, bir süre orada kalabileceğimi söyledi. Yolda başka bir şey konuşmadık. Heyecanlı görünüyordu.

İstanbul'un uzak bir sayfiye semtindeydi ev. İçeriye girince buranın bir garsoniyer olduğundan hiçbir kuşku kalmadı. Adamın hareketleri eve girince iyice tuhaflaştı. Yerinde duramıyor, adımlayıp duruyordu salo-

nu. İyice tedirgin oldum, hatta bir ara evi terketmeyi, başka çare aramayı düşündüm. Ama nedense yapamadım bunu. Gece bastırmıştı. Sinirlerim sabahtan beri nerdeyse felç olmuştu. Evin rahat döşenmiş ortamı, içine gömüldüğüm yumuşak koltuk, yerden yapılan aydınlatmanın verdiği rehavet, Amerikan bardaki içkilerin seni kaygısız bir dünyaya taşıması, bütün bunlar sinirlerimi dinlendiriyor, beni yatıştırıyor ve bütün tehlikelerden uzak bir güvenlik duygusunun yumuşaklığına sürüklüyordu. Bu yumuşaklığa daha fazla direnemeyeceğimi anlamıştım. Rahatça bırakmıştım kendimi koltuğa. Adamın tedirgin hareketlerinin cinsel dürtülerden kaynaklandığının da farkındaydım. Ama nedense bu da rahatsız etmiyordu beni o anda. Hatta, o koşullarda ben de kendimi bir gecelik maceraya hazır hissetmeye başlamıştım. Sinirlerimin gevşemesiyle cinselliğimin yabanıl uyanışı arasında bağ var mıydı bilmiyorum. Sendikacının tepeden dökülmüş saçları, öne hafifçe fırlamış göbeği bile bana tiksinti duygusu vermiyordu. Hafifçe aydınlatılmış salonun ılık havası içinde onu oldukça yakışıklı bir erkek olarak görmeye başlamıştım. Ondan bana doğru bir elektriklenmenin yayıldığının farkındaydım ve kendimi buna bırakmıştım. Kanımı kaynatan cinsel uyanış, sabahtan beri duyduğum kapkaranlık, yapış yapış, insana ölüm duygusu veren ruh halimi dağıtıyordu. İlaç içmiş gibi sersemlemiştim. Kocamı düşünmek istemiyordum. Örgütü delik deşik eden polis baskınlarını kafamdan kovmak istiyordum. Bambaşka bir dünyada olmak. Gözlerimi kapayıp o kötü dünyadan uçuvermek. İşte buydu beni sürükleyen.

Adam bir kadını yatağa sürüklemenin malum ve seramonik numaralarını yerine getirmek için Amerikan bara gitmiş, o modern hayat özentisi bardan iki kadeh doldurmuştu. Serinkanlı gözükmeye, niyetini belli etmemeye çalışıyordu. Ama ellerinin nasıl titrediğini görebili-

liyordum. Bu oyunu uzatmak niyetinde değildim. Zaten biraz sonra tiksinti duygusunun içimi buz gibi yapacağını sezinlemeye başlamıştım. Ne olacaksa bir an önce olmalıydı. O kapkara boşluktan bambaşka bir boşluğa, sonrasının ne olacağını düşünmeden bir an önce sıçramak istiyordum. Adamın koyduğu içkiyi bir dikişte içtim ve ayağa kalkıp hızla soyunmaya başladım. Adam böyle bir durumla karşılaşmamıştı hiç anlaşılan, elinde kadeh, nasıl bir tutum takınacağına karar veremeden şaşkınlıkla beni seyrediyordu. Bakın Sevim Hanım – o zaman bu adı kullanıyordum – ben aslında falan gibi bir şeyler gevelemeye kalkıştı. Ama onu dinleyecek durumda değildim. Boşluğa attım kendimi.

Uzunca bir süre sonra yataktan kalktığımızda içimdeki kara boşluğun yerini, iç acıtan, çok tuzlu bir denize benzeyen tanımlanması güç boşluk kaplamıştı. Denizde boğulmuştum ve şişmiş bedenim suyun içinde denge-sizce sallanıyordu. Artık yakalanmak istiyordum. Yakalanmak ve kocamın yakınında bir yerlerde olmaktı bütün istediğim. Onu sevdiğimi o anda bütün acılığıyla duyumsuyordum ve uzaklığımız beni öldürüyor, kemiklerimi ağrıtıyordu. Sanki ona ulaşısam, boynuna sarılısam, öpsem onu, her şey hallolacak, bütün kötülükler sona erecek, her şey unutulacak, o da bir şey bilmeyecek, ben de hiç bir şey anımsamayacaktım, kötü bir kabus eninde sonunda nasıl unutulursa öyle unutacaktım her şeyi, her şey eski mutlu günlerdeki gibi olacaktı. Ama bu hiç bir zaman olmadı. Bir daha hiç ulaşamadım ona. O anda gidip polise teslim olmayı bile düşündüm. Korkunç bir düşünceydi bu. İhanetle aynı şeydi. Ama dışarda da işe yaramayacağımı bu moralle, biliyordum artık. Bir an önce yakalanmalıydım. Ama nasıl?

Bilerek yakalanmak! Ne zor şey...

Evet, çok zor. Ertesi sabah terkettim evi. Doğru, basılan evimize gittim. Yakalanmak için bu yolu düşünmüştüm. Komşunun uyarı işaretlerini görmemiş olabilirdim. İçerisi darmadağınktı. Her şey altüst edilmişti. Bir köşeye yığılıp beklemeye başladım. Uyumuşum. Ne kadar zaman geçtiğini bilmiyorum. Herhalde akşam olmuştu. Hava kararmaya başlamıştı. Geldiler. Beni alıp götürdüler. Artık ulaşabilecektim ona. Görebilecektim onu. Emniyete götürüldüğümde önceden yakalanan kız arkadaşları gördüm. Erkekler ayrı yerde tutuluyorlardı. Onu göremedim. Ama yine de mutlu sayılırdım. Olan hiçbir şey yok, diyordum kendi kendime. Olan hiçbir şey yok. Sen ve o birliktesiniz yine. Birbirinizi seviyorsunuz. Hiçbir şey olmadı. Olanları kötü bir rüya olarak kabul et. Ama ertesi gün beynime çok kötü bir düşünce saplandı. Evet tam anlamıyla saplandı. Hastalık gibi bir şeydi bu. Ya hamile kaldıysam? Ölümden farksızdı bunu düşünmek. Ve o anda bunu birisiyle paylaşmak önüne geçilmez bir duyguydu. Birisine derdimi açmasam, yardım istemesem delirecektim. Bir kız arkadaşla aynı karanlık, pis hücreyi paylaşıyorduk. Aşağı kattan işkenceye çekilenlerin çığlıkları geliyordu. O gece ona açıldım. Bunu yaparken aynı zamanda pratik bir amacım da vardı. Belki o bir yerlerden ilaç falan ayarlayabilirdi karnımdaki çocuğu öldürmek için. Bahar... Bahar'dı arkadaşımın adı...

Bahar mı?

Evet. Tanıyor musun yoksa?

Yok canım. Ablamın adı da Bahar. Onun için dikkatimi çekti...

Üzüntüyle ve anlayışla dinledi beni. Her şeyi açık açık, hiçbir şeyi gizlemeden anlattım, beni buna sürük-

leyen ruh halimi de. Kınamadı beni, yatıştırdı. Omuzuna başımı dayayıp ağladım. Ne güzeldi o omuz hiç unutmam. Üzülme, her ilişkiden çocuk olur diye bir şey yok, dedi, ayrıca ben bir şeyler bulmaya çalışacağım diye de ekledi. Gerçekten de sağladı. Tutuklulara el altından yardım eden bir polisten, büyük fedakarlık gösterip, kendisi içinmiş gibi, çocuk düşürücü ilaç istedi ve bir kaç gün sonra da gerçekten geldi ilaç. Ona karşı nasıl borçlu hissettiğimi kendimi, anlatamam sana. Bahar için canımı verebilirdim o an. İlaçları alınca rahatlardım. Moralem düzeldi. İşkence sırasında da bu düzgün moralle büyük direniş gösterdim.

Epey tutulduk emniyette. Bazılarımız MIT'e götürölüp getirildi. Sonunda mahkemeye çıkarılma zamanı geldi. Tutuklanacaktık. Bu, kurtuluştı. İşkencenin sona ermesi demekti. Tutuklanma sırasında kocamı da göreceğim için mutluydum. Bu anı iple çekiyordum. Ama kafamda bir pürüz vardı. Mahkemeye çıkacağımız gün Bahar'ın yanına yaklaştım. O mesele tamamen ikimizin arasında kalacak tamam mı, kocamı seviyorum ve onu kaybetmek istemiyorum, diye fısıldadım. Güven verecek şekilde kolumu sıktı, merak etme, dedi. Rahatlamıştım. Tutuklandık. Tam iki buçuk yıl hapis yattım. Duruşmalar sırasında kocamı görüyordum, bazen tuvalete giderken ayak üstü görüşüyor, hatta birbirimize değme olanağı bile bulabiliyorduk. Düzenli mektuplaşıyorduk. İlişkimiz çok iyiydi. Ayrılık ve hapishane koşulları aşkımızı daha da alevlendirmişti. Ona kavuşacağım günleri iple çekiyordum.

Sonra afla çıktınız değil mi?

Evet af çıktı. Ama af çıkmadan önce Yıldırım Bölgede, kadınlar bölümünde yoğun tartışmalar oldu. Bir kısmımız affın çıkmayacağına inanıyordu. Bazı arkadaşlar

burjuvazi bizi dünyada bırakmaz diyordu. Diğer arkadaşlar halkın mücadelesinin yükseldiğinden, her şeyin burjuvazinin keyfine bağlı olmadığından söz ediyorlardı. Ben kararsızdım. Sanki benim için yaklaşan felaketi belli belirsiz sezmiştim. Bu yüzden affın çıkmayacağını ileri sürenleri destekliyordum içten içe. Sonra kadınlar bölümüne erkekler hapisanesinden bir talimat geldi. Bu talimata göre, affın çıkması kesindi, yakında dışarı çıkılacağından ve yeniden çetin mücadelelere girileceğinden söz ediliyordu, bu mücadeleye hazırlanmak için hapisaneler çapında geniş bir eleştiri ve özeleştirici kampanyası açılmıştı. Bu kampanyada, herkes o güne kadar yaptığı bütün hataları, hiçbir şey gizlemeksizin partinin önünde açık yüreklilikle ortaya koyacak, özeleştirici yapacak ve ruhunu arındıracaktı.

Bunu duyduğum an, artık kabuk bağlayıp iyileşmeye yüz tutmuş yaramın yeniden şiddetle kanamaya başladığını hissettim. Ne yapacaktım? Her şeyi anlatmalı mıydım? Ama bu, kocamla ilişkimin sonu olurdu. Onun böyle bir şeyi kabul etmeyeceğini çok iyi biliyordum. O kabul etse bile çevremizin gizli moral baskısı vardı. Ayrıca o kadar kadının önünde yapacağım bu açıklamanın benim kadınlar arasındaki saygınlığımı tuzla buz edeceğinden emindim. Koğuş sorumlusu seçilecek ölçüde prestijim vardı orada. Geceler boyunca uyuyamadım. Kampanya başlamıştı. Her gün dört beş arkadaşın özeleştirisi alınıyordu. Herkesin geçmişi, hem kendisi hem de başkaları tarafından didik didik ediliyor, gün ışığına çıkarılmayan hiçbir şey kalmıyordu. Özellikle polisteki tavır üzerinde çok duruluyordu. Psikolojik yorum ve tahliller de yapılıyordu.

Sonunda kararımı verdim. Açıklamayacaktım. Bunun hiçbir yararı yoktu çünkü. Partinin de bu açıklamadan bir kârı olmadığını düşünerek iyice inandırdım kendimi. Sıra bana geliyordu artık. O gün öğleden sonra be-

nim eleştirim yapılacaktı. Kafamdan kendimde gördüğüm hataları saptamış ve madde madde sıralamıştım. Özeleştirim hazırđı.

Ama o anda gözüme birisi ilişti. Bahar. Sanki uzak-tan beni gözlüyordu. O her şeyi biliyordu. Açıklamadığım zaman ya o...Yok yok olamaz diye düşündüm. Bana söz verdi, dedim kendi kendime. Kimseye açıklamayacağına söz verdi. Ama Parti herhangi bir kimse değildi ki! Partiden herhangi bir şeyi saklamak! Zamanım gittikçe azalıyordu.

Öğle yemeğinden sonra Bahar'ı köşeye çektim. Gözlerinin içine baktım umutla. Sanki onun gözlerinden gerçek affımı okuyacaktım. Devletin çıkardığı af umurunda değildi. Gerçek affım onun ellerindeydi. Güneşli, sıcak bir gündü. Avludaydık. Ayaklarında tokyolar vardı. Şimdi gözlerim onun tokyolarındaydı. Ayak parmaklarının anormal uzunluğu takılmıştı kafama nedense. Kıpırdıyordu ayak parmakları. Ne diyeceğimi anlamış olmalıydı. Ama hiç ses çıkmıyordu ondan ve ben de artık onun gözlerinin içine bakamıyordum, ayak parmaklarına bakmak daha kolaydı. Sonunda kuyudan ağır ağır çekilen bir kova su gibi büyük bir güçlkle ağzımdan döküldü bir kaç kırık sözcük. Söylemeyi düşünmüyorum Bahar, dedim. Bekledim. Ayak parmakları kıpırdamıyordu. Hava çok sıcaktı ve duvarların köşelerinden belirsizce kayan kertenkelelerin uyuşuk hışırtılarından başka ses yoktu ortalıkta. Söylemen gerekir, dedi neden sonra, onun sesiydi, söylemen gerekir diyordu, bu iki sözcük benim idam hükmümdü. Ama, dedim bak Bahar, bunu söylemem demek kocamdan ayrılmam demektir, her şeyimi kaybetmem demektir, bu benim için hallolmuş bir sorun, bende hiçbir izi yok. İyi ya, dedi, sende bir izi kalmadığına göre daha rahat söyleyebilirsin. Hem biliyorsun, Parti'den hiçbir şey saklanamaz. Sanki ayak parmaklarının herbiri ayrı birer kişiydi ve ben teker te-

ker onlarla konuşuyordum. Peki ben söylemezsem... diyebildim, sesimin çok zor çıktığını sanıyorum. Yoksa bunu içimden mi söylemişim? Ama o beni duydu. O zaman ben söylemek zorunda kalırım, dedi.

Hızla uzaklaştım ayak parmaklarından. Beni ince solucanlar gibi izlemelerini istemiyordum artık. Ne korkunç şeylerdi. Oturum açılmak üzereydi. Toplantı başkanı masanın başındaki yerini almıştı. Karşısında boş bir sandalye duruyordu, benim sandalyem... Hiçbir şey düşünmeden o boş sandalyeye doğru yürüdüm. Artık çok soğukkanlıydım. Damarlarımdan kan falan akmiyordu. Kendi iskemlemi kendim tekmelemek istiyordum. Bütün isteğim buydu. Sözcüklerin ağzımdan nasıl döküldüğünü bilmiyorum. Diğer dinleyiciler gibi ben de hayretle dinliyordum kendimi. Sonunda sustum. Bitmişti. Şimdi cansız gövdem ipin ucunda ağır ağır dönüyordu ve korkunç bir sessizlik vardı yaz sıcaklığının orta yerinde. Karpuz çekirdeklerine konan sineklerin vızıltısı dışında hiçbir şey hiçbir şey...

Sonra?

Her şey senin de tahmin edebileceğin gibi oldu. Beş altı gün sonra kocamdan ilişkimizin bittiğini bildiren mektubu aldım. On gün sonra da tahliye olduk. Yine çok güzel, güneşli bir gündü. Herkes kollarını açmış, dışarda kendini bekleyen sevinçli kalabalığa doğru koşarken ben bir kaçak gibi, kimselere görünmemeye çalışarak, o gürültülü sevinç furyasının içinden süzülerek...

Tamam, yeter, dedi Cem, Nesli'yi göğsüne bastırdı, bak, dedi, bak ben kucaklıyorum şimdi seni, ben karşılıyorum, ben göğsüme bastırıyorum, yıllar sonra da olsa...

Gözlerini ağır ağır kaldırıp Cem'e baktı Nesli. Kar yeniden başlamıştı. Ama, dedi zor duyulur bir sesle, o günkü gibi ısıtan, sevinçli, pırıl pırıl bir güneş yok ki...

Boğazda, bir yanları kar tutmuş beyaz gemiler vardı. Yeşil ve üşüyen sularda yalnız başına gemiler.

Saat: 17.01

Şenlikli bir bahar akşamı Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'nin sırtlarında rastladım size. Neden öyle başınızı öne eğdiniz bakiim. Valla yakıştıramadım size. Oysa o sırada benim dudaklarımda sizin romantik havanıza hiç de uygun olmayan onuncu yıl marşları dolaşmaktaydı. Çıktık açık alınla on yılda bir savaştan, demir ağlarla ördük bütün yurdu her baştan, on milyon genç yarattık her yaştan. Bu gençler sonradan işsizlikten muzdarip olsalar da yaratmıştık artık bir kere ve onlar kahve köşelerinde çoktan o geri kültür melankolilerine saplanmışlar ve ey allahım acı bana aç artık gözlerimi, sil artık göz yaşımı türü şarkıların gösterdiği umutsuzluk yollarında ilerliyorlardı. Bütün devirler ve bütün kültürler kafamda birbirinin içine geçiyor, düğümleniyor, arap saçına dönüşüyor, içinden çıkılmaz bir hal alıyordu ve Arnavutköy'den Akıntıburnu'na doğru mehter marşı adımlarıyla ağır ağır ilerliyordum. Ah anılar ah! Sizler de olmasanız ne halt edeceğim ben diyordum kendi kendime ve eskiden Rum çalgıcı gazinolarının bulunduğu ve şimdi yerlerinde yeller esen üst kısmında büyük zenginlerin milyarlık villalarının yükseldiği oyuk kayalıklara bakıyordum hüznle. O çalgılı Rum gazinoları 6-7 Eylül vakayı nüvisleri sırasında kahraman ve işsiz Türk gençlerinin barbar naraları arasında yerle bir tuzla buz edilmişlerdi zavallılar. Ve buzdolapları erkekçe tavırlarla ve vatanperverane gösterilerle Akıntıburnu'ndan denize dökülmüştü. Palikaryalar diye bağırlıyorlar ve Rum berber-

lerinin dükkanlarını kırıp geçiriyorlar, aynalarını kırıyorlardı, özellikle aynalarını nedense. O gece de raslantı bu ya işte Nebahat Teyze'ler, kızları Oya Bigeler bizdelerdi ve onlar genç kız heyecanıyla heyecanlanarak ve oldukça canlı hareketlerle babamın resmi elbiselerini hatırladılar bizi eve sen götür enişte çapulcular var her yanda bizi bizi. Babam onlara resmi bir albay suratıyla bakıp hafif bir genel kurmay gülümsemesiyle dudaklarını kıpırdatıp endişeye mahal yok efendim bu mahallede, dedi. Ve derhal resmi batıldıres (battledress) kıyafetlerini kuşandı. Madem ki, subay oldu olalı doğrudürüst bir savaşa katılamamıştı bu battledressleri burada kullanmak için bir fırsat doğmuştu işte. O sırada bütün Arnavutköy Rum tepeleri ihtiyar bir Bizans titreyişi içindeydi. Kırılan dökülen cabası zavallılar. Ve babam önde bir subay enişte koruyuculuğu içinde arkada Oya Bigeler ve Nebahat Teyze'ler metin adımlarla yola koyuldular. Babamın resmi elbiselerini ve askeri demokrasiyi anımsatan yüzünü gören yağma hasanın börekçileri aşağılık bir yaltaklanmayla ve yaltaklanmacı bir yağmacılıkla Türk ordusu çok yaşa nidalarıyla ve vatanseverce iğrençliklerle... Sen ne diyorsun 827 (okul numaramı G.O.P.'dan Kabataş'a tevarüs etmiştim) Gün evladım vatanseverlikle iğrençlik kelimelerini yanyana görmemeyim duymayayım bir daha köşede tek ayak üstü cezaya çarptırırım sonra, diyen cebirci Mayk, Küba krizi dolayısıyla Boğaz'dan ve Kabataş lisesinin önünden geçen Rus gemilerine nazır vatanperverane bir tokat aşketti ki aşkolsun valla. Ve sınıf mümessili ayağa kalkarak, zaten hocam bu Gün var ya bu Gün Hicran Hanım'ın Türkçe kompozisyon derslerinde bu tür sol propagandaları fazlasıyla yapmaktadır ihbar yapıyorum ediyorum, dedi. Ve ertesi derste sıraların arasında dolaşan resim hocası Sevim Hanım'ın sevimli kalçalarının dışarı hafifçe çıkarttığımız dirseklerimize sürtünmesi için can atan bizler tam

anlamıyla pusuya ve ögle uykusuna yatmış durumdaydık. Çünkü Kabataş'ta öğleden sonraki dersler tam bir öğle yemeği sindirim rehabetiyle geçerdi ve öğrenciler uykulu uykulu geviş getirirlerdi ve hocalar da onlardan geri kalmazlardı. Karşılıklı hoşgörölü bir uyku halinin rehabet verici kokuları ortalığı sarardı ve Sevim Hanım'ın dersinde de öğrenciler suistimal yoluna giderlerdi. Çünkü Sevim Hanım sıraların arasında dolaşarak yaptığımız o çirkin resimlere kırık notlar atarak kalbimizi kırardı. Ve bizim sınıf üstelik sürgünler sınıfıydı kocaman dayılar amcalar öyle gözükürlerdi bizim gözümüze ve arka sıralardan ah oh sesleri alenen duyulurdu bu suistimal eylemleri sırasında ve biz biraz daha ufaklıklar da onlardan geri kalmamak için aslında henüz sularımız belimize yürümediği halde suistimal peşindeymişiz gibi yapardık. Büyüklerin hakikaten suistimal yapıp yapmadığımızı kontrol etmeleri olasılığına karşı da kâğıtların içine tükürür, yanımızda saklardık. Böylece azgınca ve sapkınca bir erkeklik gösterisi ve yarışı Veli Efendi'de devam edip dururdu. Oğlum sen ne biçim resim yapmak bu, sen velini yarınki veli efendi ali veli toplantısına çağır da gör gününü dediğinde Sevim Hanım işte hapı yuttuğumuzun resmi belgesi bu, derdik. Annem gelirdi şiddetli uzun topuk ökçe ince kadın ayakkabısı vuruşlarıyla ve bununla bir sosyal statü gösterisi yaptığını düşünürdü. Efendim oğlunuz lise bire gelmiş hâlâ toplama çıkarma yapmasını bilmiyor, toplamaya soldan başlıyor ne biçim iştir bu. Aaaa... Nasıl olur efendim hanım. Bu çocuk Ankara'da örnek Namık Kemal Ortaokulu'nda okudu. Çok örnek bir çocuktur. Ağzınızdan yel alsın. Deste deste gül versin. Albayımıza 6-7 Eylül tezahüratı devam ediyordu. Albay Selim İnanır tezahürata lüzum yok efendim diyerek ellerini kaldırdı ve yerle bir edilmiş Rum gazinolarına kaşla göz arasında bir garnizon bakışı gönderdi. Durum felaketti. Göstericiler

Pandelli Pandelli ık dışarı oynayalım, diye bağırarak ikili gazinonun Rum sahibini alenen tebdil ve tağyir ediyorlardı. şimdi albayımızın bir kanun ve nizam ve intizam albayı olarak ne yapması gerekiyordu? Bu yıkıcılar kendisini alkışlarken onları tutuklaması ayıp kaçacaktı bilhassa. Onlarla laubali de olamazdı. Ne şiş yanmalıydı ne kebab. Son derece hakkaniyetli ve iyi niyetli bir tutum takınmalıydı. Kızları evlerine sokup gerekli önlemleri aldıktan sonra dışardaki kalabalığa seslenen bir nutuk irad etti balkondan. Mütemadi ve mütebaki alkışlar. Sokağı kusmuk ve rakı şarap sarhoş nümayiş alayış kokuları sarmıştı. Kanunlara riayet bunlar rivayet borazan kışla vatandaş millet vatan perver evlerinize allah bağışlasın çocuklarınızı gözyaşları erbaşları Atatürk Selanik ev hamdolsun. Nurolsun. Varolsun. Kahrolsun. Hadi bakayım şimdi dağılmak yapmak uslu uslu. Bu sözler etkili oldu ve kalabalık dağılmaya yüzde yüz yüz tuttu zavallı Rum komşularımız her biri bir yere sinmişlerdi. Benim sevgilim Tasula, o güzel mavi gözlü Rum kızı şimdi ne kadar korku içindeydi kimbilir. Ben vatanımı değil, Tasula'yı seviyordum. Pederin bu insan ve doğa üstü üstün hizmet madalyası hakketmiş hizmetleri hezimetini önlemişti. Ve sonunda bu vatan hizmetleri bir işe yaramayıp beklenen felaket günü geldi ve kendisi emekli olup emekli maaşına bağlanarak emeklemeye başladı. Ancak olay dizilerini bir nebze atladık ki, onun altı yedi eylülünden sonraki son vatan hizmeti olan örfi idare mahkemesi başkanlığı serüvenine burada yer vermemiz iktiza etmektedir. Zavallı peder bey nerden bilecekti böyle bir örfi idare hukuktan hiçbir şey anlamaz resmi elbiseli yargıcı olarak orada oturup sivil hakimlere baş sallayacağını ve sanıkları korkutmak için atık kaşla boy göstereceğini. Ve nerden bilecekti altı yedi eylül yağmasında tutuklanıp içeri atılan yoğurtçu ve sucu taifesinin maruzatı ailelerinin eve doluşup hicap ve pişmanlık içinde

af dilemeye geleceklerini çoluk ocuk ağlaşıp yerek paralayarak biz ettik siz etmeyin albayım, diyeceklerini. Babam sürüklenen ve tekatlğe hazırlanan terliklerle salondan içeri teşrif edip bakarız bir kolayına, derdi. Hayat. Sürpriz. Dolu. Ev dolu. Gürültü, bakkallar, yoğurtular, sucular, aileleri. Efendim vallahi bir daha yapmayacağız biz zannettik ki hkmet. İzin. Vallahlazim. Ve sphanallah velimemlekil yarabbim. Ve şeytanı racim. Ben sana demedim mi cucugu tencerenin rumundaki rahmi ganemi gapr çünkü ked denen habisen şedideeee.... Bir kolayına bakarız. Şimdi lütfen evi tahliye ediniz ki biz de tahliye işlemlerine girişebilelim. Ve ev uhrevi bir havada tahliye edildi sonunda. Ve toplum büyük değişimler içine girmiştii bundan sonra. Akis mecmuasının 27 Mayıs sonrası çıkan fasiküllerinin akisleri devam etmekteyken biz 27 Mayısi gençlik artık iyice büyümüş ve sahneye çıkmış ey vatan gözyaşların dinsin yetiştik çünkü biz gl ki sen neşenle gülsün ay güneş toprak deniz gümüş dere dağlar taşlar doğacak güneş orda bir köy var kuş sesleri duman almış dağ başını durmaz akar ufuktan havalarına girmiştik. Robert Kolej’lerde diplomatça diploma törenlerinde yabancılarla aşna fişne olarak yöneticiliğe oynayan ve başımızda boza pişirmeye aday olan o zengin çocuklarına duyduğumuz kinle sosyalizme doğru hızla yol alıyorduk ve asker darbeleriyle bir vuruştta sihirli değnek sosyalizmini kurmak için can atıyorduk. Kolej törenlerinde giyilen o acap yandan arklı püsküllü papaz şapkalarına iyice gıcık olup proletaryaya yneliyorduk. Bebek burjuvaziyi, Arnavutköy küçük burjuvaziyi ve Kuruçeşme kömür depoları proletaryayı temsil ediyordu ve sokaklarda sarmaş dolaş kızlarla dolaşan ve kızları ne hikmetse kolayca tavlama da fitri bir beceriye sahip olduklarına neredeyse inanacağımız kolej bebelerine duyduğumuz hınla onları dövmek için bahane arıyorduk. Ve onlar ellerinde ga-

vur icadı gitarlar ve kıçlarında o zamanlar pek pahalı olan ve bizim Amerikan proletaryasının giysisi olduğunu bilmeyip Türk burjuva çocuklarının giysisi olarak bellediğimiz blucinlerle geceleri kızlarla sokak dans partileri yapan ve batı parçaları Elvis Presley'ler çalan bu oğlan çocuklarına gıcık olmamız için yeterince sebep vardı. Bir kere her şeyden önce kızlar onlardaydı. Cinsel bunalım problemlerimiz had safhadaydı ve afedersiniz o zamanın lisanı münasibiyle hepimizin elarabasından kaditi çıkmıştı ve onlar sanki bize nispet yapar gibi kızlarla gözümüzün önünde eğlenip duruyorlardı, ayıba bakın. İşte bu durumu sınıf mücadelesine dönüştürmenin tam zamanıydı (sen çok yaşa e mi Wilhelm Reich, keşiflerin en azından bizim gibi gençler açısından yüzde yüz doğrudu, bizi neyin yönlendirdiği belliydi) ve bu yüzden bu oğlan çocuklarına karşı bayraklarımızı açtık. Ancak bir yandan biz de onlardan etkilenmekteydik. Hem onlara karşı bir yaşa varol yürüyelim arkadaşlar yetiştik çünkü biz karşı kültürü oluşturuyor, hem de gizlice onlar gibi Elvis dinleyip rak yapıp saçlarımızı alebrus yaptıralım mı diye düşünmek durumuna giriyorduk ve yavaş yavaş ev partileri verip bu gençleri de davet edip onlarla aşşğılık duygulu bir arkadaşlık kurma girişimlerimiz bir sınıf ihaneti biçiminde tecelli etmiyordu diyemem. Bu ev partilerinde onların kızlarını yemelerine (o zamanki gençlik tabirlerini kullandığımız için düzeltir özür dileriz) göz yumuyor ve bu arada bir tane de biz düşürür müyüz diye fırsat kolluyorduk ki, kızlarda da öyle bir sınıfsal koku alma hassası vardı ki kardeşim, hemen anlıyorlardı bizim aynı sınıftan olmadığımızı bu yüzden yüz vermiyorlardı bize bütün yüzşüzlüklerimize rağmen. Böylece züppe dediklerimizle yaptığımız uzlaşmalar da işe yaramıyor ve ortada cascavlak kalıyorduk. (Hiç unutmam bir partide Can bir kızın belinden tutmuş dans etmek yapıyordu. Yüzünde dünyanın en önemli işi-

ni yaparmış gibi ama beceriksizce yaparmış gibi bir ifade vardı. Ve kızın belinden iki eliyle tutuşunda öyle bir hal vardı ki, sanki vazo tutuyordu mubarek. Sanki kendisi bir dam ya da kavalye değildi de vitrindeki mankenleri içeri taşımakla görevli bir müstahdemdi.) İşte sınıf uzlaşmacısı eğilimlerim o zamandan başlamıştı sayın Stalin devri interrogetörü yoldaş, kusura bakmayın bunu da gönüllü olarak ifademe geçirin ki, ifadelerim bir bütünlük oluştursun mübayaenat durumu ortaya çıkmasın ve devrim sonrası bürokratizasyon sürecinde iktidar sahipleri tarafından bana karşı itiraf mahkemelerinde bir güzel kullanılabilisin, parti için yapıyorum bu fedakarlığı. Nerde kalmıştık, uzatmayalım, Taksim'i görünce hep eski aşklarımı anımsarım. Taksim, Kulüp 33. Hüzünlü bir sonbahar. Yağmur dışarda. İçerisi sıcak. Dans ediyoruz. Yapışmışız birbirimize. (Dans edilirken, özellikle dansa başlanırken kadınlarla erkekler müziğin nağmeleri arasından duyulan fısır fısır abur cubur bir şeyler konuşurlar mutlaka. Bu konuşmalarda hem bir yenilik ve dinamizm, hem belli belirsiz de olsa yeni bir aşk arayışının hiç de başkası tarafından kondurulamayacak dalgaları, bir çocuksuluk, bir şenlik, bir o noktada hayatın normal akışının dışına çıkış, bir su gibi fokurdayış, bir romantizm vardır.) Esmer bir kız. Neslihan. Konuşacak laf bulmam gerekiyor. Kısık romantik flu sesli bir sesle konuşmalıyım günün dans pistlerinin modasına uygun olarak ve yanağımı onunkine dayamalıyım. Bu arada kamışımın kalktığını pek de fazla belli etmeden onun karnına hafifçe değdirmeliyim tahriklere kapılmayalım. Neslihan gerçekten senin neslihan mı örneğin Abdülhamit han kızıl sultan. İşte münasebetsizlik diye buna denir. Kız son derece asil bir aile DP zengini ve tenezzül. Senle dans ettiğine dua et. Bak kız karnını hafifçe geri çekti işte. Bana mı öyle geldi? Ellerim de terliyor allah kahretsin vıcık vıcık oldu. Ters ters baktı Neslişah başı-

nı omuzumdan ayırıp. Paran var mı hesabı ödeyecek, dedi ve ben o anda bittim. Yerin dibine geçtim. Hesap kabarıktı ve benim param yetişmiyordu sen öde ben sana sonça veririm nesliaristokrat. İşte bu olmayacak şeydi seni züğürt 27 Mayıs çocuğu, kim dedi sana böyle nesli kabarık kızlarla pahalı kulüplere gel diye. Aldanmaz Talat Aydemir bile kurtaramaz seni bu durumdan. Seni ancak zavallı Pangaltı kızlarıyla para karşılığı dans edilen dansingholler paklar. Numaralı kızlar oturuyordu oralarda. Giriş ikibuçuk. İçerde dans etmek istediğiniz zaman gidip ikibuçuğa bir fiş alıyordunuz ve oturan numaralı kızı kaldırıyordunuz dansa. Bu kızlar hiç numara yapmadan dansa kalkmakla görevliydi. Merkezileştirilmişlerdi. Ademimerkeziyetçiliğe ve ademi iktidara izin yoktu burda da. Örneğin 9 nolu fiş aldığınızda 9 nolu kızı kaldırmak zorundaydınız. Bazen kızların güzelliğine göre bazı numaraların önünde kuyruklar hasıl oluyordu ve hasılat rekorları kırılıyordu. Kızın elini tutmak terli terli ve hafifçe soluğunuzu boynuna doğru üflemek umutsuz bir durum olsa bile hafif bir flört havasıyla bir kaç dakika için bile olsa tatmin edici sonuçlar doğurabiliyordu bittabii. Fakat zavallı kenar mahalle Pangaltı kızlarının ne nefes alacak ne de flört edecek halleri vardı. Bir yandan size görev icabı gülümsemek zorundaydılar, kalbinizi kırmamak ve hafif sürtünme teşebbüslerinizi geçiştirmek durumundaydılar. Öte yandan Beyoğlu'nun dans ustası bıçkınları da arasına uğrarlardı buralara ve o zaman biz amatörler dansa kalkmaya bile cesaret edemezdik çünkü bu bıçkınlar kızları aldıkları gibi donlarını bile gösterecek ölçüde havaya fırlatırlardı rak en rol. Beyoğlu'nda bir de Abanoz Sokağı vardı ki, düşe düşe en son buraya düşerdik artık biz o zamanki gençler aman aman. Önce Çiçek Pasajı sonra sarhoş abanozlar. Sıraya girin bakalım çocuklar haydi marş marş üçüncü kat Ayfer. Ayfer hizmette kusur etmezdi. Bacağı-

na bağladığı donunu bile giymeden o odadan o odaya şehvetleri söndürmeye koşardı. Arada bir de kovada şıp şıp yalandan yıkanması. Malumunuz bu kerhane sahneleri romancı ve öykücülerimizin başlıca konularından biri olduğundan burada daha fazla uzatmıyoruz. Ayfer'lerin önünde saygıyla eğiliyoruz.

Saat: 17.34

Diğer yandan eski İstanbul'un ünlü fuhuş semtlerini de unutmamak gerekir. Zürafa, Beyzade, Şerbethane, Karaoğlan, Badem, Şeftali, Oğlak, Bülbül, Abanoz, Küçükkyazıcı, Kilit, Lale, Karnavula. Fıçıcı, Zibah, Küçük Zibah, Paşabakkal, Ananik, Tepebaşı. Benim vezirim. Taifeyi nisadan bazıları bir müddettenberi seyir yerlerinde ve çarşı ve pazarda pullu ve parlak şeylerden mamul feraceler iktisasile gaz ve ince yaşmak ile açık saçık gezmekte mugayir adap ve lanet olarak caiz olmayacağından badema bir kadının gerek araba içinde olsun ve gerek sair yerlerde bulunsun gezemeyecekleri malum olsun. Benim vezirim nisa taifesi çarşı pazarda açık renk feraceler ile gezip edepsizlik ettikleri mesmum manzûrum oldu. Fimabaat açık renk ferace ve hadden ziyade yaka gezmeyip herkesi ırzı edebile olması iktisa edenlere tenbih ve terzilere dahi bu makule edepsiz esvapları diktirmeyip men ve yasağ edesin. Bu makule şeylere aralık aralık bakılmalı ve yakalar kesilmek ve bazı edepsizleri nefi bilad eylemek lazımken niçin bakmıyorsun? Hemen kim olursa olsun men ve emniyette deteyleyip halkı edebile gezdiresin. Benim vezirim.

Görüldüğü üzere Unkapanı tarafından HK, HY ve HB ayrı pankartlar açarak ilerlemektedirler padişahım ve DİSK görevlileri bunları adabı ile yürütmek için hiçbir şey yapamamaktadırlar. Evet padişahım en arkada onbini aşkın bir topluluk halinde üçlü gurup silahlı olarak ilerlemektedir efendimiz. Ön tarafta Kurtuluş adlı

gurup var. Onun önünde Emek Partisi zati şahaneleri. Kurtuluş'çuların ellerinde sakallı adam resimleri var efendimiz. Yanımızda bulunan uzmanlarımızın belirttiklerine göre bunlar Marksist-Leninist ve hatta Maoist sakallı önderlermiş. Anlaşıldı tamam. Lütfen aradan çekiniz efendimizle konuşuyorum. Evet seni dinliyorum vezirim konuş. Efendimizin hali ferağı, kulunuzun haleti uzlati gibi mahza ataletten ibaret olmayup zihni derrak ve nekkadı fahimaneleri elbette tedkikatı ilmiyei duradur ve tebübbüatı muşıkafanai hikem mevkur ile meşguldür. Anlaşıldı tamam.

İşçiler Tarlabası'ndan geçiyorlar. Yukarı doğru tırmanıyorlar. Az kaldı Taksim'e. Tansiyon yükseliyor. Gürültülü bir yürüyüş Taksim'e doğru. Arasına duruluyor. Söylendiğine göre meydan dolmuş, almıyormuş, öyle diyorlar, o yüzdenmiş bu ikidebir durmalar, öyle diyorlar, biz öndekilerin yalancısıyız. Çok da sıcak. Buralarda da içecek satan tek bir dükkan bile yok.

Veziri padişahını arıyor, veziri padişahını arıyor. Şu anda Tepebaşı Gazinosu'nda şarkılar devam ediyor efendimiz. Anlaşıldı tamam. Gözaltına alalım mı? Kırmızı gül herdem olmaz, dediler efendim. Allahın zalimleri oy oy. Zalimler, dediler efendimiz. Oy oy diyerek sol partilere oy verilmesini ima ettiklerini söylüyor uzmanlarımız efendim. Tamam vezirim, anlaşıldı.

Tepebaşı Gazinosu'ndaki gulgule had safhaya ulaşmıştı ki, fasıl heyeti idare heyetiyle işbirliği halinde fasıllarını geçmeye başlamıştı bile. Tanburi Cemal Bey ve udi Hulusi Efendi ve harbi Nihavent Hanımefendi ve davudi sesli Müntekim Bey, trampeti Asım Aksoy Efendi ve gitari Terri Efendi ve basi mösyö Samuel Efendi ve klarineti mistır Artin Efendi eşliğinde yurttan sesler korosu konserini sürdürürken seyirciler sanatçılarımıza olan hayranlık duygularını, üstüste verdikleri çiçek buketleriyle ve tükürüklü öpücüklerle ortaya sermiş bulunmak-

tadırlar. Bu arada ses sanatçımız hanımefendi ile fasıl heyeti arasında gizli ve semavi bir ilişkinin göze çarpması mümkün olamamaktadır. Özellikle fasıl geçilirken bu ilişki kendini ayan beyan ortaya koymaktadır. Fasıl geçildiği esnada karşılıklı birbirlerini belli belirsiz bir beğeni duygusuyla süzmektedirler, ses sanatçısı hanımefendi fasılın nağmelerine ayak uydurarak elini aşağı yukarı sallamaktadır ve aynı elinde mikrofonu tutmayı da ihmal etmemektedir. Yüzünde hafif, hüznü bir gülümseme vardır ve adeta bakışlarıyla fasılcılarını okşalamakta, onları teşçi etmektedir. Heyetteki efendiler ve hanımefendiler çalgı aletlerini hizmete sokarken gözlerini sanatçı hanımdan ayırmazlar, adeta onu, sadık bir bendesiymişçesine izlerler. Çaldıkları aletin cinsine göre çeşitli pozisyonlar almış olan bu heyet-i fasılanın üyeleri ahengin tatlı nağmeleriyle tatlı rüya sularında bahtiyar bir vaziyette huşu.

Burada görülen ilişkiye benzer bir ilişki baş lider ile yanındaki destekleyici lider yardımcıları arasında da gözlemlenebilir. Neden baş lider kürsüden konuşurken diğerleri onun yanibaşında onunla aynı fikirde olduklarını gösteren hafif baş sallayışlarla ve masum onaylayıcı yüzlerle duruverirler? Bu nasıl bir ruh halidir ve nasıl bir uyumdur ki, aralarından su sızmadığı izlenimini edirsiniz? Arasıra büyük liderin soğuk esprilerine (liderler genellikle espri yeteneğinden yoksundurlar, çok kaba saba espriler yaparlar ama heyhat kendilerini çok espritüel sanırlar) hafifçe tebessüm etmek zorundadırlar küçük liderler. Ve büyük liderler her şeyi çok iyi bilirler ama küçük teknik konularda küçük liderlerine geriye dönüp bir şey sormaktan da geri kalmazlar, ya da onların küçük düzeltmelerini hoşgörüyle karşılarlar. Böylece hem belleklerinin ve yeteneklerinin de bir sınırı olduğunu göstermek alçakgönüllülüğünde bulunurlar, hem de küçük liderlerin de bazı küçük fonksiyonları olduğunu hal-

ka gösterirler. Büyük liderlerin arkalarındaki ellerini önlerinde birleştirmiş ufaklık liderler kalabalığı liderlerine başka bazı hizmetlerde de bulunarak fonksiyonlarını bizzat kendileri de ortaya koyarlar. Örneğin büyük lider kürsüdeyken yağmur yağdığında büyük liderin omuzlarına bir yağmurluk atıvermekten büyük bir ruhsal haz alırlar, biraz daha aşağılık konumda bulunanları ise liderin başının üstünde uzun süre şemsiye tutmaktan geri kalmazlar. Bu ufaklık liderler, kürsüden her ne kadar halka yukardan bakıyorlarsa da büyük liderin gölgesi altında ezilmiş olmaktan gelen bir ruh haliyle halkla tuhaf bir kader ortaklığı içinde olduklarını bakışlarıyla ve halktan kişilere gülücükler dağıtarak ortaya koymaktan hoşlanırlar. Bir de kürsünün arkasındaki bu küçük liderlerin birbirleriyle ilişkileri vardır ki, seyir niyetine izlemeye değer. Küçük fısıldaşmalar, elin ağza götürülmesiyle yapılan bu fısıldaşmaların ardından küçük gülümsemeler ve belli belirsiz omuz kıkırdamaları, hafifçe baş sallamalar ve göz süzmeler. Belki de büyük liderin kürsüde söylediği sözlerden biriyle gırgır geçiyorlardır, hiç belli olmaz. Yüzlerindeki genel onay ve sadakat havasını bozmadan bu tür oyunlara girmeleri ihtimal dahilindedir. Çünkü sadakatin öbür yüzü ihanettir.

Sofrasında ünlü ve yetenekli müzisyenler seçkin fasıllarla müzik yaparken güzel sesli, güzel yüzlü, güzel vücutlu genç kızlar tatlı ezgilerle padişahın canına can katarlardı. Binbir ülkeden getirilmiş dünyanın en güzel kızları yarı çıplak nisa taifesi olarak padişahın oturduğu yerdeki tavana asılı billur topu tutmak için edepleri ile sıçrayıp oynayırlardı. Ve padişah da onları süzgün ve baygın gözlerle edebi ile seyrederdi. Kadın kılığındaki köçekler irem bağının tavus kuşları gibi gezinip yürüdüklerinde padişahın soluğu kesilir, o an tutulur. Gören gözler şaşkın ve hayran kalarak her köşeden yükselen “hu” sesleri ile şenlik yeri sevinç ve neşe dolar.

Ramazan gecelerinde müslüman kadınların “Kalabalık oluyor, fesat muhtemeldir” diye Şehzadebaşı’ndan geçmeleri yasaklanıyordu. Sokakta herhangi bir nedenle biraz gözalıcı bir biçimde giyinmiş ve süslenmiş bir kadının saldırıya uğraması kesindi. II. Sultan Mahmut ve Abdülmecit dönemlerinin ve sonraki dönemin ünlü gezinti yerleri arasında Haydarpasa Çayırı’nı, Selimiye’deki Duvardibi’ni, Alemdağı’nı, Kayışdağı’nı, Taşdelen’i, Bağlarbaşı’nı, Hisarüstü’ndeki Kavacık’ı, Göksu’yu, Çubuklu’yu, Beykoz’u, Yuşa Tepesi’ni, Hünkâr İskeleyi Çayırı’nı, Haliç’te Kâğıthane ile birlikte Hasköy üstünde Aynalıkavak Bahçesi’ni, Bayrampaşa’yı ve özellikle Bayrampaşa Cezaevi’ni anmak gerekir sayın vezirim.

Saat: 17.50

Pertev Naili beyin muayene odasında şimdi kırmızı fesli, uzun burunlu bir hasta yatmaktaydı. Koltukta da bir başka sarıklı hasta oturmaktaydı. Lütfiye, köşede, ayakta beklemekteydi. Pertev Bey hastanın yattığı ruh hastası yatağının hemen yanbaşıda oturmaktaydı. Odanın panjurları kapalı olduğundan içeriyi hoş bir gündüz karanlığı sarmaktaydı. Hastanın gözleri kapalı bulunmaktaydı. Ve hasta adeta uykudaymış gibi konuşmaktaydı. Gözlerini arasına açsa bile çevresini görmediği, adeta bir rüya aleminde olduğu kolayca anlaşılmaktaydı. Hasta o sırada şunları söylemekteydi:

...bilet sattırarak halkı ızrar ettiği gibi zaptiyelerden teşkil ettiği bir mızika takımını tiyatroya tahsis etmiştir. Bilet almak istemeyenleri muhtelif suretlerde ızrar eylemiştir. Haftanın bir kaç gecesini kadınlara tahsis eylemiş ve onların arasına fahişeleri de sokmuştur. Ve size bir küçük açıklamada daha bulunayım Pertev Naili Bey’ciğim İstanbul’un bilumum fuhuş semtlerinde fahiş fiatlarla fahişelere fuhuş yaptırılmasından da bu Ahmet Vefik Paşa’nın mesuliyet sahibi olduğundan şüphelenmek-

teyim. Aynı zamanda atalarım tarafından yasaklanan esrar ve bilumum uyuşturucu esrar satışlarının esrarengiz bir esrar satışı biçiminde Tarlabası meyhanelerinde tezgâhlanmasının sorumlusu olarak da onu görüyorum paranoyak bir şekilde beyciğim. Bu çocuğun kanına da o girdi... Sadrazam Halit Paşa'yla ilgili olarak anlatılan olayda ise bir çarpıtmanın olduğu açıktır. Efendim, bir gün güya Sadrazam Halit Paşa yaşlılığı sebebiyle çişini zaptedemez halde olduğu için Yıldız'dan Babıali'ye giderken sıkışınca yolda bir tuvalete girmiş de, benim jurnalcilerim bu durumu bana bildirmiş de, ben de onu Yıldız'a celbetmişim de sorguya çekmişim de, bu durum karşısında Paşa resmi ceketinin uçlarını kaldırmış da sırlıslam hale gelmiş pantolonunu bana göstermiş de, böylece bana tuvalete komplo amacıyla girmediğini ispat edebilmiş de. Geçin efendim geçin. Bunlar düpedüz Kemalist tarihçi yalanlarıdır... Bakın Pertev Bey'ciğim size güveniyorum ve çok önemli bir devlet sırrını ayaklarınızın altına seriyorum. Aslında ruh hastası olan kardeşim Murat değil, benim... Daha doğrusu Adnan Menderes'le ilgili fıkrada anlatıldığı gibi ben gerçek Abdülhamit değilim. Afedersiniz bir gün tımarhaneyi ziyaret etmiştim. Bir deli benim yerime dışarı çıktı ve ben o deliyim işte... şimdi de beni daha çok deli etmek için tertipler düzenlenmektedir. Daha demin başhemşire Lütfiye hanımkızım beni deli etmek için ne dedi biliyor musunuz? Güya şu dışarda yürüyüp bağırانlar softalar değilmiş de, 1 Mayıs bayramını kutlamak için sokağa dökülmüş dökümhane işçileriymiş. Ne işçisi, ne 1 Mayıs'ı efendim, benim yerime Murat'ı getirmek istiyorlar softalar, muradımızı isteriz diye bağırmaları boşunu mı şu parolaya bakın siz. Sürdüm sürdüm köklerini kurutmadım, yerden biter gibi bitiyorlar, bitmiyorlar. Şu dilimizin kıvraklığına bakın siz. Sözcüğü olumlu da kullanırsanız olumsuz da kullansanız aynı olumsuz sonucu veri-

yor, bitmiyorlar, yerden bitiyorlar. Ne softa şeylermiş bunlar. Sonra yalnız onlar mı? Buraya gelirken gördüm, Sürmene'ye sürdüğüm ve sürgülediğim ve sürüm sürüm süründürdüğüm o sürünesi sürgünler sürgün yerlerinden sürüne sürüne sürünüp sürüp sürüştürüp uzun ceketleriyle yerleri süpürüp pörsümüş bir sürüngenlikle benden habersiz buralara doluşmuşlar, demin jurnalcilerimden biri, adı lazım değil, bana junta planlarını jurnalladı şu anda Tarlabası'nda bir meyhanede mey içerek bana meydan okumaktaymışlar meyoğlumeyler, ömer hay-yamlar. Gelin de çözün bakalım şu sorunu...

Pertev Naili Bey bu sözleri üzüntüyle dinlemekteydi ve defterine not almaktaydı. Hastası susunca konuşmak gereğini duyup bazı tarihi saptamalar yapmaktaydı:

Hakkı alilerinde baisi endişe olacak ne demektir, zâtı alilerince baisi endişe olacak demek midir? Tebeddül baisi endişe olacak esbabdan neş'et etmemişse, baisi endişe olmayacak esbabdan mı neş'et etmiştir? İki innetin hangisi olursa olsun, tebeddülün asıl sebebi nedir? Hafıza-i nisyan isyan ile malumdur beşer beşer beşer şaşar.

Hasta, gözlerini açmış bir vaziyette dinlemekteydi, gözlerini kırıpştırmaktaydı. Arada bir kardeşimi Çırağan'dan getirdim sana, nöbetçilerin haberi bile yok kaçırdım onu, demektedir. Bunun üzerine Pertev Naili Bey onu hasta yatağından kaldırıp kardeşim Murat diye takdim ettiği, korkunç nazarlarla etrafı süzen sarıklıyı yatırmaktaydı. Lütfiye hayretle olan bitenleri seyretmekteydi. Pertev Bey bu yeni hastasına anlat bakalım, padişahım, çok yaşa diyerek onun tepkisini ölçmeye çalışmaktaydı. Fakat heyhat Murat diye takdim edilen kişi padişah gibi değil de, küçük ince çocuk sesiyle konuşmaya başlamakta ve şöyle demektedir:

Teyzeciğim annem, varsa yarım limon istiyor. Bu da çünkü soğanınız... (sonra ses değişmekte ve kalın bir kadının sesine dönüşmekteydi) Aaaa.... ne ayıp şey o öyle.

Ne demek alınan şeyi geri getirmek. Al onu götür anne-ne geri bakiim. Al şu bütün limonu da. Annene selam söyle benden. Radife Halam sabah kahvesi içmeye bekliymiş de... (yine ince çocuk sesi) Teyze, annem selam söyledi, eğer bugün akşam evdeyseniz babamla beraber sizi ziyaret etmek istiyorlarmış (dudağın üzerine akmış sümüğün geri çekildiğini gösteren bir burun çekişi sesi ve ardından yine kalın kadın sesi) Tabii yavrum evdeyiz. Söyle annene bekleriz. Gelirken tombalay da getirsinler.

Bu muhavereler karşısında Pertev Naili Bey gözlerini diğer, kırmızı fesli hastasına çevirmektedir ve şöyle demektedir:

Bu çocuğun ruhu çocuk kalmış, görüyorsunuz işte... Onu uyuttum ve bir çocuğun çocukça sayıklamaları çıktı ortaya...

Abdülhamit: (yeniden hasta yatağına o yatmıştır) Evet efendim çocuktur kendisi. Deli bu çocuk. Bir de Mithat Paşa benim için çocuktur o, çocuk yaşta etrafını çeviren paşalar aldattılar onu diyormuş. Görüyorsunuz işte... Oysa ben kendimi memleket işlerine öyle bir vakfetmişim ki, o kadar olur yani. Rahat huzur yok efendim bu politik olaylardan. Bir taraftan softalar gelüp muharebe istirük diye bar bar bağırırlar camlı köşkün önünde, yeşil köşkün lambası yanıyor mu bir bakıverin size zahmet Pertev Bey'ciğim ve bir yandan da, benim kardeşim gibi küçük çocuklar ellerinde tüfenkler olduğu halde dolaşırlar sokaklarda, bu ne haldir gel de jurnalci kullanma şimdi. Dürlü dürlü ahvalden dolayı gece gündüz hâb rahatım münselip oluyor doktor doktor kalksana lambaları yaksana. Efendim İngiliz elçisi Layard bile halime acımıştır valla. Bir gün yanıma gelerek yorgunluğumun sebebi münasebetini sordu kendisi ve ben de ona Pera'daki kafeşantanların statüsünü tetkik eylemekte olduğumu söyleyince hayretler içinde kaldı. İngiltere'de ne

kral ne nazır bunlarla meşgul olmaz selahiyetli katiplere bırakır, bu tür işlere siz hayatınızı harcıyorsunuz valla, dedi de ben de kendisine oturaklı bir Osmanlı diplomat cevabı vererek öyle bir oturttum ki oturdu aşağı valla ne dedim biliyor musunuz, dedim ki herkesin bir hayatı olduğuna göre bu hayatı harcamak zorundadır şöyle ya da böyle bu hayat harcanacaktır birden fazla hayatımız olsaydı belki başka bir şeyler düşünürdük, dedim de adamcağız bu felsefi sözler karşısında kös kös düşünerek gidiverdi. Ah Pertev Bey’ciğim ah, benim en münasip tarihi sözlerimden biri de emekli olduktan yani tahttan indirildikten sonra ve Selanik’e gönderildikten sonra ve Selanik’ten döndükten sonra ve vapura bindikten sonra söylediğim sözlerdir. Şöyle demişimdir: “Ben kime iyilik etdim ise fenalık gördüm. Hepisi beni bırakup gitdi.”

Bu açıklamalar üzerine Pertev Bey ağır ağır sarıklı Murat’a dönmekteydi ve şöyle bir soru sormaktaydı: Oğlum Murat cülus ettin mi sahiden?

Murat: Valla ben ettim siz etmeyin eylemeyin ben yapmadım amca. Radife Hala’lara gitmiştik annemle. Ben cicozlarımla oynuyordum. Hadi evladım cülusa dediler. Ben de gitmem diye tutturdum, ağladım. Hatta Radife Hala karamela vererek beni teselli etti. Oooo-oo.... cici bici karamela sepeti... Maruzatım bundan ibarettir Pertev Amca. Ben küçüğüm aklım ermez.

Pertev Bey: Efendim bu vak’ada da görüldüğü gibi yaş dediğimiz şey son derece görecedir. Birisine ya da bir duruma göre çok yaşlı ya da çok genç olabilirsiniz. Oysa yaşıınız yerli yerinde durmaktadır. Sonra şu da var ki, her insanın kişiliği karşısındakine göre belirlenir. Ve bu yüzden her insanla kurduğunuz ilişkiye göre sizin çeşitli kişilikleriniz oluşur. Bu kişiliklerin hepsi sizindir. Yerine

göre ortaya çıkarlar ve hatta sizi de şaşırtırlar. Kimi zaman çok ağır başlı, akli başında, oturaklı olursunuz, kimi zaman neşeli, kimi zaman çocuksu, kimi zaman hafifmeşrep, kimi zaman çekingen, kimi zaman atılgan, kimi zaman durgun, kimi zaman şakacı, kimi zaman buyurgan, kimi zaman edilgen ve ilah... Hatta içinizden bu ben miyim dersiniz. Aslında biraz önce bir başkasıyla olan kişiliğiniz gitmiş, şimdi karşıkarşıya olduğunuz kişiye göre yeni bir kişilik gündeme gelmiştir, bu kişilik o kişiye göre belirlenmiştir, ya da bir kere bu kişi sizi artık baştan öyle tanıdığı için, hep o kişiliğinizi ön plana çıkartma gereğini duymuşsunuzdur, çünkü bir başka kişiliğinizi ortaya çıkartacak olsanız karşınızdaki kişi şaşıracaktır bu da sizin istediğiniz bir durum değildir. Peki diyeceksiniz, ayrı kişilikler sergilediğimiz bir kaç kişiyle bir araya geldiğimiz zaman hangi kişiliğimizi sergiliyoruz. Böyle bir durum pek sık olmaz, ama olduğunu farzetsek bile burada da insanın savunma mekanizmaları hemen bir kolayını bulur, ya farklı kişiliklerin ılımlı bir ortalaması ortaya çıkar ya da yine o kişilerin herbirine tanıdıkları kişilikler sergilenirken bir diğerine gizlice göz kırpılarak aslında bu kişiliğin rol icabı takınıldığı anlatılmak istenir vesaire... Ama aslında dediğim gibi bu durum pek sık olmaz, çünkü farklı kişilikleriniz farklı insan çevrelerine göre oluşur ve bu nedenle bu farklı çevrelerin bir araya gelmesi de içtimai şartlar nedeniyle pek mümkün değildir. Bu nedenle aslında insan kişiliksiz bir varlıktır ya da çok kişiliklidir. Çok kişiliklilikle kişiliksizlik bir madalyonun iki yüzüdür.

Abdülhamit: Tefekkürane müşahadelerinizle bizi büyülediniz adeta bravo doğrusu yüksek bir psikolog sıfatını da hakkettiniz. şimdi size bir sorum daha olacak sayın Pertev Bey. Benim kafamın içinde bazı tuhaf olaylar cereyan etmektedir. Mesela olaylar, yani geçmişte yaşa-

dıklarımız eskidikçe gözümde çarpılıyor, ilk yaşandıkları halden çıkıp nerdeyse komik bir hal alıyor bu nasıl iştir? Adı Yemendir, giden gelmiyor...

Pertev Bey: Şecaaat arzederken serdi kirpi pirkatin söyler valla. Size şu kadarını söyleyeyim ki, çarpıklık olaylarda değil, sizin eskiyen kafanızda af buyrun. Efendim sayın Abdülhamit, insanlar yaşam sahnesine esas çocukluk ve gençliklerinde çıkarlar, insan olarak o dönemde var olurlar, o zaman kafaları henüz çarpılmamıştır ve burunları büyümemiştir kendilerini afedersiniz bir halt zannetmeyen insanoğlu insandırlar. Sonra evlenerek, barklanarak, apartmanlanarak, villalanarak, köşklenerek ve başkalarının omuzlarına basarak hayatın içinde yok olup giderler. Bu yüzden insanların değerli anıları yalnızca çocukluk ve gençlik dönemlerine aittir. İnsan yaşlandıkça içine sindiremediği yapay ve yavan davranışların esiri olmaya başlar efendimiz majesteleri, bu yapay davranışları kendisinin dışında yankılanır ve bunları yapan insan kendisini adeta sahnede bir başkasını seyrediyormuş gibi seyrederek. İşte bu yaşlarda kafada her şey çarpılmaya ve komikleşmeye başlar, kendi içinizde öldüremediğiniz insan sizinle alay etmeye başlar. Vakta ki çok eski olayların ise komik bir yanı yoktur da sizin insanlıktan çıkan yanınız onları komik gibi görmeye başlar. Böylece kişiliğinizin iki parçası geçmişte yaşadıklarınızla ve bu gün yaşadıklarınızla karşılıklı alay etmeye başlarlar ve siz bu ikiye bölünme içinde şizofrenik bir hal alarak hangi yana hak vereceğinizi bilemeden çırpınır ve ızdırap çekersiniz ve ben neyim hangisiyim diye sorar durursunuz ama bir karar veremezsiniz. Şimdi size sorarım siz bir Abdülhamit misiniz, yoksa çocuk musunuz, yoksa deli misiniz, yoksa tımarhane kaçkını mı, sapık mı, büyük devlet adamı mı, törenlerde görüldüğünüz gibi görkemli mi, gece yatağa girdiğiniz zamanki gi-

bi zavallı mı, bir diktatör mü, aciz bir kukla mı, jurnal-cibaşı bir zalim mi, karanlıktan ve her şeyden kendi gölgesinden bile korkan bir yaratık mı, devletlü mü, iktidarsız mı, Mithat Paşa katili mi, zindancıbaşı mı, suikastçı mı, yoksa kurban mı, bir kadın düşkününü mü, yoksa kadınlardan kaçan mahçup bir delikanlı mı, beyni sulanmış bir ihtiyar mı, yoksa kendini devlet işlerine adanmış kafeşantan menejeri mi, ha nesiniz siz? Yoksa hepsi birden mi? Hepsi mi, hiçbir mi, bazen biri bazen öbürü mü, arasıra mı sık sık mı, seyrek olarak mı daima mı?

Abdülhamit: Yeeeeeeeeeeeeeeeeer.....

Pertev Niyal yerinden kalkar, ağır adımlarla köşedeki musluğa gider, ellerini yıkar. Sonra Lütfiye'nin olduğu köşeye doğru üzgün bir sesle mırıldanır.

Kızım Lütfiye hastamız bayıldı sanırım, şu ayıltma iğnesinden yapıver de ayılsın.

Lütfiye'nin olduğu yerden ses gelmez. Pertev Niyal Bey dönüp o tarafa bakar. Lütfiye'nin olduğu yerde şimdi yalnızca boş bir karanlık vardır.

Eyvah gitmiş, diye söylenir, bizi gerçek hayata bağlayan tek bağdan da yoksun kaldık şimdi, bu kötü işte. Yılgınlıkla, masanın üstünde baygın yatmakta olan Abdülhamit'e ve cübbesini kafasına örtüp bacaklarını oturduğu koltuğa toplamış dehşet içinde titreyen Murat'a bakar. Dışardan Enternasyonal marşı duyulur. O anda binanın önünden, Taksim'e doğru yaklaşan Üçlü Blok geçmektedir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Saat: 18.11

Yine oradayım. O beyazlaşan İstanbul akşamında. İstanbul akşamları koyu gölgeler vurmadan önce beyazlaşır. Uzaklaştım oralardan. Buraya geldim. Sesleri de buradan dinleyeceğim. Silah seslerini. Olacakları önceden biliyorum nasıl olsa. Nasıl biliyorum? Emin miyim? Sanırım her şey önceden düzenlenmiş ve önüne geçilmez bir biçimde gerçekleşecek. Her müdahale çok geç. Kader mi bu? Kader değilse bile... Bir topun yokuş aşağı yuvarlandığını görüyorsunuz, yokuşun sonunda deniz var. Top henüz denize düşmedi ama, çok olağanüstü bir şey olmazsa onun denize düşeceğini biliyorsunuz.

Dört beş gün önce de buradaydım. İstanbul'un beyazlaşan akşamını seyrediyordum. İşte böyle bir akşamın yorgun gölgelerinin içinde buğulanan sokaklarıyla tıtsüleniyordu İstanbul. Bu akşama uzaktan, bu pencerenin ardından bakıyordum. Çocuk sesleri, bakkal dükkanlarıyla, niyetçilerle, salıncaksız oyun bahçeleriyle yorgun oyun kokan mahallelerin içinden yuvarlanarak kentin kimliğini oluşturunuyordu. Bu kent bu uzak çocuk sesleriyle, bu akşam yorgunluğuyla, bu cami minareleriyle, bu ezanlarla, bu toz bulutlarıyla beyazlaşarak var oluyor, sonra maviye çalan bir hayal kente dönüşüyordu ve o zaman artık büyümlü bir sessizlik egemen oluyordu kente. Ve ben bakkal dükkanlı ve gaz tenekeli ve kesik sulu ve randevuevli o kentin karşısındaydım.

O sırada ötedeki masadan kalkmıştı yaşlı kadın ve yürümüştü. Önünde, bir süredir karıştırdığı albüme benzer kitabı unutmuştu. Kapiya doğru yavaş yavaş yürüyordu. “Hanımefendi” diye seslenmişim, “şeyinizi unuttunuz...” Kadın duymamıştı bile beni ve çıkıp gitmişti. Onun arkasından yetişmem olanaksız gibiydi. Bacaklarımda da bir halsizlik hissetmişim o an ve onu çağırmaktan vazgeçmişim. Sonra kalkıp kadının biraz önce oturduğu masaya gitmişim. Bir albümdü unuttuğu. Açmışım. Fotoğraflar, eski fotoğraflar ve Upsala adlı çok uzak bir kent. Albümün üst kısmı rutubetten iyice zedelenmiş, oraya rasgelen fotoğraflar nerdeyse tanınmayacak birer iskelete dönüşmüşlerdi.

Heyecanla çeviriyordum albümün sayfalarını. Fotoğrafların altındaki yazıları, tarihleri, isimleri okumaya çalışıyordum. İsimleri ayırt edebiliyordum ama İsveççe yer isimlerinden ya da sözcüklerden hiç bir anlam çıkartamıyordum. Upsala ile İstanbul arasında mutlaka gizemli bir ilişki olması gerektiğini düşünüyordum, ama kim kuracaktı bu bağlantıyı?

Eskiden beri, birbiriyle ilgisiz gibi görünen nesneler, rakamlar, sözcükler arasında bilinmeyen, çok önceden birileri tarafından kurulmuş gizemli ilişkiler olduğunu düşünür dururdum. İşte bu albüm de başıma bela olmuştu, amaçsızca tepip durduğum sokaklarda, eski yazılı çeşme başlarında kendi kendime acaip öyküler uydurmaktansa böyle bir albümün esrarını çözmek belki benim açımdan daha makul bir uğraş olabilirdi. Ama böyle bir işin içinden kendi kendime çıkamayacağım duygusuna kapılmıştım birden. Başkalarıyla paylaşmalıydım, onları da ortak etmeliydim. Bir yaşamın şifresini çözecektik. Çayın parasını ödedim, albümü kolumun altına sıkıştırdım. Kararımı vermişim. Cem’e gidecektim. O bana yardımcı olabilirdi.

Kapiyı Cem’in açmasına hiç de şaşırmamıştım. Beklediğim buydu zaten. Miyop gözlüklerinin ardından te-

dirgin bir şekilde beni süzmesinde de şaşılacak bir şey yoktu. Ama içerde ummadığım birilerinin olduğunu sezinlemiştim. Kapıda bir süre bakışmıştık karşılıklı. Sonra Cem, beni kapıda fazlasıyla bekletmiş olduğunu düşünmüş olacak ki, içeriye doğru çekildi ve beklenen sözcüğü söyledi: “Buyur...” Bu bir soru sözcüğü müydü, yoksa konuğu içeri davet etme sözcüğü mü belli değildi. Ama doğrusu benim de bunu fazla irdeleyecek halim yoktu. İçeriye doğru ilerledim, Cem’in kem nazarlarını ayaklarımda hissederek ayakkabılarımı çıkarttım. Terlik falan aramadan yürüdüm içeri. Cem, arkamdan, oldukça münasebetsiz bir şekilde ve bir konuğu enikonu tedirgin edecek bir üslupla “bugün beklenmedik konuklar günü herhalde” diye söylenince, pişkinliği iyice ele alıp sorgulayıcı tarzda karşı saldırıya geçerek “kim var” diye mütehakkim bir edayla sordum. Böylece evde kalmaktan caymadığımı göstermek istiyordum. Zaten sorunun yanıtını almadan salona girmiştim bile.

Sol köşede, sedirin kenarında oturan Lütfiye’yi anında tanımakta gecikmedim. Hayat raslantılarla dolu diye mırıldandım elimde olmadan. O küçük kız büyümüş, olgunlaşmış, oldukça güzel bir kadın olmuştu. Kalbim hızla çarptı. Ama onun beni tanımadığından emindim. Durumu belli etmemeye çalışarak Lütfiye’nin yanbaşındaki duran, davranışlarıyla onun sevgilisi ya da kocası olduğunu hissettirmekten adeta gurur duyan ve daha sonra adının Ali olduğunu öğrendiğim kişiyi kısa bir incelemeye tabi tuttum. Lütfiye ve sevgilisi ne kadar da beceriksiz biçimde tünemişlerdi öyle sedire. Herhalde, Cem’in hiç de konuksever olmayan davranışlarından etkilenmişlerdi ki, böyle bir pozisyonda, yarım yamalak ilişmişlerdi oraya. Her an kaçıp gitmeye hazırlarmış gibi bir havaları vardı. Belki benim fütursuz ve pişkin havamdan onlar da etkilenirler de hemen kalkıp gitmek gibi bir münasebetsizlik yapmazlar diye düşünmüştüm o

an. Yanıbaşlarında Cem'in sevgilisi Nesli duruyordu. Hem de ayakta. Belki Nesli'nin bu ayakta duruş tarzı da onları tedirgin eden bir başka etkendi. Her neyse, Cem'in kaba tutumlarından hiç de etkilenmediğimi göstermek için arkama dönüp "bütün konukların bu arkadaşlardan ibaret demek Cem" dedim, "ben de senin biraz önceki sözlerinden içerde daha kalabalık bir kitleyle karşılaşacağım yönünde bir izlenime kapılmıştım." Bu uzun ve diplomatça cümlelerin etkisini ölçmek için Cem'e baktım. Oysa o, bu sözlerden hiç de etkilenmişe benzemiyordu. Ve çenesiyle odanın öbür ucunu gösterince aceleciliğime ben de kızdım. Odayı şöyle bütünüyle tarassut altına almadan aceleci yargılarda bulunmak benim açımdan gaf oluşturuyor ve aleyhimdeki puanları arttırıyordu.

Odanın öbür köşesi, uygun olmayan aydınlatma sonucu karanlıkta kalmıştı ve bu durum, oradaki bir başka sedirin üstünde oturan iki kişiyi görmemi önlemişti. Cem'in amcası Güneri'yi ya da nam-ı diğer Gözlüklü Mehmet Efendi'yi hemen tanıdım tabii. Onu tanımış olmam, benim bu evde bir süre de olsa benimsenmemde bir avantaj oluşturacaktı oluşturmasına ama, ya o yanındaki sarı badana suratlı meymenetsiz adamı ne yapacaktık? Duraksadığımı gören Mehmet Bey, "tanıştırıyım, Bülent" demişti sarı hastalıklı suratı göstererek. Demek beklenmedik konukların bir kısmı da şu köşedeki karanlığa sıkışmış bu iki zattı. İlerledim onlara doğru. Ellerini sıktım. Ancak bu el sıkışma olayında oldukça tuhaf kaçan nokta, Bülent'in beni hiç mi hiç önemsememiş ve el sıkışırken başını kaldırıp yüzüme bile bakmamış olmasıydı. Bunun acısını senden münasip bir zamanda çıkarırım, diye düşündüm ve bu terbiyesiz davranışa hiç önem vermemiş gibi bir tavır takındım. Bülent denen kişinin dizlerinin üzerinde buruşmuş kâğıt parçalarını gördüğüm zaman, acaba bu onun açısından affet-

tirici bir durum oluşturabilir mi diye düşünmekten de alamadım kendimi. Adam çok meşgul olabilir, insanlık hali bu. Belki doktordur, reçete falan yazıyordur. Ya da belki akıl hastasıdır. Mehmet Bey, benim Bülent'in dizindeki kâğıt parçalarına dikkatle baktığımı görmüş olacak ki, derin bir nefes aldıktan sonra, oldukça uzun sayılabilecek bir açıklamaya girişti aniden. "Bülent" dedi "şu anda bir şifreyi çözmekle meşgul. Ama bildiğin gibi değil, çok önemli bir şifre bu. Sen gelmeden önce arkadaşlara da açıkladım. 1 Mayıs gösterilerinde büyük bir provakasyon düzenlendiğini ileri sürer bu Bülent arkadaşımız. Kendisi, kendi ifadesiyle söylüyorum, uzun yıllar MIT ajanlığı yapmış bir kişidir. Elinden geçen şifrelerden birini çözmüş ve bu provakasyondan haberdar olmuş. Kendisi bizim eski bir aile dostumuzun oğlu olur, küçüklüğünü bilirim keratanın. Ben abisi sayılırım, tabii uzun yıllardır görmüyordum. Raslantı bu ya, Ankara'da karşılaştık ve durumu bana açıkladı. Ben de onu alıp buraya getirdim. Neden? Şundan! Cem belki bu provakasyonu önler ya da önleyecek bir şeyler yapar diye düşündüğümünden, ama ne yazık ki, sen gelmeden kısa süre önce bunun mümkün olmadığını, çünkü Cem'in kendi örgütünde artık hiçbir etkisinin kalmadığını öğrenmiş bulunuyoruz. Şu anda Bülent'in ne yapmakta olduğunu merak ettiğini biliyorum. Ne yapacak? Halen çözemediği son şifreyi çözmeye çalışıyor. Bu şifre, 1 Mayıs günü meydana ilk silahı patlatacak provakatörün ismini ortaya koyacak, eğer çözebilirse tabii. Bunu öğrenirsek belki de son anda bir şeyler yapmamız mümkün olabilir. Bülent'in şu andaki olağanüstü çabası ve aşırı meşguliyeti buradan kaynaklanıyor Gün arkadaş."

Odanın öbür köşesine baktım. Kafam daha çok Lütfiye ile meşguldü çünkü. Onun hangi ilişkiler ve raslantılar sonucu burada karşıma çıkıverdiğini çok merak ediyordum. Tedirgin ve beni tanımamış Lütfiye ve sevgi-

lisiyle övünç duyan tedirgin Ali ile evsahibi, ayakta duran Nesli, sanki bu açıklamayı ikinci kez dinlemiyorlarmış gibi, Mehmet Beyefendi'nin ağzının içine bakıyorlardı dikkatle. Bu noktada dikkatleri kendi üzerime çekmek ve odanın yıldızı olmak güdüsü iyiden iyiye hareket geçmişti. Olağanüstü bir insan olduğum izlenimini yaratacak jestlerle koltuğumun altındaki albümü halının üzerine fırlattım ve “ya şu şifreye ne buyrulur” dedim, “burada Upsala adlı kent ve Anna Lisa adlı kadının yaşamı var ve belki inanmak size güç gelecek ama şu anda ispatlayamadığım bir biçimde, Bülent beyin şifreleriyle bu albümün şifreleri arasında henüz çözemediğimiz bağlar olduğunu sezinlemekteyim. Şu anda sizleri yardıma çağırmak üzere burada bulunduğumu söylersem belki de inanmayacaksınız ama böyle bu. Buyrun, halının üzerine oturalım, Bülent Bey'i uğraşlarında yalnız başına bırakalım bir süre için ve biraz zamanımızı alacak bir kollektif çalışmaya girişelim. Ne dersiniz Lütfiye Hanım?” Bunu Lütfiye'ye dönerek son derece anlamlı bir tarzda söylemiştim, kendisi bana tanıştırılmadığı halde adını söyleyerek onu enikonu meraklara garketmek arzusundaydım.

Umduğumdan büyük bir ilgiyle karşılaştığımı itiraf etmeliyim. En başta Lütfiye olmak üzere – üstelik halıya doğru eğilirken bana hafifçe gülümsediği gözümünden kaçmamıştı – gelip albümün etrafına diz çöktüler. Mehmet Bey de kısa bir duraksamadan sonra katıldı bize. Bülent, çevresinden tamamen kopmuş bir durumda kâğıtlarının üzerine eğilmişti. Zaten benim de istediğim buydu. Onun oyunumuza katılmasını şimdilik istemiyordum. Albümün kapağını açtım.

Albümün ilk fotoğrafında Anna Lisa, hüznü, genç ve güzel bir kadındı. Saçları, o zamanın – 1940'ların – modasına uygun olarak önden sağ yana doğru dalgalandırılarak taranmış ve arkaya doğru gevşekçe toplanmış-

tı. Genç kadının başı hafif yana eğikti, objektife bakmıyordu, yüzünde ağlamakla gülmek arası bir ifade vardı. Fotoğrafın altında mürekkep kalemle Anna Lisa adı yazılmıştı. Diğer fotoğraflarının tersine, burada Anna Lisa sarışın değil, koyu kumraldı. Işın garip yanı, bütün vesikalık Anna Lisa fotoğraflarının, sanki ilerde bizim gibi bu albümü inceleyeceklerle yardımcı olmak düşüncesiyle aynı yere toplanmış olmasıydı. Altında, yine mürekkep kalemle Anna Lisa yazılı daha büyükçe bir fotoğraftaki sarışın kadın, küçük fotoğraftaki Anna Lisa'ya nerdeyse hiç benzemiyordu. Bu kez saçlar düz bir şekilde -hafif dalgalı- aşağıya doğru taranmıştı. Gülüyordu buradaki Anna Lisa. Gözlerinin açık renk olduğu fotoğraftan bile anlaşılıyordu. Bu iki fotoğraf arasında, genç kadının giydiği V yaka siyah bluzun dışında hiçbir ortak yan bulmak mümkün değildi. Anna Lisa'nın, bu iki fotoğrafın altına yerleştirilmiş bir başka fotoğrafı biraz daha büyüktü. Fotoğrafın üstüne atılmış Anna Lisa imzasının yanında 1945 tarihi okunuyordu. Bu kez üzerinde, boğaza kadar iliklenmiş dik yakalı pötikare bir bluz vardı. Tam objektife değil de onun hemen yanına bakıyordu buğulu gözlerle. Ya da belki bu buğulu gözler, fotoğrafçının, günün modasına uygun rötuşundan ibaretti. Bu kez saçlarının kumral mı yoksa sarışın mı olduğuna karar vermek oldukça zordu. Çünkü, belki de yine rötuşla saçlarına nur halesi çarpmıştı ve bu parlaklık, saçın renginin anlaşılmasını önlüyordu. Saçlarını arkada toplamıştı. Hafif gülümsemesi, arkaya toplanmış saçları ve bu fotoğrafta dikkat çeken gözlerinin çekikliği ona İskandinavyalı'dan çok, uzak Asyalı havası vermişti. En alttaki Anna Lisa, diğerlerinden bütünüyle farklıydı. Bu kez farklılık, sarışınlık ya da kumrallıktan geliyor değildi. Burada bütünüyle farklı bir şey vardı. Bu fotoğrafta karşımıza, yine gülümseyen – hatta biraz fazla gülümseyip, daha önceki fotoğraflarda dikkatimizi çeken gizem-

li kadını yok eden – gözlüklü, bizde ilkokul çocuklarının giydiği türden siyah önlüklü ve beyaz yakalı bir giysinin yanısıra tuhaf bir beyaz başlık giymiş, hafifçe geri zekalılık izlenimi veren değişik bir Anna Lisa çıkıyordu. Bu nasıl bir Anna Lisa'ydı böyle? Ne olmuştu bu kadıncağıza? Rahibelik mesleğine intisap etmiş falan olmasındı sakın? Bir tür hemşire ile rahibe karışımı bir kılıktı bu. Fotoğrafın altında 1947 tarihi vardı. Hadi kılıktan kıyafetten vazgeçtik de, Anna Lisa'lar arasındaki bu ifade farklılığı nasıl açıklanacaktı? O zeki, gizemli ve hatta çekici kadınla bu anlamsızca sırtan, komik kukulatalı kadın arasında nasıl bir bağlantı olabilirdi? Yoksa Anna Lisa, masuscuktan, bizi kandırmak için mi bu farklı insanların altına aynı ismi yazmıştı? Amacı neydi eğer öyleyse? Yok yok bu olamazdı, çünkü kumral Anna Lisa'dan bu kukulatalı Anna Lisa'ya tedrici bir geçiş olduğu ve yine de benzer noktaların inkar edilemeyecek kadar gözönünde bulunduğu açıktı.

Albümün kapağını çevirip bakınca, kukulatalı Anna Lisa'nın tıpkı basımlarıyla karşılaştık. Tıpkı basım dediysem, fotoğraflar farklı ama hepsinde o aptal Anna Lisa sırtıp duruyordu işte. Bu fotoğrafların hepsinin altında 1947 ve 1948 tarihleri vardı. Bir fotoğrafta A.Lisa, demin tanımladığımız kukuletalı kıyafetinin aynısı kıyafetle – yalnızca bu kez önlük siyah değil, griydi – çalışma arkadaşlarının – neyin nesiye bunlar – arasında görülüyordu. A.Lisa dahil, altı kadın üç erkek. Erkeklerden biri öbürlerine göre daha yaşlıydı ve çevresinde alelade iskemlelerin dizili olduğu bir masada oturuyordu. Herhalde bu zat müdür falan olmalıydı. Diğer kişiler ayakta ve adamın arkasında dizilmişlerdi. Diğer iki erkek, ayaktaki sekiz kişilik topluluğun iki başında bulunuyorlardı. A.Lisa ortalarda bir yerlerdeydi. Ancak bu kez gülümsemedi. Kadınlardan dördü gülümseme – müdürden çekindiklerinden fazla ileri gidemedikleri

ayan beyan ortadaydı – halindeydiler. Fotoğrafın altında Uppsala 1947 yazısı vardı.

Aynı fotoğraf makinesiyle çekildiği kesin olan – foto Centralan Jönköping – diğer gurup fotoğrafında, önceki fotoğrafta yer alan altı kişiyi saptamak işten bile değildi. Ayaktaki iki erkek, bu kez gurubun önünde bağdaş kurarak oturmuşlardı, yanlarında, önceki fotoğrafta olmayan bir erkek daha vardı. Bu fotoğraf, öncekine göre daha neşeli, daha resmiyetten uzak bir arkadaş topluluğu havasındaydı. Fotoğrafın büroda değil de evde çekilmiş olması da bu kanıyı güçlendiriyordu. Önde bağdaş kurmuş üç erkeğin hemen arkasında üç kadından oluşmuş – kanapeye oturmuşlardı – ikinci bir dizi göze çarpıyordu – eski zaman fotoğraflarında bu teknik sayesinde çok sayıda insan küçük karelere sığabilmişlerdir–. Bu oturan kadınlar bürodaki fotoğrafta yoklardı, neşeli bir şekilde gülümsüyorlardı, hatta içlerinden biri daha da ileri gidip, öndeki erkeklerden birinin omuzuna elini koymuştu. Onların arkasında, ayaktakilerden oluşan üçüncü dizi yer alıyordu. A.Lisa’nın da içinde bulunduğu dört kadından müteşekkil bu dizi öbür fotoğrafta olduğu gibi vardı. A.Lisa’nın önlüğü bu kez yeniden siyahtı. Bürodaki fotoğrafın tersine burada gülümsüyordu. Ama ne yazık ki, yüzünde aynı ebleh havayı yakalamamak elde değildi.

“Tuhaf şey” dedi Nesli “bu Anna Lisa’lar arasında isimlerinin dışında ortak nokta bulamıyorum nerdeyse...” “Bence” dedi Lütfiye “kadının yaşamında bir kopukluk var. 1940’ların ortalarında...Birdenbire...” Lütfiye’nin duygulu sesi birden ağlama izlenimi verdi bana. Dönüp baktım. Sanki kadın yakınıymış gibi duygulanmıştı, dokunsanız ağlayacaktı. “Herkesin yaşamı kopukluklarla doludur” dedim bilgiç bir eda ile ve soran gözlerle baktım ona. Fırsat bu fırsat onun yaşamı hakkında da bir şeyler yakalarım diye düşünmüştüm. Ne sinsice bir davranıştı benimkisi böyle... O arada Cem

“kadının rahibe olduğu kesin mi sizce” diye bir soru attı ortaya. Ama bu soruya yanıt verme fırsatı bulamadı kimse. Çünkü Bülent sedirin üzerinden anlamsız bir şeyler söylemeye başlamıştı yüksek sesle. “A’mak-ı leyle birer kimsesiz çocuk...Bir, çizgili iki, çizgili üç, çizgili dört artı çizgili beş... Bir A, iki M, üç A, dört K, beş L...” Herkes dönmüş Bülent’e bakıyordu. Salonun ilgisinin ona doğru kayma tehlikesi olduğunu sezerek duruma derhal müdahale ettim.

“Bakınız burada da ev fotoğrafları var” dedim. Bu kadarcık bir çaba bile yeterliymiş meğer. Hepsi birden fotoğraflara eğildiler yeniden.

Anna Lisa, İsveç yapısı olduğu su götürmeyen ahşaptan yapılma evinin bahçesinde görölüyordu. Evin damında yarım daire şeklinde tavan arası pencereleri dikkat çekiyordu. Bahçede beyaz bahçe sandalyeleri vardı. A.Lisa’nın önünde bu kez rahibe önlüğü değil, iş önlüğü asılıydı.

Bir diğer fotoğrafta A.Lisa evinin penceresindeydi. Belli ki, fotoğraf çekileceği için gülümsemek zorunda kalmış. Her iki fotoğrafın köşesinde de Johansons Foto Boras yazısı okunuyordu. Başka bir fotoğraf, evi daha uzaktan almış. Bu fotoğrafın da açıkça sergilediği gibi ahşap ev aslında sağlam taş bir zemin üzerine inşa edilmiş. A.Lisa pencerede. Yanında iki kadın daha var. Aşağıda kısa etekli – bacaklarının oldukça güzel olduğu gözden kaçmıyordu – bir başka kız. Ama kızın, fotoğrafın çekildiğinden haberi bile yok. Taş duvara dayanmış 1940 yapısı eğri didonlu iki bisikletten birinin arka lastiğine eğilmiş, muhtemelen bisikletin lastiğini kontrol ediyor. Bisikletlerin hemen yanında, taş duvara gömülü bodrum pencereleri var. Bu resmin altında Solig Morgon yazısı okunuyor.

Bir ev fotoğrafı daha. A.Lisa, yine güzel, hüzünlü ve çekici bir kadın olarak evinin kapısında görölüyor. Ya-

nında, basamakların hemen başında bir valiz duruyor. Üstünde yakası kalkık bir pardesü. Herhalde yolculuğa çıkmak üzere. Bu fotoğrafta biraz daha şişman görünüyor. Arkada Anggargatan 8 yazısı var. Evin adresi olması. Resmin altında Mart 1947 tarihi.

Bir başka sayfayı açıyoruz. Bu sayfa çocuk resimlerine ayrılmış. Sarışın bir kız çocuğu, annesi elinden tutmuş – A.Lisa değil bu anne – ve kadının kucağında kundakta bir bebek. Resmin altında Tant Karin O Gunitta yazılı.

Çok daha eskilere ait olduğu hemen anlaşılan fotoğrafta bir kadın, kucağında bebekle oturuyor, yanibaşında bir adam ayakta duruyor, iftiharla kadının kucağındaki bebeğe bakıyor, adeta bu bebek benim eserim der gibi bir hali var ve üstüne üstlük kadın da aynı şekilde gözlerini bebeğe dikmiş, sonuç olarak her ikisi de bebeğin üzerine titriyorlar, hatta insan bu konuda ikisinin arasında rekabet olduğu zehabına bile kapılabiliyor. “Belki de bebek A.Lisa’dır” diyor Lütfiye. Ona bakıyorum. Deminki hüznü hali biraz silinmiş. Şimdi gülümüyor. Resmin altında Levgitte maganiset Upsala Sirioch Gunnar Dahlgvist yazıları okunuyor.

Tek başına kırık bir yerde koşan dört beş yaşlarındaki erkek çocuğunun fotoğrafı baklava şeklinde kesilerek yapıştırılmış albüme ve fotoğrafın çevresine elle bulutlar ve melek resimleri çizilmiş. Fotoğrafın altında yalnızca mammag yazılı.

Ve yine Bülent’in, adeta sayıklamaya dönüşmüş sesini duyuyoruz. Gecenin sessizliğinde büyük gürültülerle kulaklarımızı tırmalıyor. “Amak-ı leyle birer kimsesiz çocuk... Birinci A’yı saymasak, M’yi alsak, A’yı alsak, K’yı alsak, I’yı alsak...Dört artı beş ne oluyor o zaman? Bu dört artı beşin 1’le ilişkisinde bütün problem. MAKI kesin olarak var bence...”

“Aaaaa...Kuğulara bakın” diyorum ana okulundaki çocukları oyalayan bakıcı havasında. Onlar da küçük

çocuklardan pek farklı değillerdi ki canım. Ben ne dersem hemen kanıyorlar. Bu fotoğrafta kuğular yüzüyordu. Altında Kirkdammen yazısı okunuyor. Bir başka fotoğrafta insanlar kırılık bir yerde çimenlere oturmuşlar, arada şezlonglar da göze çarpıyor. Fotoğrafın altında Midrommarfast yazılı. Bunun yaz ortası festivali anlamına geldiğini söylüyor Mehmet Bey. “Bu İsveççe de biraz Almanca biraz İngilizce karışımı bir şey canım” diyor piposunu doldururken.

İki kadın karşılıklı geçmişler testereyle odun kesiyorlar. Arkası dönük sarışın kadın A.Lisa olmalı. Yanlarında odunlar yığılmış. Fotoğrafın altında Staban arbetar yazısı var. “Emek çalışması” diyor Mehmet Bey “Almancada Arbeiter işçi, emek demektir.”

Diğer bir fotoğrafta kırılık yerde genç kızlar oturmuşlar neşeyle kahve ya da çay içiyorlar. Bazılarının elinde sandviç de var. Gülümseyen en az üç A.Lisa görülüyor burada. Hangisinin gerçek A.Lisa olduğunu çıkarmak çok zor. Fotoğrafın altında Völförjant rast yazısı okunuyor. “Rest” diyor Mehmet bey “İngilizcede dinlenme demektir. Burada da kızlar çalışmaya ara vermişler, dinleniyorlar.”

Bir gurup mayolu kadın muhtemelen göl kenarında, otların arasında oturuyor. Alttaki yazı: Pa Utflıkt. A.Lisa’yı tek başına, kırılık bir yerde, orta yaşlarda gösteren bir başka fotoğraf. Sonra iki gurup fotoğrafı geliyor. Biri odada, diğeri bahçede, masanın etrafında otururlarken çekilmiş. İki fotoğrafın altını kapsayacak şekilde Swenka Kirkans Mission diye yazılmış. “Bunlar misyoner mi yoksa” diyor Lütfiye ve ardından yavaşça gülüyor. Bahçede çekilmiş fotoğrafa daha dikkatli bakıyorum. Gerçekten de kadınların kafalarında misyonerlerin şapkalarına benzer şapkalar dikkat çekiyor. “Sanırım Lütfiye Hanım önemli bir noktaya parmak bastı” diyorum, onu pohpohlayan bir havam olduğu ayan beyan ortada.

Sayfaları gittikçe daha hızlı çeviriyorum artık. Bir sayfa bütünüyle A.Lisa'nın arkadaşlarına ayrılmış. Ulla ve Kerstin, üzerlerinde izci elbiselerine benzer elbiseler, ilerdeki ağaçların altında çadırlar. Greta Lisa ile Birgitta. Greta, Anna'nın kardeşi olmalı. Yine izci kıyafetine benzer kıyafetler içinde gülümseyen iki kız. Altta Lun- kan Och Lintotf yazısı. Gözlüklü ve A.Lisa gibi hü- zün- lü bir genç kız fotoğrafı. Irma. A.Lisa'nın önlüklü ha- li- ne benzeyen bir kadın. Dorotea. İzci kılığı içinde bir baş- ka kız. Valle. Dalgalı saçlı bir başkası. Saima. Dalgın ba- kışlı Dagnı. Meryem Ana'ya benzeyen Gertie. Ve gülüm- seyen inci dişli Britta. En altta, ağlamaklı, kravatlı, tutu- cu, dalgalı saçlı, yaşama küsmüş bir kadın. Altta R.An- ge Ekblom yazısı.

Sonra bir başka sayfa. Kuru bir gece soluyup duru- yordu dışarda. Korkunç karanlık kuru bir gece. Soluk- suz. A.Lisa'ya bakıyoruz. Çevresinde arkadaşları. Başla- rında beyaz kepler. Arkalarında at arabası. Elllerinde bi- rer köpek yavrusu. Arkada okul binası. Belli ki mezun olmuşlar artık. Ve A.Lisa, üzerinde folklorik bir elbise, yaşlıca bir adamla el sıkışıyor. Bishop Yonzone bu adam. A.Lisa hemşire kıyafeti içinde diğer arkadaşları- la birlikte bir mezar taşının başında. Taşta şunlar yazı- yor: AT MINNET AVDEN TAPPRE FAHLANDER HI- ALTEN VID WIRTA BRO LANDSSHÖVDINGEN GUSTAF EDELSTAM EDELVYKS PIGGHERRE HAR AVLIDEN 1825. Sommar kurs Edelvik 1943.

“Yaz kursu” diyor Mehmet bey. Bu arada Cem kal- kıp içerden bir ortaokul atlası getiriyor. “Edelvik”i bulu- ruz belki haritada, Upsala'nın yakınlarında bir yerlerde olmalı” diyor. Eğiliyoruz atlasın üstüne. Ve dışarda o korkunç gece gürültüleri biraz daha sabaha doğru eğili- yor. Stockholm, Vasteras, Uppsala, büyük kentler net olarak gözüküyor. Uppsala, Stockholm'den uzanan kar- makarışık göller dizisinin ucunda. Sanki alçaktan uçan

bir uçakla süzülüyoruz o toprakların üzerinde. Yeşil ormanlar, göller ve ilerde kıyı. Edelvik'i bulamıyoruz bir türlü. “Çok küçük bir kasaba olmalı” diyor Ali “haritada bile gösterilemeyen bir nokta.”

Yeniden albüme dönüyoruz. artık onun karşısında iyice yorulduğumuz, ondan kopmak istediğimiz belli oluyor. Beş kadın, uyku tulumları içinde diz çökmüşler, A.Lisa da aralarında. Alttaki yazı: Midyat Mart 1947. “Bizim Midyat mı burası” diye bağıyor Cem. Onun bağırisına Bülent bile dönüp bakıyor. “Kimsesiz çocuk... Bir artı beş artı dört on eder.” “Demek Midyat’a da gitmiş” diyor Mehmet bey.

Tam burada albümü hızla kapadım. “Artık yeter bu kadar arkadaşlar” dedim, konuşurken olağanüstü büyülu bir hava yaratmaya özel olarak önem veriyordum, “onu yeterince tanıdınız, bundan sonrasını ben anlatacağım size. Oyuna burada son verelim diyorum ya da yeni başlıyoruz belki de. Anlatacaklarım belki de size kurgu gibi gözükcek. Ama aldanmayın. Ben size öykü anlatmayacağım. Yalnızca artık Anna Lisa’nın öyküsünün sonunu bildiğimi iddia edebilirim. Ben size Anna Lisa’nın yaşamını kurgulayacağım ve onun şu sözünü ettiğiniz provakasyon meselesiyle bağlantısını ortaya çıkaracağım. Gerisini de siz düşüneceksiniz artık... Başlayalım o halde... Anlaştık değil mi?”

“Anlamadım” diyor Cem, “Upsala’da yaşayan bir hastabakıcı ya da rahibenin şu içinde yaşadığımız günlerle, bu olaylarla ne ilgisi olabilir Gün?” Güliyorum. “Göreceğiz Cem” diyorum. Hepsi ağzıma bakıyor. Sallonda tam bir ideolojik hegemonya kurduğumu görüp için için seviniyorum. Ama yüzümde son derece ciddi bir ifade var. “Kimsesiz çocuk” diye mırıldanan Bülent’in vızıltısı geliyor yan taraftan “yoksa buradaki bir rakkamı onlar hanesini mi göstermek istiyor. Bir yani on ve dört ile beşin toplamı dokuz. On artı dokuz ondokuz. O zaman bir de ondokuzuncu harfe bakmamız gerekiyor.”

Albümü açıyorum yeniden. Altında mammag yazısı olan baklava biçiminde kesilmiş çocuk resmini hızla çekip çıkarıyorum yapışık olduğu yerden ve yeniden kapatıyorum albümü. Resmi halının üstüne atıyorum. “Bu çocuğa iyi bakın” diyorum. Ve sürdürüyorum:

“Bu çocuk A.Lisa’nın çocuğudur baylar bayanlar. Anna Lisa’ya gelince kendisi, Lütfiye Hanım’ın da isabetle belirttiği gibi misyoner bir rahibedir. Kendisi hiçbir zaman evlenmemiş ya da bir erkekle gönüllü bir ilişki kurmamıştır. Şimdi bu durum karşısında peki öyleyse nasıl çocuğu oldu, Meryem Ana gibi tanrıdan mı hamile kaldı diye soracağınızı biliyorum. Bunu açıklayacağım. Ama önce A.Lisa’nın yaşamı hakkındaki temel verileri özetleyeyim. Kendisi bir marangozun çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. O eski fotoğraftaki, hem annesinin hem de babasının kendisinin üzerine titredikleri bebek odur işte. Ama ne yazık ki, yaşamı o anne babanın umut ve özenlerini haklı çıkaracak ölçüde parlak olmamıştır. Bunun sınıfsal nedenleri başta gelir elbette. İnsanın kaderi daha doğuştan belirleniyor. Eğer Anna Lisa bir marangozun ikinci kızı olarak dünyaya gelmeseydi belki de ortanın üzerinde sayılabilecek zekasıyla daha önemli bir hiyerarşik konumda bulunacaktı. Ancak bu sözlerimden yine de durumunun çok kötü olduğu sonucunu çıkartmayalım lütfen. En azından başlangıçta durum fena gözüküyordu. Öğretmenlikti ideali. O zaman bir genç kız için hiç de fena meslek değildi bu. Ve üstelik azimli bir insandı. Kafasına koyduğunu yapardı. Yaptı da. Fotoğrafta gördüğünüz gibi, günün birinde arkadaşlarıyla birlikte öğretmen okulundan mezun oldu. Bundan sonra da derhal bir taşra kasabasında ilkokul öğretmenliğine başladı. Henüz yıl 1939’dur. Fotoğrafta da gördüğümüz gibi o topluluk kasabanın ileri gelenlerinin düzenlediği piknikte bir araya gelmiştir. Bundan sonra A.Lisa’nın yaşamında aşağı yukarı 1946 yılına kadar

önemli değişiklikler görmüyoruz. Genç bir taşra öğretmeni olarak görevini sürdürüyor. Bu arada çalışma arkadaşlarından gelen iki evlenme teklifini kibarca ama kararlılıkla reddediyor. Buraya mim koymamız gerekiyor. A.Lisa İsveç gibi bir ülkede neden evlenmeden, hatta tek bir erkekle elele dahi tutuşmadan yıllarını geçirmiştir? Çevresinde bu konuda çeşitli söylentiler dolaştığını biliyorum. Bir söylentiye göre bunun nedeni, çok erken yaşlarda yaşanmış gizli ve acıklı bir aşk öyküsüdür. Bu hüznü kayıp aşkın sonunda, A.Lisa yitirdiği sevgiliye ebediyen bağlanmış. Ancak bunun uydurma bir öykü olduğu pekâlâ düşünülebilir. Çünkü böyle bir sevgilinin varlığını gösteren en ufak delil ya da görgü tanığı çıkmamıştır ortaya. O zaman bunu varsayım olarak dikkatle alıp geçmek zorundayız. İkinci ve belki A.Lisa'nın onurunu yaralayacak ölçüdeki söylenti ise oldukça tehlikelidir. Tahmin edebileceğiniz gibi bu, lezbiyenlik söylentisidir. Özellikle kasabadaki dedikoducu yaşlı kadınlar tarafından çıkarıldığı kesindir bu söylentinin. Hatta muhtemelen, oğullarının evlenme teklifinin reddedilmesini hazmedemeyen anneler bu konuda oldukça çaba göstermişlerdir. Ortada bir delil yoktur. Hatta bu izlenimi yaratacak bir belirti bile bulunmamaktadır. Söylentiye yayanlar daha çok, onun hep kızlarla arkadaş olmasını kanıt olarak göstermektedirler. Bir kere bu doğru değildir. A.Lisa, rahibe olmadan önceki yaşamında mazbut ama dışa açık bir insandı. Kız arkadaşlarının yanı sıra erkek arkadaşları da vardı çevresinde. Ama şunu da kabul etmek gerekir. Otuz yıl öncesinin İsveç'inde bile tabular yıkılmış değildir. Kız erkek arkadaşlığı bugünkü kadar kolay ve doğal değildir. Toplumda gözle görülür bir taassup olmasa da inceden inceye, görünmeyen bazı engeller örülmüştür. Bu yüzden kızların kızlarla erkeklerin de erkeklerle arkadaşlık kurabilmeleri daha kolaydır. İşte A.Lisa da bu kadere boyun eğen genç kızlardan biridir.

Biz bu dedikodulara göre yorum yapmak niyetinde değiliz. Kanımca, A.Lisa'nın evlenmemesinde en büyük etken tutuculuğu, mükemmeliyetçiliği ve içinde yaşattığı misyoner ruhudur. O, kasabanın sınırlarına sığamıyordu. Daha büyük idealleri vardı ve bu yüzden kasabalı bir gence kapılıp kalmayı kendi idealleriyle çelişen bir durum olarak görüyordu. Evleneceği erkeği ise kendisi gibi yüksek idealleri olan mükemmel bir insan olarak tasarlarmıştı. Böyle birisini bulamaması onun suçu değildi. A.Lisa yaz aylarında öğretmenler için düzenlenen yaz kamplarında emek çalışması yaparken kendini gerçekten mutlu hissediyordu. Çünkü bu kamplar sayesinde hiç değilse belli bir rutinin dışına çıkıyor, yeni insanlar tanıyor ve daha da önemlisi tatmin edilemeyen misyoner ruhuna biraz da olsa manevi gıda sağlıyordu. Çünkü yaz kampları ülkenin kalkınma bekleyen, yoksul tarım bölgelerinde düzenleniyordu. Ama ne yazık ki, burada bir yorum ya da saptama yapmak zorundayım arkadaşlar. A.Lisa'nın yaşamının bir yerinde başına gelen olaylar ve bu olayların onda yol açtığı temelden değişiklik, bütün bunlar A.Lisa'nın biraz da maceracılık kokan bu misyoner ruhundan ileri gelmiştir. Eğer otursaydı oturduğu yerde, o kasabada derslerini verip akşam da çıtır çıtır yanan ateşin karşısında kitabını okusaydı ya da yününü örseydi, hatta evlenme tekliflerinden birine olumlu yanıt verseydi, bunların hiçbiri olmayacaktı. Nelerin hiçbiri olmayacaktı diye sorduğunuzu gözlerinizden anlıyorum ve şimdi oraya geliyorum. Efendim Lütfiye Hanım'ın da albümün henüz başlangıcında büyük bir öngörüyle saptadığı gibi 1947 yılında A.Lisa'nın yaşamında temelden bir değişiklik oldu. Ancak yine sabrınıza sığınarak fotoğraflarda da görülebilen şu noktayı net bir şekilde belirlemenizi istiyorum. Eğer rahibelik olayı söz konusuysa bu yalnızca 1947 yılından sonradır. Rahibe kılıklı A.Lisa'nın o büyük değişimini ancak 1947 sonrası fo-

toğraflarda görüyoruz. Ama yanılmamamız gereken bir nokta var burada. Acaba 1947 öncesi fotoğraflarda buraya doğru ilerleyen bir süreci gözlemlemek mümkün değil mi? Bence dikkatli bakıldığı zaman bunu görmemek elde değil. İşte şu Edelvik'teki resim. Ne zaman çekilmiş? 1943'de. Ne yapıyor A.Lisa orada, ya da ne işi var hemşirelerin arasında? Ne işi olacak? Kendisi, büyük amaçlarına uygun olarak üç yıl üstüste yaz kurslarına giderek bir de hemşirelik diploması aldı. Neden? Çünkü bu sayede misyoner görevlerine daha çabuk atanacağını ya da bu sayede bu tür işlerde daha kolay tutunacağını düşünüyordu ve o kadar yanlış da değildi bu düşünce. Peki başardı mı bunu? Evet başardı. 1945 yazında, Eğitim Servisi'ne bağlı olarak iki ay süren bir Afrika gezisine katıldı. Yanında kendisi gibi öğretmen hanımlar vardı. Ama onlar da A.Lisa gibi öğretmenliği ikincil plana atıp misyonerlik yolunda ilerleyen insanlardı. İşte o bahçede misyoner şapkalarıyla oturan hanımlar bu hanımlardır ve bu resim Mısır'daki İsveç konsolosluğunun bahçesinde çekilmiştir. A.Lisa ikinci gezisini 1947 yılının şubat ya da Mart ayında beş kadın arkadaşıyla birlikte Türkiye'ye yaptı. Midyat yazılı fotoğraf bunun açık belgesidir. şimdi gelelim Türkiye'de olanlara...

Sözümün burasında durdum, derin bir nefes aldım, sigara yaktım. Sabahı anımsatan ve ölmekte olan karanlığa baktım bir süre. Buhareketlerimle çevremdekilerin, en çok da Lütfiye'nin ilgi ve merakını çekmeye çalışıyordum.

“Anna Lisa o yıl Türkiye'de, Midyat kasabasına epey yakın bir orman içi bölgede bilinmeyen bir kişinin tecavüzüne uğradı” diyiverdim aniden ve bu şiddetli darbenin etkilerini ölçmek için şişmiş, sinik gözlerle çevremi süzdüm. “Bu olayın nasıl cereyan ettiğine ilişkin veriler oldukça az elimizde. Sizin de gördüğünüz fotoğraf bir gösterge. Ama burada diğer misyoner kadın arkadaşları da var. Uyku tulumlarında uyuyorlar. Muhte-

melen kırılık alanlarda kalmak zorunda oldukları zaman uyku tulumlarını kullanıyorlardı. Resmi bir belge de yok. Yani A.Lisa tecavüz olayından sonra karakola falan başvurmamış. Bunun nedeni çok açıktır, böyle bir olay açığa çıktığı zaman A.Lisa misyoner olma şansını ebediyen yitirecektir. İşte bu yüzden olay kendisi tarafından özenle gizlenmiştir. Peki o zaman gerçekten tecavüz olayının meydana geldiğini nerden biliyorsun diye soracağınızı biliyorum. Bu noktada başka bir öyküyü devreye sokarak sizi inandırmam gerekiyor. 1960'lı yıllarda, henüz lise öğrencisiyken Midyat'ta köy çalışması yapmıştım. Günün birinde köyün misafirhanesinde otururken içeriye, oranın köylülerine hiç benzemeyen, ben yaşlarda sarışın bir genç girdi. Onun içeri girmesiyle birlikte köylülerde büyük bir suskunluk başgösterdi. Muhtar bu genci oğlum diye tanıttı bana. Sonra sohbetimiz sanırım gencin varlığından dolayı politik konulardan köylünün günlük yaşamına doğru bir kayış gösterdi. O gece köyün en yoksullarından olan Ali Kılıç adlı bir köylünün evinde kaldım. Gece yatmadan önce Ali Kılıç güzel bir ateş yaktı ve çay demledi bana. Onunla yalnız başımıza bir gece yarısı sohbetine başladık. Dışarda kurtlar uluyor, o yoksul köy gecelerinin gizemli sesleri her yanı büyülüyor, ateşin gölgeleri yüzümüzde oynaşıyordu. Çok zeki bir insandı Ali Kılıç. Kafamın içinde meydana gelmiş olan soruları hemen anlamıştı. O sarışın gençle ilgili merakımı gidermek için düzenlemişti bu geceyarısı sohbetini de. 'Biz bu gence köylüler olarak aramızda İsveçli diye sesleniriz' diye açıklamalarına başladı. Kısaca anlattıkları şunlardı: Bu genç, aslında muhtarın oğlu değilmiş, yalnızca evlatlığıymış. Yıllar önce bu köye İsveç'ten bir gurup turist kadın gelmiş. Oranın köylülerini bilirsiniz. Bütün konukseverliklerini göstermişler. Ancak meydana gelen bir olay onların bu konukseverliklerine büyük bir gölge düşürmüştü. İsveçli turist kadınlar-

dan biri köyün yakınındaki ormanlıkta mantar toplamaya çıktığında muhtemelen köyden olan ama o ana kadar da kim olduğu saptanamayan bir adamın tecavüzüne uğramış. Kadın köye perişan bir vaziyette dönmüş ve olayı muhtara açıklamış. Muhtar jandarmaya haber vermeye kalkışınca da onu engellemiş. Bu olayın duyulmasının kendisi açısından çok kötü sonuçlar doğuracağına ikna etmiş onu ve olay böylece kapanmış. Ancak aradan bir yıla yakın zaman geçtikten sonra kadın köyü yeniden ziyaret etmiş. Ali Kılıç'ın anlattığına göre kadının görünüşünde bir tuhaflık sezilmekle birlikte hamile olduğu kesin olarak anlaşılmıyormuş. Kadın köyde bir ay kalmış ve ondan sonra yeniden ülkesine dönmüş. Kadının kaldığı süre içinde, raslantı bu ya, muhtarın karısı da doğurmuş. Hem de ikiz. Ama işin tuhaf tarafı şuymuş ki, bu ikizler birbirlerine hiç benzemiyorlarmış. Çocuklardan biri enikonu esmer, diğeri ise bütünüyle sarışınmış. Tabii köyde dedikodu almış yürümüş. Bütün köy, bu sarışın çocuğun turist kadının çocuğu olduğundan nerdeyse eminmiş ve muhtarın, çocuğu evlatlık olarak kabul etme karşılığında oldukça büyük bir miktar para kabul ettiği de kesinmiş. Çünkü bu tarihten sonra muhtarın yaşamında bir yükselme göze çarpmış. Köyün girişinde benim de dikkatimi çeken o konak tipi ev bu tarihten sonra yapılmış falan. Ama muhtar bu dedikodulara hiç mi hiç aldırmamış, kendi gerçek çocuğunun gurbet illere gitmesine göz yumarken bu çocuğu özenle yetiştirmiş, hatta söylendiğine göre, İsveç'ten gelen paralar sayesinde çocuğu okutmuş da. Çocuk ortaokuldan sonra köyden ayrılmış ve yatılı okumuş. Polis kolejinden mezun olmuş ve polislik mesleğine intisap etmiş. Köylülerin onun yanında politika konuşmak istememeleri buradan geliyormuş işte. Hatta daha sonraki yıllarda bu delikanlının MİT görevlisi olduğu da söylenir olmuş. İşte bu bakımdan Ali Kılıç beni uyarmış, onun tatil için de

buraya gelmiş olsa, bir yabancının köydeki varlığından kuşkulanıp beni ihbar edebileceğini söylemişti. ‘İsveç’li tehlikeli birisidir, köylü onu zaten hiçbir zaman benimsememiştir’ diye de eklemişti. İşte arkadaşlar, öykümüz böylece sonuna yaklaşmış oluyor. Dünyada her şey şu ya da bu şekilde birbiriyle ilişkilidir. Anna Lisa’nın bir tecavüz sonucu gizlice doğurmak zorunda kaldığı – Belki de bu tecavüz olayı köylülerin uydurmasıdır ya da muhtar köylüleri bu yalanla kandırmıştır. Aslında bu sarışın genç, neden muhtarla A.Lisa’nın bir gecelik aşk maceralarının ürünü olmasın – ve yine yıllarca gizlice desteklediği oğlu budur. Ve işte şu kırık yerde koşan çocuk da onun oğlundan başkası değildir. Zavallı kadın yıllarca oğlunun özlemiyle yaşadı onun köyden yollanmış fotoğraflarını kesip albümüne yapıştırdı ve altına da mammag diye yazdı özlemle. Şimdi gelelim artık öykümüzün en son kısmına ve Bülent beyin çözmeye çalıştığı şifreyle ilişkisine...”

O sırada “kimsesiz çocuk” diye yeniden mırıldanıyor Bülent “A’mak-ı leyle...ondokuzuncu harf S... O zaman MAKIS oluyor. Bunun anlamı ne? Yoksa harflerin yerini mi değiştirmek gerekiyor?”

Dışarda gece bitti ve gün aydınlandı ağır ağır.

“İşte bu sarışın İsveçli genç sanırım Bülent Bey’in çözmeye çalıştığı şifrenin içinde yatıyor. Yani 1 Mayıs’ta silahı patlatacak olan o. Nerden biliyorsun diye soracaksınız yine. Kısaca anlatayım. 12 Mart döneminde hepimiz işkencelerden geçtik. Bu işkenceleri yapanlardan bir kısmı tarafımızdan teşhis edildi. İşkencecilerin arasında çok dikkat çeken birisi vardı. Türklere hiç benzemeyen sarışın, uzun boylu birisi. Ben kendisini hiç görmedim. Ama görenler vardı. Bu işkenceci, kız arkadaşlarımızın cinsel organlarına cop sokmakla tanınmıştı. Sadistin biriydi. Avukatlarımız bunun ortaya çıkarılması için çok uğraştılar. Hatta ismini de tespit ettiler. İsmi...”

“Buldum buldum” diye gürledi Bülent, hepimiz ona döndük, hatta Mehmet Bey ayağa kalkıp sakinleştirmek için iki omuzundan tutmaya çalıştı onun. “Buldum... MAKIS’ın yerini değiştirince KASIM çıkıyor. Silahı patlatacak olan KASIM... Tanıyorum onu... tanıyorum... tanıyorum... Bu bir rövanş olacak bir rövanş...”

“Evet Kasım’dı” diye doğruladım ben de, finiş noktasına son bir çabayla burnunu uzatan yarış atları gibi. Bu da bir başka bakire ile çocuğu öyküsü galiba” diye mırıldandığını duydum o sırada Gözlüklü Mehmet Efendi’nin.

Şimdi yine oradayım. Albümü bulduğum kahvehane-
de. Bekliyorum. Kaçınılmaz kaderi. Uzaktan gelecek olan silah seslerini.

Saat: 18.33

Saatine baktı Kasım. Yediye yirmiyedi dakika vardı. Gecikiyorum, dedi içinden. Artık kalkmalıyım. Ancak yetişirim. Başım da dönüyor. O loş, uzun meyhaneye baktı. Boştu. Kim olurdu bu saatte? Dışardan, işçi kalabalıklarının bağırışları geliyordu. Elini tabancasına attı, yokladı. Yerindeydi. O da bu terli masalar gibi nemliydi sanki. Ayağa kalktı. Yalpalayarak yürüdü kapıya doğru. Birden duraksadı. Sanki arkasından bir ses duymuştu. Ziya Paşa “nereye beyoğlum, daha sizinle tanışmadık ki” mi demişti? Telaşla döndü. Ne Ziya Paşa vardı ortalıkta, ne de bir başkası. Hepsi bir hayaldi belli ki. Geçip giden yaşamların hayalleri. Kapıyı açtı. Çıktı dışarı. Kurtuluş grubu biraz ilerde yokuşu tırmanıyordu. Aşağıdan yaklaşan üçlü bloku, taşınan pankartlardan ve kulağına kadar ulaşan sloganlarından tanıdı. Yokuşu kaldırım boyunca tırmanmaya başladı hızla. Üçlü blok oraya gelmeden en az beş dakika önce elektrik direğinin yanındaki yerini alması gerekiyordu.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Saat: 19.00

Sessizliğe uyandı. Damlardaki güvercinler bile kıpırdamıyordu. Güneş batmıştı. Garip bir akşam ürpertisi. Kalktı. Sendeleyerek pencereye gitti. Sanki kaçıp giden bir kuşu yakalamak istermiş gibi ellerini pencereye uzattı. Açtı. Soluk bir İstanbul akşamı esintiyle girdi içeri. Başını uzatıp dışarı baktı. Taksim Meydanı'nın Beyoğlu'na bakan ucu görünüyordu. Kalabalık donmuştu. Her şey. Kıpırtısız. Saygı duruşu. İki elini aşağıya sarkıttı önce. Başını eğdi. Sonra kolunu dirsekten kırıp sağ yumruğunu kaldırdı. Bütün gövdesiyle dinliyordu sanki aşağının sessizliğini. Akşamın soluk mavi göğünde uçan iki kuş gördü. Onları izledi bir süre. Önce bir el silah sesi duydu uzaklardan. Sonra bir kaç el daha. Ve ardından korkunç bir gürültü. Beyoğlu'ndan aşağı doğru insanlar... Bakamadı... Pencereyi kapadı hızla... Koşup sedire oturdu. Ve yazmaya başladı.

İŞTE HERŞEY OLDU SONUNU BİLDİĞİMİZ BİR ÖYKÜ BÖYLECE TAMAMLANDI. AFFEDİN BENİ BELKİ ÖNLEYEBİLİRDİM BÜTÜN BU OLACAKLARI AMA ÖNLEYEMEMEMİN KOŞULLARI ÇOK ÖNCEDEN HAZIRLANMIŞTI. ÖNLEYEMEZDİM METİNİ ÇÜNKÜ BUNU YAPTIĞIM AN... SON SATIRLARIMI YAZMAK ZORUNDAYIM GÖREVİMİ YAPMAK ZORUNDAYIM. NEDEN SESSİZ KALDIM METİNİN KARŞISINDA AÇIKLAYAMADIM BAR-

DERİŞTE ÇÜNKÜ KENDİMİ DE... KORKTUM BUNDAN YAPAMADIM ŞU KARMAKARIŞIK YAZDIKLARIMDAN BİRŞEY ANLAMIYORSUNUZ EMİNİM O ZAMAN YILLAR ÖNCESİNE DÖNEYİM. 12 MART DÖNEMİNDE YAKALANDIĞIMDA HENÜZ BİR DEVRİMCİYDİM. POLİSİN KUÇAĞINA DÜŞMEMİŞ BİR DEVRİMCİ... MİTTEKİ SORGUMDA FENA DEŞİLDİM AMA BİR AN MORALİM BOZULMUŞTU. VE POLİS BUNU İYİ DEĞERLENDİRDİ. MORALİMİN BOZUK OLDUĞU BİR SIRADA ONLARIN AJANLIK ÖNERİSİNİ KABUL ETTİM. BİR ALBAY GELİP BENİMLE KONUŞTU. KİMSE BİLMEYECEK DEDİ. SEN YİNE DEVRİMCİLİĞİNE DEVAM ET BİZ KARIŞMAYIZ AMA BİZE ARASIRA KÜÇÜK, HATTA ARKADAŞLARINA ZARARI OLMAYACAK BİLGİLER VERİRSEN ÇABUK KURTULURSUN. EN FAZLA BİR YIL YATARSIN. İSTERSEN ONDAN SONRA YİNE DEVAM ET. İSTERSEN O ZAMAN BİZE DE BİLGİ VERME. O ZAMAN ÖZGÜRSÜN. AMA HAPİSTEYKEN BİZE KÜÇÜK BİLGİLER VERİRSEN SENİ KURTARIRIZ. O ZAYIF ANIMDA KABUL ETTİM AMA SONRA ÇOK PIŞMAN OLDUM. BİRKAÇ KERE HAPİSHANEYE GELİP BENİ ZİYARET ETTİLER. HİÇBİR GERÇEK BİLGİ VERMEDİM. HERKESİN BİLDİĞİ ŞEYLERİ SÖYLEDİM. EVET İÇERDE EĞİTİM YAPIYORUZ FALAN GİBİ. KİMLER YÖNETİYOR İÇERİYİ DİYE

SORDULAR. YALNIŞ İSİMLER VERDİM. KIZDILAR. YANLIŞ İSİMLER VERİYORSUN DEDİLER. BİZ KİMİN YÖNETTİĞİNİ ZATEN BİLİYORUZ. SENİ DENEMEK İÇİN SORDUK DEDİLER. O GÖRÜŞMEDEN SONRA BİR DAHA GELİRLERSE REDDETMEYE KESİN OLARAK (xxx) KARAR VERDİM. HATTA BUNU YAPTIKTAN SONRA ARKADAŞLA-

RA DA AÇIKLAYACAKTİM. YİNE GELDİLER. GİTTİM VE ARTIK ONLAR İÇİN AJANLIK YAPMAYACAĞIMI KESİN OLARAK SÖYLEDİM. TEHDİT ETTİLER. ARKADAŞLARINA AÇIKLARIZ DEDİLER. AÇIKLAYIN DEDİM. ZATEN BEN KENDİM AÇIKLADIM DEDİM. O ZAMAN BIRAKTILAR. İDAREDE MÜDÜRÜN ODASINDA GÖRÜŞÜYORDUK MİTÇİLER GELDİĞİNDE. İLK GELİŞLERİNDE BANA EĞER ARKADAŞLARINDAN ŞÜPHELENİP SORAN OLURSA MEMLEKETTEN AMCAM GELMİŞ ONUNLA GÖRÜŞMEM İÇİN ÇAĞIRMIŞLAR DERSİN DEMİŞLERDİ. ODADAN SEVİNÇLE ÇIKTIM. ANCAK NEŞEM ÇABUK SÖNDÜ. BİRDENBİRE ARKADAŞLARA AÇIKLAMAK KONUSUNDA BİR CESARETSİZLİK ÇÖKTÜ ÜZERİME. KOĞUŞA GİRİP ARKADAŞLARI GÖRÜNCE İYİCE CESARETİM KIRILDI. AÇIKLADIĞIM ZAMAN ONLARIN İÇİNDEKİ BÜTÜN SAYGINLIĞIM YOK OLACAKTI. HEM DE ÖMÜR BOYU. ŞÖYLE DÜŞÜNDÜM. ZATEN BEN GÖREVİMİ YAPTIM. NE DİYE ONLARIN DA CANINI SIKAYIM. NE DİYE BANA OLAN GÜVENLERİNİ SARSAYIM.

VE AÇIKLAMADIM. GÜNLER GEÇTİ. HAPİSHANEDE DURUM ÇOK GERGİNDİ. ARKADAŞLARI İDAREYE ÇEKİP ÇEKİP DÖVÜYORLARDI. BU SALDIRILARA KARŞI DİRENİŞLER ÖRGÜTLÜYORDUK. BİR GÜN YİNE KOĞUŞTAYDIK. METİN'İ İDAREYE ÇAĞIRDILAR. HEPİMİZ MERAKLANMIŞTIK. METİN EPEY SÜRE GELMEDİ. İYİCE ENDİŞELEDİK. SONRA GELDİ. SURATI SOLGUNDU. NE OLDU NEYMİŞ DİYE SORDUK. MERAK EDİLECEK BİR ŞEY YOK DEDİ METİN MEMLEKETTEN AMCAM GELMİŞ ONUNLA GÖRÜŞTÜRDÜLER DEDİ. O ANDA BIÇAK GİBİ BEYNİME SAPLANDI

KUŞKU. BU BANA VERİLEN PAROLANIN AYNISIYDI. RASLANTI OLABİLİR MİYDİ. GÜNAHINA GİRMEK İSTEMİYORDUM. AMA ELİMDE OLMADAN ONU HEP KUŞKUYLA İZLEDİM. SONRA AF ÇIKTI. HEPİMİZ BİR YANA SAÇILDIK. AMA BEN METİNİ UNUTMAMIŞTIM.

NE YAPIP NE EDİP EVİNİ ÖĞRENDİM. ONUN EVDE OLMADIĞI BİR ZAMANI AYARLAYIP ANNESİNİN EVİNİ ZİYARET ETTİM. METİNİN HAPİSTEN ARKADAŞI OLDUĞUMU SÖYLEDİM VE EPEY ÖNCEDEN TAHLİYE OLMUŞ ONUN KOLAY KOLAY BULAMAYACAĞINI TAHMİN ETTĞİM BİR ARKADAŞIN İSMİNİ VERDİM. ANNESİYLE BİRAZ SOHBET ETTİK. KADINCAĞIZ BANA ÇAY BİLE YAPTI. BİR ARA SAĞOLSUN METİN'İN DE ÇOK İYİ BİR AMCASI VARDI ONU SÜREKLİ ZİYARETE GELİRDİ DEDİM. KADINCAĞIZ ŞAŞIRDI. YOK OĞLUM METİN'İN AMCASI YOKTUR DEDİ. BEN DE O ZAMAN GALİBA BİR BAŞKA ARKADAŞLA KARIŞTIRDIM DEYİP KADINCAĞIZIN DİKKATİNİ ÇABUCAK DAĞITMAYI BECERDİM. KAFAMDA HERŞEY KESİNLEŞMİŞTİ ARTIK. AMA BUNU KİMSEYE AÇIKLAYAMADIM. METİN BİZİM HAREKETTE DEĞİLDİ. ONUN ARKADAŞLARINI NASIL UYARACAKTIM. BANA İNANIRLARMİYDİ. İNANDIRMANIN TEK YOLU KENDİ DURUMUMUDA AÇIKLAMAKTI İŞTE BU YÜZDEN YAPAMADIM YAPAMADIM YOKSA O GÜN BARDERİŞTE ONU BOZGUNA UĞRATMAM İŞTEN BİLE DEĞİLDİ O ANDA HERŞEYİ AÇIKLAYIP ONU MAHVEDEBİLİR O AŞIRI DEVRİMCİ HAVALARINI BİR FİSKEDE TUZLABUZ EDEBİLİRDİM VE OLACAKLARI ÖNLEYEBİLİRDİM AMA

Gün'ün notu: Beşir Ölçmen'in notları burada bitiyor. Son sayfaya ve son satırların üzerine Beşir'in bileklerinden kan fışkırmış ve sanırım parmağını kana bulaştırarak sayfanın sonuna bir şeyler yazmaya çalışmış ama "B" harfine benzer bir işaretin dışında başka bir şey yazmamış. Son sayfaya kan fışkırdığından zaten çok kötü bir yazıyla yazılmış buradaki son satırlar çok zor okunuyor, ancak "AMA" sözcüğünden sonra başka bir sözcüğün gelmediği kesin. Beşir'in, cümlesini bitirmeye gerek görmeyerek ya da artık çektiği acıya dayanamayarak kalemi bu noktada bıraktığı ve masanın köşesine sakladığını yazdığı jilete uzandığı tahmin edilebilir.

Saat: 20.33

Radyoyu kapadı. İlk düşündüğü Berrin oldu. Ben ne diyeceğim şimdi Berrin'e, öldürür beni. Kızımı bulamadığın gibi, orada, 1 Mayıs alanlarında ölmesine de neden oldun diye yüklenir. Nasıl savunurum kendimi? Sakın bir isim benzerliği olmasın? Belki de kaçtıktan sonra kimliğini bir başkasına vermiştir. Ölüler listesinde adı geçen Sibel Açıklan belki de Sibel'in kimliğini taşıyan bir başkasıdır. Ya o kimliği belirsiz orta yaşlardaki adam kim? O da sakın şey olmasın? Yarın morga gitmem gerekecek. Hiç de sevmem böyle işleri. Kore'de rahmetli Nuri Demir yanımda ölüvermişti de bir süre bakamamıştım. Ne çok insan ölmüş, bu kadarını da beklemezdim, silahtan falan değil canım, izdihamdan ölmüşler Allah rahmet eylesin yine de. Ne dersin Osman?... Sen de mi sustun, konuşmuyor musun artık benimle?

Kalktı. Odasının aralık duran perdesinden dışarı, Taksim Meydanı'na baktı. Temizlik işçileri, gecenin karanlığında yerlere saçılmış pankart sopalarını ve kartonları çöp arabalarına dolduruyorlardı. Onların arkasın-

dan da bir belediye arabası yerleri yıkıyordu. Benimle konuşmasan da şu aklımdan geçenleri söylemeden edemeyeceğim Osman. Hepimiz bu dünyaya sanki bir şeylerin bedelini ödemek için gelmişiz. Kim olursan ol, hangi içtimai mevkide bulunursan bulun, mutlaka bir şeylerin bedelini ödemek mecburiyetinde kalıyorsun, kademeli vergi sistemi gibi bir şey bu. Ve nihayetinde bahtıyarlığından bir şeyler eksiliyor, aynı fizikteki bileşik kap sistemi gibi herkesle, olur olmaz insanlarla müsavi seviyeye geliyorsun. Mesela, şu aşağıdaki çöpçüyle benim aramdaki içtimai mevki farkı, bizim, başka başka kaynakları olsa da dertlerde eşit hale gelmemize mani olmuyor. Yüzüne ateş bastı.

Pörsümüş boynunun etlerini alışkanlıkla geriye doğru çekmeye çalıştı.

Perde kapandı.

14 Temmuz 1992

2 Kasım 1994

Londra

telos edebiyat

AKANSULAR ŞARAP OLSA / MUZAFFER BUYRUKÇU
ALÇAKLIĞIN EVRENSEL TARİHİ / JORGE LUIS BORGES
ALEVİN VE ACININ İÇİNDEN / IŞIL ÖZGENTÜRK
ANICET YA DA PANORAMA, ROMAN / LOUIS ARAGON
ANKARA 1920 / CELÂL HAFİFBİLEK
ARI BALI / TORGNY LINDGREN
AŞKA İLAHİLER / ANNE WIAZEMSKY
AŞKIN ÜÇ YÜZÜ / YASUSHI INOUE
AVCI SIFIR / PASCALE ROZE
BAHAR VE TİPİ / GÜN ZİLELİ
BAŞTAN SONA YALNIZLIK / ÖZCAN KARABULUT
BÉATRICE'DEN SONRA BİRİNCİ YÜZYIL / AMIN MAALOUF
BET ŞEBA / TORGNY LINDGREN
BEYAZ AT / ELSA TRIOLET
BEYAZATEŞ ADASI / MURAT ERMAN
BİRİ HİÇBİRİ BİNLERCESİ / LUIGI PIRANDELLO
BINGO PALACE / LOUISE ÉRDRICH
BİR KADIN / PÉTER ESTERHÁZY
BİR KATİLİN BABASI / ALFRED ANDERSCH
BİZİ AŞKTAN KORU / SUZANNE BRØGGER
BUNDAN SONRA BANA İLK DOKUNANIN / BODIL MALMSTEN
BURUK SEVDALAR / GÉRARD DE CORTANZE
ÇARK / JEAN-PAUL SARTRE
DAĞIN ŞEYHİ HASAN SABBAAH / FREIDOUNE SAHEBJAM
DİŞİ DOMUZ / MARIE DARRIEUSSECQ
DOĞMADI KUTSAL ÇOCUK / PASCAL BRUCKNER
DOMINGO GARCIA'DAN GERİYE KALAN ÖYKÜ / CUMHUR ORANCI
DÜŞÜŞ EFSANELERİ / JIM HARRISON
FESAT / PAUL NIZAN
GRİ YOSUN YANIYOR / THOR VILHJÁLMSOHN
GUBBIO KAPILARI / DANIELE SALLENAVE

GÜNDELİK HIÇLIK / ZOE VALDES
HAMAL'IN UŞAKLARI / FİKRET HAKAN
HAYALETLER / JOHN BANVILLE
HIÇLIĞE ÖVGÜ / KRİTON DİNÇMEN
HIÇLIK'TE RANDEVU / KRİTON DİNÇMEN
HRABAL'IN KİTABI / PÉTER ESTERHÁZY
ISIDORE / JEREMY REED
ILGAZ TEYZE ÖLDÜ / FAİK BAYSAL
IŞIK BAHÇELERİ / AMIN MAALOUF
IZGARA / PHILIP KERR
İÇİMDEKİ ŞAHMARAN / LUIGI MALERBA
İYİ YÜREKLİ YAŞLI ADAMLA GÜZEL KIZIN ÖYKÜSÜ / ITALO SVEVO
İZMİRLİ / HÜSEYİN PEKER
KADERİN OYUNLARI / ELSA TRIOLET
KAMYONET / PER WAHLÖÖ
KARATAVUK / ANNE-MARIE GARAT
KESİK KAFA / JUAN OCTAVIO PRENZ
KIRBAÇ İNİNCE / JEREMY REED
KIRMIZI KAHVERENGİ DEFTER / NİLGÜN MARMARA
KULEDEKİ ADAM / MICHAEL KRÜGER
LABİRENT / LAWRENCE DURRELL
LAURA'YA DAİR / LARA CARDELLA
MANİ / SEMRA TOPAL
MAŞENKA / VLADİMİR NABOKOV
MERHAMET SOKAĞI / ADOLFO CAMINHA
MERKEZ İSTASYONUNDA OTURUP AĞLADIM / ELISABETH SMART
METRUK ZAMANA SEYAHAT / TANER AY
NE ALTIN NE GÜMÜŞ / ÖZDEMİR İNCE
NEKSUS / HENRY MILLER
ÖZEL BİR GÖRÜŞ / ANITA BROOKNER
PANTOLON İSTİYORDUM / LARA CARDELLA
PAPATYA BAHÇESİ / MARY WESLEY

RUS ÖYKÜSÜNÜN BAŞYAPITLARI / GAFFAR GÜNEY
SAYDAM / CUMHUR ORANCI
SAYIKLAMALAR / JEREMY REED
SEKSUS / HENRY MILLER
SERSERİ VE KOPUKLARIN GÖĞE ÇIKIŞLARI / ELISABETH SMART
SEVGİLİ RICHARD GERE / CARMELA FRATANTONIO
SICAK ÖĞLE / YORDAN RADİÇKOV
SIRABOZAN / MARY WESLEY
SON DÜNYA / CHRISTOPH RANSMAYR
SON GÜNLERİN EFENDİSİ / HOMERO ARIDJIS
SÜRGÜNDE BİR KOVBOY / JEAN YVANE
SYMPHONIA KAKOPHONICA / KRİTON DİNÇMEN
ŞARKILAR ŞARKISI / SCOHOLEM ALEJHEM
ŞEYTANIN OROSPUSU / CATHERINE CLEMENT
TAVAN / ROBER HADDECİYAN
TENES BURNU NİŞANLILARI / VENUS KHOURY-GHATA
THOMASINA / PAUL GALLICO
TILKI DAHA O ZAMAN AVCIYDI / HERTA MÜLLER
TUTANAK DEFTERİ / JOHN BANVILLE
UTANÇ / HUGO CLAUS
VOLİ / FAİK BAYSAL
YANLIŞ İLİŞKİLER / ANITA BROOKNER
YAZILI KAYA / NURSEL DURUEL
YILANIN YOLU / TORGNY LINDGREN
YILDIZSAYAN / HALDUN ÇUBUKÇU
YİTİK ZAMAN SATICISI / YURDAER ERKOCA
YOKUŞU TIRMANIR HAYAT / IŞIL ÖZGENTÜRK
YUKARIDA / PIERRE SCHOENDOERRFER
YÜREKTEKİ HAYVAN / HERTA MÜLLER

telos şiir

HÜZÜN GONDOLU / TOMAS TRANSTROMER

telos deneme

BAŞKA GÖKLER ALTINDA / ATAOL BEHRAMOĞLU

BU NE BİÇİM MEMLEKET / ÖZDEMİR İNCE

DİKTATÖR İLE PALYAÇO / ZÜLFÜ LİVANELİ

DİNOZORCA / ÖZDEMİR İNCE

MENSONGE'UN PEŞİNDE GARİP ARAYIŞLARIM / MALCOLM BRADBURY

ORTA ZEKÂLILAR CENNETİ / ZÜLFÜ LİVANELİ

SOSYALİZM ÖLDÜ MÜ? / ZÜLFÜ LİVANELİ

ŞİİRİN DOLAMBAÇLI YOLLARI / PAUL ELUARD

TEMBELLİK HAKKI / PAUL LAFARGUE

YAPMA CENNETLER / CHARLES BAUDELAIRE

telos inceleme / bilim

ARAPLARIN GÖZÜYLE HAÇLI SEFERLERİ / AMIN MAALOUF

ETİK VE ESTETİK DEĞERLER / NECLA ARAT

DÜNYA'NIN EN GÜZEL ÖYKÜSÜ / REEVES-DE ROSNAY-COPPENS

İRLANDA TİYATROSUNDA GERÇEKÇİLİK / CEVAT ÇAPAN

KADIN DÜŞMANI SÖZLÜK / AGNÉS MICHAUX

ORTAKYAŞAR İNSAN / JOËL DE ROSNAY

TUNA, SAVA, MORAVA VE DRİNA'YA BİR KİŞİ YOLCULUĞU / PETER HANDKE

TÜRKİYE'NİN ÖNÜNDE ÜÇ MODEL / SİNA AKŞİN

YAŞASIN MODERNİST REFLEKS / ERGİN YILDIZOĞLU

telos felsefe

ESKİÇAĞ MADDECİLERİ / PAUL NIZAN

KADINLARIN ÖZGÜRLEŞMESİ ÜZERİNE / MARC SAUTET

TANIKLARDA SOKRATES / SİNAN ÖZBEK

telos gezi

BÜYÜLÜ BİR YOLDA / IŞIL ÖZGENTÜRK

sonra TIKP davası dolayısıyla aranmaya başladı. Bu dönemde Ufuklar, Somut, Saçak ve Sosyalist Birlik dergilerinde değişik adlarla teorik yazılar yazdı. 1990 yılında Mehmet Gündüz adıyla Koral yayınlarından *Bürokrasi ve Sosyalist Demokrasi* adlı kitabı yayımlandı. 1988'in sonlarında yeniden öyküler yazmaya başladı. 1990 yılının başında, İngiltere'ye iltica etti. Halen Londra'da yaşamakta ve çeviri yapmaktadır. Bu dönemde, Türkiye'de çıkmış ya da halen çıkmakta olan Ateş Hırsız, Amargi, Apolitika ve Sosyalizmin Sorunları adlı dergilerde yazmıştır. Sel Yayınlarından *Deniz Orada* adlı romanı, İngiltere'deki Karambol Yayınlarından *68 Dene-yi* adlı broşürü, Kaos Yayınlarından Mine Ege ve Hasan Bakü ile birlikte yazdığı *Anarşizm Bir Devrim Çağrısıdır* adlı broşürü, İlhan Tekin ile birlikte yazdığı *Türkiye... Sosyal Patlamaya Doğru* adlı kitabı, Abel Paz'ın *Halk Silahlanınca* adlı İspanya devrimini anlatan kitabının çevirisi ve Pencere Yayınlarından Eugenia Ginzburg'un *Anafora Doğru* adlı otobiyografisinin çevirisi yayımlandı. Ayrıca *Yüreğe Yağan Kar* adlı bir öykü kitabı da vardır.

G ün Zileli, saat 8.33'te "Perde açıldı" cümlesiyle başlayıp aynı gün saat 20.33'te "Perde kapandı" cümlesiyle sona eren *Bahar ve Tipi*'de 1 Mayıs 1977 Taksim mitinginin, Cumhuriyet tarihimizin en trajik ve en kanlı olaylarından birinin öncesini ve sonrasını on iki saatlik bir zaman dilimi içinde anlatıyor. "Saatine baktı... Yediye yirmi yedi dakika vardı. Gecikiyorum dedi içinden. Artık kalkmalıyım. Ancak yetişirim. Başım da dönüyor. O loş, uzun meyhaneye baktı. Boştu. Kim olurdu bu saatte? Dışardan, işçi kalabalıklarının bağırışları geliyordu. Elini tabancasına attı, yokladı. Yerindeydi. O da bu terli masalar gibi nemliydi sanki. Ayağa kalktı. Yalpalayarak yürüdü kapıya doğru. Birden duraksadı. Sanki arkasından bir ses duymuştu. Ziya Paşa "nereye beyoğlum, daha sizinle tanışmadık ki" mi demişti? Telaşla döndü. Ne Ziya Paşa vardı ortalıkta, ne de bir başkası. Hepsi bir hayaldi belli ki. Geçip giden yaşamların hayalleri. Kapıyı açtı. Çıktı dışarı. Kurtuluş grubu biraz ilerde yokuşu tırmanıyordu. Aşağıdan yaklaşan üçlü bloku, taşınan pankartlardan ve kulağına kadar ulaşan sloganlarından tanıdı. Yokuşu kaldırım boyunca tırmanmaya başladı hızla. Üçlü blok oraya gelmeden en az beş dakika önce elektrik direğinin yanındaki yerini alması gerekiyordu."

Roman

Kapak resmi: Hans-Werner
Sahm

ISBN 975-545-136-6

